12 hypoteca multis tollitur modis.
13 Pꝛeſcriptio vtilis dominij contra debi-
toꝛem an tollat hypotecariam contra
creditoꝛem.
14 hypoteca an tollatur per vſucapionē
triennalem.
15 Uſucapio quare non tollat hypotecam
in re mobili ſpacio triennij.
16 Uſucapio in re mobili perficitur trien-
nio reſpectu dominij: ⁊ reſpectu hypo-
tece inducitur pꝛeſcriptio per poſſeſſio-
nem decēnio continuatam.
17 Uſucapta re reſpectu dominij an cre-
ditoꝛ poſſit eam auocare reſpectu hy-
potece.
18 Statutum ꝙ nullis actionibus ciuili-
bus p̄ſcribatur minoꝛi ſpacio .xxx.an.
an compꝛehendat hypotecariam.
19 Pꝛeſcriptio actiōis pignoꝛatitie reſpe-
ctu iuris offerendi quo mediante ipſa
oꝛitur a quo tēpoꝛe incipiat.
20 Pignoꝛatitia q̄to tempoꝛe pꝛeſcribat̄.
21 pꝛeſcriptio contra pignoꝛatitiā an de
iure canonico pꝛocedat.
22 Pꝛeſcriptio pōt currere etiā ꝙ pꝛeſcri-
bens ſciat alteri ius competere: ſi actio
nondum ſit nata ⁊c.
23 Pꝛeſcriptiōi obſtat mala fides ſi id qđ
pꝛeſcribitur debetur iure actionis: ſecꝰ
ſi officio iudicis.
24 Pignoꝛatitia pꝛeſcriptione ſublata an
debitoꝛ poterit agere contra creditoꝛez
rei venditione ad pignus.

¶ Scđz mēbꝛū ſexte partis pꝛincipa.

S Equitur modo ſcđm mem-
bꝛū huius ſexte partis pꝛin-
cipalis: in quo tractandum
eſt quando ⁊ q̄uo pignoꝛa ⁊
et hypotece reſoluantur et 2
finiantur per pꝛeſcriptiones et vſuca-
1 piones. ¶ †Et pꝛimo queritur quanto
tēpoꝛe pꝛeſcribatur iuri hypotece quā
creditoꝛ habet in bonis debitoꝛis ſui
ſibi obligatis? ⁊ concluſiue reſponden-
do dicendum eſt: ꝙ quādo tertius poſ-
ſeſſoꝛ poſſidens rem hypotecatam alte
ri: non habet titulum a debitoꝛe ſed ab
alio ⁊ eſt in bona fide pꝛeſcribitꝰ iuri hy
potece qđ hꝫ creditoꝛ in dicta re ſpatio
x.annoꝝ inter pꝛeſentes ⁊.xx.inter ab-
ſētes caſus eſt in.l.j.⁊.ij.C.ſi aduer.cre
di.lib.vij. ¶ Sed ſi dictus tertius poſ-
ſeſſoꝛ nō habeat tit.ab alio q̄ a debito-
re ⁊ non haberet bonam fidem vel alte
ro careret non p̄ſcriberet contra hypo
tecā niſi ſpatio.xxx.annoꝝ vt.l.cū no-
tiſſimi.in pꝛinc.⁊.§.j.C de pꝛeſcript.xxx.
an. ¶ Si autem dictus tertius poſſeſ-
ſoꝛ haberet cauſam a debitoꝛe: tūc do-
nec debitoꝛ viuit nō poteſt pꝛeſcribere
minoꝛi ſpatio q̄ quadraginta annis: ſꝫ
ſi vellet incipere pꝛeſcriptionem poſt
moꝛtem debitoꝛis ⁊ nollet computare
aliquid de tempoꝛe quod cucurrit viuē
te debitoꝛe poſſet p̄ſcribere.xxx.annis
d.l.cum notiſſimi.§.ſed cum illud.⁊ ibi
declarat glo.Bald.⁊ Saly.pꝛincipalis
autem debitoꝛ ⁊ eis heres non pꝛeſcri-
bit iuri hypotece contra creditoꝛē mi-
noꝛi ſpatio q̄.xl.annis.d.l.cum notiſſi-
mi.in pꝛin.⁊.§.j.⁊ ibi per Bald.⁊ Saly.
¶ Et pꝛedicta pꝛocedunt de iure ciui-
li: ſed de iure canonico quod attenden
dum eſt in concernentibus ſaluteꝫ ani-
me nulla pꝛocedit pꝛeſcriptio niſi abſit
mala fides iuxta no.in.c.fi.de pꝛeſcrip.
⁊ in regula poſſeſſoꝛ lib.vj. ¶ Et ꝓpter-
ea neqꝫ debitoꝛ neqꝫ heres poterūt pꝛe
ſcribere qꝛ ſunt in mala fide: alij autem
poſſeſſoꝛes ignoꝛantes de hypoteca cō
petenti in dictis bonis creditoꝛi ⁊ ſic nō
exiſtentes in mala fide vt.l.ſed ⁊ ſi lege
§.ſcire.ff.de peti.hered.⁊.l.igitur.ff.de
lib. cauſa poſſunt pꝛeſcribere: etiam ſi
haberent cauſam a debitoꝛe: qꝛ ſtāt iſta
ſimul ꝙ quis habeat cauſam a debito-
re et tamen ignoꝛet de hypoteca pꝛimi
creditoꝛis: ⁊ ſic ꝙ ex hoc ſolo ꝙ habeat
cauſam a debitoꝛe non ſit in mala fide.
¶ †Et non obſtat huic ſingulari ſucceſ
ſoꝛi habenti cauſam a debitoꝛe mala
fides auctoꝛis vt in autē.male fidei.C.
de pꝛeſcrip.longi tempo.qꝛ illa autē.lo
quit̄ de p̄ſcriptiōe dominij: ⁊ non habet
locū in pꝛeſcriptione ſimplicis hypote-
ce vt pꝛobatur ibi in verſi.ſi dominus.
⁊ ita tenēt ibi Jaco.de are.Cy.⁊ Ange.
de are.inſti.de acti.in.§.ſed iſte.in.viij.
fallē.⁊ Alex.in.l.pomponiꝰ.§.j.col.iiij.
in.vj.fallē.ff.de acq̄.poſ.⁊ Ange.de are.
inſti.de actio.§.item ſeruiana.col.vj.in
verſi.quero nunquid hodie ⁊c.⁊ Alex.

in conſi.lxxxiij.viſo pꝛoceſſu.nu.15.⁊ in
conſi.ccxx.ponderatis his in pꝛinci.vj.
vol. ¶ Pꝛedicta autem declara duobꝰ
modis: pꝛimo modo vt que dicta ſunt
pꝛocedant in creditoꝛe pꝛiuato: ſecus
autem eſt dicendū in eccleſia vel mino-
re habentibus ius crediti et hypotece
in bonis ſui debitoꝛis qꝛ contra eos nō
pꝛeſcribitur .x. vel.xx.annis vt dictum
eſt in alijs creditoꝛibus: ſed requirere-
tur maius tēpus iuxta no.in aut.quas
actiones.C.de ſacroſan.eccle.iuncta.l.
fi.C.in qui.cau.in integ.reſti.non eſt ne
ceſ.⁊ in.l.ſicut.C.de pꝛeſcrip.xxx.an. et
ita tenet Guido pape in.q.ccccxvj. in
verſi.tertius poſſeſſoꝛ. ¶ Scđo declara
pꝛedicta de pꝛeſcriptione hypotece cō-
tra creditoꝛem pꝛiuatum pꝛocedere q̄n
creditoꝛ non poſſidet pignus: tunc em̄
pꝛocedit pꝛeſcriptio modis ſupꝛa nota
tis contra creditoꝛem: ſecus aūt ſi cre-
ditoꝛ poſſideat pignꝰ qꝛ tūc eius ꝫ hy-
potecam non curret pꝛeſcriptio: ſed per
eius poſſeſſionem (quod eſt plus) p̄ſcri
ptio interrūpetur vt eſt tex.in.d.l.cum
notiſſimi.in.§.imo.Intelligendo tamen
tene q̄n creditoꝛ poſſideret iure credito
ris ⁊ tanq̄ bona ſibi obligata: tunc em̄
cōtra eum non curret pꝛeſcriptio et ita
pꝛocedit.d.§.imo.vt eſt de mente Cyn.
Ang.⁊ Rapha.ibi ⁊ ita notabiliter de-
clarat Coꝛ.in cōſi.xx.pꝛi.vol. ¶ Et ra- 4
tio eſt qꝛ ex quo licite creditoꝛ incum-
bit pignoꝛi ⁊ iure creditoꝛis illud deti-
net non videtur eſſe in negligētia: ſi nō
petit ſuum debitum vt declarat Coꝛ.in
3 d.cōſi.xx. ¶ †Secundo queritur in ma-
teria.an tempus quod requiritur de iu
re ad pꝛeſcribendū contra creditoꝛeꝫ in
hypoteca ſm̄ quod ſupꝛa in pꝛoxima
pꝛecedenti.q.diſtinctum fuit: currat cō
tra creditoꝛem reſpectu tertij poſſeſſo-
ris anteq̄ per creditoꝛeꝫ actum ſit con
tra pꝛincipalem debitoꝛem ⁊ de illius
bonis excuſſum ſit? ¶ Et in hoc Alex.
in conſi.lviij.viſo ⁊ perlecto.in fi.v.vol.
tenet ꝙ tale tēpus incipiat currere de-
mum facta excuſſione ⁊ non ante.qꝛ ho
die creditoꝛ non poteſt agere cōtra ter-
tium poſſeſſoꝛem ante factam excuſſio-
nem de bonis debitoꝛis. vt in autenti.
hoc ſi debitoꝛ.C.de pigno.⁊ non valen-
ti agere non currit pꝛeſcriptio.l.j.in fi.
C.de anna.excep.⁊ hoc pꝛocedit etiam
ſi iſtud non poſſe agere cauſetur ex cul-
pa creditoꝛis qꝛ ſm̄ Alex. tempus non
currit etiā impedito culpa ſua per tex.
⁊ glo.in.c.qꝛ diuerſitatem.de conceſ.p̄-
ben. ¶ Sed contra iſtā deciſionē Alex.
tenent late moderni in tractu pꝛeſcri-
ptionum in.iiij.parte quarte partis p̄n-
cipalis car.23.col.iij.in verſi.iij.pꝛinci-
paliter q̄ro ⁊ in pꝛima parte ſexte par-
tis car.46.col.pꝛi.verſi.⁊ per hec infe-
ro ꝙ non eſt vera ⁊c.⁊ ſequitur.d.Petrꝰ
Paulus pariſius in.c.ex tranſmiſſa.in
vl.verſi.de pꝛeſcriptio.⁊ mouetur qua-
tuoꝛ fundamentis cōtra Alex.⁊ reſpon-
dent ad.d.c.qꝛ diuerſitatē,in quo ſe fun
dat Alexā.vt ibi late per eos. ¶ Et ego
etiā ſemper putaui dictam deciſionem
Alex.non eſſe tenedam. et hoc anteq̄
viderem dictos modernos. ¶ Et vltra
allegata per eos iſta opi.contra Alex.
fundari poteſt per id quod vult Bal.in
l.ſed ⁊ ſi per pꝛetoꝛem.§.j.verſi.ſed nec
ad eos.ff.ex qui.cau.ma.vbi dicit ꝙ nō
cenſetur impeditus ille qui de facili re-
mouere poteſt impedimentum ⁊ moue-
tur per tex.in.c.fi.de electio. ⁊ idem te-
net Bal.per.d.c.fi. in.l.quibus diebus.
in pꝛin.ff.de condi.⁊ de.⁊ ibi pulchꝛe p
4 Pau.de ca. ¶ †Et hinc eſt ꝙ vxoꝛi ad re
petendum dotem currit pꝛeſcriptio nō
ſolum a die ſoluti matrimonij: ſed etiā
cōſtante matri.quādo certum ⁊ notoꝛiū
fuit maritum vergere ad inopiaꝫ: quia
tūc mulieri incipit competere actio ad
dotem repetendā vt eſt tex.in.l.in rebꝰ
§.omnis ibi minus idoneis: ex quo eis
hoc infoꝛtuniū illatuꝫ eſſe claruerit ⁊c.
C.de iure do.⁊.l.vbi adhuc.eo.tit.⁊ not.
Saly.in.d.§.omnis.et ſequitur Ang.de
are.inſti.de actio.§.itē ſeruiana. in.vj.
col.in verſi.no.ergo quod quādo eſt no
toꝛium ⁊c.⁊ in.§.fuerat.in.xij.colum.in
verſi.in ea glo.ibi ſi conſtante.in p̄n.⁊c.
⁊ ſic in curſu pꝛeſcriptionis cōſiderat̄
an actio nata ſit: ⁊ an ſit in poteſtate il-
lius cui actio competit poſſe agere: qꝛ
tunc ſi non agit ſibi eſt imputandū per
allegata.ſ. ¶ Ex hoc etiam ſolet dici

In anno qui datur creditoribus ad in-
tentandum reuocatoriam iuxta tex.in-
ſtitu.de actio.§.item ſi quis in fraudē.
ꝙ ille annus preſcribi incipiat tempo-
re quo notorium eſt debitorem non eſſe
ſoluēdo ⁊ eiꝰ bona eſſe poſſeſſa ꝑ alios
q̄ ab illo tempore creditores agere po-
tuerunt reuocatoria: ⁊ ita tenet Ange.
de are.in.d.§.item ſi quis in fraudem.in
vj.colum.in verſi.quero a quo tempore.
¶ Tertio facit pro eadem opin.contra
Alexā.illud qđ vult Pau.de ca.in cōſi.
ccxciiij.l.294.ego Pau.de ca.vbi dicit
ꝙ actioni etiam nondum orte poteſt p̄-
ſcribi quādo eſt in facultate partis illā
oriri facere: q̄ qui potuit facere vt poſ-
ſit agere: potuiſſe videtur.l.qui poteſt
facere.ff.de regulis iuris ſecus autem
eſſet quando non eſſet in poteſtate par-
tis facere ꝙ actio naſcatur puta q̄ or-
tus actionis pendebat ex facto alteriꝰ
vel conditione caſuali vel mixta ſecun-
dum Pau.in d.cōſi.⁊ no.Cor.in conſi.
43.in hac conſultatione in litera.d.⁊ ſe-
quentibus.ij.volu.vnde videmus quod
actioni euictionis non preſcibitur an-
teq̄ res euincatur vt eſt glo.in.l.empti.
C.de euictio.⁊ not.moderni in tractatu
preſcriptionum in quinta parte quinte
partis principalis.car.42.numero.32.
5 ¶ † Tertio queritur in materia an ſub-
lata vel extincta actione perſonali: ſit
etiam extincta hypotecaria illi acce-
dens? ⁊ in hoc complectendo materiā
pone regulam ampliationes ⁊ fallen-
tias. ¶ Regula ergo ſit ꝙ ſublata actio-
ne perſonali durat hypotecaria vt eſt
text.in.l.ij.C.de luitio.pigno.quia licet
a principio non poſſit conſtitui hypo-
tecaria ſine principali obligatione vt.l.
Iulianus.in princ.ff.de leg.iij.⁊.l.grege.
§.cum pignori.ff.de pigno.et.l.ij.C.ſi
pignus pi.da.ſit: tamen poſtq̄ eſt ſemel
conſtituta poteſt ſeparari a principali
vt no.Barto.in.l.fideiuſſor obligari.in
prin.ff.de fideiuſ. ¶ Et per hoc conclu-
dit ibi Bart.ꝙ hypotecaria poſſit cedi
ſine perſonali per allegata ibi per eum:
⁊ ibi etiam ponit cuius ſit effectus ceſ-
ſio hypotecarie ſine perſonali: et ratio
iſtius regule eſt: quia hypotecaria que
eſt realis vt.l.pignoris.ff.de pigno.eſt
fortior q̄ ſit perſonalis ac potentior vt
no.Saly.in.l.cum notiſſimi.§.j.in pri-
ma oppo.C.de preſcrip.xxx.ann.Nimi-
rū ergo ſi poſt perſonalem ſublatā ipſa
durat. ¶ Et iſta regula primo amplia-
tur ⁊ declaratur ꝙ procedat etiam in
preſcriptione quia.ſ.ſublata perſonali
per preſcriptionem.xxx.annorū iuxta.l.
ſicut.C.de preſcrip.xxx.ann.hypoteca-
ria que aliquando durat longiori tem-
pore vt notaui.ſ.in pri.q.nu.1.durabit
adhuc donec durat eius vita vt eſt tex.
⁊ ibi declarat glo.in.iij.exemplo in d.l.
ij.C.de lui.pigno.⁊ ſequuntur Bald.et
Saly.ibi.⁊ per Pau.de ca.in.l.eos qui.
nu.2.C.de vſur.et ſimiliter contingere
poteſt econuerſo q̄.ſ.ſublata hypote-
caria per preſcriptionem.x.annorū in-
ter preſentes ⁊ viginti iter abſentes in
caſibus notatis.ſ.in.d.pri.q.remane-
bit tunc perſonalis que durat longiori
tempore.tex.eſt in.d.l.j.in fi.C.ſi aduer.
6 credi.lib.vij. ¶ † Secūdo amplia et de-
clara regulam vt procedat etiam ſi per-
ſonalis eſſet ſublata confuſione: puta
quia creditor ſucceſſiſſet debitori et gra-
uatus eſſet de reſtituendo hereditatem
alteri per fideicōmiſſuʒ quo caſu actio
perſonalis eſſet confuſa per aditionem
vt.l.debitori.C.de pac.⁊ tamen hypote-
caria remaneret: vt eſt tex.in.l.debitori.
ff.ad treb.⁊ no.Alexā.in.d.l.debitori.et
eſt tex.⁊ ibi glo.in.l.ex ſextante.§.latinꝰ.
ff.de excep.rei iudi.⁊ glo.Bar.et Saly.
7 in.d.l.ij.C.de lui.pigno. ¶ † Tertio am-
plia regulam vt procedat etiam ſubla-
ta obligatione fideiuſſoria: quia durat
etiam hypotecaria: puta q̄ fideiuſſor
qui pro me interceſſit ⁊ dedit etiam pi-
gnora meo creditori inſtituit me here-
dem: nam dum ego ſuccedo meo fide-
iuſſori extinguitur dicta obligatio fi-
deiuſſoria ita quod creditor meus non
poterit me heredem fideiuſſoris mei
conuenire obligatiōe fideiuſſoria quia
illa eſt ſublata per confuſionem: ſed
obligatio hypotecaria qua res data
pignori a meo fideiuſſore tenetur ad-
huc durat / et creditor poterit agere
cōtra me hypotecaria ad dictam rem.

text.eſt in.l.cum quis.§.fin.ff.de ſol.
⁊ ibi declarat Bar.⁊ ratio eſt q̄ obliga-
tio fideiuſſoria ſtare nō poteſt nec a p̄n-
cipio nec ex poſt facto ſine p̄ncipali vt
no.in.l.ſi heres pecuniam.ff.ad treb.ſʒ
hypotecaria poteſt ſtare ſine principa-
li ex poſt facto lʒ non a principio.vt.l.
non intelligere.C.de lui.pigno.ita not.
Pau.de caſt.in.l.fi.C.de fide.minorum.
8 ¶ † Fallit modo dicta regula quando
principalis actio ſeu obligatio tollitur
per pactum ſeu conuentionem q̄ tunc
intelligitur etiam ſublata hypotecaria
vna cum ea vt eſt tex.in.l.ſoluit̄.in p̄n.
⁊.§.j.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.⁊ in.l.cū
ſoluende.ff.de diſtrac.pig. ¶ Ratio au-
tem differentie inter preſcriptionem ꝑ
quam tollitur principalis obligatio et
aliquando remanet hypotecaria ⁊ ecō-
uerſo ⁊ cōuentionem ⁊ pactū per quod
tollitur principalis obligatio vna cum
hypo.vt.d.l.ſoluitur.§.j.aſſignatur ibi
per gl.q̄.ſ.pactum ⁊ conuentio late in-
terpretatur vt.l.j.C.vt actio ab here.et
contra here.quod nō eſt in preſcriptio-
ne que eſt odioſa vt.l.in omnibus.ff.de
9 actio.⁊ obliga. ¶ † Et ex predictis etiā
infertur ꝙ pactum de non petendo ad
certum tempus factum debitori opera-
tur ꝙ durāte pacto hypotecaria etiam
ſuſpenditur ita probatur in dictis iuri-
bus: quod tamen ſane intelligendū eſt
niſi debitor poſt tale pactū effectꝰ fue-
rit ſuſpectus: q̄ ex cauſa dicte ſuſpitio-
nis ſuperuenientis vel etiam exiſtentis
tempore pacti ſed ignorate ab ipſo cre-
ditore poterit creditor nō obſtante pa-
cto facto de non petēdo ad certū tem-
pus ſuper debito ⁊ obligatione princi-
pali perſequi pignora text.eſt ⁊ ibi de-
clarat glo.⁊ Barto.in.l.queſitū.in prin-
10 cip.ff.de pigno. ¶ † Secundo fallit di-
cta regula ſi creditor deferat iuramen-
tum ⁊ debitor iuret ſe non eſſe debito-
rem: q̄ tunc non ſolum tollitur obliga-
tio principalis ſed etiam hypotecaria
vt eſt tex.in.l.ſi deferēte.ff.qui.mod.pi-
gno.vel hypo.ſolu.et in.d.l.ſoluitur.§.
11 fi.eod.tit. ¶ † Tertio fallit regula ſi la-
ta ſit ſentētia abſolutoria in fauorē de-
bitoris contra creditorem q̄ per eā tol-
litur obligatio principalis ⁊ hypoteca-
ria vt eſt tex.in.d.l.ſi deferente.ſecūdo
12 reſponſo. ¶ † Quarto fallit dicta regu-
la ſi ſit ſolutum debitum creditori vel
etiam creditori creditoris vel alio mo-
do ſatiſfactum de volūtate creditoris:
vel ſi ad tempus fuit obligatū certū pi-
gnꝰ ⁊ tp̄s ſit finitū vel ſi pignꝰ obligatū
fuit ſub aliq̄ cōditione q̄ poſtea nō fuit
purificata nec euenit.iſtis em̄ caſibus
ꝑut tollit̄ p̄ncipalis obligatio ita tolli-
tur ⁊ ceſſat hypotecaria text.eſt iuncta
gl.in.l.item liberatur.in p̄n.ff.qui.mo.
pigno.vel hypo.ſolu.⁊ predicta omnia
habentur enim etiam per glo.⁊ Saly.
13 poſt alios in.d.l.ij.C.de lui.pig. † Quar-
to queritur in materia an preſcriptio
que cucurrit contra debitorem ſuper
dominio rei hypotecate q̄ ſcilicet poſ-
ſeſſor preſcripſit contra debitorem vti-
le dominium dicte rei noceat ⁊ preiudi-
cet creditori i ſua hypoteca? ¶ Et bre-
uiter reſpondendum eſt ꝙ ſi idem tem-
pus eſt ſufficiens ad vtrāq̄ preſcriptio-
nem ſcilicet dominij contra debitorem
⁊ hypotece contra creditorem: ꝙ tunc
preſcriptio ſub eodem tempore vtriuſq̄
effectuʒ operetur vt habetur in.l.j.⁊.ij.
C.ſi aduer.credi.lib.vij.Secus autē ſi
diuerſum tempus requiratur in vna
q̄ in altera: ⁊ poteſt poni exēplū quan-
do poſſeſſor cum titu.⁊ bona fide pre-
ſcribit ⁊ debitor contra quem preſcribi-
tur ratione dominij eſt preſens quo ca-
ſu ſufficiunt decem anni: creditor au-
tem contra quem preſcribitur ratione
hypotece eſt abſens quo caſu requirū-
tur.xx.anni vt.l.prima.C.ſi aduerſ.cre-
di.⁊ ibi per gloſſ.iſto enim caſu preſcri-
ptio complebitur contra debitorem in
x.primis annis habito reſpectu ad do-
minium: ⁊ tamen adhuc hypo.compe-
tens creditori erit integra ⁊ durabit ꝑ
alios decem annos: ita not.gl.in.l.pre-
ſes.C.de pignor.in gloſſ.in verſicu.pre-
ſcriptione.in verſicu.vel tertio: ⁊ illam
ibi ſequuntur Saly.⁊ alij.
¶ Et hoc mō ſunt intelligēda not.per
Bar.in.l.j.§.cū predium.ff.de pign.vbi
firmat ꝙ poſſidēs bona fide ⁊ ti.rē hy-
potecatam alteri preſcribit etiam hy-

potecam:que not. ne equiuoces:quia
14 male declarantur per doc.¶ †Quinto
queritur an ſicut per preſcriptionē tol-
litur hypoteca(vt ſupra in precedenti
bus queſtionibus extitit declaratum)
ita ⁊ tollatur per vſucapionem triēna-
lem quādo res mobilis eſſet data in pi
gnus:⁊ breuiter reſpondendo dicēdū
eſt quod non vt eſt text.ſm intellectum
gl.quem doc.ſequuntur in.l.vſucapio.
C.de pig.⁊ ratio eſt qꝛ ſicut per aliena-
tionem hominis.ſ.debitoris non tolliť
neqꝫ eliditur ius hypotece competēs
creditori vt.l.debitorem.C.de pign.ita
nec per alienationem legalem put eſt
vſucapio que dicitur alienatio legalis
vt.l.alienationis.ff.de ver.ſigni.ita te-
net gl.Bar.⁊ alij in.d.l.vſucapio.¶ Et
ſic habes differentiā inter preſcriptio-
nem rerum immobiliū ⁊ vſucapionem
mobilium:quia per preſcriptionē tolli
tur ius hypotece vt.l.j.⁊.ij.C.ſi aduer.
credi.lib.vij.ſed per vſucapionem non
d.l.vſucapio.⁊.l.iuſta.§.non mutat.ff.
de vſucap.¶ Et ratio differentie inter
preſcriptionem.⁊ vſucapionem ſecun-
dum gl.in.d.l.vſucapio eſt quia in pre
ſcriptione requiritur maius tempus ⁊
ideo etiam ineſt maior negligentia cre
ditoris non agentis quam inſit in vſu-
capione.¶ Et iſtam rōnem meli⁹ de-
clarat Bar.poſt Pe.de bellaper.in.l.j.
§.cum prediū.ff.de pigno.dicens quod
in preſcriptione interuenit temp⁹ ſuf-
ficiens ad tollendum hypotecariam:⁊
contra creditorem non excipitur quod
poſſeſſor acquiſiuerit dominiū per poſ
ſeſſionem.x.annorum cum tit.et bona
fide ſed excipitur quod poſſeſſor p̄ſcri-
pſit cōtra hypotecariam.¶ In vſuca-
pione autem iſtud ceſſat:quia tempus
triennij non eſt ſufficiens ad preſcribē
dum contra aliquam actionem et ideo
non poteſt tolli actio hypotecaria per
triēnium:⁊ licet triēnio acquiratur do
minium rei mobilis tamen ſeparata
eſt cā dominij ab hypoteca ita vult gl.
in.d.l.vſucapio ⁊ ſentit Bart.in.d.§.cū
15 prediū.¶ †Sed dubitatur quare ma-
ius tempus prefigatur ad preſcriben-
dum iuri hypotece in re immobili vcꝫ
decennium:ꝙ in vſucapione hypotece
rei mobilis.Naꝫ videbatur quod ſicut
in preſcriptione hypotece rei immobi
lis prefixum eſt temp⁹ decēnij habito
reſpectu ad preſcriptionē dominij di-
cte rei que decēnio perficitur:ita ⁊ i re
mobili debet fieri ꝙ ſicut dominiū vſu
capitur triennio:ita ⁊ ius hypotece de
bere vſucapi?¶ Sed in hoc Bart.in.d.
l.j.§.cum predium.dicit quod alia ra-
tio reddi non poteſt:niſi qꝛ ſic placuit
vt.l.non oim.ff.de legi.⁊ hoc ſm eū pro
batur in text.d.§.cum predium.ibi nec
vſucapione perimi placuit:⁊ ita tenen
dum puto:qꝛ ratio que aſſignatur per
glo.in.d.§.cum predium.⁊ in.d.l.vſuca
pio.⁊ in.l.j.in gloſſ.magna.C.ſi aduer.
credi.vꝫ ꝙ ſit differentia inter dominiū
⁊ hypotecam et quod per vſucapionē
triēnij queratur dominiū in re mobili
⁊ per preſcriptionem in eadem re que-
ratur exceptio cōtra hypotecam nō eſt
fundamētalis:qꝛ regulariter actio nō
tollitur neqꝫ eliditur per exceptionem
minori tempore ꝙ.xxx.annis vt.l.ſicut.
C.de preſcrip.xxx.an.⁊ ſpecialiter indu
ctuꝫ fuit vt actio hypotecaria tollatur
x.annis inter preſentes ⁊.xx.inter ab-
ſentes ꝑ tex.in.d.l.j.⁊.ij.C.ſi aduer.cre-
di.lib.vij.ad exemplum preſcriptionis
dominij quod queritur per preſcriptio
nem.x.vel.xx.annorū vt per totum titu
lum.C.de preſcrip.longi temp.⁊ habeť
in.d.l.j.et.ij.¶ Et eodē modo videbať
dicendū in vſucapione vt.ſ.actio hypo
tecaria cōſiſtens in re mobili deberet
tolli per vſucapionē triēnij ſicut ꝑ illā
queritur dominium:⁊ tñ iura hoc no-
lunt:⁊ vt dicit Bar.in hoc alia ratio aſ
ſignari non potuit niſi qꝛ ita placuit le
16 giſlatori.¶ †Sed iterum dubitatur in
predictis q̇d ſi aliq̇s poſſedit rē mobilē
cū ti.⁊ bona fide.x.annis iter p̄ſentes:
nunq̇d poſſeſſor tueri ſe poterit aduer
ſus creditorē intendētē hypotecariā?
⁊ gl.in.d.l.j.C.ſi aduer.cre.i gl.fi.i fi.re-
fert duas opi.vnā hyr.q̇ tenuit ꝙ non:
aliā aūt Jo.q̇ tenuit ꝙ ſic.Et iſtā ſcdaꝫ
opi.tenet etiā gl.in.d.l.vſucapio.⁊ iſtā
approbat Bar.ibi in fin.⁊ ibidē Bal.in
verſic.gloſſ.querit ⁊ poſt eum Saly.in

verſi.ſed iuxta hoc quero per rationes
ibi per eū adductas:⁊ ſic habes ꝙ poſ-
ſeſſor poſſidens cū tit.⁊ bona fide trien
nio rem mobilem vſucapit eam reſpe-
ctu dominij:ſed non reſpectu hypote-
ce:ſed ſi continuat in poſſeſſiōe vſqꝫ ad
decēniū inter preſentes preſcribet etiā
contra actionem hypotecariam cōtra
creditorem.¶ Ex quo ſm Sali.ibi ha
bes vnum mirandum ꝙ ſcilicet repe-
riuntur due preſcriptiones ad diuerſa
⁊ minus tempus quod ſufficit in p̄ma
17 computatur in ſecunda.¶ †Sexto q̄-
ritur in materia retentis terminis vſu
capionis:an ſi creditor poſt rem mobi-
lem triennio vſuceptā a poſſeſſore egit
contra eum hypotecaria et rem ab eo
auocauit:an mō debitor poterit offer-
re vel ſoluere creditori ⁊ rē ab eo recu
perare directa pignoratitia iuxta.l.re
ſcriptum.§.j.ff.de diſtrac.pigno.⁊ gloſ.
in.d.l.vſucapio.mouet iſtam dubitatio
nem ⁊ reſpōdet ꝙ ſic vcꝫ ꝙ debitor etiā
iſto caſu poterit offerre vel ſoluere cre
ditori ⁊ auocare rem per directam pi-
gnoratitiam:qꝛ non poterit debitor re-
pelli a creditore:ex eo ꝙ ipſe agere ⁊
obtinere nō potuerit contra vſucapto
rem qui contra debitorem vſuceperat
dominiū:qꝛ dicit glo.ꝙ tunc iſtud pro-
cederet quando ageretur rei vendica-
tione:ſecus aūt quando agitur actiōe
pignoratitia que deſcēdit ex contractu
nam actione ex cōtractu agitur contra
obligatū ex cōtractu etiam ſi res nō ſit
agentis vel deſierit eſſe ſua ſicut vide-
tur in cōmodante vel deponente vt.l.
ita vt ſi fur.ff.cōmo.⁊.l.j.§.ſi predo.ff.
depoſi.⁊.l.ſi rem.§.is quoqꝫ.ff.de pign.
actio.⁊ idem tenet glo.in.d.l.j.§.cū pre
diū.ff.de pign.⁊ cū glo.tranſeunt Bar.
Bal.Sal.⁊ alij.¶ Septimo dubitatur
retentis eiſdem terminis an poſtquam
debitor recuperauit rem a creditore vt
in proxima precedenti.q.firmatum eſt.
An iterum ille qui dictā rem mobilem
vſucepit poſſit agere rei vendicatione
ad dictam rem contra ipſum debitorē?
⁊ gloſſ.in.d.l.vſucapio.⁊ in.d.l.j.§.cum
predium.reſpōdet ꝙ ſic ⁊ cū glo.tranſ-
eunt doct.¶ Sed iterū dubitať an ali-
quod remedium poſſit adhiberi pro di
cto debitore:vt ab eo res per vſucapto
rem auocari non poſſit?⁊ in hoc glo.in
dictis locis conatur dare plura reme-
dia:que recitat Bar.in.d.l.vſucapio.et
in.d.§.cū predium.⁊ poſt eum Bald.et
Sali.⁊ Bar.in.d.§.cum prediū.appro-
bat primum conſiliuꝫ vcꝫ ꝙ debitor in
actu ſolutiōis facte creditori impetret
ab eo volente ceſſionem ſue hypotece
iuxta.l.modeſtinus.ff.de ſolu.Nam cū
ea poterit debitor rem aduerſus vſuca
ptorem retinere:ſicut poterat ipſe cre-
ditor:⁊ nihil repugnat ſm Bar.ꝙ debi-
tum principale ſit ſublatū ⁊ tamen du-
ret ius retinendi iuxta.l.debitor.ff.ad
treb.⁊.l.ex ſextante.§.latinus.ff.de ex-
cep.rei iudi.⁊.l.fi.§.licentiam.C.de iu-
re deli.⁊.l.j.C.ſi anti.credi.pi.vendi.
¶ Et ſecundū eum iſte erit vnus caſus
in quo cedetur hypotecaria ſine prin-
cipali iuxta not.per ipſum in.l.fideiuſ-
ſor obligari.in prin.ff.de fideiuſ.¶ Sꝫ
iſtud remedium ſeu conſilium reproba
uit glo.in.d.§.cum prediū.et iſtā repro
bationē glo.ſequuntur Jac.de are.Ja.
bu.Barto.⁊ Sali.in.d.l.vſucapio.licet
Bal.ibi dicat ꝙ iſtud ꝯſiliū poſſit ſalua
ri.¶ Sed facit dubiū ꝙ ſaluari nō poſ-
ſit qꝛ.d.l.modeſtinus.⁊ materia loquiť
quādo ſunt plures obligati:qꝛ vn⁹ ſol-
uens poteſt impetrare ceſſionē contra
alium:nos autē ſumus in vno ſolo de-
bitore vnde nō videtur ꝙ ipſe poſſit im
petrare ceſſionē contra ſe ipſum:niſi di
cas ꝙ ceſſio nō poteſt impetrari ad ef-
fectū agēdi:ſed ad effectum retinendi
pro defenſione rei contra alium agen-
tem:⁊ ita loquitur Barto.ibi ⁊ ꝙ ceſſio
poſſit fieri iſto modo.ſ.pro tuitione ſeu
defenſione rei late habetur per gloſ.in
l.per diuerſas.C.manda.et ibi Bart.in
pen.col.in verſi.iij.excipit text.⁊ faciūt
que notaui.ſ.in.v.parte prin.in.iij.mē
bro.⁊ ideo puto opinio.Bartol.in hoc
poſſe ſaluari.¶ Circa aūt alias reme-
dia tradita ꝑ gl.in.d.§.cum prediū non
inſiſtā amplius:ſed vide ibi per Bar.⁊
alios i.d.l.ſi vſucapio:⁊ vt videbis vix
pōt ſubſtineri vllū aliud remedium ſeu
18 conſilium in hoc.¶ †Octauo queritur

ſtante ſtatuto quod nullis actionibus
ciuilibus preſcribatur minori ſpatio ꝙ̄
xxx.annis an in tali ſtatuto compꝛehē-
datur etiam hypotecaria? ⁊ ſic an hy-
potecaria ſit actio ciuilis vel pretoꝛia
⁊ in hoc Ang.multum ſubtiliter in cō-
ſil.ccij.in queſtione Joannis laufredi.
firmat quod hypotecaria in effectu ſit
actio ciuilis ⁊ compꝛehendatur in ſta-
tuto per fundamenta que ibi adducit:
⁊ de hoc etiam aliquid dicam.j.in.viij.
parte in materia hypotecarie.
19 ¶ †Nono queritur quid de pignoꝛati-
cia actione directa quanto.ſ.tempoꝛe
ei preſcribatur? ⁊ in hoc pꝛo intelligen
tia premittendum eſt quod pignoꝛati-
cia nō oꝛitur tempoꝛe initi contract⁹:
ſed oꝛitur cum eſt ſolutū vel ſatiſfactū
creditoꝛi vt eſt tex.in.l.ſi rem alienam.
§.omnis.ff.de pigns.actio.⁊ ibi Barto.
optime declarat:dicens quod pignoꝛa
ticia bene oꝛitur ex contractu dudū ini
to ⁊ celebꝛato ſequuta traditiōe pigno
ris facta ipſi creditoꝛi ⁊ ſic quod naſcit
ex materia antiqua:ſed reſpectu tēpo-
ris oꝛitur facta ſolutiōe vel ſatiſfactio
ne ad idem tex.in inſti.qui.mo.re ꝯtra.
obli.§.fi.⁊ ibi gl. ¶ Ex quibus infertur
quod contra actionem pignoꝛaticiam
incipit currere preſcriptio a die natiui
tatis illius:qꝛ ante currere non pōt vt
l.j.in fi.C.de anna.excep.⁊ no.Bart.in
d.§.omnis.ſ; reſpectu iuris offerēdi ꝙ
competit debitoꝛi ante oꝛtam pignoꝛa
ticiam bene poteſt currere preſcriptio
contra tale ius offerendi quando com
petit per modum actionis qꝛ.ſ.traditū
eſt pignus creditoꝛi vt late notaui.ſ.in
v.parte in.iij.mēbꝛo ⁊ habetur per gl.
⁊ doc.in.l.cum notiſſimi.§.eodem iure.
C.de preſcri.30.an.⁊ habetur per Bar.
in.l.ſi pignoꝛi.in pꝛin.ff.de vſucap.⁊ in
d.§.omnis.in fi.⁊ tunc decurſa preſcri-
ptione contra tale ius offerendi:nō po
terit amplius cōpetere directa pigno-
raticia ipſi debitoꝛi:quia illa eſt ſeque
la iuris offerendi et non competit niſi
oblato vel ſoluto debito vt no.gl.Bar.
⁊ alij in.d.§.omnis.et hoc modo debet
intelligi id quod not.Pau.de caſtro.in
conſi.ccxciiij.ego paulus ⁊c.dum dicit
qꝺ ex quo eſt in poteſtate debitoꝛis of-
ferre ⁊ ſoluere ⁊ ſic facere quod pigno
raticia oꝛiatur quod ie; poſſe agere vt
detur.l.qui poteſt facere.ff.de re.iur.et
per conſequens quod actioni pignoꝛa
ticie preſcribatur ⁊ allegat gloſ.in.d.l.
cu; notiſſimi.§.eodem iure.quia debet
intelligi quod preſcribatur iuri offerē-
di et in conſequentiam ipſi pignoꝛati-
20 cie vt dictū eſt. ¶ †Sed cōſiderādo ip-
ſam pignoꝛaticiam de per ſe vc; poſtq̄
nata eſt:puta qꝛ facta ſit oblatio anq̄
ſit ſublatum ius offerendi preſcriptio-
ne:⁊ oꝛta ſit pignoꝛaticia tunc ſi quera
tur quanto tempoꝛe preſcribatur dicte
actioni pignoꝛaticie?dicendum erit qꝺ
talis actio eſt perſonalis:et ei non pre
ſcribitur.x.vel.xx.annis ſ; ad eius pre
ſcriptionem requiritur tempus.xxx.an
noꝛum vt.l.ij.C.de conſti.pecu.⁊.l.neq;
mutui.C.in qui.cau.nō ob.lon.tem.pre
ſcrip.ita tenet gl.i.l.nec creditoꝛes.in
glo.iij.C.de pigno.actio.⁊ cum gl.trāſ-
eunt ibi Bal.et Saly.poſt alios p eos
21 relatos. ¶ †Sed dubitatur an iſta pre-
ſcriptio que inducta eſt contra pigno-
raticiam procedat de iure canonico?et
videtur dicendum ꝙ nō qꝛ creditoꝛ h;
ſcientiam rei aliene:et ſic licet nō ſit in
mala fide ex quo poſſidet de ꝯſenſu de-
bitoꝛis:tamē ipſa ſciētia rei aliene cō-
paratur malefidei vt per Bald.in.d.l.
nec creditoꝛes.⁊ de iure canonico ſecū
dum magis cōem opi.etiam in iurib⁹ ⁊
actionibus perſonalib⁹ mala fides im
pedit preſcriptione; vt late per oēs ca-
no.in.c.fi.de preſcrip.et per modernos
in tractatu preſcriptiōis in.ij.parte ter
tie partis pꝛincipalis in.q.xiij.nu.24.
22 car.15. ¶ †Tamen hoc non obſtante in
hoc eſt aduertēdum ſm dictos moder-
nos in.d.q.xiij.nu.70.⁊.71.ꝙ dicta con
cluſio communis limitatur vt pcedat
quo ad eum cui actio cōpetit:qꝛ mala
fides preſcribere volentis cōtra illum
cui competit actio impetit preſcriptio
nem ſecus autem eſt ſi nondū actio cō
petit ſed competere poteſt acceptan-
do ius ſibi de iure delatum:quia tunc
etiam . quod ille qui vult preſcribere
ſciat illud ius competere non dicetur

in mala fide ⁊ poterit preſcribere ita te
net Pe.de anc.in c.ſine poſſeſſiōe.col.
ix.de regu.iu.in.vj.⁊ ſequitur Soci.in
cōſi.lxiij.in cauſa vertenti.inter.d.Ca-
therinā.col.iij.verſi.preterea vt latius
23 per dictos modernos in.d.tract. ¶ †Et
coꝛroboꝛātur predicta per no.per Coꝛ.
in conſil.ccvj.circa thema ſecundo vol.
vbi etiam dicit ꝙ dicta cōmunis cōclu
ſio ꝙ cum mala fide non procedat pre-
ſcriptio non habet locū in eo ad quod
quis nō tenetur actione:ſed officio iu-
dicis tantū:qꝛ ex quo non tenetur iure
actionis nō poteſt dici in moꝛa neq; in
peccato:nō ſoluendo:ſed requiritur in
terpellatio vt ibi late per eū. ¶ In pro-
poſito ergo noſtro dicendū eſt ex predi
ctis:ꝙ quatenus eſt reſpectu iuris offe
rendi:quod cōſiſtit in facultate ⁊ volū-
tate debitoꝛis an.ſ.velit offerre debitū
creditoꝛi:ꝙ contra dictu; ius procedat
preſcriptio qꝛ creditoꝛ poſſidens pign⁹
ſpacia.xxx.annoꝛū excludit debitoꝛem
ab offerendo ⁊ per cōſequens ab ipſa
actione pignoꝛatitia que oꝛitur mediā
te dicta oblatione:nō obſtante ꝙ credi
toꝛ ſciat dictū ius cōpetere dicto debi-
toꝛi:ſi velit ipſum acceptare:qꝛ requi-
ritur ꝙ debitoꝛ acceptet dictum ius et
offerat ad hoc vt ſibi oꝛiatur pignoꝛa-
titia:ſed quatenus eſt reſpectu pigno-
ratitie iam oꝛte vel per oblationem vel
per ſolutionem iam factā dicēdū eſt ꝙ
creditoꝛ vel eius heres ſcientes actio-
nem predictā iam cōpetere debitoꝛi nō
poſſint preſcribere contra dictā actio-
24 nē:qꝛ tunc eſſent in mala fide per predi
cta. ¶ †Dubitatur etiā in predictis an
ſublata pignoꝛatitia per preſcriptionē
poſſit adhuc debitoꝛ agere contra cre-
ditoꝛē rei vēdicatione ad repetēdū rem
pignoꝛatā:⁊ glo.in.l.j.§.j.in ver.pꝛo ſo-
cio.in.fi.C.de anna.excep.tenet ꝙ ſic.et
intellige tu ꝙ iſto caſu debitoꝛ poſſit
agere tam pꝛimeua actione ſibi compe
tenti ex dñio quod habet debitoꝛ ante
hypotecationem:ꝙ̄ etiā ex dñio quod
ſibi ſuperuenit mediante poſſeſſione et
preſcriptione cauſata ex perſona credi
toꝛis:qꝛ.ſ.donec creditoꝛ poſſedit:debi
toꝛ preſcripſit poſſidente creditoꝛe vt.l.
ſerui nomine.ff.de vſuca.vnde licet pi-
gnoꝛatitia ſit ſublata:poteſt nihilomi-
nus debitoꝛ agere cōtra creditoꝛem rei
vendicatiōe tam pꝛo dominio veteri ꝙ̄
nouo:⁊ ꝙuis doc.in hoc tranſeant cu;
glo. Tamen difficultas conſiſtit in mo-
do ⁊ foꝛma practicandi quomodo.ſ.de-
bitoꝛ agens contra debitoꝛē qui preſcri
pſit cōtra pignoꝛatitiā ⁊ intendādo rei
vendicationē poſſit offerre debito; ipſi
creditoꝛi:⁊ in hoc Ang.l.d.§.j.poſt Cy.
plura dicit ⁊ plura etiam ponit Ange.
⁊ Jmol.in.l.pignoꝛi.ff.de vſucep.quos
omnes refert Ange.de are.inſti.de act.
in.§.actionū.in.col.xxiij.in glo.in verb.
pignoꝛatitia.vbi optime declarat:et iō
quādo caſus occurreret in facto recur
ras ad eum ⁊ per hec ſit expeditū iſtud
ſecundum membꝛum.

¶ Summarium.

1 Pignus vel hypoteca an tollatur
nouatione.
2 Nouatio neceſſaria que fit per litis cō
teſtationem vel per ſententiam non eſt
pꝛiuatiua ſeu extinctiua pꝛime obliga-
tionis:ſed accumulatiua alioꝛum effe
ctuum cum pꝛimis.
3 Nouatio inualida non tollit pignoꝛa
vel hypotecas precedentis obligatio-
nis.
4 Pignoꝛa noua data in obligatione no-
uante inualida accumulantur veteri
obligationi.
5 Cautela p liberāda pꝛima hypoteca.
6 Hypoteca pꝛima non cenſetur nouata.
nec ſublata per pꝛoꝛogatione; termini
ad ſoluēdū facta debitoꝛi.
7 Hypoteca expꝛeſſe in obligatione no-
uante repetita cenſetur repetita cū pri
uilegio prelationis.
8 Uſura:moꝛa:dilatio:⁊ ſilia an i obliga
tiōe volūtaria nouāte cēſeant repetita.
9 Qualitate rei hypotecate mutata an
nihilominus duret hypoteca.
10 Qualitate rei legate mutata an pereat
legatum.
11 Debitoꝛ phibēs in ſuo teſtō pignoꝛis
alienatione; an preiudicet creditoꝛi:⁊
an hac phibitione reſoluet hypoteca.

12 Creditor permittens pignus vendi vel permutari per debitorē an perdat hypotecam.

13 Creditor conſentiēs debitori alienanti vel obliganti rem ſibi obligatā videtur remittere ius pignoris.

14 hypoteca an poſſit renuntiari per mulierem.

15 Creditor conſentiens debitori ꝙ eius heres alienet pignus an renunciet hypotece.

16 hypoteca tollitur per conſenſum creditoris non ſolum reſpectu eius qui cōſenſit ſed alterius qui in eius locuꝫ ſeu ius ſuccedit.

17 Creditor emens rem a debitore videt̃ hypotecam remittere.

18 Creditor ſubſcribēs chyrographo debitoris vendentis alteri vel obligantis videtur hypotecam remittere.

19 Creditor reſtituens debitori chyrographum in quo res eſt ſibi obligata cenſetur hypotecam remittere.

20 Reſtituēs pignus an cenſeatur ius pignoris remittere.

21 Conſenſu creditoris in caſu pignoris per debitorem alienādi quid operetur.

22 Creditor conueniēs cū debitore vt ad eum pignus pleno iure pertineat remittit hypotecam.

23 Preſentia creditoris in venditione pignoris quid operetur.

24 Argumentū de libertate ad pietatem validum eſt.

25 Fiſcus alienans rem alteri obligatam an et quo caſu tollat ius pignoris.

26 hypoteca non cenſetur remiſſa per cōſenſum creditoris de alienādo vno modo ſi alio deteriori modo alienetur.

27 hypoteca non cenſetur remiſſa ꝑ alienationem factā de cōſenſu creditoris ſi talis alienatio non valeat.

28 hypoteca vendita per debitorē de conſenſu pupilli creditoris ſine tutore vel decreto iudicis nō cenſetur remiſſa.

29 hypoteca nō poteſt remitti gratis per filium vel ſeruū in cauſa peculiari.

30 hypoteca non cenſetur remiſſa per cōſenſum de alienando ſi alienatio nō ſequatur.

31 Alienatio ficta etiam cum cōſenſu creditoris non tollit hypotecam.

32 hypoteca non cenſetur remiſſa ſi debitor vendat de conſenſu creditoris poſt tempus conuentum.

33 hypoteca an ſolo cōſenſu diſſoluatur.

34 Exceptio intentionis ⁊ facti non dicitur proprie exceptio.

35 Pactum tacitū nihil poteſt remittere.

36 Pactum de non petendo debitū principale an extingat hypotecam.

37 hypoteca remiſſa non cenſetur debitū principale remiſſum.

38 hypoteca per ſtipulationem cōtracta an ſolo conſenſu diſſoluatur.

39 Sententia lata contra debitorem poſt rem obligataꝫ creditori preiudicat ipſi creditori ſcienti ⁊ patienti: ſimiliter lata anteꝙ̃ res ſit ipſi obligata.

40 Sententia lata contra debitorem quo caſu ꝑ̄iudicet creditori ⁊ quo caſu non.

41 Sententia lata contra creditorem conuentum preiudicat debitori ſcienti et patienti.

42 Sententia lata contra creditorem agētem an preiudicet debitori.

43 Sententia lata in fauorem tertij creditoris contra primum an preiudicet ſecundo.

44 Sentētie ſemel parens per reſtitutionem rei an ſi res iterum redeat ad condemnatū poſſit iterari executio.

45 Obligās pignus pro alio an teneatur diu pati talem obligationem: ⁊ an poſſit poſt tempus aliquod petere liberationem pignoris.

46 Dictio diu quantum tempus comprehendat.

47 Debiti principalis remiſſione exiſtente inualida an nihilominus valeat pignoris liberatio.

48 Debito principali viciato an vicietur etiam pignoris remiſſio.

Tertium membrū .vj. partis principalis.

Egrediendo tertium membrum huius .vj. partis principalis in quo videbimus diuerſos alios modos vltra predictos: quibus pigno
1 ra et hypotece tolluntur. †Et primo queritur an pignus vel hypoteca tollatur nouatione: ⁊ in hoc cōplectēdo totā materiam pro clariori intelligentia ponā regulā ⁊ fallētias regule.
Regula ergo ſit ꝙ pignus ⁊ hypoteca tollit̃ et liberatur facta nouatione legitime
vt eſt tex. in .l. nouatiōe. ff. de noua. ⁊ in
l. ſolutū. in prin. ff. de pig. actio. fallit autem dicta regula quatuor modis. Et
primo fallit qñ debitor ſimpliciter dedit alia pignora poſt prima. qr per hoc
non liberantur priora pignora: ſed iſta
eis accumulātur. nā ex hoc non dicitur
inducta nouatio: vt ergo regula procedat requiritur ꝙ in hac ſecūda datione 3
pignorū ſit repetitū debituꝫ principale
⁊ expreſſe deductū in nouā obligationē
ita ſingulariter declarat Bar. in .l. valerianus. in vlti. q. ff. de preto. ſtip. ⁊ ſequitur Pau. de ca. in .l. ſolutum. §. omnis.
2 ff. de pigno. actio. †Secundo fallit dicta regula in nouatione neceſſaria: et
ſic ſolū regula militat in nouatione voluntaria: nō autē in neceſſaria que fit ꝑ
litis cōteſtationē ⁊ ſentētiā declarādo 4
tñ vt per glo. no. in .l. j. in gloſ. fi. C. de iudi. vt eſt tex. in .l. aliam. ff. de noua. ⁊ ibi
declarat Bar. ⁊ no. glo. in .d. l. nouatione. vnde licet creditor ſit conteſtatus litē ſuper hypotecaria cōtra ſuū debitorem: per hoc nō ſunt liberata pignora ⁊
hypotece: ⁊ ſimiliter ſi debitor ſit ꝑ ſententiā condēnatus vt .l. grege. §. etiā. ff.
de pigno. ⁊ declarat glo. j. in .d. l. ſolutū.
in prin. ⁊ ratio eſt qr per litis cōteſtationem ⁊ ſententiā inducitur nouatio neceſſaria nō aūt voluntaria vt declarat
glo. ⁊ ibi Jaſ. poſt alios. in .l. j. C. de iud.
Ratio aūt rationis eſt: qr nouatio neceſſaria que fit per litis cōteſtationem
vel per ſententiā non eſt priuatiua ſeu 5
extinctiua prime obligationis: ſed eſt
accumulatiua aliorum effectuum cum
primis vt declarat Bart. in .l. aliā. ff. de
noua. ⁊ Jaſ. in .d. l. j. in .iij. col. in ver. habes. ⁊c. C. de iudi. Iteꝫ eſt alia ſpecialis
ratio in pignore et hypoteca: qr. ſ. ſpecialis conditio hypotece eſt vt non tollatur actio hypotecaria niſi prius ſit
ſolutum aut ſatiſfactum creditori: ſed
per litis conteſtationē aut ſentētiā nō
dicit̃ ſatiſfactū creditori: merito nō dicitur ſublatū pignus vel hypoteca vt
probat text. in .d. l. grege. §. etiā. ff. de pigno. Addit etiā Sal. in .l. vni. C. etiaꝫ
ob chirogra. pecu. in .j. co. in ſecūdo no.
tertiā rationē ſed in effectu eſt eadē cū
prima .ſ. relata. Tertio fallit regula
qñ in nouatione volūtaria expreſſe conuentū fuiſſet vt pignora ſeu hypotece
prioris obligationis eſſent repetita in
obligatione nouante tex. eſt in .d. l. j. in
prin. C. etiā ob chiro. pecu. ⁊ in .d. l. ſolutū. in princi. ⁊ in .l. nouatione. C. de fideiuſ. ⁊ declarāt glo. ⁊ doc. in locis predictis. †Quarto fallit dicta regula qñ
nouatio volūtaria nō valeret: qr per nouationē inualidā non tollūtur pignora
⁊ hypotece precedentis obligationis:
ſed regula habet locū qñ nouatio fuit
valida: vt eſt text. in .l. nouatione. ff. de
noua. ⁊ in .d. l. nouatione. C. de fideiuſ. ⁊
no. glo. ⁊ ibi ſequunt̃ doc. in .d. l. j. C. etiā
ob chiro. pecu. in glo. in ver. tranſtuliſti
dum opponit de .l. debitum. C. de remiſ.
pig. ⁊ de .l. illud. ff. ꝙ me. cau. †Quinimo tūc ſi in obligatione nouante inualida preſtent̃ per debitorē noua pignora illa etiā tenebūtur pro veteri obligatione tex. eſt in .l. ſi paternā. C. ad velle.
quem ad hoc Bal. ibi in .iij. no. reputat
mirabilē vt .ſ. pignus datum pro obligatione nouante inualida teneatur ꝓ
priſtina: que non fuit cum effectu nouata: ⁊ ibi etiā eſt tex. ꝙ quando obligatio
nouans valeret pro parte et pro parte
nō: ꝙ pro illa parte pro qua valeret ceſſant pignora prioris obligationis: ⁊ ꝓ
parte pro qua nō valeret obligatio nouās remanēt pignora prioris obligationis ⁊ ibi etiam declarāt Bal. et alij.
†Et ex predictis potes ſumere notabilem cautelā: ꝙ ſi debeas titio centum
cū pignoribus vel hypotecis ſi velis liberare pignora ſine ſolutione debes ab
eodē ſumere decē mutuo ⁊ promittere
illi ſoluere totam quantitatē vcꝫ. cētū ⁊
x. ⁊ obligare te per inſtrumentū animo
nouādi priorē obligationē nō aliter repetēdo prima pignora in obligatione
nouāte nā per hoc cenſebuntur liberata priora pignora: ⁊ incipiet noua hypo. tēpore obligationis nouate ita do.

cet Alex.in.d.l.ſoluto.in pꝛin.quod no
6 ta.¶†Aduerte tamen ꝙ licet pꝛedicta
pꝛocedant in nouatione tamē ſecus eſt
in pꝛoꝛogatione termini ad ſoluendū:
q̄ꝛ pꝛoꝛogatio termini cenſetur facta
ſub eiſdem pignoꝛibus:penis:renun‑
tiationibus ⁊ clauſulis pꝛout erant in
pꝛimo termino tex.eſt no.in.l.legem.C.
loca.⁊ ibi no.Bald.⁊ reputat menti te‑
nendum ⁊ eſt bona gloſ.in.l.emilius.in
pꝛin.in ver.reſtitui.ff.de mino.⁊ ſic ha‑
bes ꝙ pꝛoꝛogatio termini non inducit
nouationē:cuius tn̄ contrarium voluit
Bar.in.l.pe.in verſic.quero quid ſi ego
pꝛomiſi.ff.de pꝛeto.ſtip.tn̄ illud qd̄ di‑
cit Bar.ibi pꝛocedebat de iure digeſto
rū:nō aūt pꝛocedit hodie per.l.fin.C.de
nouatio.q̄ꝛ ſm̄ terminos.d.l.fin.hodie
non fit nouatio niſi expꝛeſſe agatur:et
ita illud dictum Bar.intelligit Alexan.
in conſil.xiij.viſis et conſideratis in.ij.
vol.⁊ adde pꝛedictis Jaſ.in.l.j.§.⁊ poſt
operis.in.ij.col.in verſi.not.diligenter.
ff.de no.oper.nū.⁊ latius in.l.j.in dua‑
7 bus vlti.col.C.de iudi.¶†Sed dubita
tur in p̄dictis qn̄ pignoꝛa pꝛioꝛis obli‑
gationis repetūtur in obligatione no‑
uāte an cenſeantur repetita cum pꝛiui
legio pꝛioꝛitatis.i.ꝙ ſicut creditoꝛ vigo
re pꝛioꝛis obligationis erat anterioꝛ ſe
cundo.ita ſit etiam vigoꝛe ſecunde obli
gationis nouantis pꝛimā in qua ſunt
repetita pignoꝛa pꝛima?⁊ bꝛeuiter de
hoc eſt text.no.ꝙ ſic in.l.iij.in pꝛin.⁊ ibi
Bar.⁊ doc.ff.qui po.in pi.hab.eſt enim
ibi tex.ꝙ pꝛimus creditoꝛ mutuauerat
debitoꝛi acceptis ab eo pignoꝛibus:
poſtea ſecundus creditoꝛ mutuauit ei‑
dem debitoꝛi acceptis ab eo eiſdem pi
gnoꝛibus tertio loco pꝛimus creditoꝛ
mutuauit eidem debitoꝛi aliam quan‑
titatem:⁊ etiam nouauit pꝛimam obli‑
gationē repetendo tamen pignoꝛa pꝛi‑
me obligationis ⁊ addendo etiam aliā
pignoꝛa:dicitur ibi ꝙ repetitio dictoꝛū
pignoꝛū facta in obligatione nouante
cenſetur facta cuꝫ pꝛelatione reſpectu
ſecundi creditoꝛis:⁊ ſic cū pꝛioꝛitate tē
poꝛis pꝛout erāt in pꝛima obligatione
nouata:⁊ ꝙ ſicut ex pꝛima obligatione
pꝛimus creditoꝛ veniebat pꝛeferendus
ſecūdo ita ⁊ pꝛeferri debebit ex obliga
tione nouante in qua ſunt repetita pi‑
gnoꝛa.¶Intellige tn̄ tu reſpectu pecu
nie pꝛimo loco mutuate in obligatione
nouata:non autem reſpectu pecunie ſe
cundo loco mutuate in obligatione no
uante ⁊ nouoꝛū pignoꝛū ſuperadditoꝛ
rū in ſecūda obligatione nouante:q̄ꝛ in
iſtis ſecūdus creditoꝛ erit anterioꝛ pꝛi
mo ita declarat glo.in.d.l.iij.in pꝛinci.
8 ¶†Quid aūt dicēdū ſit in alijs effecti
bus reſultantibus ex obligatione puta
in vſuris in moꝛa in dilatione et alijs
pꝛiuilegijs an.ſ.illa cenſeantur repeti‑
ta in obligatione voluntaria nouante?
non eſt materia noſtra:ſed vide ꝑ Bar.
in.l.ſi ſtichum.§.j.⁊ in.l.aliam.ff.de no‑
ua.⁊ per Ange.de are.inſti.de actio.§.
fuerat.in.xj.⁊.xij.col.in ver.an aūt ⁊ qn̄
ſi actio de dote ⁊c.⁊ per Bar.⁊ Alex.in
l.ſi diuoꝛtio.in.ij.col.in verſi.in text.ibi
centū ⁊c.ff.de ver.obli.⁊ ibidē per Jaſ.
in fi.qui tenet opi.Raph.cōtra Barto.
Alex.⁊ alios communiter:quod aliter
non diſcutio q̄ꝛ ſunt termini diuerſi a
9 materia noſtri tractatus ⁊c.¶†Secū
do querit̄ an mutata qualitate rei hy‑
potecate duret hypeteca?⁊ bꝛeuiter di
cendū eſt ꝙ hypoteca non extinguitur
nec per aditionem nec per detractio‑
nē qualitatis rei hypotecate vt eſt text.
in.l.ſi fundus.§.ſi res.ff.de pign.vbi po
nitur exemplū de domo hypotece data
ex qua fuit effectus hoꝛtus:item de
area data pignoꝛi ex qua fuit effecta
domus:item de terra in qua fuit plan‑
tata vinea.¶Et facit tex.in.l.domo.ff.
de pigno.actio.⁊ quod ibi no.per glo.⁊
ſcribentes.¶Secus autē ſi non quali‑
tas:ſed ſubſtātia rei hypotecate extin‑
gueretur:q̄ꝛ tunc etiam pignus ⁊ hypo
poteca eſſet extincta vt eſt tex.in.l.ſicut
in pꝛin.ff.qui.mo.pig.vel hy.ſolu.⁊ hoc
niſi pꝛocedat ex culpa debitoꝛis:quia
tunc etiam ꝙ res eſſet extincta omnino
debitoꝛ teneretur ad intereſſe credito‑
ris tex.⁊ ibi glo.in.l.ſeruū.ff.de pigno.
in glo.in ver.tenetur ⁊ ibi ſequitur Sa
li.¶Intellige tn̄ ꝙ etiam qd̄ hypoteca
extinguatur per extinctionem rei hy‑
potecate vt dictum eſt:tamen ipſa obli‑

gatio pꝛincipalis ⁊ ius crediti non pe‑
rit ſed durat vt eſt text.⁊ ibi Bald.⁊ alij
10 in.l.ſeruo.C.de pigno.¶†Quid autem
ſit in legato an pereat legatum ſi mute
tur qualitas rei legate?non eſt materia
noſtra:ſed gloſſ.in.d.l.ſi fundus.§.ſi res
opponit.de hoc tu vide tex.⁊ ibi Barto.
in.l.ſi ita legatuꝫ.§.fi.de leg.j.⁊ ibi etiā
per gl.Jaſ.⁊ alios:⁊ adde que dixi.s̄.in
iſta.vj.parte in pꝛimo membꝛo nu.55.
11 ¶†Tertio queritur an hypoteca ſeu
pignus reſoluatur:ſi debitoꝛ in ſuo te‑
ſtamento pꝛohibeat creditoꝛibus ſuis
alienationem pignoꝛum vel hypote‑
ce ſub aliqua pena?⁊ bꝛeuiter dic ꝙ nō
quia debitoꝛ nō poteſt pꝛeiudicare ſuo
creditoꝛi iuri hypotece iam ei acquiſi‑
te tex.eſt ⁊ ibi Bald.⁊ Saly.in.l.pꝛima
C.debi.vendi.pig.impe.non poſ.qd̄ ibi
Bal.inducit ad.q.pupillaris ſubſtitu‑
tionis vt ibi per euꝫ.Adde p̄dictis tex.
Bal.⁊ alios in.l.debitoꝛem.C.de pign.
ibi eſt tex.quod debitoꝛ neq̄ꝫ vendendo
neq̄ꝫ donando neq̄ꝫ legando neq̄ꝫ fidei
committendo poteſt pꝛeiudicare credi
12 toꝛi in pignoꝛe ⁊c.¶†Quarto queritur
in materia:q̄ꝛ vt pꝛoxime dictum fuit
debitoꝛ vendēdo pignus vel aliter alie
nando vt ſupꝛa ſine cōſenſu creditoꝛis
non diſſoluit hypotecam pꝛecedentem
vt eſt tex.in.l.res.C.de remiſ.pig.⁊ pꝛo‑
batur in locis allegatis in pꝛoxima pꝛe
cedenti.q.quid ſi creditoꝛ conſentiat ꝙ
pignus vendatur an per talem conſen‑
ſum cenſeatur remittere ius ſui pigno‑
ris?Et in hoc complectendo totam ma
teriam pone regulam ampliationes et
fallentias.¶Regula ergo ſit quod cre
ditoꝛ conſentiendo pignus vendi ꝑ de‑
bitoꝛem cenſetur remittere ius ſui pi‑
gnoꝛis:vt eſt tex.in.l.ſi debitoꝛ.§.j.ff.q.
mo.pig.vel hypo.ſol.⁊ in.l.iiij.§.ſi in vē
ditione.⁊.l.ſicut.§.ſi voluntate.eo titu.
⁊ in.l.ij.C.de remiſ.pig.⁊ in.l.creditoꝛ.
ff.de reg.iur.¶Amplia modo regulaꝫ
xj.modis ⁊ pꝛimo amplia vt regula pꝛo
cedat non ſolum quando creditoꝛ con‑
ſentit quod pignus vendatur ſed etiaꝫ
ſi conſentiat quod permutetur vel do‑
netur vel in dotem detur:nam ſemper
videtur remittere ius pignoꝛis vt eſt
tex.in.d.l.ſi debitoꝛ.§.j.⁊ de datione in
dotem eſt tex.in.l.lucius.eod.titu.
¶Secundo amplia regulam vt pꝛoce‑
dat etiam in omni alio actu ſeu contra
ctu per quem dominium transfert̄:etiā
ſi hoc fieret in vltima voluntate vt eſt
text.in.l.ſicut.§.venditionis.ff.qui.mo.
pi.vel hy.ſol.⁊ illum text.dicit eſſe vni
cum in iure Bal.in.c.j.§.pꝛeterea.qui‑
mo.feu.amit.ad pꝛobandum de conſen
ſu pꝛeſtito ad hoc vt quis teſtetur de re
ſua ⁊ illum etiam allegat pꝛo ſing.Bal.
in.l.venditioni.C.pꝛo empto.⁊ in.l.quo
ties in omnibus.C.de fideicom.⁊ in.l.ſi
tibi.§.de pignoꝛe.ff.de pact.⁊ ita refert
Alexā.in.d.§.venditionis.in apoſtil.ad
13 Bar.¶†Tertio amplia regulam etiaꝫ
ſi creditoꝛ conſentiat quod debitoꝛ obli
get alteri rem ſibi obligatam:q̄ꝛ ꝑ hoc
videt̄ creditoꝛ remittere ius ſui pigno‑
ris:vt dicit tex.in.l.paulus.in pꝛinci.ff.
quib.mo.pig.vel hypo.ſol.¶Iſtud au‑
tem poteſt intelligi duobus modis:vno
modo quod dictum ius pignoꝛis cēſea
tur remiſſum reſpectu illius tantū cre‑
ditoꝛis cui debitoꝛ de conſenſu pꝛimi
obligauit:⁊ ſic quod ſecundus ſit modo
pꝛioꝛ pꝛimo ſꝫ quo ad alios creditoꝛes
remaneat ius hypotece dicti pꝛimi cre
ditoꝛis ⁊ ita intelligit gl.in.d.l.paulus.
in ver.remiſiſſe.⁊ ita etiā intellexit glo.
in.l.iij.C.de remiſ.pigno.⁊ iſte itellectꝰ
nullam habet difficultatem ⁊ ab omni
bus appꝛobatur.
¶Scd̄o modo poteſt intelligi quod cre
ditoꝛ conſentiēdo quod debitoꝛ obliget
alteri ſuum pignus cenſeatur in totum
remittere ius ſui pignoꝛis:et quod ita
in dubio ſit iudicādum ⁊ iſtud tenet gl.
in.l.creditoꝛ.§.fi.in gl.fi.ff.qui po.in pi.
hab.⁊ iſtum ſecundum intellectum ſe‑
quitur Bar.in.d.§.fi.Idem tenet Bart.
in.l.fi.C.de remiſ.pi.in verſicu.ſcd̄o ca‑
ſu.vbi in hoc diſtinguit:ꝙ aut ſumꝰ cer
ti quo animo creditoꝛ cōſenſerit debito
ri obliganti ſuū pignus alteri an.ſ.ani‑
mo remittendi quo ad illum tantū cre‑
ditoꝛem cui debitoꝛ obligauit:aut in to
tum vel non in totum ⁊ tunc ſtandū eſt
certo vt.d.l.creditoꝛ.§.fi.aut de animo
non conſtat et tunc ſi ſumus in maſcu‑

lo preſumitur remiſiſſe in totum ⁊ quo
ad omnes ius ſui pignoris.d.l.paulus.
in princ.ſi autem ſumus in muliere di-
cendum eſt ꝙ cenſeatur remittere ius
ſui pignoris quo ad ſecundũ creditorẽ
tantum per.l.iubemꝰ.C.ad velle.¶ Sa
ly.autem in.d.l.iij.C.de remiſ.pigno.la
te examinat hunc articulum:⁊ tandem
per multa concludit ꝙ in dubio primus
creditor cenſeatur remittere quo ad il-
lum tantum cui conſenſit obligari:non
autem in totũ.¶ Sed in.d.l.fi.eod.tit.
idem Saly.in fi.concordãdo.opi.tenet
ꝙ aut cõſenſus primi creditoris fuit ac
cõmodatus ſecũde obligationi vel cre-
ditori hoc expremẽdo ⁊ vera ſit opi.gl.
in.d.l.paulus.in princ.⁊ in.d.l.iij.vz ꝙ
quo ad ipſum creditorem cui conſen-
ſum accõmodauit cenſeatur remiſiſſe
ius pignoris ⁊ non in totum:aut primꝰ
creditor non conſenſit cõtemplatiõe ſe
cundi nec expreſſa eius perſona:ſꝫ ſim-
pliciter ꝙ.ſ.debitor poſſit alteri obliga-
re non exprimendo cui:⁊ tunc vera ſit
opi.Barto.ꝙ in hoc dubio creditor cen
ſeatur in totum remiſiſſe ius ſui pigno
ris:⁊ ſubdit ꝙ hoc caſu forte non eſt fa-
cienda differentia inter maſculum ⁊ fe-
minam per not.per ſe in.l.etiã.C.ad vel
14 le.¶ †Et iſta concordia Saly.mihi ſa
tis placet.preter ꝙ dum remouet diffe-
rentiam inter maſculum ⁊ feminam:qꝛ
in hoc puto tenendam opi.Bart.qꝛ qñ
mulier renunciat ſue hypotece reſpe-
ctu vnius perſone quo ad illam tantũ
ſibi preiudicat ⁊ hoc eſt clarum vt.l.iu-
bemus.⁊ ibi Bar.in pri.oppo.C.ad vel-
le.¶ Quando autẽ mulier renũciat iu-
ri hypotece generaliť ſuo marito:quo
caſu Saly.tenet ꝙ talis renũciatio pre
iudicet quo ad omnes vt per eum in.d.
l.omnes.eſt aduertendũ ꝙ iſto caſu ta-
lis renunciatio non valet:niſi maritus
remaneat ſoluendo in aliis bonis:quia
alias cenſeretur mulier donare marito
vel pro illo ſe obligare quod de iure nõ
permittiť vt declarat Bart.in.d.l.iube-
mus in ver.vlti.ſcias:⁊ ideo vera eſt dif
ferentia Bar.inter maſculũ ⁊ feminã ⁊
hoc modo dꝫ intelligi illud qꝺ ꝯſuluit
15 Ro.in cõſi.cxl.hec vẽditio ⁊c.¶ †Quar

to em pliat regulã vt procedet etiam in
herede debitoris:qꝛ ſi creditor conſen-
tiat debitori vt alienet pigñꝰ ⁊ nõ alie-
net debitor ſed eiꝰ hẽs:adhuc ex tali cõ
ſenſu creditori inferť ꝑiudiciũ vt eſt l.l.
ſicut.§.ſi debitori.ff.q.mo.pi.vel hy.ſol.
16 ⁊ ibi no.†Quinto amplia regulã ꝙ cõ-
ſenſus preſtitus per creditorem debito
ri ad alienãdum pignus reſpectu vniꝰ
creditoris:non ſolum preiudicat reſpe
ctu illius creditoris:ſed etiam reſpectu
alterius creditoris qui in ius illius ſuc
ceſſit iſte eſt tex.ſm intellectum Bart.in
l.titius.§.fi.ff.quib.mod.pig.vel hypo.
17 ſol.¶ †Sexto amplia regulam vt pro-
cedat nõ ſolum in expreſſo cõſenſu:ſed
etiam in tacito puta ſi duo creditores
habentes rem hypotecatam illam in-
ſimul emanãt a debitore.Nam hoc mo
do ementes cenſentur remittere inuicẽ
ius hypotece vt eſt tex.⁊ ibi not.Barto.
in.l.titius.in princi.ff.qui.mod.pig.vel
hypo.ſolu.Non tamen intelliges hanc
ampliationem in omni tacito conſenſu
ſed in iſto caſu tantum:qꝛ per alium ta
citũ cõſenſum nõ cenſeť remitti ius pi-
gnoris vt dicetur infra in prima fallen
18 tia.¶ †Septimo amplia regulam vt
procedat etiam ſi creditor ſubſcribat ſe
chirografo debitoris vel alij inſtrumẽ-
to in quo debitor profitetur alteri ſecũ
cõtrahenti ꝙ dicta res nõ eſt alicui obli
gata quia per talem ſubſcriptionẽ cre-
ditor cenſetur remittere ius pignoris i
dicta re vt eſt text.in.d.l.titius.§.fi.⁊ in
l.ſicut.§.non videtur.eod.titu.⁊ ibi no.
Barto.⁊ habetur per Barto.in.l.gaius
ff.de pigno.actio.facit text.cum gloſ.in
l.fideiuſſor.§.pater.in fine.ff.de pigno.
Intellige tamen tu niſi creditor ſub-
ſcriberet ſe vt teſtis:quia tunc non cen
ſeretur remittere ius pignoris:vt not.
gloſſ.in dicta.l.ſicut.§.non videtur.et
ibi Bartol.⁊ Bartol.in dicta.l.gaius.
19 ¶ †Octauo amplia regulam vt proce-
dat etiam ſi creditor reſtituat debito-
ri cautionem chirografariam in qua
erat ſibi res hypotecata:nam per ta-
lem reſtitutionem cenſetur remitte-
re ius pignoris vt eſt textus et ibi no-
tat.Baldus in lege creditricem.C.

de remiſ.pigno.facit tex.i.l.labeo.ff.de
pac.quod videtur mirabile:nam ſi cre-
ditor reddit pignus debitori non cenſe
tur remittere debitum:vt.l.poſtꝙ.que
eſt.l.ſequens poſt.d.l.labeo.⁊ tamẽ per
reſtitutionẽ chirografi cenſetur remiſ-
ſum pignus ⁊ debitum.¶ Et dubita-
tur que ſit ratio differentie:⁊ glo.in.d.
l.poſtꝙ.aſſignat plures ratiões:ſed cõ
muniter illa tenetur ꝙ reſtitutio inſtru
menti vel chirografi non poteſt afferre
aliam vtilitatem ꝙ̃ liberationem:vnde
ne ſit fruſtratoria inducit liberationẽ
ſꝫ reſtitutio pignoris põt afferre alias
vtilitates vt ibi per glo.Bar.Alexan.⁊
Iaſo.vbi etiam Iaſo.declarat ⁊ defen-
dit optime primã rationẽ glo.que fuit
Marti.⁊ Irne.vide eum ⁊ adde no.per
Decium in.l.creditor.ff.de regul.iuris.
20 ¶ †Aduerte tamẽ ad vnum in predi-
ctis qꝛ text.i.d.l.poſtꝙ.dicit ꝙ per reſti
tutionem pignoris nõ cenſetur remiſ-
ſum debitum ⁊ queſtio noſtra non eſt
de hoc ſed nos querimus an per reſti-
tutionem pignori cenſeatur remiſſum
ipſum ius pignoris ⁊ hypotece quod
accedit debito principali:non autẽ in
ipſum debitum:⁊ ꝙ per remiſſionem
ſeu reſtitutionem pignoris non cenſea
tur remiſſum debitum:ſed bene ius pi-
gnoris videtur tex.in.l.j.ff.de libe.lega.
vbi hť ꝙ ſi teſtator leget debitori rem
ſibi ab eo hypotecatam cenſetur lega-
tum ius pignoris vt.ſ.debitor cõſequa-
tur rem hypotecatam priuſꝙ̃ cogatur
ſoluere heredi debitum:⁊ ita declarat
glo.⁊ Bar.in.d.l.j.⁊ magis clare Bart.
in.l.ſi tibi homo.in prin.ff.de le.j.¶ Et
iſtam opi.tenent etiam Albe.⁊ Ray.in
d.l.labeo.iuncta.d.l.poſtꝙ.⁊ ita tenen-
dum puto:ꝙ̃uis Iaſ.in.d.l.labeo.in vl-
tima colũ.in verſi.item pondera ⁊c.te-
neat cõtrarium dicẽs glo.in.d.l.j.vꝫ gl.
penul.tenere cõtrarium ⁊ etiã ibi Bar.
¶ Sed meo iudicio errat Iaſo.qꝛ illa
glo.dubitat.an per legatum pignoris
omnis obligatio cenſeatur remiſſa:et
dicit ꝙ ſecundum.R.iſtud preſumitur
ſed ꝙ ſibi non placet:⁊ ſic glo.ibi loqui-
tur de omni obligatione tam principa-
li ꝙ̃ hypotecaria ⁊ bene dicit ꝙ perſo-

nalis ideſt ipſum debitum non cenſea-
tur remiſſum:ſed ſola hypotecaria vt
ibi eſt tex.⁊ ita etiam intelligit ibi Bar-
to.¶ Et dictam concluſionem ꝙ teſta-
tor legando ſuo debitori rem obligatã
cenſeatur remittere ſolum ius pigno-
ris ⁊ non principale debitum firmat la
te Iaſo.in.d.l.ſi tibi homo.in princ.ſu-
per glo.ii.vbi magis cõſiderate loquu-
tus fuit ꝙ̃ in.d.l.labeo.⁊ aſſignat Iaſ.
duas rationes differẽtie inter legatum
factum de ipſo pignore ⁊ legatum fa-
ctum de chirografo.in quo debitum cõ
tinetur.quare.ſ.ſit ꝙ i legato pignoris
non cenſeatur remiſſum debitum:ſed
ſolum ius pignoris.in legato autẽ chi
rografi cenſeatur remiſſũ vtrũqꝫ:⁊ pri
ma ratio fuit ſupra aſſignata ex not.in
d.l.labeo.¶ Secũda ratio eſt qꝛ ad re-
miſſionem principalis ſequiť remiſſio
acceſſoriũ:ſed non econtra:vt.l.j.§.j.ff.
qui.mod.pig.vel hyp.ſol.⁊ l.ex pupil-
lari.ff.de vulg.⁊ pupil.vnde legando pi
gnus quod eſt acceſſorium non ſequi-
tur remiſſio debiti quod eſt principale.
¶ Et ad predicta adde no.conſi.Raph.
cuma.videlicet conſilium.xix.quidam
nobilis.⁊ Decium in.d.l.creditor.ff.de
21 reg.iur.¶ †Nono amplia regulam vt
procedat etiam ſi res hypotecata que
fuit alienata per debitorem cum cõſen
ſu creditoris:poſt moduꝫ fuerit per de
bitorem reacquiſita:quia etiam ſi eſſet
obligatio generalis omnium bonorum
preſentium ⁊ futurorũ:tamen res alie-
nata de cõſenſu creditoris ⁊ poſtea re-
acquiſita non reincideret in obligatio
nem ⁊ hypotecam:tex.eſt ſingularis in
l.fi.C.de remiſ.pign.¶ Multo ergo for
tius iſta concluſio procederet quando
obligatio nõ fuiſſet generalis bonorũ
etiam futurorum:ſed ſpecialis alicu-
ius rei vt eſt text.de hoc in.l.ſicut.§.ſu-
peruacuum.ff.quib.mod.pign.vel hy-
po.ſol.⁊ ibi hoc not.Barto.in verſi.ve-
nio ad ſecundum ⁊c.¶ Et iſta amplia-
tio declaratur vt procedat quando illa
res eſſet reacquiſita per debitorem ex
noua cauſa diuerſa a pma ex qua erat
apud debitorem puta ex legato vel ex
donatione vel dote data debitori tunc

enim ꝓcedit ampliatio ⁊ in hoc eſt mi-
rabilis tex.in.d.l.fina.quia ſicut queli-
bet res de nouo queſita debitori venit
in obligatione generali futurorum bo-
norum ita videbatur dicendū in re alie
nata ⁊ poſtea reacquiſita debitori ex
noua cauſa:⁊ tamen in.d.l.fina.decidi-
tur contrarium:⁊ ita declarat Bart.in
d.§.ſuperuacuum,⁊ in.d.l.fin. ¶ Secus
autem ſi dicta res reacquiratur debito
ri ex eadem cauſa ex qua fuit alienata
vel ex ſimili aut connexa:puta qꝛ illam
ex pacto redemit:vel qꝛ ei fuit redhibi-
ta:vel ex pacto adiectionis in diem vel
legis cōmiſſorie ad ipſum debitorē re-
uerſa eſt:nam iſtis ⁊ ſimilibus caſibus
reincidet in obligationem ⁊ hypotecā
vt vult glo.in.d.l.fi.in glo.magna et ſe-
quuntur ibi Bar.Bald. Saly.⁊ alij:et
eſt tex.in voluntate in prin.ff.qui.mod.
pig.vel hypo.ſol. ¶ Et idem eſſet ſi ali-
quo alio modo venditio facta per debi
torem de pignore cum conſenſu credi-
toris reſoluatur qꝛ ſicut per talē reſolu
tionem reſtituitur debitori in re vendi-
ta ius ſuum ita ⁊ reſtituitur creditori
ius ſui pignoris ⁊ hypotece vt eſt text.
in.d.l.voluntate.in princ.⁊.§.fi. ¶ De-
cimo amplia regulam vt procedat etiā
ſi creditor cōſenſit vt vendatur pignus
⁊ ita venditum fuit:ſed tamen nondum
fuit traditum:qꝛ ꝙuis adhuc debitor
non tradiderit:tamen cum tradere te-
neatur actione exempto:conſenſus eſt
validus ⁊ ius pignoris per illum remiſ
ſum videtur:⁊ idem eſt etiam ſi debitor
qui vendidit nōdum ꝯſequutus ſit pre
cium ab emptore:nec etiam emptor pa
ratꝰ ſit illud dare qꝛ ex quo emptor ad
illud tenetur ⁊ cogi poteſt valet.cōſen-
ſus ⁊ preiudicat quo ad remiſſionez pi
gnoris tex.eſt ⁊ ibi no.in.l.ſicut.§.ſi de-
bitor.ff.qui.mod.pig.vel hypo.ſol.⁊ no.
glo.in.l.ſi debitor.§.queritur in gloſ.in
22 verſicu.impediat.eodem titu. ¶ † Unde
cimo amplia vt regula procedat nō ſo
lum quando creditor conſentit vēditio
ni:ſed etiam ſi conueniat cum debitore
vt res pignorata ad ipſum debitorem
pleno iure ſpectet:quia etiam per dicta
verba cenſetur dicta res liberata a ne-
xu pignoris vt per plura concludit Ale
xand.in conſilio.cxl.viſo ſummario.vij.
23 volumi.prima ⁊ ſecunda col. ¶ † Fallit
modo dicta regula.xij.modis.⁊ primo
fallit quando creditor fuit preſens alie
nationi pignoris facte per debitorem ⁊
tacuit:quia niſi expreſſe conſentiat vel
alia faciat de quibus ſupra in amplia-
tionibus dictum eſt non cenſetur remit
tere ius pignoris tex.eſt ⁊ ibi not.Bar-
to.in.d.l.ſicut.§.non videtur.ff.qui.mo.
pig.vel hypo.ſolu. ¶ Regula ergo pro
cedit in expreſſo conſenſu:nō autem in
tacito reſultante ex preſentia:quia cuz
creditor preſens ⁊ tacens ſciat ſuum pi
gnus durare non obſtante alienatione
facta per debitorem ſibi nō preiudicat
vt eſt tex.⁊ glo.in.d.§.non videt. ¶ Iſta
autem regula reſtringitur quinqꝫ mo-
dis neceſſarijs:⁊ primo fauore liberta-
tis:qꝛ creditor preſens ⁊ tacens ſeruuz
ſibi obligatum manumitti cenſetur cō
ſentire ⁊ remittere ius ſue hypotece vt
l.j.C.de remiſ.pigno.⁊ ibi per glo.Bal.
⁊ Salyce. ¶ Secundo reſtringitur iſta
prima fallentia fauore religionis:vnde
ſi ſeruus mihi pignoratus me ſciente
⁊ patiente fuerit donatus eccleſie:vi-
deor conſentire ⁊ ius mei pignoris re-
mittere vt in auten.ſi ſeruus ſciente do
mino.C.de epiſcop.⁊ cleri.⁊ liiij.diſtin.
cap. ſi ſeruus.⁊ tenet Bald.in.l.prima
24 C.de remiſ.pig. ¶ † Et probatur qꝛ va-
let argumentum de libertate ad piam
cauſam:vt not. Bartol.in.l.proxime.§.
primo.ff.de his que in teſt.del.⁊ habe-
tur per docto.in.l.ſi vnꝰ.C.de teſtamen.
⁊ eſt textꝰ melior de iure in.l.vnica.cir-
ca finem in verſicu.ad hanc pietatis ra
tionē.⁊ ibi Bald.ad hoc notat.C.de cō-
mu.ſer manu.Et idem dicendū eſt fauo
re pauperum ⁊ ſimiliū cauſarum piarū
vt per Bald.in.d.l.j.C.de remiſ.pigno.
⁊ refert Alexand.in apoſtil.ad Bartol.
25 in dicta.l.ſicut.§.non videtur. ¶ † Ter
tio reſtingitur fallentia fauore fiſci:
nam ſi fiſcus alienet rem alteri obliga
tam ⁊ creditor ſciat et taceat cenſetur
remittere ius ſui pignoris vt eſt tex.i.l.
ſi hypotecas.et ibi gloſſ. Bald.et Sa-
lycetus. C. de remiſ. pigno. ¶ Quar

to reſtringitur iſta prima fallentia niſi
creditor tacuerit animo decipiendi:tūc
enim ſibi preiudicat ⁊ videtur remitte-
re ius ſui pignoris:vt.l.ſi ſine.C.ad vel-
le.et.l.mulier.C.de diſtractio.pig.et ibi
notatur ⁊ habetur per Bar.in.d.l.ſicut.
§.non videtur.ff.quibus modis pig.vel
hypo.ſol. ¶ Quinto reſtringitur iſta fal
lentia niſi iudex miſerit proclama per
ciuitatem ꝙ quicunqꝫ vellet contradice
re vēditioni pignoris compareat infra
certum tempus:tunc enim creditor nō
contradicens cenſetur conſentire ⁊ re-
mittere ius pignoris vt eſt tex.⁊ ibi no.
Bal.⁊ Saly.in.l.ſi eo tempore.C.de re-
miſ.pigno.et not. Barto.in.d.l.ſicut.§.
non videtur.declarando tamen moduz
⁊ qualitatem dicti proclamatis ⁊ cita-
tionis iuxta not.per Bart.⁊ alios in.d.
l.ſi eo tempore.et per Alexan.in conſi.
cvj.quinto volu.⁊ ſupradicte quinqꝫ re
ſtrictiones eliciuntur ex notatis p Bar.
in.d.l.ſicut.§.non videtur.⁊ illas reaſ-
ſumpſit Alexā.in.l.que dotis.in ſepti-
ma col.in verſi.Adde ꝙ plenius.ff.ſo.
26 matri. ¶ † Secundo fallit regula prin-
cipalis quādo conſenſus creditoris p̄-
ſtitutus fuit circa vnum actum aliena-
tionis ⁊ debitor alienauit non in illum
actum:ſed in actū duriorem:tunc enim
ſibi nō preiudicat creditor;nec videtur
remittere ius pignoris regula ergo ꝓ-
cedit quādo alienatio fit in actu in quo
creditor permiſit vel in alio vtiliori ſe-
cus autem ſi fiat alienatio in deteriori:
puta ſi creditor conſenſit vt res vende-
retur pro decem et debitor vendidit pro
quinqꝫ tex.eſt ⁊ ibi not.Barto. in.d.l.ſi-
cut.§.ſed ⁊ ſi permiſerit. ¶ Tertio fallit
regula quando creditor non conſenſit
ſimpliciter venditioni pignoris:ſed cuz
proteſtatione ꝙ ſaluum ſit ius ſui pi-
gnoris vt eſt tex.⁊ ibi glo.⁊ Barto.in.l.
ſi debitor.§.j.ff.quibus modis pign.vel
hypo.ſol.ſequitur Sozin.in conſi.xlvj.
eleganter quarto volumi.nume.18.glo.
in.l.creditor.⁊ ibi Decius.ff.de regulis
iuris.Roma.conſi.xciiij.viſis his.colū.
27 iij. ¶ † Quarto fallit regula quando
alienatio facta per debitorem de re pi-
gnorata ex conſenſu creditoris non va-
luit:quia tunc conſenſus creditoris nō
cauſat remiſſionem pignoris text.eſt et
ibi not.Barto.in.d.l.ſi debitor.§.queri-
tur ſi forte. ¶ Ex quo infert ibi Barto.
generaliter ꝙ ſi actus circa quem ad-
hibetur conſenſus non valet:cōſenſus
non nocet ⁊ faciunt no.per Barto.in.l.
poſt legatum.in fine prime colum.ff.de
his qui.vt indig.⁊ per cano.in ca.cum
venerabilis.de exceptio.et ratio iſtius
fallentie eſt:quia conſenſus preſtitus
per creditorem vt res poſſit vendi per
debitorem habet in ſe iſtam conditio-
nem videlicet ſi venditio validat ſequa
tur vt declarant Barto.⁊ Salyce.in.d.
§.queritur ſi forte. quem legunt in.d.l.
ſi debitor.in.§.ſi in venditione.ed idem
tex.in.l.debitum.C.de remiſ.pigno. et
adde Decium in dicta.l.creditor.ff.de
regulis iuris.Quando autem ⁊ ex qui-
bus cauſis in terminis iſtius fallentie
dicatur alienatio inualida not.gloſ.in
28 dicto.§.queritur ſi forte. ¶ † Quinto fal
lit regula in pupillo:quia eius conſen-
ſus non inducit remiſſionem pignoris
niſi preſtitus fuerit preſente eius tuto-
re ⁊ autore iudice:vel fuerit preſtitus
per ipſum tutorem auctore iudice:ex
eo quod forte ex aliqua cauſa iudicaue
rit id fore vtile pupillo. ¶ Regula er-
go procedit in maiore text.eſt in.l.ſi cō-
ſenſerit.in principio.ff. quibus modis
pignꝰ vel hypteca.ſolu.

¶ Sexto fallit regula quando conſen-
ſus fuiſſet preſtitus per procuratorem
nomine domini non habentem ſpecia-
le mandatum:quia talis conſenſus nō
preiudicat domino ad remiſſionem pi-
gnoris : licet econtra generalis procu-
rator debitoris poſſit pro debitore ta-
lem cōſenſum recipere a creditore tex.
eſt ⁊ ibi Barto.in.l.ſi conſenſum reci-
pere a creditore tex.eſt ⁊ ibi Barto.in.l.
ſi conſenſerit.§.j.ff.quibus modis pig.
vel hypo.ſol ¶ Reſtringe tamen hanc
fallentiā vt procedat in ſimplici procu-
ratore:ſecus autem ſit in procuratore
in rem ſuā qꝛ ille pōt cōſentire et remit
tere pignꝰ in preiudiciū dn̄i ⁊ ſuum.d.
l.ſicut.§.ſi procurator.⁊ ibi not.eodem
29 titulo. ¶ †.Septimo fallit regula in fi-

lioſamilias vel ſeruo:quia illi non poſ
ſunt rem quam pignori acceperunt in
cauſam peculiarem: etiam ſi liberam
adminiſtrationem peculij haberēt gra
tis remittere:ſed ita demum ſi precium
iuſtum pro dicta hypoteca percipiant
30 tex.eſt i.d.l.ſicut.§.an paciſci.¶†Octa
uo fallit regu. quando poſt preſtitum
conſenſum per creditorem de alienan
do pignus:alienatio ſequuta non fuit:
quia tunc ex dicto conſenſu non vide
tur remiſſum ius pignoris.non ſequu
ta alienatione vt eſt tex.in.d.l.ſicut.§.ſi
31 voluntate. ⁊ ibi notat Barto.¶†No
no fallit regula quando poſt preſtitum
conſenſum creditoris fuit ſequuta alie
natio non vera:ſed ficta ⁊ ſimulata qꝫ
ſcilicet non obſtante alienatione debi
tor ſemper poſſedit pignus ante ⁊ poſt
alienationem:nam iſto caſu alienatio
preſumitur fictitia ⁊ debitor non tene
bitur de iure tradere rem emptori:et
ideo iſto caſu non cenſebitur remiſſum
ius pignoris per creditorem qui con
ſenſit alienationi.tex.eſt ſecundum ſe
cundam lecturam ibi traditam p Bar.
in.d.l.ſicut.§.ſuperuacuum.et intellige
etiam hanc fallentiam procedere:ſi de
bitor vendēs conſtituerit ſe poſſidere
nomine emptoris:niſi forte de fructib⁹
reſponderi emptori vt ibi late decla
rat Barto.⁊ habetur per eundem in.l.
fi.C.de remiſ.pign. ¶Decimo fallit re
gula quando creditor conſenſit vt debi
tor venderet pignus ſub iſta conditio
ne ſi ſibi ſatiſfieret de precio:nam tunc
ſi non ſatiſfiat non cenſetur creditor re
miſiſſe pignus per dictum conſenſum
⁊ poterit creditor iſto caſu agere hypo
tecaria tam cōtra debitorem ⁊ heredē
ꝙ contra quencūqꝫ alium poſſeſſorem:
quia non fuit ei ſatiſfactum prout ipſe
expreſſit:iſte eſt text.ſecundum intelle
ctum gloſ.⁊ Bart.in.d.l.ſicut.§.illud. et
monetur Barto. argu.text.in.d.l.ſicut.
in.§.ſed ⁊ ſi permiſerit.ſecus autē ſi cre
ditor non conſenſit ſub conditione:ſed
ſub modo ſcilicet vt ſibi ſatiſfiat ſequē
do in hoc fidem debitoris.nam tunc cre
ditor ſi ſibi non ſit ſatiſfactum vt cōue
nit poterit agere hypothecaria contra
debitorem ⁊ eius heredem ſi poſſideāt.
⁊ ſi excipiatur de conſenſu ⁊ remiſſio
ne pignoris:poterit creditor cōtra eos
replicare de dolo ex eo ꝙ fidem non im
pleuerint ſatiſfaciendo vt fuit conuen
tum: ſed cōtra emptorem vel extraneū
poſſeſſorem iſto caſu creditor agere nō
poterit ita declarat Bart.in.d.l.ſicut.§.
32 illud. ¶†Undecimo fallit regula qñ
creditor conſenſit pignus vendi infra
certum tempus puta infra annum aut
biennium:nam ſi vendatur elapſo di
cto tempore:non cenſetur per conſen
ſum creditor remiſiſſe ius pignoris vt
eſt tex.in.d.l.ſicut.§.penult.verſi. ſed ſi
intra annum.⁊ ibi not.Barto.⁊ Saly.
¶Duodecimo fallit regula:ſi creditor
conceſſit debitori venditionem pigno
ris:⁊ tamen debitor non vendidit: ſed
aliter deſijt poſſidere:⁊ nonus poſſeſ
ſor vendidit nam talis venditio nō pre
iudicat creditori in iure ſui pignoris:
quia creditor cenſetur conceſſiſſe ſoli
debitori ⁊ non futuro poſſeſſori. tex.eſt
in.d.l.ſicut.§.penulti.in primo rñ.et ibi
no.Barto.¶Et ſic habes regulam ex
peditam per.xj.ampliationes ⁊.xij.fal
33 lentias ⁊c.¶†Quinto queritur an ſi
cut pignus ſolo conſenſu conſtituitur
vt.l.j.ff.de pigno.actio.ita ⁊ ſolo cōſen
ſu ipſo iure diſſoluatur? ⁊ dicendum eſt
regulariter quod ſic:vt.l.prout quiſqꝫ.
ff.de ſolu.⁊.l.nihil tam naturale.ff. de
regu.iur.⁊ ita tenet glo.in.l.ſi tibi.§.de
pignore.ff.de pac.⁊ ibi ſequitur Barto.
⁊ cum eo tranſeunt alij:et eſt text.in.l.
maior.C.de pigno.¶Iſta autem regu
la limitatur quatuor notabilibus mo
dis.¶Et primo limitatur vt procedat
in expreſſa remiſſione pignoris :ſecus
autem in tacita puta quando debitor
vendit pignus conſentiente creditore:
quo caſu videtur tacite paciſci credi
tor:vt ius pignoris ſit remiſſum vt late
dictum eſt ſupra in proxima.q.prece
denti:nam iſto caſu pignus tollet ope
exceptionis non ipſo iure: vt.l.ij.C.de
remiſ.pig.ibi exceptione eam remoue
bis.⁊ licet gl.ibi intelligat de exceptio
ne intentionis ⁊ facti ⁊ nō de exceptio
ne iuris:⁊ ſic ꝙ in illo text.ipſo iure ſit

ſublata actio. ¶Tamen gloſ.⁊ doct.in
d.§.de pignore.communiter tenent con
trarium:quod ſcilicet in caſu.d.l.ij.ope
exceptionis ⁊ nō ipſo iure tollatur ius
pignoris ⁊ intelligere vt facit glo.in.d.
l.ij.de exceptione intentionis ⁊ facti eſt
34 violare illū text. ¶†Cum exceptio in
tentionis ⁊ facti nō dicatur proprie ex
ceptio.l.in rebus cum gloſ.in ver.exce
ptio.C.de iure do.⁊ ibi per Bal.in fin.⁊
per eundem in.l.peremptorias.in vlti
ma colum.C.ſen.reſ.non poſ.⁊ cum iſta
opi.tranſeunt Alexand.Iaſ.⁊ alij com
35 muniter in dicto.§.de pignore.† ⁊ ratio
iſtius limitationis eſt quia per pactum
tacitum nihil vnꝙ̄ ipō iure remittitur:
ſed ope exceptionis tantum vt.l.ij.⁊ ibi
per doct.C.de pac. ¶Secundo limita
tur regula: quando hypoteca vel pi
gnus non fuit conſtitutum ſolo conſen
ſu ſed etiam interceſſit traditio iuxta.l.
j.in princi.ff.de pigno.actio.Nam per
traditionem pignoris dicitur contract⁹
re initus vt inſtitu.quibus modis re cō
trahi.obliga.§.fina.et iſto caſu tale pi
gnus non poterit remitti ipſo iure per
ſolum conſenſum expreſſum:ſicut ⁊ nō
poſſunt alij contractus qui re celebran
tur vt.l.ab emptione.ff.de pac.ſed reſol
uetur tūc ope exceptionis ita tenet gl.
magna in fine.in.d.§.de pignore. ⁊ glo.
in.d.l.maior.C.de pigno.¶Et iſtā opi.
ſequuntur Iaco.but.Ray.Bar.⁊ Saly.
in.d.l.maior.¶Sed contrariam opin.
ſcilicet ꝙ in pignore non debeat eſſe in
conſideratione traditio ⁊ ſic ꝙ pignus
tollatur ipſo iure etiam quando inter
ceſſit traditio tenent Barto.Bal.⁊ An
ge.in.d.§.de pignore.⁊ mouentur quia
ad conſtituendum ius pignoris ⁊ actio
nem hypotecariam ſolus cōſenſus ſuf
ficit pacto declaratus:⁊ traditio nihil
operatur.d.l.j.ff.de pigno.actio.et.l.ſi
prior.in fi.ff.qui po.in pig.habean.
¶Sed Fulgo.in.d.§.de pignore.tenet
primam opin. ⁊ reſpondet ad dictam
rationem Barto.in.d.§.de pignore et
ſequacium:quod etiam in emptione et
vendi.ſufficit ſolus conſenſus nec eſt
neceſſaria traditio vt.l.ij.in fi.ff.de con
trahen.emp.⁊ tamen traditio in vendi
tione facit deſinere rem eſſe integram
adeo ꝙ per pactum ſolum dictus con
tractus reſolui non poteſt ipſo iure.d.
l.ab emptione.ita ⁊ debet eſſe in pigno
re ⁊ cum dicta prima opi.tenet etiam
Pau.de caſt.in.d.§.de pignore.⁊ illam
etiam tenent Alexā.Iaſ.⁊ alij commu
niter in.d.§.de pignore.¶Et ſic conclu
ditur ſecundum opi.magis veram ⁊ cō
munem quod regula noſtra procedit
quando pignus fuit contractum ſolo
conſenſu tunc enim per remiſſionē ex
preſſam tollitur ipſo iure:ſecus autem
ſi interceſſit traditio.quia tunc per re
miſſionem expreſſam non reſoluit ipſo
36 iure:ſed ope exceptionis.¶†Tertio li
mitatur regula quando creditor fecit
pactum debitori de non petendo ipſuꝫ
debitum principale quo caſu in conſe
quentiam videtur eſſe etiam remiſſum
tacite ipſum pignus.l. ſoluitur.§.j .ff.
quibus modis pign.vel hypo.ſol.vnde
ſicut per pactum de non petendo tolli
tur debitum principale ope exceptio
nis:prout regulariter contingit cum pa
ctū de non petendo non producat actio
nem:ſed exceptionem.l.ſi vnus.§.pact⁹
⁊ ibi not.ff.de pac.Ita etiam debet tolli
ipſum pignus tanꝙ̄ acceſſorium debi
ti principalis et ſic ope exceptionis et
non ipſo iure.¶Regula ergo noſtra
procedit quando ipſum pignus contra
ctum ſine traditione expreſſe remittit̄:
tunc enim tollitur ipſo iure:ſecus au
tem quando pignus remittitur in con
ſequentiam debiti principalis ſuper
quo factum fuit pactum de non peten
do:nam tunc remittitur ope exceptio
nis tantum ⁊ ita firmant Alexā.⁊ Iaſ.
37 poſt alios in.d.§.de pignore.¶†Et li
cet vt dictum eſt pignus remittatur in
conſequentiam debiti principalis vi
gore pacti de non petendo:tamen non
eſt idem econuerſo.Nam licet remitta
tur ipſum pignus:non cenſetur remiſ
ſum debitum principale ſed adhuc ma
net ſublato pignore vt.l.poſtquaꝫ.ff.de
pac.⁊ not.Cuma.in conſ.xix. quidam
nobilis late Decius in.l.creditor.ff.de
regulis iur.⁊ etiaꝫ dixi ſupra in hoc ter
tio membro nume.u.et nume.14.

38 ¶†Quarto limitatur regula: quando
pignus fuiſſet contractum per ſtipula-
tionem vt quia in conſtitutione pigno
ris interuenit forma ſtipulationis vi-
delicet interrogatio antecedēs ⁊ reſpō
ſio ſubſequens. Nam primo interroga-
ui debitorem meum obliges ne mihi
talem rem. ⁊ ipſe reſpondit obligo. Nā
etiam per ſtipulationem poteſt pignus
conſtitui. vt eſt tex. cum glo. in. l. ſolutū.
ff. de ſolu. quem pro ſingulari allegat
Bal. in. l. legitima. ff. de pact. ¶Iſto eñi
caſu per pactum de non petēdo pignus
non reſoluetur ipſo iure virtus ſtipu-
lationis. ſed ope exceptionis: vt. d. §. pa
ctus. quia iſto caſu ceſſat ratio. d. l. ni-
hil tam naturale. Et iſtud tenet Alexā.
in. d. §. de pignore. ¶Sexto queritur
an ſententia lata contra debitorem in
fauorem tertij habeat preiudicare ipſi
creditori in pignore ⁊ illud reſoluere? ⁊
econuerſo an lata contra creditorē pre
iudicet debitori? Et in hoc cum que-
ſtio habeat duo capita pro faciliori in-
telligentia complectendo totam mate-
riam ponam aliquas concluſiones: vꝫ
tres cōcluſiones in primo capite ⁊ tres
39 in ſecundo. ¶†Prima igitur concluſio
reſpectu ſententie late contra debitorē
ſit iſta. ꝙ ſententia lata contra debito-
rem anteꝙ ipſe obligauerit rem credi-
tori indubitanter nocet ipſi creditori. vt
eſt text. in. l. ſi mater. §. fi. ff. de excep. rei
iu. ⁊ in. l. ſi ſuperatus: in fi. ff. de pigno. ⁊
ibi not. Bar. ⁊ not. gloſ. in. l. ſepe. ff. de re
iudi. in glo. in ver. experiri. que allegat
concordantias. ¶Secunda concluſio
eſt ꝙ ſententia lata contra debitorem
poſt rem obligatam creditori preiudi-
cat creditori ſcienti ⁊ patienti. iſta con-
cluſio probatur in. d. l. ſepe. ſm literam
piſanam. ⁊ no. ibi Bart. ⁊ ſequitˀ Alexā.
poſt alios in col. xxj. in verſi. circa ſecun
dum caſum ⁊c. ⁊ Bart. in. l. ab executo-
re. §. j. ff. de ap. ¶Iſta autē concluſio li-
mitatˀ tribus modis. primo limitatˀ quā
do cauſa fuit agitata cōtra debitorē in
cōtumacia. ⁊ ſimiliter lata fuit ſentētia
in contumaciā nam tunc non ꝑiudica-
ret creditori. ſecus ſi debitor fuiſſet ſo-
lum contumax in prolatione ſententie.

et in diſcuſſione cauſe comparuiſſet ⁊
dediſſet exceptiones et allegationes ⁊
alia: qꝛ tunc eius preſentia in prolatio-
ne ſententie nihil amplius operari po-
tuiſſet ⁊ preiudicaret creditori. Ita pro
batur in. l. rem. §. fina. ff. de euic. ⁊ ita dꝫ
intelligi. l. ſi ideo. in prin. eo. ti. Et ita di
ſtinguit Barto. in. d. l. ſi ſuperius. cum
quo poſt longam diſputationem tranſit
etiam Alexā. in. d. l. ſepe. col. xviij. ⁊ col.
xxj. in verſi. circa ſecundum caſum ⁊c.
¶Secūdo limitatˀ dicta cōcluſio qñ in
ter agētē ⁊ debitorē ꝯuentū fuiſſet collu
ſuꝫ: nā tūc ſnia lata ꝯ debitorē nō ꝑiudi
caret creditori. vt not. in. l. ꝓſes. C. de pi
gno. ⁊ not. Barto. in. d. l. ſi ſuperatus. et
Alex. in. d. l. ſepe. ¶Tertio limitatˀ iſta
concluſio quando debitor non tradidit
pignus creditori. ſed per ſolam hypo-
tecam obligauit. qꝛ tunc defenſio non
ꝑtinet ad creditorē principaliter: ſed ad
debitorē. ⁊ ideo tunc ſentētia lata con-
tra debitorē nō preiudicat creditori. ita
no. voluit Raph. in aut. de fideiuſ. §. ſed
neqꝫ. refert ⁊ ſequitˀ Alex. i. d. l. ſepe. col.
xxx. ver. ſcdario dꝛ. ꝙ dicit eſſe diligēter
40 notādū. ¶Tertia ꝯcluſio eſt ꝙ ꝑdicta
ꝓcedunt qñ ſentētia eſt lata cōtra debi
torem cōuentum. quādo autem debitor
ageret ⁊ cōtra eum eſſet lata ſententia
ex eo ꝙ reus probauit ſe dñm. idem eſ-
ſet dicēdum qđ dictum eſt quādo debi-
tor cōuenitur. ſecus aūt ſi lata eſſet ſen
tentia cōtra debitorem agentē ex eo qꝛ
ipſe debitor agens nō probaſſet ſuā in-
tētionem. nam tunc nō haberēt locum
predicta. ⁊ ſentētia nō preiudicaret cre
ditori. Iſta concluſio probatur ex not.
per Barto. in. d. l. ſepe. in. v. q. ⁊ ibi per
Imo. ⁊ per Anto. de but. ⁊ Imol. in. c.
ꝙuis. de re iudi. ⁊ ibi per Felyn. in. iij.
col. in ver. quando autem ſentētia con-
tra debitorem. ⁊ per Alexā. in. d. l. ſepe.
colū. xxj. in verſi. circa ſecūdum caſum.
¶Modo ponam tres concluſiones in
ſecundo capite huius. vj. q. videlꝫ quā
do ſententia fertur contra creditorem
ſuper pignore an illa preiudicet debi-
41 tori. ¶†Et prima cōcluſio ſit quod ſen-
tentia lata contra creditorem conuen-
tum a tertio agēte ſuper re pignorata

concurrētibus requiſitis. de quibus in
d. l. ſepe. vꝫ ꝙ non ſit lata in cōtumacia
creditoris. ⁊ alijs not. ꝑ Alex. in. d. l. ſe-
pe. in. xvij. colū. vbi ponit plura neceſſa
ria requiſita ad hoc vt ſentētia lata cō
tra vnū preiudicet alij preiudicat debi
tori ſcienti ⁊ patienti. ⁊ iſta cōcluſio ꝓ-
batur in. d. l. ſepe. ⁊ firmat ibi Alexā. in
42 col. xx. ver. circa primū ⁊c. ¶†Secun-
da cōcluſio ſit ꝙ ſentētia lata cōtra cre
ditorem agentem ex eo: qꝛ reus proba
uit ſe dominum rei pignorate ſi in ſen
tentia iſtud exprimatur et declaretˀ vꝫ
qꝛ reus probauit ſe dominum preiudi
cat debitori ſciēti ⁊ patienti. vt. l. circa.
cum ibi no. ff. de proba. ⁊ no. Alexan. in
d. l. ſepe. in loco. ś. proxime allegato. et
mouetur per text. ibi in ver. de proprie
tate pignoris ⁊c. ¶Tertia cōcluſio ſit
ꝙ ſentētia lata contra creditorem agē
tem ex eo qꝛ creditor nō ꝓbauit de do-
minio debitoris prout requiritur. vt. l.
ante omnia. ff. de proba. ⁊. l. que nōdū.
§. qđ dicitur. ff. de pigno. ⁊ ſic creditor
reportauit ſentētiam cōtra. ex eo quia
obligatio pignoris nō valuit. vł ex alia
cauſa nō reſpiciēte dominium nō pre-
iudicat debitori ſm Barto. ⁊ omnes in
d. l. ſepe. Et de rationibus iſtarum con
cluſionem vide late Alex. poſt alios in
d. l. ſepe. in col. xxj. ⁊ in colum. xxviij. in
glo. in ver. prohibere. cum duabus co-
lum. ſequētibus. Ad quem te remitto:
qꝛ in hoc viſum fuit breuiter pertrāſire
cum per eū copioſe omnia videri poſ-
ſint ⁊c. ¶Adde etiā ꝑdictis. ꝙ ius hy-
potece qđ competit vxori pro dote vel
alijs creditoribus non tollitur per con
fiſcationē bonorū debitoris. vt eſt text.
in. l. res que. §. j. ff. de iure fiſc. ⁊ firmat
Ro. in cōſil. cxxviij. prout ex tenore ⁊c.
43 vbi plene. ¶†Septimo queritˀ in ma-
teria an ſi primus creditor ſuperetˀ in
iudicio a tertio creditore illa ſnia ꝑiu-
dicet nō ſolū prio creditori. q̄ fuit ſupa
tus: ſꝫ ēt ꝑiudicet ſcđo creditori ita ꝙ
quomodo tertiꝰ creditor q̄ ſupauit pri-
mū ꝑferri dbeat ēt ſcđo creditori. ¶Et
in hoc breuiter dicēdū ē ꝙ lꝫ tertiꝰ cre
ditor obtineat ſniam contra ꝑmū tñ ꝑ
hoc tertiꝰ nō ſuccedit in locū ꝑmi. ⁊ iō

dicta ſentētia tanꝙ inter alios lata nō
preiudicat ſecūdo creditori. iſte eſt tex.
in. l. claudius. ⁊ ibi not. Barto. ⁊ alij. ff.
qui po. in pi. habeā. ¶Ex quo videtur
reſultare quidaꝫ circuitus indiſſolubi
lis. nam cū primus creditor ſuccubue-
rit ⁊ tertius fuerit liberatus per ſentē-
tiam a ꝑmo: ⁊ remanſit in poſſeſſione.
⁊ ſecūdus agat contra tertium ⁊ obti-
neat: poterit primus agere cōtra ſecū-
dum ⁊ obtinere. ⁊ iterū tertius poterit
redire cōtra primū. ⁊ ſic erit proceſſus
in infinitum. ¶Sed ad ſolutionē iſtiꝰ
circuitus. gl. Bart. ⁊ alij in. d. l. claudiꝰ.
diſtingunt iſtū articulū in duo mēbra,
primum membrū eſt qñ primꝰ creditor
fuit victus a tertio creditore ꝑ iniuriā
iudicis. ſecundū quādo primus credi-
tor fuit iuſte ſuperatus. ¶Circa pri-
mum membrum dicunt quod iſte cir-
cuitus poterit euitari hoc modo vide-
licet quia quando ſecundus creditor
poſſidet pignus ⁊ conuenitur a primo
qui fuit ſuperatus a tertio poterit ſecū
dus offerre primo ſuum debitū vel litis
eſtimationem ita ꝙ remaneat apud eū
poſſeſſio: ⁊ hoc modo erit ſecurus a pri
mo ⁊ a tertio creditore ⁊ iſte modus ſe-
cundum Barto. eſt verus ⁊ non habet
dubitationem quando ſecundus credi
tor vult offerre primo. ſed quando non
vult offerre puta quia debitum primi
creditoris eſt magnum ⁊ res eſt parui
valoris ita ꝙ non expedit ſecundo cre
ditori offerre: circuitꝰ remaneret indiſ
ſolutus. ¶Et ideo Barto. ponit alium
modum euitandi eum: ⁊ dicit ꝙ aut ꝑ-
mus creditor duꝫ ageret ſuccubuit in-
iuſte qꝛ tertius creditor fuit abſolutus
⁊ tunc iſta abſolutoria ſtatim habuit
effectum ſuum nam dicitur res perfe-
cta vt. l. metum. §. ſed quod pretor. ff. ꝙ
me. cauſa aut primus creditor dū eſſet
conuētus a tertio ſuccubuit iniuſte qꝛ
fuit condēnatus ad reſtituendum pi-
gnus tertio: ⁊ tunc ſi primus creditor
reſtituit tertio dictum pignꝰ vigore di-
cte ſententie: liberatus fuit a dicta ſen
tentia perfecte vt. l. pomponius. §. ſꝫ ⁊
ſi. ⁊ ibi not. ff. de procura. ⁊ ideo ſi res
poſtea aliquo caſu redeat ad primum

creditoꝛē non poterit a tertio amplius
conueniri ex dicta ſententia:quia fuit
ab ea liberatus per reſtitutioneʒ rei vt
dcm̄ eſt:ſed poterit cōueniri de nouo a
tertio creditoꝛe hypotecaria vt.l.ſed ⁊
ſi poſſeſſoꝛi.in pꝛinci.ff.de iureiuran.tn̄
in hoc nouo iudicio poterit p̄mus cre-
ditoꝛ vti ſuis defenſiōibus quibꝰ foꝛte
nō fuit vſus in pꝛimo iudicio ⁊ obtine-
bit modo contra tertium creditoꝛem a
quo in pꝛimo iudicio iniuſte fuit ſupe-
ratus vt.l.creditoꝛ.in pꝛinci.ff.qui po.
in pig.hab.⁊ quod not.in.l.duobus.ff.
de excep.rei iudi.⁊ hoc modo ſecundū
Bar.in.d.l.claudius euitabitur circui-
tus in iſto pꝛimo membꝛo.⁊ cum Bart.
tenet etiam Saly.in.d.l.claudius.
44 ¶ †Sed inquantum Bar.in.d.l.clau-
dius voluit quod quando pꝛimus cre-
ditoꝛ condemnatus fuit tertio ad reſti
tuēdum pignus ⁊ illud reſtituit:⁊ poſt
ea res deuenit ad pꝛimū quod nō poſ-
ſit amplꝰ cōueniri a tertio vigoꝛe ſen-
tentie cum reſtituēdo ab ea fuerit libe
ratus per.d.l.pomponius.§.ſed ⁊ is.
¶ Aduerte quia contrarium firmauit
idem Bar.in.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſoꝛi. in p̄n.
ff.de iureiur.Tamen communis opi.
eſt cum Bar.in.d.l.claudius.vt late ha
betur per Alex.poſt alios in.d.l.ſʒ ⁊ ſi
poſſeſſoꝛi.quam legit in.l.nā ⁊ poſtea.
§.fi.eo.tit.licet ſecundum Jaſ.ibi opin.
Bart.poſſit ſaluari in duobus caſibus
vt ibi per eum:et late habetur per om-
nes ſcribētes in.l.p̄miſceri.§.ſpecies.
ff.de acqui.poſ.⁊ ſic vera eſt concluſio
Bar.in.d.l.claudius:⁊ iſtud(vt dictum
eſt)pꝛocedit quando pꝛimus creditoꝛ
fuit conuentus a tertio ⁊ fuit condēna
tus ad reſtituendum:ſed ſi pꝛimus cre
ditoꝛ dum ageret ſuccubuit quia reus
fuit abſolutus:quo caſu Barto.in.d.l.
claudiꝰ dicit quod ſtatim abſolutoꝛia
habuit effectum ſuum.d.l.metum.§.ſʒ
quod pꝛetoꝛ.ff.quod me.cauſa eſt ad-
uertendum ꝙ ſi res deueniret ad p̄mū
creditoꝛeʒ a quo tertius fuit abſolutꝰ:
tunc pꝛimus vigoꝛe ſentētie bene tene
retur ad reſtituendum tertio:⁊ iſto mo
do pꝛocedit tex.in.d.l.ſʒ ⁊ ſi poſſeſſoꝛi.
⁊ illud quod ibi vult Bart.⁊ ita tenent
Jmo.Pau.de ca.⁊ Roma.in.d.l.permi-
ſceri.§.ſpecies.⁊ ibi Alex.i vlt.limi.di-
cens hoc modo reduci poſſe ad cōcoꝛ-
diam illud quod vult Bar.ibi:⁊ in.d.l.
ſed ⁊ ſi poſſeſſoꝛi in quibus locis videt
ſibi contrarius:⁊ ita tene:licet Bartol.
in.d.l.claudius(vt ſupꝛa retuli)ſenſe-
rit etiam in hoc euitari poſſe circuituʒ
dum dixit quod iſto caſu abſolutoꝛia
facta de reo ſtatim habuit effectuʒ.per
d.l.metum.§.ſed quod pꝛetoꝛ. ¶ Circa
autem ſecundum membꝛum diſtinctio
nis Bar.⁊ alioꝛum in.d.l.claudius.vi-
delicet quando pꝛimus creditoꝛ iuſte
fuit ſuperatus a tertio:puta pacto vel
alia exceptiōe valida:in quo etiam ca-
dit ſimilis circuitus indiſſolubilis vt
oſtenditur per exemplum quod ponit
gl.in.d.l.claudius.⁊ ibi refert Bar.vi-
delicet qꝛ erat mulier anterioꝛ ꝓ ſuis
dotibus in bonis mariti pꝛimo ⁊ ſecun
do creditoꝛe que renunciauit iuri hy-
pothecarum in perſona ſecundi credi-
toꝛis nō pꝛimi.nam tunc ſi mulier agat
contra pꝛimum creditoꝛem obtinebit
contra eum quia pꝛioꝛ eſt in tempoꝛe:⁊
ſi poſtea ſecundus creditoꝛ agat cōtra
mulierem obtinebit ipſe contra eam:
quia quo ad eum mulier renūciauit iu
ri hypothecarū vt.l.iubemꝰ.C.ad vel-
le.⁊ tunc pꝛimus poterit reuerti cōtra
ſecundum ⁊ iterum mulier contra pꝛi
mum:⁊ ſic daretur circuitus indiſſolu-
bilis cum iſto caſu ſententia fuerit iu-
ſta. ¶ Bart.tamē in.d.l.claudius.dicit
quod ad diſſolutionē huius circuitus
poteſt dari illud remedium quod fuit
datum ſupꝛa in pꝛimo membꝛo:videli-
cet quod pꝛimus creditoꝛ poſſidens cō
uentus a muliere offerat ei debitū vel
litis eſtimationem vt ſic apud eum re-
maneat poſſeſſio:⁊ iſtud clare pꝛocedit
ſi pꝛimꝰ creditoꝛ velit facere iſtā obla-
tionem quia.ſ.ei expediat:vt dictuʒ eſt
in pꝛimo membꝛo. ¶ Sed ſi hoc nolit
facere qꝛ ei nō expediat:dat Bar.ſecū-
dum remedium.videlicet quod p̄mus
creditoꝛ poſſidens de conſenſu mulie-
ris vendat pignus ⁊ partem pꝛecij det
mulieri ⁊ partem pꝛo ſe retineat iuxta
tex.in.l.ſi pꝛioꝛ.in pꝛinci.⁊.§.fina.ff.qui

po.in pig.habean.Nam iſtud pꝛecium
erit ſecurum apud mulierem.Nam li-
cet ſi illam rem pignoꝛatā haberet poſ
ſet ab ea auocari per hypothecariam
per ſecundum creditoꝛem:qui vigoꝛe
renuncie facte per mulierem debet ei
pꝛeferri tamen pꝛecium nō poterit auo
cari cum ſit apud eā titulo oneroſo.vi-
delicet pꝛo credito ſue dotis iuxta no.
per Bar.in.l.pꝛima in fi.ff.de diſtrac.pi
gno.et dixi ſupꝛa in quinta parte p̄mo
membꝛo nume.60.cum ſequentibus ⁊
hoc modo ſecūdum Bart.euitabit iſte
circuitus et cum eo trāſit etiam Saly.
45 in.d.l.claudius. ¶ †Octauo queritur
in materia an ſi ego obligaui pignoꝛi
rem meam pꝛo te ⁊ diu ſteti in iſta obli
gatione:poſſim petere vt cogaris ad li
berandum meum pignus⁊et bꝛeuiter
reſpondetur quod de hoc eſt tex.no.in
l.lucius.ff.manda.in quo deciditur qđ
ille qui obligauit pꝛo alio pignꝰ:ſi diu
ſtetit in dicta obligatiōe poteſt petere
quod ſuum pignus liberetur.
46 ¶ †Sʒ dubitatur quomodo intelliga-
tur iſtud diu⁊et gl.ibi dicit quod nō in-
telligit decēniovt alias ſolet itelligi:ſʒ
itelligit arbitrio iudicis ⁊ cū dicta gl.
trāſeunt Bart.Alex.⁊ Jaſo.poſt alios
in.l.ſi penam.ff.de verbo.obliga.⁊ not.
etiam Jaſ.in.l.ſi fundum per fideicom
miſſum.nume.11.ff.de lega.pꝛimo.erit
ergo arbitrarium infra quantum tem-
pus iſtud peti poſſit. ¶ Quid autem ſit
in fideiuſſoꝛe qui diu ſtetit in fideiuſſio
ne an poſſit petere ſe liberari a tali fi-
deiuſſione vide late ꝑ Alex.poſt Bart.
in.d.l.lucius.vbi ponit pleniſſimā apo-
47 ſtillam. ¶ †Nono ⁊ vltimo querit an
ſi remiſſio debiti pꝛincipalis nō valeat
ſaltem valeat remiſſio pignoꝛis⁊et in
hoc pone regulam et tres fallentias.
¶ Regula ergo ſit quod ſi non valet re
miſſio debiti pꝛincipalis⁊nō valet etiā
remiſſio pignoꝛis conſequutiua ad il-
lud tex.eſt in.l.debitum.C.de remiſ.pi.
¶ Fallit dicta regula pꝛimo quando
remiſſio debiti pꝛincipalis nō valet de
iure ſpeciali fauoꝛe perſonarum:tunc
enim licet nō valeat remiſſio debiti p̄n
cipalis:valet tamē remiſſio pignoꝛis.
¶ Regula ergo pꝛocedit quādo remiſ-
ſio debiti pꝛincipalis eſt inualida de
iure communi:et ratio eſt quia iura cō
munia difficilius tolluntur quam ſpe-
cialia vt in aucten.de non alie.§.qꝛ ve-
ro veriſimile.Jta tenet glo.in.d.l.debi
tum.⁊ in.l.j.§.pꝛimo in gloſſ.magna in
fin.ff.quib.mod.pign.vel hypo.ſol.
¶ Secūdo fallit quando remiſſio de-
biti ideo vitiatur quia eſt pꝛohibita ſʒ
tamē pꝛohibitio nō habet cauſaʒ per-
petuam:tunc enim licet vitietur remiſ
ſio debiti non vitiatur remiſſio pigno-
ris ita tenet gl.in.d.l.pꝛima.§.pꝛimo.
48 ¶ †Tertio fallit regula quando cau-
ſa inualidans remiſſionem debiti p̄n-
cipalis non eſt ſufficiens ad inualidā-
dum remiſſionē pignoꝛis acceſſoꝛiū po
ne exemplum in remiſſione debiti p̄n-
cipalis que fit inter maritum et vxoꝛē
inter quos eſt pꝛohibita donatio vt in
toto titulo.ff.de dona.inter vi.et vxo.⁊
ex hoc poterat dubitari an ſicut inter
eos eſt pꝛohibita remiſſio debiti p̄nci-
palis ita ſit pꝛohibita remiſſio pigno-
ris⁊et deciditur quod non quia licet in
ter eos ſit pꝛohibita donatio et per cō
ſequens remiſſio debiti pꝛincipalis:qꝛ
per hoc donatarius efficitur locuple-
tioꝛ:tamē ſecus eſt in remiſſiōe pigno-
ris:quia ex hoc donatarius non effici-
tur locupletioꝛ:nam nihilominꝰ debi-
toꝛ remanet obligatus in debito p̄nci-
pali.l.etiaʒ.C.ad velle.⁊.l.qui pignus.
ff.de his que in frau.credi.et ita per p̄-
dicta determinat Bartol.in.l.pꝛima.§.
pꝛimo.ff.quib.mod.pign.vel hypothe.
ſol.et ibidem Salyce.⁊ Salyce.in.d.l.
debitum.et Bal.in.d.l.etiam.in pꝛima
oppo. ¶ Et pꝛedicta intellige in gene-
rali hypotheca ſiue expꝛeſſa facta per
maritum:ſiue per legem tacite qꝛ ſcili-
cet illa remitti poteſt per vxoꝛem mari
to conſtante matrimonio et hoc modo
pꝛocedit.d.l.etiam.ſecus autem eſt in
rebus ſpecialiter obligatis ꝓ dote:qꝛ
talis hypotheca remitti non poteſt vt
tenet gloſſ.pꝛima in.d.l.etiam.et ibi fir
mat no.Paulus de caſtro.
¶ Regula ergo pꝛocedit quādo remiſ-
ſio debiti pꝛincipalis inualidatur ex eā

que etiam eſt ſufficiens ad inualidan-
dum ipſum pignus prout quando in-
ualidatur propter dolum vel metuȝ vt
per Bar. ꝛ Saly. in locis proxime alle-
gatis. ¶ Et per predicta remanet expe
dita iſta .vj. pars principalis tractatus
ꝛ materia reſolutionis pignorum.

¶ Septima pars principalis.

SEquit̃ modo ſeptima pꝰ
principalis in qua tractã 2
dũ venit de actiõe pigno
raticia: ꝛ diuiditur in tria
mẽbra principalia. In pri
mo videbimus in q̇bꝰ dif
ferat pignoraticia ab hypotecaria. In
ſecũdo de natura pignoraticie. In ter-
tio quibus ꝛ contra quos ꝛ pro quibus
competat pignoraticia tam directa ꝙ̃
contraria ꝛ de modo libellandi ꝛ dedu
cendi in iudicio vtranqꝫ ꝛc.

¶ Summarium.

1 Actio pignoratitia in quibus dif-
ferat ab hypotecaria.
2 Pignoratitia directa non datur debito
ri contra creditorem niſi pignus tradi
tum fuerit vel ſaltem fingatur traditũ
creditori.
3 Pignoratitia directa competit credito
ri etiam abſqꝫ pignoris traditione.
4 Actio pignoratitia dicit̃ bone fidei hy
potecaria vero ſtricti iuris.
5 Actio pignoratitia directa ꝛ contraria
an poſſint concurrere.
6 Actio pignoratitia differt ab hypote-
caria duratione: nam diuerſis tollunt̃
ſpacijs.

¶ Primum membrum .vij. partis prin-
cipalis.

CApiẽdo igitur primũ mẽ-
brum: in quo tractanduȝ
venit: in quibus differat
1 pignoraticia † ꝛ hypote-
caria: ꝛ in hoc ex notatis
per doctores inuenio q̇n
qꝫ differentias. Nã Bar. in prima cõſti.
digeſtorum in. §. tertij: dicit ꝙ pignora-
ticia directa que datur debitori contra

creditorem ad repetendũ pignꝰ de q̄
in. l. ſi cum venderet. ff. de pig. actio. dif
fert ab hypotecaria in tribꝰ. vcȝ in na-
tiuitate: vtilitate ꝛ vita. ¶ Et p̄mo dif-
fert in natiuitate: q2 hypotecaria naſci
tur ex ſolo cõſenſu vt. l. ſi tibi decem. §.
de pignore. ꝛ ibi Bar. ff. d̃ pac. pignora
ticia autem naſcitur rei interuentu vt
inſti. qui. mo. re contrahi. oblig. §. fi.
2 ¶ † Et propterea talis pignoraticia nõ
datur debitori contra creditorẽ: niſi pi
gnus traditum ſit creditori vt no. Bar.
in. d. §. tertij. poſt gloſ. magiſtram ibi in
verſi. emule. ꝛ in ver. eaſdeȝ res. vel q̃n
pignus nõ eſſet vere traditum credito
ri: niſi ſaltem fingeretur traditũ iuxta
no. per Bar. in. l. ſolutũ. §. ſolutã. in v̄ſi.
oppono hic dicitur quod primuȝ. ff. de
pigno. actio. dum vult quod locator hȝ
bona conductoris tacite obligata p pẽ
ſione iuxta. l. item quia. ff. de pact. ꝛ. l. ſi
certi iuris. C. loca. Nam ex eo quod lo
cator poteſt ea includere pro ſua pẽſio
ne fingũtur ei tradita: ꝛ ideo ſoluta pẽ
ſione: poteſt conductor agere cõtra lo-
catorem directa pignoraticia pro reſti
tutione dictorum bonorum quamuis
illa locatori vere tradita non fuerint.
¶ Et ſimiliter dicendum eſt quando a
principio res fuit ſimpliciter hypote-
cata ꝛ non tradita creditori: ſed poſtea
ex aliquo modo ꝛ ab alio quam a debi
tore res illa peruenit ad creditorẽ. Nã
etiam iſto caſu: ſoluto debito dabit̃ de-
bitori cõtra creditorem directa pigno-
raticia ad repetendum dictam rẽ per-
inde ac ſi a principio illa res creditori
tradita fuiſſet vt no. vult Bar. in. l. inq̇l
no. ff. de dã. infec. ꝛ Bal. in rub. C. de pi-
gno. actio. ꝛ Alex. l. d. l. ſolutũ. §. ſolutã.
ff. eo. tit. ¶ † Et lȝ in pignoraticia dire-
cta (vt dictũ eſt) requiratur traditio: tñ
in pignoraticia contraria que dat̃ cre-
ditori contra debitorẽ in caſibus infra
ſuo loco notandis: nõ requiritur tradi-
tio: ſȝ etiam ꝙ pignus traditũ nõ fue-
rit creditori omnino ꝯpetit: vt no. bar.
in. d. §. tertij. in fi. ꝛ Bar. in. l. ſi tibi. §. de
pignore. ff. de pac. ꝛ q̄uis ibi Fulgo. in
hoc teneat cõtra Bart. Tamen Alex.
ibidem defendit opinio. Bar. ꝛ allegat

pro ea text. in. l. ſi quis in pignore. §. j. in
verſic. obligauit. iuncto prin. illius. l. ff.
de pigno. actio. põderando ꝙ in. d. text.
nõ dicitur tradidit: ſed obligauit. ꝛ ſm
glo. fi. ibi licet pignus ſola obligatione
ſine traditione fuerit conſtitutũ tamen
datur creditori contraria pignoratitia.
¶ Nec obſtat ꝙ in tex. ibi dicatur dari
etiam actionem de dolo: q2 gloſ. ibi in-
telligit ꝙ actio de dolo detur cõtra ex-
traneum: non cõtra debitorẽ: ꝛ ita reſi-
det Alex. in. d. §. de pignore. dicens fun
damenta Fulgo. eſſe leuia: ꝛ iſta ſit pri-
ma differentia inter pignoratitiã ꝛ hy-
4 potecariam. ¶ † Secũda differẽtia eſt:
quia pignoratitia eſt actio bone fidei:
hypotecaria vero eſt ſtricti iuris vt no.
glo. inſti. de actio. in. §. actionũ. in glo. in
ver. pignoratitia. et iſte due differentie
concernũt natiuitatẽ dictarũ actionũ.
5 ¶ † In vtilitate autẽ ponitur alia ꝛ ſic
tertia differentia. Nã pignoratitia da-
tur directa ꝛ contraria: directa em̃ da-
tur debitori cõtraria aũt creditori que
cõtraria cõpetit pro expenſis factis in
pignore vt. l. ſi neceſſarias. in prin. ff. de
pign. actio. ꝛ non ſolũ pro magnis ſed
etiam pro paruis ꝛ quibuſcũqꝫ expen-
ſis: etiam in cibo ꝛ potu vt ibi no. gloſ. ꝛ
glo. valde no. ꝛ ibi p doct. in aut. ei qui.
C. de bon. auto. iu. poſ. in glo. in ver. mẽ-
ſuram: vbi habetur ꝙ miſſio in poſſeſ-
ſionẽ ex primo decreto cõtra contuma-
cem hodie fit in perſonalibus pro men
ſura debiti: habito tamen reſpectu ad
expẽſas: que occurrũt in re in quam fit
immiſſio puta ſi eſſet equus quantum
immiſſus habuit in eo expendere: et
etiã dicta pignoratitia contraria cõpe-
tit in pluribus aliis caſibus infra ſuo
loco notãdis: ſed hypotecaria dat̃ ſoli
creditori: ꝛ ſic vtilius ſuccurrit pigno-
6 ratitia quaȝ hypotecaria. ¶ † Quarta
differentia eſt circa vitã ſeu durationẽ
dictarũ actionũ: alio enim tempore tol
litur pignoratitia per preſcriptionem:
ꝛ alio tollitur hypotecaria: nam actio
pignoratitia cum ſit perſonalis tolli-
tur ſpacio. xxx. annorum. l. ſicut. C. de
preſcrip. xxx. ann. vt latius dictum fuit
ſupra in. vj. parte. ij. mem. nu. 28. hypo-

tecaria autem interdum tollitur. x. an-
nis interdum. xx. interdum. xxx. ꝛ inter-
dum. xl. vt. l. j. C. ſi aduer. credi. lib. vij. et
latius dixi. s. in. d. vj. parte. in. ij. mem.
nu. 1. ꝛ. 2. vbi vide. ¶ Et adde hic etiam
que dixi ſupra in prima parte num. 4.
vſqꝫ ad nu. 9. vbi poſui tres differẽtias
inter pignus ꝛ hypotecam: hic autem
poſui differentias inter ipſas actiões:
et iſte quatuor differentie quas ſupra
retuli colliguntur ex no. per Bar. in. d.
§. tertij. quem refert ꝛ ſequitur Angel.
de are. inſti. de actio. §. actionum. colũ.
xxiiij. in ver. quero quomodo actio ꝛc.
¶ Adde etiam aliam ꝛ ſic quintã diffe-
rentiam: quã ſtatim ſubijciam in ſequẽ
ti membro.

¶ Summarium.

1 Actio pignoratitia an ſit perſona-
lis vel realis.
2 Actio pignoratitia an ſit in rem ſcri-
pta.
3 Debitor põt redimere vel reſoluere pi-
gnus datũ pignori ſecundo creditori p
p̄mũ ipſi ſecũdo creditori ſatiſfaciẽdo.
4 Debitor pignus redimens ſiue a primo
creditore ſiue a ſecundo reſoluit vtrãqꝫ
hypotecã.
5 Debitor qua actione agere debeat cõ-
tra ſuũ fideiuſſorẽ pignus redimenteȝ.
6 Debitor qua actione agat contra ſin-
gularem ſucceſſorem ſui creditoris.
7 Actio pignoratitia directa competens
debitori quo tempore et quare naſca-
tur.
8 Actio pignoratitia directa non naſci-
tur niſi prius ſoluto debito: fallit qua-
tuor caſibus.
9 Debito ſoluto oritur debitori actio pi-
gnoratitia directa ad repetendum pi-
gnus.
10 Debitor ſoluens alteri quam credito-
ri de voluntate tamen ipſius credito-
ris: an acquirat actionem hypotecariã
contra ipſum creditorem.
11 Soluens pro debitore redimit pignus
acquiritqꝫ actionem hypotecariam
contra creditorem ſi mandato debito-
ris ſoluit.

12 Debitoꝛ offerens debitū creditoꝛi an ſi
creditoꝛ nolit acceptare habeat ipſe de
bitoꝛ pignoꝛatitiā directam contra cre
ditoꝛem.
13 Pignus licet pluries vel pluribꝰ obli-
gatum ſit: vnica tñ ſolutione liberatur.
14 Debitoꝛ dans pignus cū pacto ꝙ cre-
ditoꝛ poſſit certo tpe illud vendere po-
teſt nō obſtāte pacto ipſum pignus an
te venditionē redimere.
15 Debitoꝛ emēs pignus a creditoꝛe pōt
agere contra creditoꝛē pignoꝛatitia: qꝛ
talis venditio nulla eſt.
16 Pignus quando intelligat obligatum
pꝛo vſuris.
17 Pignoꝛatitia non oꝛitur ex ſolutione
partis debiti.
18 Solutio de pecunia repꝛobata nemi-
nem releuat.
19 Pupillus non pōt obligari pignoꝛati-
tia nō eñi pōt pignꝰ recipere nec dare.
20 Actio pignoꝛatitia non ſequitur tertiū
poſſeſſoꝛem.

¶ Secundum membrum. vij. partis
pꝛincipalis.

Capio igitur ipſum ſecūdū mē
bꝛuꝫ huius ſeptime partis in
quo tractabit de natura iſtius
actionis pignoꝛatitie: ⁊ in hoc expediā
1 me per queſtiones. ¶ † Pꝛimo itaqꝫ q̄-
ro an iſta actio pignoꝛatitia ſit perſo-
nalis vel realis: et ꝙ ſit perſonalis eſt
tex. expꝛeſſus in. l. fin. C. de diſtrac. pig.
vbi dicitur ꝙ actio pignoꝛatitia eſt in
perſonam: non in rem: ⁊ ita tenent Bar
to. ⁊ alij in. l. pignoꝛis. C. de pigno.
2 ¶ † Sed dubitatur an licet ſit perſo-
nalis ſaltem ſit in rem ſcripta: ⁊ in hoc
Bal. in rubꝛica. C. de pigno. actio. dicit
ꝙ quando pignoꝛatitia datur contra
vſurarium ⁊ ſic in contractu vſurario:
de equitate canonica eſt in rem ſcripta
⁊ competit contra quemlibet etiam ſin
gularem ſucceſſoꝛem per tex. ⁊ ibi not.
per Hoſtiē. in. c. cum contra. extra de pi
gnoꝛi. ſed de iure ciuili ſecundū Bald. 3
dicta actio eſt ſimpliciter in perſonam
et ratio eſt ſecundum eum quia naſci-
tur ex contractu vnde non ſequitur ſin-
gularem ſucceſſoꝛem cum quo non eſt
contractum: ⁊ idem tenet Bal. in. c. pꝛi-
mo. in fi. in vſibus feu. in titulo de feu.
da. in vim. l. cōmiſ. ¶ Abb. autē in. d. c.
cum contra. indiſtincte tenet ꝙ dicta a-
ctio pignoꝛatitia ſit in rem ſcripta ⁊ ꝙ
ſaltem vtilis detur contra tertium poſ-
ſeſſoꝛem. Alexan. vero in pꝛima conſti.
digeſtoꝛum in. d. §. tertij. refert opinio-
nes ⁊ nihil firmat. ¶ Sed in apoſtil. ad
Bald. in. d. c. j. de feu. da. in vim. l. cōmiſ.
tenet quod indiſtincte iſta actio pigno-
ratitia ſit perſonalis ⁊ quod etiā in con
tractu vſurario non agatur contra ſin-
gularem ſucceſſoꝛē pignoꝛatitia actio-
ne: ſed condictione ex canone naꝫ ſecū
dum eum ſepenumero condictio ex le-
ge tanquā in rem ſcripta ſequitur fun-
dum allegat. l. fina. §. ſed ſi pꝛefatam. C.
de iure delibe. ¶ Ego autem puto ve-
rioꝛem eſſe illam opi. ꝙ actio pignoꝛa-
titia ſit ſimpliciter perſonalis ⁊ non ſe
quatur fundum ſeu tertium poſſeſſoꝛeꝫ
per tex. in terminis in. d. l. finali. C. de di
ſtrac. pigno. cui non poteſt reſponderi:
⁊ ita etiam tenet Ange. de are. inſtitu.
de actio. §. item ſeruiana. in penult. co-
lum. ⁊ in. §. actionum in materia pigno
ratitie. ¶ Et non obſtat tex. in. d. c. cum
contra. de pigno. vbi eſt tex. ꝙ heredes
creditoꝛis obligauerant alteri eoꝛū cre
ditoꝛi bona que eoꝛum autoꝛ pignoꝛi
acceperat ab eiꝰ debitoꝛe: ⁊ dicitur ibi
quod heredes debitoꝛis poſſunt agere
contra illum creditoꝛē cui heredes cre
ditoꝛis obligauerunt bona ipſius debi
toꝛis ⁊ petere ꝙ fructus per eum per-
cepti computentur in ſoꝛtē ⁊ bona obli
gata eis reſtituantur: etiam quod nec
debitoꝛ nec heredes debitoꝛis cum di-
cto creditoꝛe ꝯtraxerint. ¶ Super quo
tex. canoniſte valde dubitauerunt qua
actione agere poſſunt dicti heredes de
bitoꝛis contra dictum ſecundum credi
toꝛem: ⁊ alij dixerunt ꝙ rei vendicatio
ne: alij ꝙ officio iudicis ⁊ alij pignoꝛa-
titia in rem ſcripta de equitate canoni
ca. ¶ † Nam pro intelligētia dicti text.
eſt aduertendū: ꝙ quando pꝛimus cre-
ditoꝛ dat pignus pignoꝛi ſecundo cre-
ditoꝛi: poteſt debitoꝛ dicto ſecundo cre
ditoꝛi ſoluere vel compēſare ad reſol-
uendum obligationem pignoꝛis vt eſt
tex. ⁊ ibi

tex. ⁊ ibi no. Bart. in. l. grege. §. cum pi-
gnoꝛi. ff. de pigno. ⁊ habetur in. l. nomē.
C. que res pign. obliga. poſ. ¶ Et ratio
eſt quia ille ſecundus creditoꝛ cui pri-
mus dat pignus pignoꝛi: non cenſetur
in dicto pignoꝛe tertius poſſeſſoꝛ: ſꝫ cē 5
ſetur quaſi idem creditoꝛ ⁊ eadem per-
ſona cum pꝛimo. ⁊ idem pignus: ⁊ ea-
dem hypoteca que erat apud pꝛimum
creditoꝛem eſt etiā apud ſecundum: qꝛ
cū ſit ius reale poteſt in aliū transferri
vt habetur per Bar. in. l. ariſto. in vl. co.
ff. que res pigno. obli. poſ. ⁊ per Sal. in
l. j. C. de his qui in pꝛio. cre. lo. ſuc. ⁊ ſe-
cundus creditoꝛ cui pꝛimus ſuum pi-
gnus conceſſit ſubꝛogatur loco pꝛimi:
⁊ ideo retinet naturam pꝛimi in cuius
locum ſubꝛogatur arg. l. ſi. cū. §. qui in-
iuriarū. ff. ſi quis cau. ⁊ hinc eſt ꝙ ſecū
dus creditoꝛ cui pꝛimus pignus pigno
ri dedit habet vtilem hypotecariā con-
tra debitoꝛem que directo competebat
pꝛimo creditoꝛi vt. d. l. grege. §. cum pi-
gnoꝛi. ⁊. d. l. nomen. ⁊. l. j. ⁊. ij. C. ſi pi. pig.
4 da. ſit. ¶ † Et hinc etiā eſt ꝙ ſiue debi-
toꝛ ſoluat vel ſatiſfaciat pꝛimo credito-
ri ſiue ſecūdo cui pꝛimus pignus ſuum
ceſſit reſoluitur vtraqꝫ hypoteca vt eſt
tex. in. l. debitoꝛ. §. fi. ⁊ ibi bar. ff. de pig.
actio. ¶ Cōſideratis ergo pꝛemiſſis nō
eſt mirum ſi contra creditoꝛem ſecun- 6
dum cui pꝛimus pignus pignoꝛi dedit
ſoluto debito cōpetat actio pignoꝛati-
tia: qꝛ eadem hypoteca ⁊ idem pignus
quod fuit apud pꝛimū eſt etiā apud ſe-
cundū ⁊ reputatur idē creditoꝛ: ⁊ vtri-
qꝫ poteſt ſolui: ⁊ directa hypotecaria q̄
datur pꝛimo datur vtiliter ſecundo.
¶ Et hoc modo loquitur ⁊ pcedit text.
in. d. c. cum contra. vcꝫ ꝙ heredes debi-
toꝛis poſſunt agere contra ſecundū cre
ditoꝛem cui heredes pꝛimi creditoꝛis
pignus pignoꝛi dederunt vt fructꝰ per
eum percepti compenſentur in ſoꝛtem:
nam indubitanter vt dictum eſt eis cō-
petit ad hoc actio pignoꝛatitia directa
ſicut competeret contra pꝛimum credi
toꝛem vel eius heredes. ⁊ pꝛobatur iſta
cōcluſio per tex. ⁊ ibi no. per gloſ. Bart.
Sali. ⁊ Pau. de caſtr. in. l. petenti. ff. de
pigno. actio. iuncta. l. debitoꝛ. §. fi. codē
ti. vbi habetur ꝙ ſi creditoꝛ pꝛimus de-
dit pignus pignoꝛi ſecundo ſi fiat ſolu
tio pꝛimo creditoꝛi reſoluitur etiam pi
gnus ſecundi: et debet pignus reſtitui
ipſi debitoꝛi abſqꝫ eo quod ſoluatur ali
quid ſecundo creditoꝛi. ¶ † Sed licet
ita ſit in ſecundo creditoꝛe: tamē ſecus
eſt in alio ſingulari ſucceſſoꝛe qꝛ contra
eum non datur pignoꝛatitia debitoꝛi:
⁊ ideo ſi fideiuſſoꝛ debitoꝛis ſoluat cre-
ditoꝛi ⁊ ab eo recipiat pignus quod ei
a debitoꝛe datum fuerat: nō poterit de-
bitoꝛ ſoluendo agere contra fideiuſſoꝛē
pignoꝛatitia directa ad recuperandum
ſuum pignus: ſed contra eum dabitur
debitoꝛi actio mandati vt eſt tex. in. l. ij.
ff. de pigno. ⁊ ibi optime declarat gloſſ.
dicens ideo non dari pignoꝛatitiam qꝛ
illa oꝛitur ex contractu: ⁊ inter fideiuſ-
ſoꝛem ⁊ debitoꝛem non interceſſit con-
tractus pignoꝛis: ſed mandati: ⁊ ſequū-
tur ibi Barto. ⁊ Salice. ⁊ hoc modo de
bet etiam intelligi tex. in. l. fideiuſſoꝛ. in
pꝛin. ff. de pigno. dum ibi dicitur ꝙ fide
iuſſoꝛ qui reluit pignoꝛa a debitoꝛe ſub
pꝛomiſſione de ſoluendo ⁊ poſtea non
ſoluit: quod debitoꝛe ſoluente creditoꝛi
cogendus eſt reſtituere pignoꝛa debito
ri nam debet intelligi per actionem mā
dati vt dicitur in. d. l. ij. eo. titu.
6 ¶ † Et quod dicitur in fideiuſſoꝛe: foꝛ-
tius dicendum eſt in alio tertio poſſeſ-
ſoꝛe ſeu ſingulari ſucceſſoꝛe creditoꝛis
ꝙ ſcilicet contra eum non competat de
bitoꝛi pignoꝛatitia directa. vt pꝛobatur
vltra pꝛedicta per tex. in. l. ſi cum vēde
ret. in pꝛin. ff. de pigno. actio. vbi eſt tex.
quod ſi creditoꝛ vendidit pignus ⁊ con-
uenit cum emptoꝛe: vt liceret debitoꝛi
ei ſoluere pꝛetium et recuperare rem
venditam dicitur ibi quod pignoꝛati-
tia competit debitoꝛi cōtra creditoꝛem
vt ei cedat actionem ex vendito contra
emptoꝛem: ſed quod ipſe debitoꝛ non
poteſt agere contra emptoꝛem pignoꝛa
titia: ſed rei vendicatione vel in factum
⁊ ſic pꝛobatur ibi quod contra tertium
poſſeſſoꝛem et ſingularem ſucceſſoꝛem
non datur debitoꝛi pignoꝛatitia que ei
competit contra creditoꝛem: ſed in ſecū
do creditoꝛe (vt dixi) eſt ſecus quia pi-

gnus ⁊ hypoteca quod ſecundus cre-
ditor habuit a primo reſoluitur eo ipſo
quod debitor ſoluit primo creditori vt
d.l.debitor.§.fi.ff.de pigno.act.ſed non
reſoluitur quando creditor vendidit pi
gnus ipſa emptio.vt.l.iiij.ff.de pigno.
actio.⁊ ibi not.⁊.l.j.⁊.ij.C.ſi anti.credi.
pignus vendi.⁊ ſic apparet de diuerſi-
tate rationis inter creditorē primi cre
ditoris recipientem pignus pignori:et
alium ſingularem ſucceſſorē dicti pri-
mi creditoris ex tit.emptionis vel alio
habili ad tranſlationem dominij:quia
ius ſecūdi creditoris reſoluitur ꝑ ſo
lutionem factam primo:ſed ius empto-
ris non ⁊ ideo contra creditorem poteſt
intentari pignoratitia:ſed contra em-
ptorem non.⁊ ꝙ contra emptorem non
competat pignoratitia etiam in caſu in
quo debitor pretenderet intereſſe puta
ex venditione dolo facta:ſed contra cre
ditorem qui vendidit:eſt text.in.l.j.C.ſi
vendi.pig.aga.iunctis gloſſ.⁊ maxime
glo.magna:⁊ not.Bar.Bal.Sali.⁊ alij
ibidē.¶Et ita diſtinguendum puto li-
cet non inueniam per doct.examinatū.
¶Et ex his habes quintam differētiā
inter pignoratitiam ⁊ hypotecariā vez
quod pignoratitia eſt actio ꝑſonalis et
non ſequitur rem nec ſingularem ſuc-
ceſſorem creditoris:niſi ſolum credito-
rem creditoris habentem idem pignus
a creditore primo:hypotecaria autem
eſt actio realis vt.l.pignoris.C.de pig.
cum concordantijs:⁊ hanc quintā dif-
ferentiam adiunge alijs quatuor poſi-
7 tis in precedendi membro.⁊c.¶†Secū
do quero an iſta actio pignoratitia di-
recta que datur debitori naſcatur tem
pore contractus pignoris an vero na-
ſcatur ex ipſa ſatiſfactione quam debi-
tor facit creditori?⁊ breuiter in hoc di-
cendum eſt quod iſte contractus pigno
ris re contrahitur:vt inſtitu.qui.mo.re
contrahi.obli.§.fi.⁊ ideo neceſſe eſt di-
cere ꝙ iſta actio naſcatur ex ipſo con-
tractu:ſed tamen eius ortus ſit tempo-
re ſolutionis vel ſatiſfactionis et non
ante:naſcitur ergo talis actio hodie id
eſt tempore ſatiſfactionis:ſed ex mate
ria antiqua vt eſt tex.in.l.ſi rem alien.l.
§.omnis.ff.de pigno.actio.⁊ ibi eſt gl.
not.que hoc optime declarat et ponit
aliqua ſimilia exempla ſeu caſus ſimi-
les.vez de mutuo reconciliato conſum
ptione nam actio oritur ex mutuo:ſe-
quuta tamen conſumptione:vt.l.ſi qs
pro eo.§.ſi nummos.ff.de fideiuſ.¶Si
militer in actione tutele que demū fini
ta tutela et adminiſtratione naſcitur:
ſed ex geſtione precedenti vt.l.ſi tutor.
in fi.cum.l.ſeq.ff.de tute.⁊ ra.diſ.idem
⁊ in delegatione iuriſditionis facta per
proconſulem ſuo legato antequam ipſe
proconſul ingrediatur prouinciam:q2
talis iuriſditio nō competit legato niſi
demum poſtquam pro cōſul. ingreſſus
fuerit prouinciam:⁊ ſic oritur ex man-
dato precedendi ſequuto tamen ingreſ
ſu vt.l.obſeruare.§.fin.ff.de offi.procō.
⁊ legati.⁊ ſimiliter euenit in actione ex
ſtipulatu ꝑ dote:que naſcitur demum
ſoluto matrimonio et tamen oritur ex
contractu precedenti:vt.l.j.C.de repu.
et.l.ſi conſtante.§.primo.ff.ſoluto ma-
trimonio.et ibi late per Alexand.poſt
alios:niſi in caſu vergentie mariti ad
inopiam quia tunc naſcitur conſtante
matrimonio vt.l.hec actio.ff.ſoluto ma
trimonio.⁊.l.ſi conſtante.in principio.
eodem titulo.et.l.vbi adhuc.C.de iure
dotium.⁊ dictam gloſ.in.d.§.omnis ſe-
quuntur.ibi Bart.⁊ Salice.
¶Et ex predictis colliguntur in mate-
ria due regule vna negatiua et altera
affirmatiua.¶Negatiua eſt quod actio
pignoratitia que cōpetit debitori et ſic
directa nō naſcitur niſi prius ſoluto de-
bito creditori.¶Affirmatiua eſt quod
ſoluto vel ſatiſfacto debito dicta actio
naſcitur et vtranqꝫ regulam examina-
8 bimus de per ſe.†Primo igitur capio
regulam negatiuam que eſt quod actio
pignoratitia directa non naſcitur niſi
prius ſoluto debito vt lege ſi rem.la pri
ma.§.omnis.ff.de pigno.act.Iſta antez
regula pro eius declaratione recipit
quatuor fallentias.
¶Fallit ergo primo quando pignus
datum fuit creditori ſub ſpe future nu-
merationis pecunie:quam poſtea credi
tor noluit ſoluere et ſic obligatio pi-

gnoris non fuit completa:nam iſto ca-
ſu poteſt debitor agere pignoraticia cō
tra creditorem ad repetendum ſuuz pi
gnus abſqꝫ alia ſolutiōe vel ſatiſfactio
ne vt eſt tex.in.l.ſolutum.§.primo.ff.de
pig.actio.⁊ ibi not.Bar.Saly.⁊ Paul.
de caſt.⁊ hanc limi.etiam ponit gloſ.in
d.l.ſi rem.§.omnis.in verb.actio.
¶Et ex dicta.l.ſolutum.§.primo not.
ibi glo.Barto.⁊ Paul.de ca.quod ad ꝑ
ducendum actionem pignoratitiā ſuffi
cit quod res ſit data ob cauſam pigno-
ris:licet cauſa principalis ob quā da-
tum fuit pignus non perficiatur:quod
eſt notandum.¶Secundo fallit quan-
do pignus datum fuit ſub conditione:
⁊ illa defecit:quia etiam tunc competit
directa pignoraticia ad repetendum pi
gnus abſqꝫ ſolutione:⁊ idem ſi creditor
fecit debitori pactum de non petēdo pe
cuniam vel ipſum liberauit per accepti
lationem vt de omnibus eſt text.in.d.l.
ſolutum.§.primo.¶Tertio fallit quan
do creditor res pignoratas iniuſte ſeu
inhoneſte male tractaret:nam ſi illas
male tractet abſqꝫ inhoneſtate poteſt
debitor agere contra eum pignoratitia
ad eius intereſſe.¶Si autem male tra
ctet cum inhoneſtate puta proſtituen-
do ancillam pignoratam poteſt agere
pignoratitia repetendo illam:iſto eniz
ſecundo caſu ſoluitur ius pignoris pri
mo autem non:⁊ predicta abſqꝫ alia ſo-
lutione vel ſatiſfactiōe text.eſt in.l.ele
ganter.§.fin.ff.de pignora.actio.et ibi
no.Bar.⁊ Pau.de caſt.¶Quarto fal-
lit quādo debitor agere vellet cōtra cre
ditorem pignoratitia pro damnis ⁊ in-
tereſſe paſſis per debitorem ob dolum
vel culpam creditoris:quia ad ea po-
teſt agere etiam ante ſolutionem vel ſa
tiſfactionez debiti tex.in.l.fi.in prin.ſe
cundo reſponſo.ff.de pig.actio.⁊ ibi ꝑ
Bar.⁊ Pau.de ca.regula ergo habet lo
cum quando agitur ad reſtitutionē rei
pignorate:⁊ iſta ſufficiant quo ad pri-
9 mā regulā negatiuā.¶†Secunda aūt
regula affirmatiua eſt:quod ſoluto de-
bito oritur actio pignoratitia directa
debitori ad repetendum pignus:et iſta
regula pro clariori intelligentia expe-
dietur per ampliatiōes ⁊ limitationes
primo ergo ponam ad dictam regulam
xv.ampliationes ſeu extenſiōes:et poſt
ea ſubijciam octo fallentias.¶Primo
ergo dicta regula extenditur et amplia
tur vt non ſolum procedat ſoluto debi-
to in pecunia:ſed etiaz aliter ſatiſfacto
de voluntate tamen creditoris:puta ſi
dentur alia pignora creditori pro libera
tione primoruz:vel ſi ſit data cautio etiā
nuda vel fideiuſſio de ſoluendo pro ob-
tinenda liberatione a pignoribus:vel ſi
aliter creditor a primis pignoribus re-
receſſerit etiā quod ſui facilitate credi-
tor in aliquo fuerit leſus:nam priora pi
gnora erunt liberata ⁊ agi poterit ad il-
lorum reſtitutionem directa pignorati-
tia:tex.eſt in.d.l.ſolutum.§.omnis.ver.
ſatiſfactum.ff.de pigno.actio.⁊ ibi gloſ.
Bar.Bald.Sali.⁊ Pau.de caſtro.
¶Et idem eſt ſi per nouationem volun
tariam receſſum ſit a primis pignorib⁹
vt eſt tex.in.d.l.ſolutum.in prin.¶Se-
cundo amplia regulam que eſt quod ex
ſolutione debiti naſcat̄ pignoratitia vt
non ſolum procedat in debitore ſoluen-
te pro re ſua data pignori:ſed etiaz ſi de
diſſet pignori rem alienam:q2 ſoluendo
poteſt agere ad eam pignoratitia vt eſt
tex.in.l.ſi rem alienam.§.is quoqꝫ.ff.de
pign.actio.¶Tertio amplia vt dicta
regula procedat etiam in predone quia
ſ.ſi predo rem pignori ſuo creditori de-
dit:quamuis ipſe predio in dicta re non
faciat fructus ſuos:tamen ex quo credi
tor ea in bona fide poſſedit:poterit ille
predo debitor:ſoluto debito agere con-
tra creditorem non ſolum ad reſtitutio-
nem pignoris:ſed etiam ad cōpenſatio-
nem fructuum perceptorum per credi-
torez.iſte eſt tex.in.l.ſi pignoris.§.ſi pre
do.ff.de pigno.actio.
¶Quarto amplia regulam vt procedat
etiam quando debitor egiſſet pignorati
tia ante ſolutum debitum:nam ſatis eſt
ſi pendente iudicio ſoluat ad obtinendū
in pignoratitia vt eſt textus in lege ſi rē
alienam.§.fi.de pignora.actio.et ex hoc
ibi Bartolus et alij inferunt ad vnam
theoricā generalem.videlicet quod ius
ſuperueniens actori pendente iudicio

ex cauſa de preterito deducta tamē in iu
dicio prodeſt actori ad obtinendum con
demnatoriam contra cōuentum. ¶ In
tellige tamen tu dummodo ſolutio vel
illud ius ſuperueniat ante concluſum
in cauſa: nam ſi ſuperuenir et poſt con
cluſum in cauſa videretur ſuperuenire
poſt ſententiam ꝛ non prodeſſet ita de
clarat ꝛ limitat Bartol. in. l. ſi mater. §.
eandem. in fin. ff. de excep. rei iudi. ꝛ no.
Paul. de caſt. in. d. l. ſi rem. §. fin. et etiam
dicta theorica limitatur pluribus aliis
modis vt per Alexan. in conſi. cl. in pe
10 nul. colum. in. v. vol. vbi vide. ¶ † Quin
to amplia regulam vt non ſolum ex ſo
lutione facta per debitorem creditori
oriatur pignoratitia: ſed etiam ſi ſit ſolu
tum alteri de voluntate ipſius credito
ris: vel etiam ſi eſſet ſolutum ei cui poſt
ea creditor heres extitit: vel etiam ſi eſ
ſet ſolutum creditori creditoris mei qui
habebat meū nomen vel mea bona obli
gata et iſto caſu etiam inuito creditore
meo: ſed ſi non haberet meum nomen
vel mea bona obligata: ſed eſſet ſimplex
creditor creditoris mei: ſi ei ſoluam de
voluntate creditoris mei: vel ſi ſoluam
procuratori mei creditoris vel alteri le
gitime recipienti pro eo: nam in omni
bus iſtis caſibus ex dictis ſolutionibus
oritur in debitori ſoluenti pignoratitia
actio ad repetendū pignus datum cre
ditori tex. eſt ꝛ ibi no. bar. poſt gl. ꝛ Sali.
ꝛ Pau. de ca. in. l. ſolutū. §. ſolutam. ff. de
11 pig. acti. ¶ † Sexto amplia ꝙ iſta actio
pignoratitia directa non ſolum compe
tat debitori ſoluenti: ſed etiam cōpetat
tutori: curatori et procuratori: qui me
diante legitimo mandato tutela vel cu
ra ꝛ cū debitis ſolēnitatibus pignora
uerunt rem dñi: ſicut enim tales potue
runt pignorare: ita ꝛ poſſunt luere ꝛ re
petere pignora directa pignoratitia te
xtus eſt in. l. ſolutū. §. fi. cum. l. ſeq. ꝛ ibi
no. Barto. ff. de pigno. actio. et vt decla
rat ibi Paul. de ca. talibus adminiſtra
toribus pignorantibus et ſoluentibus
queritur directa pignoratitia: eorū au
tem principalibꝰ queritur vtilis: ꝛ quo
modo dicta directa poſſit per dictos ad
miniſtratores intentari vide ibi p. Pau.

12 de caſt. ¶ † Septimo amplia vt regula
procedat: non ſolum facta ſolutione: ſꝫ
etiam ſi in iudicio debitor actualiter of
ferat ſoluere ꝛ creditor recuſet recipe
re: vel ſi extra iudicium debitor offerat
deponat ꝛ conſignet: ꝛ creditor nolit re
cipere: qꝛ per dictas oblatiōes dabitur
directa pignoratitia debitori perinde
ac ſi ſoluiſſet cum ſiet per creditorē ꝙ
non ſoluatur. tex. eſt in. l. aliena. §. j. ver.
ſi per creditorē iuncta glo. ibi in verſi.
13 agitur. ff. de pigno. actio. ¶ † Octauo
amplia vt regula procedat non ſolum
quando debitor dedit rem creditori vt
eſſet ei pignorata: ſed etiam ſi ei dedit
rem vt alteri poſſet pignorare: nā etiā
iſto caſu non ſoluto debito ipſi credito
ri poterit debitor agere contra credito
rem vt reſtituat rem: ſi creditor eā iam
reluit ab eo cui pignorauit: ſi autē non
dum reluit poterit agere vt illā reluat
ꝛ reſtituat vt eſt tex. in. l. petenti. ff. de pi
gno. actio.: qua autem actione ad hoc
poſſit agere debitor declarabitur infra
proxime. ¶ Et ſic regula ꝓcedit qñ res
fuit data pignori ipſi creditori. Amplia
tio vero loquitur quando non fuit da
ta pignori creditori: ſed fuit data credi
tori ad hoc vt eā pignori poneret apud
alium. ¶ Et inter regulam et amplia
tionem eſt differentia in quatuor. ꝛ pri
mo quia in regula quando. ſ. res datur
pignori creditori: creditor acquirit ius
in illa re: in ampliatione autem quan
do ſcilicet datur res creditori vt eā pi
gnoret alteri creditor in ea non acqui
rit ius. ¶ Secunda eſt differentia quia
in regula quando creditor dictam rem
pignorat alteri iuxta. l. grege. §. primo
ff. de pigno. cenſetur pignorare ius qđ
habet in re: ꝛ ſic ſuo nomine ex quo ſe
quitur ꝙ ſoluto ei debito cum ius ſui
pignoris extinguatur. d. l. ſi rem. §. om
nis. ff. de pigno. actio. extinguitur etiā
ius ſecūdi creditoris ꝛ res deſinit eſſe
obligata ambobus. l. debitor. §. fi. eod. ti
tu. In ampliatione autem nō cenſetur
ipſe creditor obligaſſe ius ſuum quod
non habet in re: ſed cenſetur obligaſſe
ipſam rem de volūtate debitoris ꝛ ideo
licet ſibi ſoluatur a ſuo debitore: non

propterea liberatur pignus a ſecundo
creditore. ¶ Tertia eſt differentia qꝛ in
regula ſoluto debito ꝯpetit debitori ſol
uenti pignoratitia directa: in amplia
tione autē competit actio preſcriptis
verbis vel ad exhibendum. ¶ Quarta
differentia eſt: quia in regula non po
teſt debitor agere pignoratitia niſi priꝰ
ſoluto debito. d. l. ſi rem. §. omnis: in am
pliatione autem ſic: ita declarat Paul.
de caſt. in. d. l. petenti. poſt gloſ. fin. ibi.
¶ Ex quibus apparet ꝙ in ampliatio
ne cōpetit debitori: vt dictum eſt actio
preſcrip. ver. ꝛ ad exhibendum: ꝛ etiam
poteſt eidem competere actio cōmoda
ti: quia licet eſſet debitor ſui creditoris
tamen per hoc nō tenebatur ei rem ſuā
cōmodare: ꝛ cum ex hoc nullam merce
dē receperit ideo ei poteſt competere
actio cōmodati vt declarat gloſ. in. d. l.
petenti: quam ſequūtur ibi Bar. Paul.
13 ꝛ alij. ¶ † Nono amplia ꝙ iſta actio nō
ſolum detur contra creditorem cui eſt
ſolutum per debitorem: ſed etiam da
tur contra alium cui primus creditor
ſuum pignus pignori dedit et ſic per
vnam ſolutionē liberatur pignus tam
a primo ꝙ̄ a poſteriori creditore cui pri
mus ſuum pignus pignorauit ꝛ non eſt
neceſſe ꝙ debitor ſoluat ſecundo credi
tori text. eſt in. l. debitor. §. fina. ff. de pi
gnora. actio. Nec dictus ſecūdus credi
tor poteſt ſe tueri per retentionem con
tra debitorem agentem pignoratitia
quando ipſe debitor ſoluit primo credi
tori vt eſt ibi tex. ꝛ declarat glo. Bart. ꝛ
Paul. ibi. ¶ Decimo amplia ꝙ dicta
actio pignoratitia facta ſolutione: non
ſolum datur contra creditorem primū
ꝛ ſecundum vt dictum eſt: ſed etiam da
tur contra fideiuſſorē qui fideiuſſit pro
ipſo debitore: ꝛ dum offerret ſoluere cre
ditori impetrauit a iudice vt pignus ſi
bi daretur. Nam ſi poſtea non ſoluit vt
promiſit: poterit debitor facta ſolutio
ne agere pignoratitia contra fideiuſſo
rem ad reſtitionem pignoris vt eſt text.
in. l. fideiuſſor. in princip. ꝛ ibi not. glo.
14 ff. de pigno. ¶ † Undecimo amplia etiā
ſi eſſet data facultas per pactum cre
ditori vendendi pignus ſi non ſoluatur

infra certum tempus: quia ſiue debitor
ſoluat infra tempus predictū: ſiue etiā
poſtea dūmodo nondum ſit facta vendi
tio per creditorem: datur pignoratia de
debitori ad repetendum pignus text. ꝛ
ibi gloſ. ꝛ docto. in. l. tertia. C. de pigno.
ꝛ dixi ſupra in ſexta parte primo mem
bro. ¶ Duodecimo amplia vt regu
la procedat etiam ſi debitor non ſol
uat: ſed petat per creditorem compen
ſari fructus perceptos ꝛ ſi quid reſtat
ei ſoluat: nam etiam iſto caſu competit
pignoratitia debitori perinde ac ſi ſol
uiſſet totum vt. l. prima ꝛ ſecunda. C. de
pignora. actio. iuncta. l. ſecunda. C. de
pac. pigno. ¶ Tertiodecimo amplia vt
regula procedat etiam ſi debitor pete
ret per creditorem compenſari illud qđ
creditor conſequutus fuit a fure extra
neo qui pignus furatus fuit: ſiue id cre
ditor cōſequutꝰ fuit per actionē furti ſi
ue ꝑ cōdi. incerti: ſiue ſit ſimplū ſiue du
plum: nā oē id debet ꝯpenſari cū credi
tori creditore hoc modo ſatiſfacto debi
tor poteſt agere pignoratitia ad pignus
vt. l. ſi pignore. in princip. ꝛ ibi per glo.
ꝛ docto. ff. de pigno. actio. ꝛ ratio eſt qꝛ
creditor ex pignore non debet aliquid
lucrari: ſed omne lucrum ex eo proue
niens debet in ſortem imputari vt ibi
declarat gloſſ. Barto. ꝛ Paul. de caſtro
Iſtud tamen reſtringitur niſi furtum
pignoris eſſet factum per ipſum debi
torem: qꝛ illud quod creditor conſequu
tus fuit actione furti ab ipſo debitore ꝛ
ſic ipſam penam furti non tenetur in
ſortem imputare: quia hoc modo fur
tum remaneret impunitum ꝛ eſſet con
tra regulam. l. quod a quoꝗ̄. ff. de re
gulis iuris vbi dicit tex. quod a quoꝗ̄
pene nomine exactum eſt eidem reſti
tuere nemo cogitur ꝛ ibi per doctores: ꝛ
idem dicendum eſt quādo creditor pro
futuro egiſſet contra debitorem condi
ctione incerti. ꝛ ex hoc ꝯſequutus fuiſ
ſet eſtimationem rei: quia ad eam non
competeret debitori pignoratitia nec il
la compenſanda eſſet in credito: ſed ſi
creditor ex conditione conſequutꝰ fuiſ
ſet rem ipſam pignoratam: tunc bene
ſoluto debito ad eam competeret debi

tori pignoratitia. ¶ Et ideo iſto ca-
ſu vtilius eſſet debitori tradere ipſam
rem ꝙ illius eſtimationem ita declarat
Barto.⁊ Pau.de caſtro poſt gloſ.in di-
15 cta.l.ſi pignore.in princi. ¶ † Xiiij.am-
plia etiam ſi debitor a creditore pign⁹
emeret ⁊ precium ſolueret creditori:nã
talis emptio non valet tanq̃ facta de
re ſua:ſed precium debet in ſortem im-
putari:⁊ ſi illud eſſet minus debito te-
neretur debitor reſiduum ſupplere ipſi
creditori:quo facto agere poſſet pigno-
ratitia:non autem agere poſſet ex em-
pto vt.l.debitor.in princip.ff.de pign.
actio.et ibi declarat Paul. de caſtro.
¶ Quintodecimo amplia etiam ſi debi
tor fuiſſet cõdemnatus creditori ob nõ
reſtitutionem pignoris in plus ꝙ eſſet
debitum cum vſuris:preſtito creditori
iuramento in litem contra ipſum debi-
torem:q̃ non obſtante dicto iuramen-
to ⁊ condemnatione in plus facta:pote
rit adhuc debitor ſoluere debitum cuꝫ
vſuris:⁊ eo ſoluto ex equitate inuenie-
tur liberatus:⁊ poterit agere pignora-
titia ad pignus tex.⁊ ibi gloſſ.Barto.⁊
alij.in.l.ſi fundus.§.ſi pluris.ff.de pi-
16 gno. ¶ † Fallit modo dicta regula.et
primo quando eſſet ſoluta ſors ſeu de-
bituꝫ principale:nam nõ ſufficeret hoc
ad agendum pignoratitia:niſi etiam eſ
ſent ſolute vſure debite dicta de cauſa:
quando ſcilicet etiam pro illis pignus
erat obligatum:vt.l.ſolutum.§.ſi ſor-
tem.ff.de piꝫ.ac. ¶ Et intelligitur pi-
gnus eſſe obligatum etiam pro vſuris:
quando hoc expreſſe actum fuit vt ibi
eſt textus. Item quando ſimpliciter eſ-
ſet obligatum pignus ⁊ vſure deberen
tur naturaliter ⁊ ciuiliter:ſec⁹ autem ſi
eſſent debite naturalr̃ tm̃:q̃ tũc pign⁹
ſimpliciter datũ nõ intelligeret̃ datũ ꝓ
illis vt eſt text⁹ in dicto.§.ſi in ſortem
in verſicu.ſiue autem ⁊c.⁊ in.l.per retẽ
tionem.C.de vſur.Secus autem ſi pi-
gnus eſſet datum pro ſorte tantum:naꝫ
tunc indiſtincte non cenſeretur obliga
tum pro vſuris vt declarat Barto.in di
cto.§.ſi in ſortem.et Paul.ibi.in dicto
verſicu.ſiue autem.quem vide:⁊ in hoc
adde que late dixi ſupra in quinta par-
te primo membro
17 ¶ † Secundo fallit regula quãdo eſſet
ſoluta integraliter portio debita vni ex
heredibus creditoris quia ex hoc non
datur debitori pignoratitia:niſi etiam
ſoluatur altera portio debita alteri co-
heredi vt dicta.l.ſolutum.§.ſi creditori
⁊ ibi no.ff.de pigno.actio.
¶ Tertio fallit regula quando poſt ſo
lutum debitum creditori:ipſe creditor
emeret pignus a debitore:quia tunc nõ
dabitur vlterius actio pignoratitia de
bitori:ſed ipſi agenti obſtabit exceptio
dominij ſuperuenientis ipſi creditori
vt eſt tex.in.l.aliena.§.fina.ff.de pigno.
actio.⁊ ſic iſto caſu ex ſolutione non cõ
petit actio pignoratitia.
18 ¶ † Quarto fallit regula:quando ſolu-
tio eſſet facta de pecunia reprobata:q̃
talis ſolutio non liberat neq̧ pignus
neq̧ ſoluentem:⁊ ideo ſoluenti non da-
tur iſto caſu actio pignoratitia.l.elegan
ter.§.qui reprobos.ff.de pigno.actio.
⁊ hoc procedit etiam ſi dicta pecunia
reprobata:fuiſſet poſtea approbata a
campſore ad inſtantiam creditoris:q̃
omnino non liberatur debitor:niſi quã
do creditor ſcienter illam accepiſſet ita
declaret ibi Barto.Item iſtud procedit
etiam ſi creditor qui dictam monetam
reprobatam ignoranter accepit poſtea
illam expendidit pro bona vt etiam ibi
declarãt glo.⁊ Barto.aſſignantes ra-
tionem ſuper hoc. ¶ Poteſt tamen di-
ctus debitor qui ſoluit dictam pecuniã
reprobatam creditori:illam ab eo recu
perare tam excipiendo ꝙ etiam agen-
do conditione ſine cauſa vt ibideꝫ opti
me declarat Pau.de caſtro ꝙuis gloſ.
ibi voluerit ꝙ hoc poſſit fieri ſoluꝫ ex-
cipiendo ⁊ male ſecundum Pau.ibi.
19 ¶ † Quinto fallit quando pignus eſſet
datum pupillo ſine autoritate tutoris:
quia etiam ꝙ ei ſoluatur debitum ta-
men contra ipſum non oritur pignora-
titia actio:nam ſicut pupillus non po-
teſt dare pignus ſine tutoris autorita-
te vt.l.prima in principio.ff.que res pi
gno.obliga.poſſ.ita nec poteſt recipe-
re:vt ex eo obligetur pignoratitia actio
ne:text.eſt ⁊ ibi gloſ.cum qua alij tranſ

eunt in.l.pupillo.ff.de pigno.actio.
¶ Intellige tamẽ vt ibi declarat gloſſ.
niſi pupillus ex receptione pignoris ef
fectus eſſet locupletior:q̃ tunc etiã qꝺ
pignus ei datum fuiſſet ſine tutore:eſ-
ſet obligatus ⁊ conueniri poſſet pigno-
ratitia actione iuxta tamen late no.per
Ang.de are.inſti.de auto.tuto.in princ.
20 ¶ † Sexto fallit regula ſeu potius de-
claratur:ſi creditor amiſit poſſeſſionem
pignoris:et pro illa egit quaſi ſeruiana
cõtra tertium poſſeſſorem ⁊ ab eo conſe
quutus fuit litis eſtimationeꝫ:quia tali
caſu non poteſt debitor repetere ab illo
tertio poſſeſſore ſuam rem:quãuis cre-
ditor per ſolutionem ſibi factam ab illo
tertio poſſeſſore ſit liberat⁹:niſi ipſe de-
bitor reſtituat vel offerat ipſi tertio poſ
ſeſſori quod pro eo ſoluit:text.eſt in.l.ſi
creditor.in principio.ff.de pigno.actio.
¶ Aduerte tamen ꝙ in caſu.d.l.ſi credi
tor:non datur debitori contra illum ter
tium poſſeſſorem pignoraticia ſed opor-
tet agere rei vendicatione:q̃(vt dictuꝫ
fuit ſupra)in iſto.ij.membro nu.7.⁊ ſe-
quentibus actio pignoratitia eſt perſo-
nalis et non ſequitur tertium poſſeſſo-
rem:⁊ ita etiam tacite not.gloſ.in.d.l.ſi
creditor.in princi.in ver.offerat vbi ad
hoc allegat plures concordantes et de
hoc eſt tex.in terminis in.l.ij.ff.quibus
modis pi.vel hy.ſol.⁊ ſic iſta non eſt ꝓ-
prie fallentia a regula ſed potius decla
ratio. ¶ Septimo fallit regula quando
eſſet ſoluta pars tantum debiti:q̃ non
per hoc poſſet debitor agere pignorati-
tia ad partem rei pignorate:ſed omnino
requiritur integra ſolutio debiti.l.quan
diu.C.de diſtrac.pigno.⁊ facit.l.ſi neceſ
ſarias.§.ſi vnus.ff.de pigno.act.⁊ iſtud
procedit non ſolum quando vna res eſt
data pignori:ſed etiam ſi plures eſſent
date:quia non cogitur creditor vnaꝫ ex
illis liberare niſi ſoluto integro debito.
tex.eſt.in.l.qui pignori.ff.de pigno.
¶ Octauo fallit dicta regula quando
etiam eſſet ſolutum integrum debitum
vna cum vſuris iuxta.l.ſolutum.§.ſi in
ſortem.ff.de pigno.actio.⁊ creditor ven
didiſſet aliquam ex rebus pignoratis:
⁊ pro ea obligaſſet ſe de euictione in ca
ſibus permiſſis nam donec debitor ca-
ueat ipſi creditori de indẽnitate ſuper
dicta euictione promiſſa:non dabitur ei
pignoraticia ad repetendum alio pigno
ra vt eſt text.et ibi not.in.d.l.ſi neceſſa-
rias.§.j.ff.de pigno.actio.

¶ Summarium.

1 In pignoratitia actione que ve-
niant.
2 Vſure an debitori debeãtur de illo plu-
ri quo pignus vẽditum eſt ꝑ creditorẽ.
3 Intereſſe qꝺ debitor paſſus eſt ex eo ꝙ
creditor recuſauit reſtituere pignus an
veniat in pignoratitia.
4 Pignoratitia directa datur ob dolum
creditoris:ſimiliter ob latam et leuem
culpam.
5 Creditor an teneatur de caſu fortuito
rei pignorate.
6 Creditor reſtituens pignus debitori ſo
luto debito tenetur repromittere debi-
tori de dolo ⁊ culpa.
7 Creditor tenetur et cogi poteſt actione
pignoratitia compenſare fructus perce
ptos ex re pignorata.
8 Pignoratitia directa competens debi-
tori ob deteriorationem rei a creditore
factam an datione pignoris inſolutum
creditori cenſeatur remiſſa.
9 Pignoratitia directa datur contra dñm
pro pignore dato eius ſeruo peculiari
nomine.
10 Creditor non cogitur agere contra debi
torem:nec conſtituitur in mora non agẽ
do.
11 Pignoratitia directa competit tam pro
pignore pretorio ꝙ conuentionali.
12 Pignoratitia directa an et qñ reijciatur
per exceptionẽ dominij.
13 Pignoratitia contraria poteſt creditori
competere contra directam.
14 Pignoratitia contraria competit cre-
ditori pro expenſis neceſſarijs et ali-
quando pro voluntarijs factis in pi-
gnore.
15 Expenſe neceſſarie que dicantur.
16 Creditor in repetitione expenſarum in
re pignorata factarum prefertur cete-
ris creditoribus.

17 Creditor an teneatur probare expenſas in re pignorata factas:⁊ ſi preſumātur.
18 Creditor quando dicatur aliquid feciſſe in re pignorata tacito conſenſu debitoris.
19 Pignoratitia contraria competit pro re aliena vel alteri obligata data pignori creditori ignoranti.
20 Creditor agens pignoratitia contraria cōtra debitorē pro re aliena ſibi obligata ad quid agere debeat.
21 Actio pignoratitia ꝯtraria an cōpetat creditori decepto in pignore contra fideiuſſorem ſibi cum pignore datum.
22 Creditori multis caſibus competit pignoratitia contraria contra debitorem.
23 Debitor decipiens creditorem in re pignorata tenetur actione pignoratitia cōtraria:ſubmittens autem aliam pro iam tradita tenetur actione furti.
24 Debitor pignorans rem alienam tenetur pignoratitia contraria.
25 Libellus in pignoratitia directa qualiter ſit formandus.
26 Libellus in pignoratitia directa an debeat cōtinere probationē dominij.
27 Libellus qualiter ſit in pignoratitia cōtraria concipiendus.

¶ Tertiū membrū.vij.ptis principalis

SEquitur modo tertium membrū huius.vij.partis:in quo videbimus que veniant in actione pignoraticia et pro quibus competat tam directa ꝙ̄ contraria:ſed primo de directa: poſtea de contraria.

¶ Capiēdo itaq; primo directā pignoraticiam:ponam in ea pro faciliori ⁊ clariori intelligentia ſex concluſiones cōplectentes totam materiam: et poſtea
1 duas.q. ¶ † Prima igit̃ concluſio ſit ꝙ in pignoraticia directa venit non ſoluꝫ res pignorata: quando non eſt vendita per creditorem:ſed etiam ſi creditor vēdidit pignus plus ſuo credito venit illud plus cum intereſſe vel vſuris:ſi illud plus creditor nō obtulit et depoſuit (debitore recuſante recipere) quia cum iſta ſit actio bone fidei veniūt in ea vſure a die more.tex.eſt ⁊ ibi declarat Bar. ⁊ Pau.de ca.in.l.ꝙ̄uis.§.fi.cum.l.ſeq. ff.de pi.actio.⁊ in.l.creditor.la.ij.eo tit. ¶ Et dum Pau.de ca.in.d.l.ꝙ̄uis.§.fi. dicit ꝙ ꝙ̄uis iſta actio fuerit inuenta principaliter ad recuperationeꝫ pignorum tamē cum ſit bone fidei datur etiaꝫ ad reſtitutionem precij ſuper exiſtentis ex pignore vendito:quod creditori traditum non fuit quaſi illud ſuccedat loco rei tradite:intellige tu iuxta not.per Barto.in.l.j.ff.de diſtract.pi.declarando:quod dictum reſiduum precij reperitur apud creditorem ex cauſa lucratiua et ipſe debitor cogitur habere ratam venditionem pignoris factam per creditorem iuxta no.in.l.eleganter.§.ſi vendiderit.ff.de pi.actio.iſtis ergo concurrentibus dicitur dictum precium ſuccedere loco rei vt habetur in.d.l.j.⁊ dixi late ſupra in quinta parte principali in primo membro.
2 ¶ † Et puto iſtas vſuras debitas ipſi debitori a creditore in illo pluri quo vēdita fuit res pignorata iuxta.d.l.ꝙ̄uis.§.fina.deberi etiam de iure canonico: prout debentur venditori re tradita emptori:ſi emptor fuerit in mora ſoluendi precium iuxta.l.ſecundam.⁊ ibi not.per gloſ.C.de vſur.et.l.curabit.C.de actio.emp.quaſi creditor vendiderit de conſenſu ipſius debitoris ex quo ita ſemel voluit vt probatur inſti.quibus alie.li.§.j.ibi voluntate debitoris intelligitur pignus alienare et habetur per Bald.in.l.j.C.ſi ſer.extero in.q.de pelipario creditore vendente.
3 ¶ † Adde etiam qđ in iſta actione venit intereſſe:quod debitor paſſus eſt:ex eo ꝙ creditor recuſauit reſtituere inſtrumenta rei pignorate iuxta tex.in.l.fi.in princi.ff.de pigno.actio.
4 ¶ † Secunda concluſio eſt qđ in pignoraticia directa venit dolus et lata culpa ⁊ etiam leuis:non autē leuiſſima:nec caſus fortuitus.text.⁊ ibi notat Barto.⁊ Pau.de caſt.in.l.ſi cum venderet.§.fi.de pi.actio.et in.l.ſi.§.fi.eod.tit. ⁊ in.l.ſi creditor.⁊ in.l.ſi nulla.cum.l.ſequen.C.eo.⁊ de caſu fortuito eſt tex.clarus in.l.que fortuitis.eo.titu.⁊ ibi etiā glo.in ver.preſtantur.que allegat concordātes.⁊ optimus tex.in.l.ea igitur.ff.de pigno.act.qui dicit quod creditor

tenetur in pignore ad ea que diligens paterfamilias in ſuis rebus preſtare ſolet. ¶ Adde tu ꝙ in tantum creditor tenetur in re pignorata de culpa et dolo.ꝙ ſi res indiget aliqua expenſa neceſſaria creditor debet illam facere.al's ſi res pereat vel efficiatur deterior tenetur de culpa.vt.l.ſi ſeruus.ff.de pigno.act.declarando tamen hoc ſecundum Pau.de ca.ibi quādo creditor talem expenſam commode facere potuit. nam non per hoc tenetur ſe ⁊ ſuas res incommodare:vel diſtrahere ſua bona vel pecunias ad vſuram recipere: ſed tali caſu quando ipſe nō poteſt commode expenſam facere debet ſolum denūciare ⁊ ſignificare debitori.ꝙ ſi etiā nō poſſet ex aliquo iuſto impedimento denunciare excuſaretur.arg.l.item queritur.§.exercitu.ff.locati. Ita declarat ibi Pau.que not.quia poſſunt contingere.
5 ¶ † Illud autem quod dictum eſt de caſu fortuito reſtringitur niſi forte creditor rem ſibi obligatam propria autoritate ſine aliqua licentia debitoris occupauerit.tunc enim creditor teneretur de caſu poſtea contingēte in illa re. tex.no.⁊ ibi Bar.⁊ Saly.ac Pau.de ca. in.l.qui ratio.ff.de pignori.actio. Et ſubdit ibi Pau.de ca.ꝙ ex quo ſumus in culpa in cōmittendo ꝙ creditor tenebitur de caſu qui etiam eueniſſet ſi creditor non occupaſſet.iuxta not.in.l.ſi vt certo.§.interdum.ff.cōmod.⁊ in.l.ſi vehenda.§.idē iuris.ff.ad.l.rhodi.de iac. ¶ Intellige tamen et declara predicta ꝙ non obſtāte caſu fortuito cōtingente in pignore quando creditor nō occupauit propria autoritate poterit creditor agere ad debitum.l.ſi creditor.⁊ ibi per docto.C.de pig.acti.⁊ hoc niſi creditor fuerit in culpa.puta qꝛ potuit euadere pignus a caſu fortuito et non euaſit.vt l.ſicut.⁊ ibi not.Bald.C.de pigno.tunc enim quando creditor fuit in culpa.ſi ageret ⁊ non offerret pignus qđ perijſſet ſua culpa repelleret̃ doli exceptione.vt.l.apud celſum.§.item queritur ſi vniones.⁊ ibi gloſ.ff.de doli exceptio.
6 ¶ † Tertia cōcluſio eſt ꝙ quādo creditor reſtituit debitori pignus tanꝙ̄ ab eo ſatiſfactus tenetur repromittere debitori de dolo ⁊ culpa ſua etiam in negligendo cōmiſſa.ita ꝙ ſi res immobilis pignorata habuiſſet ſeruitutem de qua ipſe creditor habuiſſet noticiam.et negligendo ea vti illam amiſiſſet teneretur etiam de hoc.vt eſt text.not.in.l. creditor.la prima.ff.de pigno.act.⁊ iſta repromiſſio debet fieri cum fideiuſſore. vt vult glo.in.l.debitor.§.fi.eod.titu.in glo.in ver.nec quicꝙ̄.Sed Saly.ibi tenet contrarium ex eo quia.d.l.debitor. loquitur per verbum repromitto.nec ei adiungitur aliqđ verbum per quod cogamur intelligere de fideiuſſore adhibendo in dicta repromiſſione iuxta no. in.l.j.ff.qui ſatiſ.coꝫ.⁊ in.l.ſancimꝰ.C. de verborum ſignifi.⁊ puto Saly.recte ſentire.
7 ¶ † Quarta concluſio eſt qđ in dicta actione pignoraticia venit ꝙ creditor cogatur compēſare fructus perceptos ex re pignorata cum ſuo credito. iuxta.l.j.⁊.ij.C.de pigno.act.item venit ꝙ creditor teneat̃ de deterioratiōe rei pignorate facta dolo vel culpa ſua ⁊ eſtimationem dicte deteriorationis tenet̃ reſtituere vel compenſare cum credito ſuo.vt eſt tex.⁊ ibi gloſ.⁊ doct.in.d.l.ij. in ſecundo rñ. ¶ Et propterea vt dicit Bald.in.d.l.creditor.la ſecunda eod.ti. per illum tex.creditor ſatiſfactus tenet̃ reddere pignus debitori in eadem qualitate in qua illud recepit.Et iſtud notandum eſt ſm eum pro formatione libelli in pignoraticia directa qꝛ dꝫ peti reddi rem in eo ſtatu intrinſeco in quo erat tēpore pignorationis.ita ꝙ creditor tenetur de inciſione arborum fructiferarum.ſed non de inciſiōe ſilue cedue que eſt in fructu ſm Bal.ibi per illum tex.
8 ¶ † Et intantum tenetur creditor de deterioratione rei per ſuam culpam facta:quod licet poſtea illam recipiat ſimpliciter in ſolutum a debitore. tamen adhuc remanebit obligatus debitori pro dicta deterioratione ⁊ damno. vt eſt glo.ſolēnis in.l.eleganter.in principio in gloſ.fina.in verſi.forte que eſt paruula.ff.de pigno.actio. et illam ſequitur ibi Barto.⁊ magnificat Paulus de caſtro dicens quod eſt perpetuo te-

nenda menti.ꝛ ꝙ ſuper illa eſt facienda
vna magna manus.ꝛ ꝙ alibi non repe-
ritur.ꝛ approbat ibi etiā Alex.allegan
do pro ea text.in.l.fi.ff.arb.fur.ceſ.qui
9 ſatis bene probat. ¶ †Adde etiam qđ
dicta actio pignoratitia debitori datur
cōtra dñm pro pignore dato eius ſeruo
peculari nomine ꝛ datur peculiotenus:
vt eſt tex.in.l.ſi creditor.§.fi.ff.de pign.
ac.ꝛ ibi glo.et doc. ¶ Quinta concluſio
eſt ꝙ creditor poſſidēs pignus tenetur
ex fructibus quos percipit ſoluere col
lectas ꝛ tributa.vt.l.in ſumma.ꝛ ibi gl.
ꝛ Bal.C.de pigno.ꝛ.l.inter creditorem
ff.de pac.Et ratio eſt qꝛ collecta dꝫ ſol-
ui per poſſeſſorem percipientē fructus
vt habetur in dictis locis.in tantum ꝙ
pactū factum in cōtrarium vt.ſ.ſoluat
per debitorem qui non poſſidet:non va
let in preiudicium fiſci.vt eſt tex.in.d.l.
inter creditorem.Si tamē creditor ſol-
ueret de ſuo collectas vel alia onera pu
blica.puta expenſas impoſitas ꝑ mu-
nitione viarū:qꝛ fructus nō eſſent ꝑ euꝫ
percepti vel nō ſufficerent poſſet habe
re regreſſum cōtra debitorem.vt habe-
tur in.d.l. in ſumma.Nō tamē tenetur
creditor rem ſibi pignoratam ponere in
ſuo eſtimo ſm Bal.in.l.cum notiſſimi.
in.iij.col.C.de preſcri.xxx.an.ꝛ habet
per Alex.poſt Bar.in.l.titio.in prin.ff.
ad muni.de quo tamē vide.ſ.in.iij.par
te in primo membro.nu.48.vbi pleniꝰ
10 de hoc. ¶ Sexta concluſio eſt ꝙ lꝫ cre-
ditor habēs pignus poſſit etiam ſi vult
agere contra debitorē vt ſibi ſoluat.ta-
mē inuitus ad hoc cogi non poteſt ſed
ipſe debitor ſi vult ſibi pignus reſtitui
tenetur offerre ꝛ deponere ipſi credito-
ri.tex.eſt ꝛ ibi no.Bal.i.l.creditor.C.de
pigno.Et facit pro hoc titu.ꝛ maxime
l.j.C.vt nemo inui.age.vel accu.coga.
Sed bene eſt verum ꝙ ſi creditor vellet
agere ad debitum tenebitur offerre pi-
gnus.alꝛs repelletur exceptione doli.l.
apud celſum.§.itē queritur ſi vniones.
ff.de excep.do.ꝛ no.Bal.i.c.j.in fi.in ti-
tu.de cōten.inter do.ꝛ fi.de inueſti.feu.
11 ¶ †Queritur modo in materia an ſicut
actio pignoratitia directa cōpetit de-
bitori ꝑ pignore conuētionali.vt.ſ.p-

batū eſt.ita etiā competat pro pignore
pretorio: puta ſi creditor fuit immiſſus
in poſſeſſionez bonorū debitoris ex pri
mo decreto.ꝛ per cōſequens cōſtitutuꝫ
pignus ꝑtorium.iuxta.l.nō eſt mirum.
§.j.ff.de pigno.act.Et debitor ſoluit vel
obtulit ꝛ depoſuit ſuum creditum cre-
ditori an poſſit agere contra cū pignora
titia ad repetendū bona in quibus fa-
cta fuit immiſſio?ꝛ breuiter dicendum
eſt ꝙ ſic.caſus eſt ꝛ ibi not.in.l.inquili-
no.cum.l.ſeq.ff.de dam.infec.et in.l.is
cui.§.queriꝰ poterit.ꝛ ibi Barto.ff.vt in
poſ.lega. ¶ Dicit tamē ibi Barto.ꝙ in
iſta pignoratitia venit dolus ꝛ lata cul
pa.ꝛ nō leuis.per allegata ibi per eum.
in cōuentionali autem venit etiā leuis
culpa.vt notaui.ſ.in mēbro pretorii pi-
gnoris in.iij.parte in ſecūdo membro.
et plenius in.v.parte principali in v.
membro.nu.106.ꝛ.107.Et qđ etiam in
pignore pretorio detur pignoratitia.eſt
tex.ꝛ ibi Bar.in.l.ſi pecuniam.ff.de pi-
gno.act.ꝛ ibiꝰ etiam per Pau.de caſt.et
per Bal.in rubri.C.eo.titu.ꝛ per Ang.
de are.iſti.de ac.§.actionū.col.xxiiij.in
12 ver.quero an pignoratitia. ¶ †Ulteriꝰ
queritur an ſi debitor agat cōtra credi-
torem directa pignoratitia ad reſtitu-
tionē pignoris poſſit creditor excipere
de dominio cōtra debitorem a quo cau-
ſam habet? Et in hac.q.pro intelligen-
tia premitendum eſt ꝙ debitor ſoluto
debito poteſt agere cōtra creditoreꝫ ad
reſtitutionē pignoris duplici actione.
vcꝫ rei vendicatione ꝛ actione pignora
titia.ꝛ ſic actiōe reali:ꝛ actione perſo-
nali ex cōtractu: vt.l.nec creditores.ꝛ
ibi gloſ.ꝛ Bald.C.de pigno.actio.an er-
go creditor poſſit excipere de dominio
contra debitorem agentē?Bald.in.d.l.
nec creditores.ponit quādaꝫ diſtinctio
nem.ꝛ ibidem Saly.ponit aliam diſtin-
ctionē magis plenam.Sed Bar.in.l.ſi
alienā.ff.ſolu.ma.magis late et magi-
ſtraliter diſtinguit ꝛ ex eius diſtinctio-
ne quatenus pertinet ad terminos no-
ſtros pono tres cōcluſiones. ¶ Prima
ꝯcluſio eſt ꝙ qñ agiť actione pſonali ad
id qđ directo deſcēdit a cōtractu:de eiꝰ
ius ſubſtantia eſt ꝙ agens ſit dñs pōt

contra agentem opponi iſta exceptio
tu non eſt dñs:ſed onus probandi incū
bit excipienti.ſ.ꝙ agēs nō ſit dñs.ꝛ cū
hac cōcluſione Barto.tranſeunt cōmu
niter doc.vt late ꝑ Alexan.in.d.l.ſi alie
nam.Et ab hac concluſione Bar.ibi ex
cipit.d.l.nec creditores.C.de pigno.ac.
qꝛ ſm eum ad producendum pignora-
titiam nō requiritur ꝙ debitor qui dat
rem pignori ſit dominꝰ illius rei.licet
quandoqꝫ ad cōſtituēdum ius in re pu-
ta hypotecam ſic.ꝛ ſic vult Bart.ꝙ pi-
gnoratitia non requirat dominium ad
ſui ſubſtantiā in debitore qui dedit pi-
gnus.ꝛ de hoc eſt tex.in.l.ſi rem alienā
§.is quoqꝫ.ff.de pigno.actio.ꝛ dicam.j.
in libello pignoratitie.Et propterea cō
cluditur ꝙ ſub iſta prima concluſione
non cadit queſtio noſtra.ſed cadit ſub
ſequenti concluſione. ¶ Secunda igi-
tur concluſio eſt ꝙ quaddo ad ſubſtan-
tiam contractus non eſt neceſſe ꝙ agēs
fuerit dominus:nō poteſt per reum cō
uentum habentem cauſam ab agente
opponi exceptio dominij. videlicet ꝙ
agens non ſit dominus niſi in vno caſu
ſcꝫ quādo res in qua debet fieri execu-
tio nō extaret:qꝛ tunc poſſet opponi ex
ceptio dominij ad effectum:vt per hoc
cōuentus teneatur ſolum ad eſtimatio
nem poſſeſſionis.nō autē ad eſtimatio-
nem ꝓprietatis rei per.l.ſi mulier.§.q
poſſeſſionem.ff.ꝙ me.cau. ¶ Niſi forte
reus conueniatur ratione doli vel ſui
delicti.qꝛ tunc agens nō obſtante exce
ptione conſequet̄ etiam eſtimationem
proprietatis.vt vult Bar.in.l.cōmoda
re.ff.cōmoda.per.l.cōductores.C.loca.
ꝛ.l.nō ab re.C.vnde vi.Sed iſtam reſtri
ctionem Bar.in.d.l.cōmodare.repꝛhen
dit Alex.in.d.l.ſi alienam.ꝛ ſequiť ſim-
pliciter opinionem Bart.ibi quā.ſ.re-
tuli.Et(vt.ſ.dixi)ſub iſta ꝯcluſione ca-
dit actio pignoratitia ꝛ.q.noſtra:qꝛ ad
ſubſtantiam actionis pignorate nō eſt
neceſſe ꝙ debitor qui dedit pignus fue
rit:vel ſit dñs rei pignori date:licet ad
cōſtituendū hypotecā ꝛ hypotecariam
actionem requiratur bene ꝙ debitor pi
gnorās ſit dominus:vt.l.aliena.in ſin.
ꝛ ibi per gl.ꝛ doc.ff.de pig.actio. ¶ Un

de cōcluditur ꝙ creditor conuentus ex
cōtractu actione pignoratitia a debito-
re nō poteſt excipere ꝙ agens nō ſit do
minus:niſi in caſu notato per Bart.in
d.l.ſi alienā.ſ.relato. ¶ Tertia conclu
ſio eſt ꝙ contra agentē ex contractu po-
teſt conuentus etiam habens cauſam
ab eo excipere de dominio ipſius exci-
pientis.per.l.qui rem.ff.depoſi.ꝛ.l.bo
na fides.eo.tit.et ita tenet Alex.in.d.l.
ſi alienam.late defenſando opin.Bart.
per multa que obmitto. ¶ Concluden-
do ergo in terminis noſtris:ſi ꝯtra de-
bitorem agentem pignoratitia creditor
excipiat de ſuo dominio.debet talis ex
ceptio admitti.ſi autem excipiat ꝙ de-
bitor agens non ſit dominus:ſua exce-
ptio.non debet admitti.vt dixi.ſ.in ſe-
cunda cōcluſione. ¶ Et cum iſta opiñ.
cōcordat etiam Saly.in ſua diſtinctio-
ne in.l.non vñ.C.ſi cer.peta.in vltimo
membro.in ver.ſecundo caſu.quando
excipit de ſuo proprio dominio ꝛc.Et
de iſta materia vltra not.per Barto.et
Alexand.in.d.l.ſi alienam.vide etiā.ſ.
in ſecunda parte.in tertio membro.in
viij.limi.nume.62.vſqꝫ ad nume.68.
ꝛ plene per Bart.etiam in.d.l.commo-
dare.ff.commoda.Nam hic tetigi tan-
tum ea que faciunt ad terminos pigno
ratitie.Et per hec ſit expedita pignora
titia directa ꝛc. ¶ Uidendum modo de
actione pignoratitia cōtraria cui.ſ.cō-
13 petat.ꝛ pro quibus. ¶ †Et primo ſcien
dum eſt ꝙ ſicut pignoratitia directa cō
petit debitori:vt dictū eſt.ſ.ita iſta pi-
gnoratitia cōtraria cōpetit creditori:vt
eſt tex.in.l.tutor.§.contrariam.ff.de pi
gnora.actio. ¶ Et de hac actione et de
pluribus alijs actiōibus directis ꝛ cō
trarijs ꝛ quando ꝛ quomodo naſcantur
habetur late per Barto.in.l.curatoris.
C.de nego.geſt.ꝛ Cum Bart.tranſeunt
communiter alij.vt ibi per Alexand.
Competit autem iſta actio cōtraria pi-
gnoratitia creditori contra debitorem
14 in pluribus caſibus. ¶ †Et primo com
petit pro expēſis neceſſarijs factis per
creditorem in re pignorata.puta in ful
ciendo vel reficiendo domum pignora-
tā vel i ſeruis pignoratis infirmis me-

dicandis:vel in illis cibandis: vel in
alijs expẽſis neceſſarijs vt eſt text.⁊ ibi
gl.⁊ doct.in.l.ſi neceſſarias.in p̄n.ff.de
15 pig.actio.¶†Et expenſe neceſſarie di-
cuntur quibus nõ factis res erat peri-
tura vel deterior futura:vt.l.impenſe.
ff.de verb.ſigni.⁊ no.gl.j.in.d.l.ſi neceſ
16 ſarias.¶†Et per p̄dicta dixit Bart.in
l.interdum.cũ.l.ſequẽ.ff.qui po.in pi-
gno.habean.ꝙ creditor non ſolũ poteſt
repetere expẽſas factas in equo ſibi pi
gnorato.puta in alimentis ipſius et in
famulo ſeu ragatio eum cuſtodiente et
in penſione ſtabuli.ſed quod etiam in il
lis preferri debet omnibꝰ alijs credito
ribus anterioribus:cum tales expenſe
ſint facte ad conſeruationẽ rei.per tex.
in.d.l.interdum.⁊ faciunt not.per Bal.
in.l.in reſtituendo.C.de peti.here.⁊ vi-
de que circa hoc late ſcripſi.ſ.in.v.par
te.in ſcđo membro.nu.xxiiij.⁊.xxv.
17 ¶†Et pro declaratione predictorũ ad-
de quod quando creditor repetit tales
expenſas:abſq; alia probatione in du-
bio preſumuntur tales expenſe facte et
per eum facte:vt no.Bar.in.l.cũ ſeruꝰ.
in ver.eadem ratione dico ⁊c.ff.de ver
bo.obliga.declarando tamen deciſionẽ
Barto.vt ibi per Alexan.poſt Imo.
¶Adde etiam ꝙ creditor equũ pigno-
ratum dedit ad vecturam tenetur illã
vecturam computare cum expenſis fa
ctis pro dicto equo.⁊ etiam ſi quid ſu-
pereſt in ſortem:vt no.Bal.in.l.ij.C.de
par.pigno.⁊ refert et ſequitur Alexan.
in.l.ſi ſeruos.ff.de pigno.act.Item ad-
de ꝙ ſi res pignorata eſt penes ipſum
creditorem pro predictis expenſis dat
ipſi creditori retẽtio:ſed ſi res ſit apud
alium.vel ſit aliquo caſu perempta:tũc
datur ei actio pignoraticia contraria
vt eſt text.in.d.l.ſi neceſſarias.Et predi
cta procedunt in expenſis neceſſarijs.
18 ¶†Sed ſi creditor feciſſet expẽſas vti-
les tantum:tunc ita demum illas repe-
tere poterit.ſi illas feciſſet de volũtate
expreſſa vel tacita ipſius debitoris:et
tacita volũtate dicitur fieri quãdo cre-
ditor proſequutus fuit expenſam quã
facere inceperat debitor.dummodo ta-
lis expenſa non ſit nimis oneroſa debi
tori: quod relinquit arbitrio iudicis.
vt eſt pulcher tex.in.l.ſi ſeruos.ff.de pi
gno.actio.et ibi clare per Paul.de caſt.
Item intellige dummodo poſt impen-
ſam inceptam per debitorem ipſe debi
tor non ſit lapſus facultatibus.ita q̄d
non ſit veriſimile.tunc debitorẽ voluiſ
ſe continuare dictam expenſam.nã tali
caſu creditor non poſſet repetere expẽ
ſam voluntariam.Ita declarat Paul.
de ca.i.d.l.ſi ſeruos.et bñ iudicio meo.
19 ¶†Secũdo competit etiã dicta actio
pignoraticia contraria creditori quan-
do ei fuit data pignori res aliena eo
ignorante:vel aliter debitor malicioſe
ſe geſſit in conſtituendo pignore.vt eſt
tex.in.l.ſi rem alienam.la prima.in p̄n.
ff.de pigno.acti.⁊ gloſ.ibi exemplificat
illud verbum malicioſe quando debi-
tor daret pignori rem quam ſciebat ſe
obligare nõ poſſe.puta quia obligatio
erat prohibita a teſtatore:vt.l.pater.§.
fundum a filio.ff.de lega.iij.vel q: ſciẽ-
ter obligauit ſeruum furem.l.ſi ſeruꝰ.
ff.de pigno.act.In tantum quod ſi do-
minus rei quam debitor obligauit ſuc-
cedat ipſi debitori non reconualeſceret
pignus.nec creditori competeret dire-
cta vel vtilis hyhotecaria ad dictam
rem:vt.l.rem alienam.ff.de pign.acti.
ſed ſolum competeret ei contra illũ he
redem debitoris vtilis pignoraticia cõ
traria pro damnis ⁊ intereſſe ſuis ob rẽ
alienam ſibi obligatã a debitore.vt eſt
tex.⁊ ibi no.Bar.in.l.ſi titio.ff.de pign.
poſt gl.ibi.et latius declarat ibi Saly.
quem vide omnino.Ad idẽ tex.in.l.tu-
tor.§.contrariam.ff.de pig.act.vbi ha-
betur quod ſi debitor rem alienam:vel
rem ſuam alteri hypotecatam pigno-
ri det ſecundo creditori.ſi res illa non
ſufficiat vtriq; creditori dabitur ſecun-
do creditori contra debitorem pignora
ticia contraria.⁊ idem ſi debitor det pi-
gnori rem in publicum obligatã:vt eſt
text.in.d.§.contrariam. ¶Et predicta
militant etiam ſi debitor ingnorãter p̄-
dicta bona obligaſſet:quia non obſtan-
te eius ignorantia omnino tenebit con
traria pignoraticia:quod ſi ſciẽter obli
gaſſet vltra pignoraticiam tenebit etiã

crimine ſtellionatus:vt eſt tex.in.d.§.
cõtrariã.⁊ ibi declarant Bar.Salyce.⁊
Pau.de ca.Si autẽ creditor reciperet
ſciẽter pignori rem alienam:vel alteri
obligatam:vel morboſam.quia de illis
contentus fuit non haberet contrariã
pignoraticiam:vt eſt tex.in.d.§.contra-
riam.in fi.⁊ ibi optime declarat gloſſ.
20 ¶†Sed dubitatur in predictis quan-
do creditor agit contraria pignoraticia
contra debitorẽ ex eo quod res aliena
fuit ſibi pignori data ad quid agere de
beat?Et glo.no.in.l.cum debitore.ff.de
pigno.ac.dicit quod agi debet ad inter
eſſe.⁊ iſtud intereſſe ſm glo.ibi põt con
ſiderari varijs reſpectibus.⁊ primo ſi
creditor erat creditor alicuius alterius
debiti chyrografarij.Nam tunc ſi cre-
ditor habuiſſet hypotecam potuiſſet
illam retinere pro credito chrografa-
rio contra debitorẽ.iuxta.l.vni.C.etiã
ob chiro.pec.ſecundo ſi erat naturale
debitum tantũ pro quo res pignori da
ta fuit.nam tunc cum nõ haberet actio
nem de iure ciuili iuxta.l.legem.C.de
pac.potuiſſet ſibi per retentionem pro
uidere.l.per retentionem.C.de vſu,ter
tio q: ſi habuiſſet pignus non fuiſſet li
tigaturus:prout eſt facturus cum ſola
actione perſonali et ſupportaturus ex-
penſas litigando.¶Subdit glo.ꝙ alij
dixerunt quod iſtis caſibus non poſſit
creditor agere ad intereſſe:ſed vt aliud
eque bonũ pignus ſibi detur.Sʒ Bart.
⁊ Saly.in.d.l.cum debitore.in hoc vlti
mo tenent contra gl.quia licet debitor
iſto caſu poſſit liberare dãdo creditori
aliud pignus eque bonum.argumen.l.
ſi quis domum.C.loca.Tamen iſtud ꝙ
debitor teneatur dare aliud pignus nõ
eſt in obligatione.⁊ ideo creditor nõ po
teſt ad hoc agere.⁊ ita firmant ibi Bar.
⁊ Saly.ſequentes gl.in alijs.et ſubdũt
quod.d.l.cum debitore.cum gloſſ.eſt te
nenda mẽti pro formatiõe libelli in iſta
actione pignoraticia contraria.Intelli
ge tu in caſibꝰ ibi notatis videlicet qñ
res aliena vel alteri obligata fuit data
pignori.nam ſecundum Barto.ibi eſti-
mabitur iſtud intereſſe tanti quanti mi
nus valet illud nomen propter defectũ
dicte rei pignorate.p.l.j.§.ſi heres.ff.
ad trebel.Et ad iſtud intereſſe aget cre-
ditor.In alijs autem caſibus in quibꝰ
vt dictum eſt.ſ.in primo caſu.⁊ dicetur
j.in caſibus ſequentibus libellꝰ erit for
mandus ſecundum terminos illius ca
ſus in quo pignoraticia contraria pote
rit competere.Et adde predictis not.p
bal.in.l.creditor qui fraudes.C.de pig.
21 ac.¶†Unum tamẽ in predictis eſt no-
tandum quod quando creditor habet
pignoraticiam contrariam ex eo quia
fuit deceptus in pignore.iuxta.d.l.cũ
debitore.quod ſi tali caſu vltra pignus
fuit etiam datus fideiuſſor creditori q̄d
contra talem fideiuſſorem non dabitur
creditori actio pignoraticia contraria
ad intereſſe predictum:ſʒ ſolum ad pe-
cuniam debitam:vt eſt tex.no.⁊ ibi etiã
no.Bar.in.l.ſi in pignore.ff.de fideiuſ.
qui reddit rationem.videlicet quod fi-
deiuſſor non ſe obligauit pro qualitate
pignoris dati:ſed pro pecunia ſoluen-
22 da.¶†Tertio competit dicta actio pi-
gnoraticia contraria creditori quando
debitor conduxit pignus a creditore.et
poſtea detractat illud reſtituere.nã da-
bitur creditori contraria pignoraticia
ad intereſſe.non autem ad pignus reſti
tuendũ:q: ad hoc habet creditor inter
dictum de precario vel hypotecariam
vt eſt text.iuncta glo.in.l.ſi pignore.§.ſi
poſt diſtractum.ff.de pig.act.⁊ ibi Bar.
Pau.de caſt.⁊ Saly.¶Et iſto caſu cum
agatur de fide rupta.q:.ſ.debitor con-
ducens pignus et promittẽs reſtituere
modo recuſat.et ſic fidem rumpit ob fi-
dem ruptam deferetur creditori iura-
mẽtum in litem.vt eſt text.in.l.ei apud
quem a contrario ſenſu.ff.depo.et not.
gl.in.d.l.ſi pignore.in.§.ſi poſt.in ver.
tenetur.⁊ ibi ſequuntur bar.Pau.de ca
ſtro ⁊ Salyce.quod eſt ſpeciale: vt.ſ.in
actione contraria deferatur iuramentũ
in litem ob fidem ruptam.alias autem
regulariter in actionibus cõtrarijs nõ
datur iuramentum in litem.ſed in dire
ctis bonefidei ſic.vt no.gl.in.l.in actio
nibus.in gloſ.in ver.bonefidei.ff.de in
litem iur.⁊ gloſ.in.l.j.§.in depoſiti.⁊ in
d.l.ei apud quem.ff.depoſi.⁊ habet per

Alex.in cōſil.ccxiiij.quando dolus.vij.
voln.¶Quarto competit creditori pi-
gnoratitia contraria:ſi debitor pigno-
rauit ſeruum furem eideʒ creditori cui
poſtea ſeruus furtum fecit.Naʒ iſto ca
ſu dabitur creditori pignoratitia cōtra
ria pro intereſſe furti ſibi facti cōtra ip
ſum debitorem.et hoc ſi debitor ſciēter
ſeruū furē pignorauit.videlicet ſciens
illum eſſe furem.Nam ſi ignoranter de
diſſet:excuſaretur dominus dando illſi
noxe:vt eſt text.in.l.ſi ſeruus.ff.de pig.
ac.⁊ ibi gl.Bart.Pau.de ca.⁊ Saly.
23 ¶†Quinto competit etiam contraria
pignoratitia creditori:quando debitor
conuenit dare vnam rem pignori:et lo-
co illius dedit aliam.puta quia pro au
ro dedit es.Iſto enim caſu datur cōtra
ria pignoratitia pro intereſſe.et etiam
actio ex crimine ſtellionatus tex.et ibi
no.doc.in.l.ſi q̇s in pignore.ff.de pign.
ac.Sed ſi debitor iam tradidiſſet auruʒ
pignori.et poſtea loco auri ſubmitteret
es:teneretur debitor furti:vt etiam de
hoc eſt ibi caſus.¶Similiter teneret̄
furti debitor:ſi nondum tradidiſſet reʒ
obligatam creditori:ſed illam recogno
uiſſet tenere pro eo.⁊ poſtea illam con-
tractaret.nam contractando debitor cō
mitteret furtuʒ ⁊ teneretur furti:vt no.
Bartol.in.l.c.ſed nec.in fi.ff.de condi.
furti.per allegata ibi per eum.
24 ¶†Sexto datur etiam cōtraria pigno
ratitia creditori quando debitor ei pi-
gnorauit rem alienā:puta titij.Et poſt
ea titi⁹ dominus illius rei ſucceſſit de
bitori.nam per hoc nō reconualeſcit pi
gnus.ſed bene contra titium vt heredē
debitoris dabitur creditori ꝓ ſuo inter
eſſe vtilis pignoratitia cōtraria.vt.l.ſi
titio.⁊ ibi gl.Bar.⁊ Saly.ff.de pig.⁊ di
xi.ſ.in ſecūdo caſu.⁊ ſic remanet expe-
25 dita materia pignoratitie.¶†Reſtat
ſolum ponere aliqua circa formā libel-
li:tam in directa ꝙ in contraria pigno
ratitia.¶In quo licet Ang.de are.in-
ſtitu.de actio.in.§.actionum.in mate-
ria pignoratitie vtraqʒ formā libelli po
nat.videlicet tam in contraria ꝙ dire-
cta.Tamen ipſe ponit formam libelli
in vno caſu tantum.vcʒ in directa pi-
gnoratitia qñ debitor agit ad reſtitutio
nem rei pignorate.¶Et nihilominus
vt cōſtat ex relatis.ſ.in pignoratitia di
recta.in pluribus alijs caſibus pōt cō
petere.⁊ primo qñ pignus venditū fuit
per creditorem pluris ꝙ ſit debitū.naʒ
competit directa pignoratitie ad illud
vt dictum fuit.ſ.in hoc.iij.membro.nu
mero.1.ſcd̄o competit etiaʒ pro damno
quod debitor pretēderet in pignore ex
dolo vel culpa lata vl̄ leui creditoris vt
dixi.ſ.in hoc.iij.memb.nu.4.tertio cō
petit etiam quando debitor pretendit
damnum ex negligentia creditoris:vt
dixi.ſ.in hoc.iij.mēb.nu.6.quarto com
petit etiam vt fructus per creditorē cō
putentur in ſorteʒ.⁊ ſimiliter eſtimatio
deteriorationis:vt in hoc.iij.memb.nu.
7.⁊.8.quinto competit etiam ꝓ pigno-
re pretorio:vt ſupra in hoc membro.nu
mero.12.⁊ etiam in alijs caſibus q̇ poſ
ſunt colligi ex diſcuſſis in materia.
¶Erit ergo formādus libellus in iſta
actione pignoratitia directa ſecundum
occurrentiam caſus ex quo agendum
erit.⁊ ſic nō ſemper eodem modo.vt vi
detur velle Ang.de are.in.d.§.actionū.
26 ¶†Inſuper in vno eſt aduertendū cir-
ca formam dicti libelli directe pignora
ticie.ꝙ Ange.de are.in.d.§.actionū.in
libello pignoratitie directe.preſuppo-
nit eſſe neceſſe in hoc libello deducere
quod res pignorata ad cuius reſtitutio
nem agitur ſit ipſius debitoris.dum di
cit ideo ſe dixiſſe in libello meum librū
qꝛ licet quis rem alienā poſſit vēdere.
et teneat venditio in preiudicium ven-
ditoris.l.rem alienam.ff.de contrahē.
emp.nō tamen poteſt quis rem alienā
obligare:niſi dn̄s conſentiat vel frau-
dulenter diſſimulet:vt.l.ij.C.ſi alie.res
pig.da.ſit.Et ſic vult ipſe ꝙ ex quo res
aliena non pōt pignori dari.iō ꝓ ea nō
cōpetat pignoratitia directa.⁊ per ꝯñs
ꝙ i hoc libello debeat deduci dominiū
debitoris pignorātis.¶Sʒ errat mani
feſte Ang.de are.qꝛ licet verū ſit ꝙ res
aliena nō poſſit pignori dari:vt.l.alie.
l.ṗn.⁊ ibi no.gl.ff.de pig.ac.⁊.d.l.ij.C.ſi
alie.res pig.da.ſit.Et ſi de[illegible] i ea nō cōſ-
ſtat hypoteca vt dictis iurib⁹.Tū hoc

nō obſtāte debitor qui dictā rē pignori
dedit ſoluto debito poteſt ad dictam rē
alienā ſibi reſtituendā agere directa pi
gnoratitia:vt eſt tex.in.l.rem alienam.
§.is quoqʒ.ff.de pigno.ac.¶Quinimo
etiam predio qui rem pignori dedit:ſo-
luto debito habet directā pignoratitiaʒ
ad rem alienā pignori datā.⁊ etiam ad
fructus vt in ſortē cōputētur.vt eſt tex.
⁊ ibi no.Bar.in.l.ſi pignore.§.ſi predo.
ff.de pigno.acti.⁊ nō obſtat ꝙ in re alie
na nō poſſit cōſtitui pign⁹ ⁊ hypoteca:
vt dictū eſt.qꝛ reſpondet̄ ꝙ ad producen
dū pignoratitiā actionē directā ſufficit
rē eſſe traditā ex cā pignoris:ſʒ ipſum
pign⁹ nō ſortiat̄ effectū:vt eſt text.⁊ ibi
gl.Bart.⁊ Pau.de ca.in.l.ſolutū.§.oīs.
ff.de pig.act.qđ no.qꝛ Are.nō bene ad-
27 uertit.¶†Libellus etiam in pignorati
tia contraria que datur creditori ponit̄
etiā per Are.in.d.§.actionū.Sed poni
tur ſolū qñ creditor agit dicta ratione
ad expēſas per eū factas in re pignora
ta.¶Tu aũt aduertas ꝙ pōt formari
in ſex caſibus notatis ſupra in hoc.iij.
membro a nu.19.vſqʒ ad nume.23.In
quib⁹ ꝯtria pignoratitia cōpetere pōt ⁊
ideo ſm cōtingentiā ꝯſiderabis dictos
caſus.⁊ libellū tuū formabis apte ſm
occurrētē caſum.⁊ hoc ſeruādo errare
nō poteris.Et per hec ſit expedita tota
materia pignoratitie:⁊ tertiū membrū
iſtius.vij.partis principalis.

¶Octaua pars principalis.

Sequitur modo.viij.pars ṗn
cipalis ⁊ vltima iſti⁹ nr̄i tra-
ctat⁹:in qua ponit̄ materia
actionis hypotecarie.Et di
nidit̄ in tres partes.In ṗma
pte tractabit̄ de natura iſti⁹ actiōis hy-
potecarie ⁊ q̄ requirāt̄ vt illa cōpetat.
In ſcd̄a videbim⁹:quibus perſonis et
cōtra quas perſonas ⁊ pro quib⁹ rebus
cōpetat.In tertia vero parte diſcutie-
mus quando iſta actio oriat̄ ⁊ que ſint
probanda ad obtinendū in ea.⁊ de mo-
do libellandi ⁊c.

¶Summarium.

1 Actio hypotecaria differt ab in-
terdicto ſalniano in pluribus.
2 Appellari poteſt a ſentētia lata ſuper
hypotecaria.
3 Appellari an poſſit a ſententia lata in
interdicto ſaluiano.
4 Interdictuʒ ſaluianum in cuius fauo-
rem fuit introductum et in quem fineʒ.
5 Actio directa oritur vbicūqʒ in aliqua
diſpoſitione iuris concurrunt verba et
mens legiſlatoris.
6 Interdictum ſaluianum dicitur poſ-
ſeſſorium:⁊ datur ſolum reſpectu poſ-
ſeſſionis.
7 Interdictum ſaluianum a quo dicatur
8 Actio hypotecaria ⁊ quaſi ſeruiana in
nihil differunt.
o Actio perſonalis et hypotecaria an in
eodem libello cumulari poſſint.
10 Agi non poteſt contra tertium poſſeſ-
ſorem hypotecaria niſi prius actum ſit
perſonali contra principalem debitorē
vel eius heredes.
11 Actio hypotecaria non procedit con-
tra tertium poſſeſſorem niſi prius diſ-
cuſſis bonis principalis debitoris ⁊ fi
deiuſſorum.
12 Excuſſio bonorum alicuius preſuppo-
nit citationem poſſidentium et fideiuſ-
ſorum.
13 Citatio in caſu excuſſionis bonorum
alicuius debet eſſe ſpecialis.
14 Notorium releuat ab onere probandi.
15 Notorie non ſoluendo quem eſſe quali
ter intelligatur.
16 Excuſſio multis caſibus in actione hy-
potecaria non requiritur.
17 Caſu quo debitor lite pēdēte alienauit
rē hypotecatā pōt poſſeſſor abſqʒ debi-
ti principalis excuſſiōe ꝯueniri hypo-
caria.
18 Creditor cui actualr̄ traditū eſt pign⁹ ſi
cadat ab ei⁹ poſſeſſiōe pōt dimiſſo prin-
cipali illud hypotecaria recuperare.
19 Noie debitoris obligato creditori pōt
ipſe creditor ad illud agere vtili hypo-
tecaria abſqʒ excuſſione debitoris prin
cipalis.
20 Creditor hñs gn̄alē ⁊ ſpālē hypotecam
an poſſit cumulate agere pro vtraqʒ.
21 Excuſſio nō eſt neceſſaria in hypoteca
legali.
22 Excuſſio quo iure fuerit introducta.
23 Excuſſio nō req̄rit̄ in repetitiōe dotis.

24 Lex pꝛomittendo.ff.de iure dot.quo ca-
ſu pꝛocedat.
25 Lex poteſt fieri de caſu dubitabili.
26 Statutū generale ꝙ nulla mulier poſ-
ſit contrahere ſine certa foꝛma an com-
pꝛehendat cauſam dotis.
27 Excuſſio an pꝛocedat in cauſa dotis.
28 Juris apex non conſideratur vbi pꝛo-
cedendum eſt ſola facti veritate inſpe-
cta.
29 Exceptio excuſſionis non cōpetit mer-
catoꝛibus campſoꝛibus nūmularijs ⁊
ſimilibus perſonis.
30 Exceptio excuſſionis an admitti poſſit
coꝛam arbitro ⁊ arbitratoꝛe.
31 Exceptio excuſſionis poteſt dupliciter
conſiderari.
32 Excuſſio non pꝛocedit vbi agitur vigo-
re inſtrumenti guarentigiati vel habē-
tis executionem paratam.
33 Pꝛeſcriptio impedit excuſſionem.
34 Exceptio excuſſionis quando ſit in iu-
dicijs opponenda.
35 Exceptio excuſſionis opponēda eſt cla-
re ⁊ ſpecifice.
36 Exceptio excuſſionis omiſſa in pꝛima
inſtantia nō poteſt amplius opponi.
37 Excuſſionis exceptione pendente iudi-
cio hypotecario oppoſita duob⁹ reme-
dijs pꝛouidetur actoꝛi.
38 Excuſſio facta ad inſtantiā vnius cre-
ditoꝛis:an pꝛoſit alijs creditoꝛibus in
alijs cauſis.
39 Excuſſionis ſententia an trāſeat in rē
iudicatam ita ꝙ ab illa appellari non
poſſit.
40 Excuſſio facienda contra hereditatem
iacentem requirit curatoꝛis dationem
alias eſt inualida.
41 Excuſſione facta contra debitoꝛē ⁊ lite
conteſtata contra tertiū poſſeſſoꝛem:ſi
poſtea ſuperueniant bona debitoꝛi pōt
tertius poſſeſſoꝛ etiā poſt litis cōteſta-
tionē de illis excipere.
42 Excuſſio an ſit faciēda de bonis extra-
territoꝛiū iudicantis exiſtentibus.
43 Res inutiles pꝛo nihilo in excuſſioni-
bus habentur.
44 Excuſſionis foꝛma que ſit remiſſiue.
Excuſſio fit de illis bonis tātū que ſine
controuerſia poſſideri poſſunt.
45 Sētētia hypotecarie nō transfert dñiū
in creditoꝛē ⁊ ſentētia lata in ea contra
vnū nō pōt exequi contra alium.
46 Hypotecaria obtenta pꝛo aliqua re q̄
non ſufficit pꝛo toto debito nō tollit ꝑ-
ſonalem in reſiduo.
47 Hypotecaria nō oꝛitur ex obligatione
contracta in diē rectā pendente die niſi
debitoꝛ ſit ſuſpectus de fuga.
48 Hypotecaria datur inſolidū cōtra vnū
ex poſſeſſoꝛibus bonoꝛum obligatoꝛū.
49 Dictio omnis in ſingulari numero eſt
diſtributiua ⁊ attribuit actum cuilibet
inſolidum.
50 Hypotecaria ideo competit inſolidum
qꝛ eſt acceſſoꝛia:ſicut dicitur in pluri-
bus fideiuſſoꝛibus.
51 Hypotecaria que datur pꝛo legatis cō-
tra heredes datur ad inſtar perſona-
lis:nec datur inſolidum ſed ꝓ heredi-
tarijs poꝛtionibus.
52 Hypoteca que datur pꝛo grano vino
⁊ oleo extenditur ad incrementum ſeu
eſtimationem.
53 Creditoꝛ an poſſit pꝛopꝛia autoꝛitate
occupare hypotecam.

¶ Octaue partis pꝛimū membꝛum.

CApiendo itaqꝫ pꝛimū mem-
bꝛū huius octaue partis in
qua videnduꝫ eſt de natura
iſtius actiōis hypotecarie.
¶ Et pꝛo intelligentia pꝛi-
mo pꝛemittendū eſt ꝙ iſta actio hypote-
caria differt ab actione pignoꝛatitia in
quinqꝫ.vt late dictum fuit.ſ.in.vij.par-
te.in.j.membꝛo.nu.i.cum pluribus ſe-
quentibus.vbi abſqꝫ repetitione vide-
re poteris. ¶ Quo pꝛemiſſo pꝛo facilio-
ri intelligentia ponā in materia iſta no-
uem concluſiones:in quibus omnē na-
turam iſtius actionis complectemur.
1 ¶ †Pꝛima igitur concluſio ſit ꝙ iſta a-
ctio hypotecaria differt ab interdicto
ſaluiano in pluribus. Et pꝛimo differt
qꝛ actio hypotecaria de ſui natura auo-
cat ſolā poſſeſſionē rōne iuris hypote-
ce:vt.l.ſicū venditoꝛ.in pꝛin.ff.de euic.
Et iō iudiciū qđ intentatur pꝛo ea dicit
petitoꝛiū.l.pignoꝛis.ff.de pig.ſicut etiā
dicit in rei vendi.que aliqñ auocat poſ-
ſeſſionē tm̄ aliqñ nudā detētationeꝫ ra-
tione

tione dominij:vt.l.officiū.ff.de rei ven.
2 ¶ †Ex quo infertur ꝙ a ſententia lata
ſuper hypotecaria de iure pōt appella-
ri:qꝛ nō eſt cā momētanee poſſeſſionis: 5
ſed ſapit naturā petitoꝛij.vt ſingulari-
ter voluit Bar.in.l.j.C.de ſal.interdi.⁊
ibi Sali.⁊ Floꝛi.⁊ etiā Bar.in.l.j.ff.co.
ti.⁊ firmat Sali.in.l.vni.col.ſi.vj.q.C.ſi
de mo.poſ.fue.ap. In interdicto autem
ſaluiano eſt ſecus:qꝛ illud eſt poſſeſſo-
riū. Et in eo de ſola poſſeſſione cōtendi-
tur.⁊ ideo a ſentētia lata ſuper eo nō lꝫ
appellare de iure ciuili.vt in.d.l.vni.
Jta firmat Bar.in.d.l.j.ff.et.C.de ſalui.
inter.⁊ Ange.de are.inſtitu.de actio.§.
item ſeruiana.in.v.colū.⁊ Coꝛ.in cōſi.
3 cxc.j.volu.in litera.c.⁊ f. ¶ †Et dum di-
ctū eſt nō poſſe appellari de iure ciuili
intellige regulariter. Fallit autē in plu-
ribus caſibus not.per Jaſo.in.l.j.C.de
bo.poſ.ſm tabu. Et hoc niſi per ſtatutuꝫ
eſſet diſpoſitum ſimpliciter ꝙ in cauſa
poſſeſſoꝛij non poſſit appellari:qꝛ tunc
cū ſtatutū contineat iuris iam conceſſi
extenſionē intelligeretur pꝛeciſe pꝛohi-
bere appellationē etiam in caſibus de
iure permiſſis.ne alias reddatur ſuper-
fluum. Jta no. Bald.in.l.ij.C.de appel.
Sequitur Areti.in conſi.cv.in pꝛeſen-
ti dubitatione in fi.quod facit ad cōſti-
tutionem Marchie anchonitane per
quam pꝛohibetur appellatio in cauſa
poſſeſſoꝛij. ¶ Et pꝛedicta pꝛocedunt de
iure ciuili:ſed de iure canonico regula-
riter appellari poteſt etiam a lata ſen-
tentia ſuper mero poſſeſſoꝛio ſecūdū cō- 6
munem opi.vt inquit Sali.in.d.l.vni.
C.ſi de mo.poſ.col.de.Spe.de appel.§.
j.ver.vj.Jo.an.⁊ Abb.poſt alios in.c.cū
ad ſedem.de reſtitu.ſpo.Ang.de are.in
l.ſi.§.iuſſus.col.pe.de appel.Deci⁹ in
cōſi.xxviij.in.iiij.col. Et in hoc conſiſtit
4 pꝛima differētia inter hypotecariam et
ſaluianum interdictū. ¶ †Secunda dif-
ferētia eſt qꝛ interdictū ſaluianū pꝛinci-
paliter fuit introductū in fauoꝛem loca-
toꝛis contra conductoꝛeꝫ pꝛedij ruſtici
pꝛo adipiſcēda.ſ.poſſeſſione rerū tacite
obligatarum pꝛo penſione ſeu affictu ⁊
inductarū in pꝛediū de ſcientia domi-
ni. Et ideo directum cōpetit ſoli locato-
ri cōtra conductoꝛē pꝛedij ruſtici:qꝛ ver-
ba interdicti loquuntur de tali locato-
re ⁊ cōductoꝛe:vt.l.j.in pꝛin.ff.de ſal.in-
ter. ¶ †Et quando in aliqua diſpoſitio-
ne iuris concurrūt verba ⁊ mens legiſ-
latoꝛis tunc habet locum ⁊ oꝛitur actio
directa:vt no.glo.Bar.Alex.⁊ alij in.l.
curatoꝛis.C.de nego.geſt. ¶ Sed qꝛ ex
mēte legis ⁊ dicti interdicti colligitur
ꝙ iſtud interdictū venit etiā dandū lo-
catoꝛi pꝛedij vꝛbani contra inquilinū ⁊
etiā cuilibet creditoꝛi cōtra debitoꝛem
vt declarat Bar.in.d.l.j.in pꝛinci. Jdeo
ex mente legis datur etiā illis iſtud in-
terdictū:ſed qꝛ hoc nō pꝛocedit ex ver-
bis legis:ſed ex mēte tantū.ideo nō da-
tur iſtis directū:ſed vtile interdictuꝫ:vt
ibi declarat Bar.qꝛ quādo habet locū
mens ⁊ nō verba oꝛitur ſolū vtilis ⁊ nō
directa actio:vt per gloſ.⁊ Bart.in.d.l.
curatoꝛis.vnde quādo iſtud interdictū
ſaluianū datur pꝛo adipiſcenda poſſeſ-
ſione bonoꝛū debitoꝛis obligatoꝛū cre-
ditoꝛi exiſtentiū apud tertiū poſſeſſoꝛē:
vel etiā apud debitoꝛē cum tunc detur
ex mente legis:⁊ verba deficiant datur
vtile ⁊ nō directū:vt eſt tex.⁊ ibi decla-
rant glo.Bar.⁊ alij in.d.l.j.in pꝛin.⁊.§.
j.ff.de ſal.inter.⁊ glo.Bar.⁊ Sali.in.l.j.
C.eo.ti. ¶ Et ex hoc reſultat ſecūda dif-
ferentia inter ſaluianū interdictū ⁊ hy-
potecariam:qꝛ quando ſaluianū inter-
dictuꝫ datur cōtra tertium poſſeſſoꝛem
bonoꝛū debitoꝛis eſt vtile. Sed hypote-
caria eſt directa vt declarat Bart.in.l.
ſi.ff.de ſalui.inter. ¶ †Tertia differen-
tia reſultat inter hypotecariam et ſal-
uianum interdictū:qꝛ iſtud interdictuꝫ
(vt dictū eſt):eſt poſſeſſoꝛium.nam da-
tur ſolū reſpectu poſſeſſionis coloni vl'
inquilini vel debitoꝛis:nec pꝛeſuppo-
nit pignus vel hypotecā competere ſu-
per re:qꝛ non fundatur in pꝛopꝛietate
vel dominio:ſed pꝛeſupponit quaſi pi-
gnus:vel quaſi hypotecam in ſola poſ-
ſeſſione pignoꝛantis vel hypotecantis
pꝛout in ſimili dicimus in eo qui ha-
buit titulum a poſſeſſoꝛe bo.fi.qui non
eſt dominus.nam ille nō fundat ſuam
intentionē in dominio:ſed in quaſi do-
minio ex quo cauſatur publiciana:vt

in.c.abbate ſanc.de re iudi.lib.vj.⁊ no.
per gl.⁊ doc.in.l.j.ff.de publi.⁊ inſti.de
acti.§.alie.⁊ declarat ſolenniter Cor.in
conſi.cxc.in litera b.primo volu.Et,pro
pterea in hoc interdicto ſaluiano ſuffi-
cit probare ꝙ colonus vel inquilinus
vel debitor poſſidebat tempore contra
cte obligationis.⁊ ſic ſolā poſſeſſionem
debitoris.¶ Sed in hypotecaria requi
rit̃ alia probatio.vt.j.ſuo loco dicetur
Ita no.glo.⁊ ſequitur Barto.reſpectu
probationis requiſite in iſto interdicto
in.d.l.j.C.de ſal.inter.⁊ in.d.l.j.in prin.
ff.eo.⁊ ſic habes tertiam differentiam.
¶ Et iſtas differentias ponit Barto.in
d.l.j.C.de ſal.inter.poſt glo.ibi.⁊ in.d.l.
j.in princ.⁊.§.j.⁊ in.l.fi.ff.co.⁊ Ange.de
are.inſtit.de acti.§.item ſeruiana.colū.
v.vbi dat cautelam ꝙ ſemper intente-
tur iſtud interdictū obmiſſa hypoteca-
ria propter faciliorē probationē ⁊ alias
vtilitates de quibus ſupra.et dicetur
infra in.iij.parte huius.viij.partis.in
7 vj.cōcluſione.¶ †Et adde predictis ꝙ
ſaluianum interdictū dicitur a Saluio
autore:vt vult Salice.in rubri.C.de ſal
8 ui.inter.¶ †Secunda concluſio eſt cir
ca naturā hypotecarie ꝙ actio hypote
caria ⁊ quaſi ſeruiana idem ſunt:et in
nihilo differunt.vt eſt text.inſti.de act.
§.itē ſeruiana.in prin.⁊ declarat Bart.
in.l.fi.ff.de ſal.inter.dicens ibi glo.eſſe
corruptam.inq̄tum dicit ꝙ aliud eſt in
hypotecaria ⁊ aliud,in quaſi ſeruiana.
non enim debebat dicere in quaſi ſer-
uiana:ſed in ſeruiana.Nam ſeruiana
actio datur pro rebus coloni vel inqui
lini tacite obligatis.⁊ tunc dicitur pro
prie ſeruiana.Sed quando agitur pro
rebus aliter obligatis:tunc dicit̃ quaſi
ſeruiana que eſt idē cū ipſa hypoteca-
ria:vt eſt tex.in.d.§.item ſeruiana.iun-
ctis glo.⁊ not.per Bar.in.d.l.j.ff.de ſal
ui.inter.¶ Et ſic iſta actio ſeruiana vel
quaſi ad idem cōpetit ad quod cōpetit
interdictū ſaluianum:vcʒ ad perſecu-
tionem rerum colonorum ⁊ inquilino-
rum ⁊ etiam aliter obligatorum.⁊ quan
do datur ad res colonorum vel inquili-
norū dicitur ſeruiana.qn̄ aūt competit
ad alias res aliter obligatas dicit̃ qua

ſi ſeruiana veluti improprie⁊ a ſui na-
tura quādo datur cōtra alias res q̄ co-
loni:vel inquilini.vt eſt tex.in.d.§.item
ſeruiana.¶ Seruiana tñ vel quaſi dif-
fert ab interdicto ſaluiano in duobus.
primo qꝛ ſiue ſeruiana detur ad res co
loni vel inquilini:ſiue quaſi ſeruiana
ad res aliorum debitorum ſemper da-
tur directa:ſed quādo ſaluianū interdi
ctū datur ad res inquilini:vel aliorum
debitorum datur vtile:nam directū ſo
lum cōpetit cōtra res coloni:vt no.bar.
in.d.l.fi.ff.de ſal.inter.iūctis no.per cū
in.l.j.in prin.⁊.§.j.eo.ti.Secundo diffe
runt:qꝛ ſeruiana vel quaſi reſpicit pro-
prietatē.interdictū autē ſaluianum re-
ſpicit poſſeſſionē tantū:vnde in ſeruia-
na vel quaſi oportet probare res fuiſſe
colonorū vel inquilinorū vel aliorū de
bitorum.In interdicto aūt ſaluiano ſuf
ficit ꝓbare res per eos fuiſſe poſſeſſas
tēpore contracte obligationis vel poſt
quādo ſumus in generali obligationeʒ
⁊ hypoteca.Ita declarat glo.in.d.§.iteʒ
ſeruiana.in gl.in ver.quaſi.⁊ not.Bart.
in.d.l.j.in prin.ff.de ſalui.inter.¶ Ad-
de etiam ꝙ iſte actiones.ſ.ſeruiana vel
quaſi dicūtur a ſeruando forte hoc mo-
do dicte:qꝛ omne ius aut in acquiren-
do:aut in ſeruando:aut in amittēdo cō-
ſiſtit:vt.l.fi.ff.de legi.ita tʒ gl.in.d.§.itē
ſeruiana.in.d.ꝟ.quaſi.⁊ ſunt iſte actio-
nes pretorie:vt eſt text.in.d.§.item ſer-
uiana.Intellige tu reſpectu approba-
tionis:qꝛ.l.a pretoribꝰ approbate ſunt:
vt.l.ius ciuile.ff.de iuſti.⁊ iure.et.l.j.ff.
cōmo.licet inuente ſint de iure ciuili.d.
l.ius ciuile.Ita declarat Areti.in.d.§.
9 item ſeruiana.in col.fi.¶ †Tertia con
cluſio eſt ꝙ quando agitur contra debi-
torem poteſt in eodem libello cumulari
perſonalis ⁊ hypotecaria:vt in aut.de
fideiuſ.§.ſed neqʒ.Sed iſta cumulatio
fieri non poteſt agendo inſimul contra
debitorem ⁊ tertium poſſeſſorem:qꝛ in
ter eos debet ſeruari ordo vt prius aga
tur contra debitorem et poſtea contra
tertium poſſeſſorem:vt in auten.ſed ho
die.C.de acti.⁊ obli.Ita notant Bald.et
10 Sali.l.fi.eo.tit.¶ †Et ideo non poteſt
agi contra tertium poſſeſſorem hypo-

tecaria niſi prius actū ſit perſonali cō-
tra principalē debitorem vel eius here
des.vel hereditatē iacentē vel fideiuſ-
ſores ſi extant:⁊ niſi prius obtēta ſentē
tia contra eos.vt firmāt Cy.⁊ Bar.in.l.
perſecutione.C.de pig.argu.l.ignoti.ff.
de his que in frau.cred.Et ita etiam te
nent Bal.⁊ Saly.in aut.hoc ſi debitor.
C.de pig.⁊ plene per Alex.in conſi.lj.ꝑ
deciſione.pe.col.v.vol.⁊ in cōſi.c.diſcuſ
ſis ⁊c.pe.col.eo.vol.¶ Et hoc niſi.i ca
ſu notabili:quem ponit Bar.in.d.l.per
ſecutiōe.in verſi.quid dicemus.videli
cet qn̄ lite iam incepta contra debitorē
ipſe debitor alienauit bona hypoteca
ta.nam licet iſto caſu nō contrahat̃ vi-
tium litigioſi quo ad alia.tñ contrahit̃
quo ad hoc vt poſſeſſor habens cauſam
a debitore poſſit cōueniri ante ipſuʒ de
bitorem.ita no.ibi Bar.⁊ ſequunt̃ Bal.
⁊ Saly.in.d.auten.hoc ſi debitor.et no.
Alex.poſt Bart.in.d.l.perſecutione.qđ
eſt perpetuo notandum.¶ Et adde pre
dictis ꝙ multo fortius requirit̃ ꝙ ante
quam agatur hypotecaria contra ter-
tios poſſeſſores debitor principalis ſit
in mora ſoluendi.⁊ ita probetur:vt no.
Bar.in.l.rem alienam.in vlt.col.in ꝟ.
vnum tñ nolo obmittere.ff.de pign.ac.
per.l.debitores.C.de pig.vbi etiaʒ hoc
vult gl.mag.in.fi.⁊ ibi Bar.⁊ Salyce.⁊
Sal.i.l.cū res.C.ſi alie.res pig.da.ſit.
⁊ Ang.de are.inſti.de ac.§.item ſeruia-
na.in.iiij.col.in verſi.vnū addas.quod
eſt etiā valde notandum qꝛ vidi aliquā
do expertos cauſidicos in hoc errare.
11 ¶ †Quarta cōcluſio eſt ꝙ etiaʒ anteq̄
deueniat̃ contra tertum poſſeſſorē per
hypotecariam eſt neceſſaria diſcuſſio
bonorū principalis debitoris ⁊ fideiuſ-
ſorum:vt in.d.aut.hoc ſi debitor.C.de
pig.⁊ ibi gl.Bar.Bal.Saly.⁊ alij.et in
aut.de fideiuſ.§.ſʒ neqʒ ad res.colla.j.
et in aut.ſed hodie.et ibi per doct.C.de
act.⁊ ob.⁊ habetur per Bar.poſt Dy.in
l.iter eos.§.creditor.ff.de fideiuſ.Et ob
miſſa excuſſione quo ad fideiuſſores:ſʒ
inſiſtendo ſolum in excuſſione que re-
quiritur anteq̄ intentetur hypoteca-
ria cōtra tertios poſſeſſores que perti-
net ad tractatum noſtrum.vt iſta mate

ria ordinate expediatur.primo ponam
regulam poſtea ampliationem ad illam:
⁊ demum ſubnectam fallentias.Regula
ergo ſit iam dicta.ſ.ꝙ anteq̄ agatur hy
pothecaria contra tertium poſſeſſorem
debet precedere excuſſio bonorum prin
cipalis debitoris per iura.ſ.proxime al-
legata.¶ Iſta autē regula ampliatur vt
non ſolū debeat precedere excuſſio:ſed
etiam pronunciatio iudicis quod ipſa
excuſſio ſit legitime fctā.ita firmat bar.
in.l.pretor.§.hoc interdictum.ff.de no.
ope.nuncia.⁊ ibi late Alexan.qui deſen
dit et cōprobat opi.bar.⁊ Alex.in.l.fi.in
prin.ff.ſi cer.pe.⁊ latius idē firmat Iaſ.
in.l.ſtipulatio.§.habet autem.ff.de no.
ope.nū.vbi dicit opi.bar.eſſe magis ve
ram et cōem idē latiſſime cōprobat An
ge.de are.inſti.de ac.§.itē ſi qs in frau-
12 dem.col.v.¶ †Itē amplia⁊ declara re-
gu.p̄dictā ſcđo modo.vcʒ ꝙ in tali pro-
nuncia faciēda ſuper excuſſiōe requiri-
tur citatio fideiuſſoꝝ et poſſeſſorū vt cō
cludit Bar.poſt Iac.de are.in.l.decē.ff.
de ver.obli.⁊ opi.Bar.ibi late defendit
cōprobat ⁊ cōem eſſe dicit Iaſ.in.x.col.
in verſ.ſucceſſiue q̄rit Bar.⁊c.Ita etiā
tenet Ang.de are.in.d.§.itē ſi qs in frau
13 dem in.iiij.col.¶ †Tertio amplia ⁊ de-
clara regulā ꝙ talis citatio non dʒ eſſe
gn̄alis:ſed requirit̃ ꝙ ſit ſpālis de fide-
iuſſoribus ⁊ poſſeſſoribus qn̄ ſunt certi
vt per Alex.in ꝯſi.cvj.viſis ⁊c.pe.col.v.
vol.Iſtud tñ de ſpāli citatione intelligi
dʒ in ipſa petitione ꝓnūcie ſuper excuſ
ſione:ſecus aūt an̄ talē petitionē in pro
ceſſu precedēti ꝯ principalē debitorem
nā tūc ſufficit gn̄alis citatio ſm Ioā.de
imo Are.et Alex.in.d.l.decē.ſʒ ibi Iaſ.
in.xij.col.in ꝟſ.ij.principal̃r ⁊c.tʒ indi-
ſtincte ꝙ tā in primordio ꝓceſſus q̄ in
ipſa petitione ꝓnuncie requirat̃ ſpālis
citatio ⁊ nō ſufficiat gn̄alis per funda-
mēta de q̄bꝰ ibi per eum.Et hoc ſm euʒ
p̄terq̄ in vno caſu ſingulari vʒ qn̄ eēt ci
tāda multitudo ꝑſonarū:qꝛ tūc et q̄ ꝑ-
ſone eſſēt certe:tñ ꝓꝑ m̄ltitudinē admit
teret̃ citatio ꝑ p̄conē publicū in gn̄e ita
dicit ſentire Bar in extrauag.ad repmē
dū in ver.citatū ⁊ exp̄ſſe notari p.d.Io.
bap.cacialupū in repe.l.cūctos ꝑplos.

ſn colū.l.C.de ſum.tri.⁊ fi.catho.a quo
Jaſ.dicit ſe didiciſſe hoc ⁊ eſſe paucis
notū ⁊ ꝑpetuo tenendū mēti.¶ Iſta au
14 tem reg.recipit.xij.fall.†Et p̄mo fallit:
qn̄ notorie ꝯſtaret p̄ncipalē debitorē nō
eē ſolnēdo:tūc.n.nō req̄rit̄ excuſſio: vt
hr̄ p gl.Bar.Alex.Jaſ.⁊ alios in.l.fi.in
p̄n.ff.ſi cer.pe.⁊ facit:q: notoriū releuat
ab onere ꝓbandi vt in cle.appellāti.de
app.⁊ hr̄ p legiſ.in.l.ſi ꝟo.§.q̄ pro rei.ff.
qui ſatiſ.cog.dꝫ tn̄ allegari gl.ſing.in.d.
cle.appellāti.Bar.in.l.j.ff.de.excep.In
no.Imo.⁊ Ab.in.c.p̄terea.de dil.Imo.⁊
Philip.in.c.ex p̄te.de app.vn̄ ſi q̄s vel-
let obtinere agendo hypotecaria ꝯ ter
tium poſſeſſorē:nō precedēte excuſſiōe:
deberet ꝓponere ⁊ allegare ꝙ debitor
15 principalis notorie nō ſit ſolnēdo.†Sꝫ
dubitat̄ qn̄ ⁊ quibꝰ modis dicat̄ q̄s no-
torie nō ſolnēdo:⁊ rn̄det̄ ꝙ iſtud inter
alios modos pōt ꝓbari p librū eſtimi
vt hr̄ p Ang.de are.inſti.d̄ ac.§.itē ſi q̄s
in fraudē col.iij.⁊ iiij.p Alex.i.d.l.fi.in
p̄n.i.j.col.ff.ſi cer.pe.latiſſime p Jaſ.in
l.decē. in.viij.col.in ꝟ.iuxta iſtā gl.que
rit Bar.ff.d̄ ꝟ.obli.¶ Itē iſtud ꝓbat qn̄
debitor ceſſit bonis:vel ſi vadit hoſtiatī
mēdicādo vt p Jaſ.in.d.l.decē.in.x.col.
⁊ p Ang.de are.i.d.§.ſi itē q̄s in fraudē.
i.iiij.co.idē eſt ſi debitor erat ꝯdēnatꝰ ꝓ
delicto:⁊ eius bona eſſent fiſco publica
ta vt tꝫ Bar.in.d.l.fi.in p̄n.per gl.ibi:⁊
ibidē Alex.in.j.col.Qui tn̄ iſtud reſtrin
git ꝓcedere quo ad bona debitoris:nā
ſtante publicatione eoꝝ excuſſio nō re
quiritur ſꝫ ꝯ fiſcū bene requirit̄ ex quo
fiſcus dꝫ ſoluere debita illiꝰ cuius bo
na ſunt cōfiſcata:⁊ ita etiā tenet ibi Ja-
ſo.in pe.col.dicēs modernos in hoc cō
muniter tenere cōtra Bar.ꝙuis Abb.
in cōſi.xxix.in.ij.volu.in preſenti.q.⁊c.
pen.col.teneat deciſionē Bar.⁊ reſpon
16 deat argumētis cōtrariis.¶†Secun-
do fallit regula:qn̄ ille qui poſſidet eſſet
vnus de debitoribus puta vnus ex he-
redibꝰ debitoris:q: ſicut qn̄ eſt vnus de
bitor ⁊ ille poſſidet rem hypotecatā po
teſt ſimul ⁊ ſemel cōueniri actione pſo
nali ⁊ hypotecaria vt l autētico de fide-
inſ.§.ſꝫ neqꝫ.⁊ dixi.ſ.in.iij.ꝯcluſione.
ita ⁊ quādo ſunt plures debitores puta-
plures heredes debitoris nā lꝫ quilibet
ex actione perſonali teneat̄ pro portio-
ne hereditaria vt.l.j.C.de here.acti.Ta
men ex hypotecaria pōt vnus ex eis in
ſolidum cōueniri:etiā anteq̄ ceteri diſ-
cutiant̄ ita not.glo.in.l.mulier.ff.q̄ po.
in pi.hab.⁊ ſequitur ibi Bar.dicēs eſſe
notandū.hoc etiā ſequit̄ ibi Salyce.di-
cens eſſe tenendū cordi:ad idē facit qd̄
no.Bar.in.l.ſi creditor.§.ſequitur.in fi.
ff.de diſtrac.pig.⁊ habet̄ in.l.j.⁊ per to-
tum.C.ſi vnus ex plu.here.credi.vel de
17 bi.¶†Tertio fallit reg.qn̄ debitor alie
nauit rem hypotecatā lite pendēte:nam
iſto caſu emptor ſeu poſſeſſor poterit di
miſſo debitore principali ⁊ ante illius
excuſſionē conueniri hypotecaria gloſ.
Ange.⁊ alij in.d.autē.hoc ſi debitor.C.
de pigno.⁊ facit.l.j.ij.⁊ fi.cum auten.ibi
poſita.C.de litigi.⁊ firmat Ang.de are.
in.d.§.item ſi q̄s in fraudē.in fin.quarte
col.in ver.vnum tn̄ tene menti.¶ Quar
to fallit regula qn̄ debitor principalis
conſtituit ſe ſimpliciter vel etiā p̄cario
bona hypotecata tenere pro ſuo credi-
tore iuxta.l.ꝙ meo.in p̄n.ff.de acq̄.poſ.
⁊.l.interdū.eo.tit.Nam tunc ſi debitor
alienet dicta bona q̄ tempore conſtituti
vel precarij p eum detinebātur:poterit
creditor cōuenire poſſeſſorem in quē fa
cta ſit alienatio:tāq̄ ſua poſſeſſione pri-
uatus conditione.l.fi.C.de acqui.poſ.p
tex.ibi in ver.quiſpiam.Ita eleganter
dixit Jac.bu.in.d.aut.hoc ſi debitor.in
fi.⁊ ſequit̄ Jmol.Roma.⁊ Alex.in.l.exi-
tus.ff.de acq̄.poſ.nec iſto caſu requiri-
tur excuſſio bonorū principalis debito
ris vt etiā firmat Alex.vltra p̄dicta in
cōſi.lxxxiij.viſo proceſſu ⁊c.nu.⁊.vj.vo-
lumi.¶ Intellige tu duobus concurren
tibus primo ꝙ probet̄ ꝙ iſta bona poſ-
ſeſſa fuerint per debitorē tempore con-
ſtituti vel precarij iuxta.d.l.qd̄ meo.in
prin.ff.de acqui.poſ.ſcd̄o ꝙ intentet̄ cō
ditio.d.l.fi.C.de acq̄.poſ.non autem hy
potecaria vt no.Bal.i.l.j.C.de reuo.his
que in frau.credi.⁊ late Alexā.in.d.l.ex
itus.in fi.⁊ Areti.in cōſi.cxxvj.in cā.d.
Antonie in vlti.col.⁊ adde hic q̄ ſcripſi
18 ſ.in.i.parte in.j.membro.¶†Quinto
fallit reg.qn̄ pignus fuiſſet per debito-

rem actualiter traditū ipſi creditori:nā
tūc ſi creditor cecidit ab eius poſſeſſiōe
etiā ſua culpa:poſſet illā per hypoteca
riaꝫ recuperare a poſſeſſore:abſqꝫ eo ꝙ
prius habeat excutere principalē debi
torē:⁊ ratio eſt:q: ſi creditor teneretur
iſto caſu prius excutere principalē:agē
do cōtra ipſum debitorē teneret̄ prius
reſtituere illud pignus debitori directa
exceptione pignoratitia cum illud ſua
culpa amiſerit vel exceptiōe doli.l.apd̄
celſum.§.idem querit̄.ff.de excep.doli.
regula ergo procedit qn̄ hypoteca fuit
cōtracta p ſolam cōuentionē abſqꝫ tra-
ditione:tunc em̄ nō pōt agi cōtra tertiū
poſſeſſorē niſi excuſſo principali debito
re vt in iuribus allegatis in regula.Se
cus autem eſt qn̄ pignus traditum fuit
creditori ⁊ creditor cecidit ab illiꝰ poſ
ſeſſione ſua culpa:⁊ iſtā limi.ad dictam
regulam ponit Alex.poſt Raph.in re-
pe.l.ſepe.ff.de re iudi.col.xxx.ver.ſecū
dario dicit̄ quā dicit eſſe valde notan-
dam:⁊ ꝓ ipſa dicit Alex.facere ea q̄ al-
lega.ſunt.ſ.in.iiij.fallē.de clauſula cō-
ſtituti vel precarij.¶ Et pro ea etiā fa-
cit optime tex.i.l.fi.C.de p̄to.pi.vbi eſt
tex.ꝙ ſi creditor cadat a poſſeſſione pi-
gnoris conuentionalis vel pretorij vel
caſu fortuito vel etiaꝫ ſua culpa poteſt
agere ad illiꝰ recuperationē cōtra poſ-
ſeſſorem:⁊ vt dicūt ibi Bal.⁊ Alex.poſt
eum illo caſu nō requiritur excuſſio de
bitoris principalis p no.p Bal.in.l.j.
19 C.de reuo.his q̄ i frau.cred.¶†Sexto
fallit reg.i noīe debitoris obligato cre
ditori:q: ad illud creditor agere pōt vti
li hypotecaria abſqꝫ excuſſione debito
ris principalis ita tenēt Jaco.de are.⁊
Ja.de belui.Ray.Cy.Bar.⁊ Ang.in.l.
nomē.C.que res pi.obli.poſ.⁊ dicit ibi
Ray.ꝙ ita tenet totus mundus:⁊ ratio
eſt ſm̄ p̄dictos doc.q: ius nominis de-
bitoris dicit̄ reſiſtere penes ipſum p̄n-
cipalem debitorē.⁊ qn̄ debitor principa
lis hꝫ penes ſe rem hypotecatā non eſt
neceſſaria excuſſio vt habetur in.d.au-
ten.hoc ſi debitor.idem tꝫ Bar.in.l.gre
ge.§.cū pignori.i fi.ff.de pignor.¶ Ad
idem Bar.in.l.ſi cōuenerit.la ſecūda in
princip.ff.de pig.actio.vbi refert ita te
nere Jac.Bal.Odofre.Alber.papien̄.⁊
Nic.de matta.⁊ cū Bar.tranſit ibi Ra-
pha.Fulg.Idem tenet Jmol.in.l.iulia
nus.§.j.ff.de ver.obli.ita etiā tꝫ Spec.⁊
Jo.an.in.tit.de ꝓcura.§.fi.verſi.ſed qd̄
ſi mihi obligaſti nomen ⁊c.¶ Contra-
riam vero opi.tꝫ Saly.in.d.l.nomē.per
tex.in.d.autē.de fide.§.ſꝫ neqꝫ.vbi vide
tur poni ordo.vt ſemper prius excutiat̄
principalis debitor in ſuis rebus ſcd̄o
in iuribus:ſiue nominibus debitorū.et
demū deueniat̄ ad pignorum poſſeſſo-
res:⁊ pro hoc ſm̄ enim facit etiam id qd̄
ibi no.glo.magna.facit etiam ibi tex.in
verſi.ideꝫ dicere.¶ Nec obſtat ꝙ credi
tor ad nomen obligatū habeat vtilē a-
ctionē ſuo noīe.d.l.nomē.q: illud ſolū
eſt ad ſecuritatē ſui crediti.¶ Non ob-
ſtat ꝙ actio ſit ſemper penes debitorē:
q: hoc nō eſt curandū:ſed attendi debet
penes quē ſint res quas cōſequi volu-
mus vt ptꝫ in hypotecaria quā intenta
re nō poſſumus cōtra extraneos poſſeſ
ſores nō facta excuſſiōe principalis de
bitoris ergo fortius dicendū eſt in alia
que nobis cōpetit ꝓpter ipſam hypote
cam ⁊ ita reſidet Saly.in.d.l.nomē.idē
tenet Saly.i.d.l.grege.§.cū pignori.in
fi.¶ Ang.de are.inſti.de actio.§.itē ſer
uiana.dicit opi.Bart.⁊ ſequacium eſſe
magis cōem:ſed non rn̄det argumētis
Saly.que etiā ipſe refert:eandē opi.an
te Saly.ꝙ etiā in noīe debitoris requi-
ratur excuſſio tenuit Bald.in.l.ij.C.qn̄
fiſ.vel p̄ua.⁊ in.d.l.nomē.⁊ in.l.heredē.
C.de here.actio.p.l.j.C.de cōuen.fiſ.de
bi.lib.x.ſm̄ vnā lecturā.¶ Tamē iſtis
nō obſtantibus indubitāter tenenda eſt
opi.cōis ꝙ.ſ.iſto caſu nō requiratur ex
cuſſio:prout vltra.ſ.allegata tꝫ Alexā.
in cōſi.xv.viſo ⁊ cōſiderato themate.vj.
vol.vlti.col.vbi reſpondet argu.Saly.
iunctis reſponſionibus Specu.in loco
20 ſ.allegato ⁊ Cy.i.d.l.nomē.¶†Septi
mo fallit reg.qn̄ creditor habet ſpecia-
lē ⁊ generalē obligationē in quibꝰ de-
bet agere ſecundum ordinem.l.ij.C.de
pigno.¶ Naꝫ licet talis creditor donec
poteſt ſibi ſatiſfacere in ſpeciali hypo-
teca non poſſit vti generali in preiudi-
cium poſterioris creditoris vt.d.l.ij.

¶ Tamen illa lex non videt̃ habere la
cum quãdo agitur cõtra tertiũ poſſeſſo
rem extraneũ non habẽteꝫ ius hypote
ce in re:ſed ſolum videtur habere locũ
qñ adeſſet ſecũdꝰ creditoꝛ qui haberet
ius hypotece in dicta re ſpãliter vel ge
neraliter in oĩbus bonis:⁊ ꝓpterea nõ
videt̃ ꝙ qñ primus creditoꝛ agit hypo⸗
tecaria cõtra tertiũ poſſeſſoꝛem etiã ꝙ
habeat ſpãlem ⁊ generalẽ hypotecã te⸗
neatur excutere prius de ſpeciali hy⸗
poteca anteꝙ̃ deueniat ad generalẽ iu
xta terminos.d.l.ij.ſed ꝙ tunc ſuo arbi
trio poſſit agere cõtra tertiũ poſſeſſoꝛẽ
iuxta.l.creditoꝛis.ff.de diſtrac.pi.⁊.l.ꝗ
generaliter. in ꝑnc.ff.ꝗ po.in pig.hab.
que leges corrigũtur per.d.l.ij.vt ibi ꝑ
glo.⁊ doc.¶ Et ita tenet Sozi.in conſi.
cxviij.primo aſpectu.ij.vol.in.fi.dupli⸗
cato in cõſi.lxxv.in.iiij.vol.Dicens nõ
reperiri iure cautũ ꝙ qui hꝫ bona ſpe⸗
cialiter ⁊ generaliter obligata nõ poſſit
agere cõtra tertiũ poſſeſſoꝛeꝫ qui nõ ſit
creditoꝛ anteꝙ̃ excutiat bona ſibi gene
raliter obligata ⁊ ita etiã retuli.ſ.in.ij.
membro quinte partis. Nunc autem
ſubtilius conſiderãs inuenio quod gl.
in.d.l.ij.in glo.fi.tenet ꝙ.d.l.ij.habeat
locum etiam qñ extranea ꝑſona poſſi⸗
deret bona bona obligat̃ creditoꝛi:⁊ di⸗
ctam glo.comprobat ibi Barto.dicens
ꝙ eadem eſt ratio ſiue bona poſſidean⸗
tur per debitoꝛẽ ſiue per primũ credito
rem:ſiue per extraneũ poſſeſſoꝛem:naꝫ
ſemper requirit̃ ꝙ primus creditoꝛ ſibi
ſatiſfaciat in bonis ſibi ſpecialiter obli
gatis anteꝙ̃ agat ad bona generaliter
obligata ⁊ dictã gloſ.ſequũtur etiã ibi
Bald.⁊ Saly.et propterea videt̃ reddi
dubitabilis deciſio Sozi.in.d.conſilio.
cxviij. ¶ Niſi dicamus ꝙ intẽtio dicte
glo.⁊ doc.ſ.allegatoꝛũ ſit ꝙ quãdo ex⸗
tat primus ⁊ ſecundus creditoꝛ:⁊ pri⸗
mus hꝫ ſpecialem ⁊ generalem hypo⸗
tecã iuxta terminos.d.l.ij.tunc ſiue bo
na poſſideãtur per ipſum debitoꝛẽ:ſiue
per ipſum creditoꝛẽ primum:ſiue etiaꝫ
per alium extraneum poſſeſſoꝛem non
poſſit primus creditoꝛ in preiudiciũ ſe
cũdi creditoꝛis deſcẽdere ad generalẽ
hypotecã donec ei pꝫ ſatiſfieri in ſpe⸗
ciali hypoteca non autẽ loquat̃ gl.quã
do nullus extat ſecundus creditoꝛ:ſed
ſoluꝫ primus agit cõtra tertiũ poſſeſſo
rem ⁊ nullus alius concurrit creditoꝛ.
Nam tunc talis tertius poſſeſſoꝛ nõ po
teſt excipere cõtra creditoꝛẽ agentẽ:ꝙ
nõ poſſit vti gñali hypoteca:anteꝙ̃ ſi⸗
bi ſatiſfaciat i ſpeciali:quo caſu loquu⸗
tus fuit Sozi.in.d.cõſi.cxviij.¶ Et pro
pterea puto Sozi. rationalibiliter lo⸗
quutum tenẽdo etiã ꝙ creditoꝛ habeat
ſpecialẽ ⁊ gñalem hypotecam:tñ poſſit
experiri ↄtra tertiũ poſſeſſoꝛẽ gñali hy
poteca:nõ facta excuſſione ſpãli: qñ nõ
cõcurrit alius ſecũdus creditoꝛ.⁊ ſic ꝙ
d.l.ij.habeat locũ ſolum quãdo extat ſe
cũdus creditoꝛ nam in illius preiudi⸗
cium nõ põt obmiſſa ſpeciali deueniri
ad generalẽ hypotecã:nõ autẽ quando
nullus alius extat creditoꝛ ⁊ agit̃ ↄtra
tertiũ poſſeſſoꝛẽ.¶ Temperãdo tñ pre⸗
dicta niſi ille tertiꝰ poſſeſſoꝛ emiſſet vel
alio tit.acquiſiuiſſet illa bona a debito
re:⁊ ꝓ obſeruantia.vt cõiter ſolet fieri
in inſtr̃o fuiſſent ſibi obligata bona de⸗
bitoꝛis:qꝛ tunc cum reſpectu obligatio
nis predicte pretẽdat hypotecã:poſſet
excipere de obſeruãtia.d.l.ij.ↄ̃ credito
rem agenteꝫ:⁊ de intellectu.d.l.ij.vide
late ſupra in ſecundo membro quinte
21 partis.¶ †Octauo fallit regula ſecun
dum aliquos in hypoteca legali:quia
in illa nõ videt̃ neceſſaria excuſſio arg.
l.fi.C.cõmu.delega.⁊ iſtud etiã videt̃ ra
tione oſtẽdi poſſe.Nam aut agitur pro
legato in ſpecie:aut pro legato in gene
re:ſi in ſpecie nõ eſt opus excuſſione:qꝛ
ipſa ſpectat ad legatariũ vt dicit Bald.
in rub.C.de his que in frau.credi.circa
prin.ſi in genere bona heredis nõ ſunt
obligata pro legatis:etiã ſi non fecit in
uentariũ:qꝛ lꝫ tunc teneat̃ inſolidũ ad
legata vt in aut.de here.⁊ falc.§.ſi vero
nõ fecerint:tñ nõ reperitur iure cautũ
ꝙ iſto etiã caſu bõa heredis ſint obliga
ta vt eſt caſus not.in.l.j.in fi.Quo au⸗
tem ad bona teſtatoꝛis ꝗ ſunt obligata
pro legatis non eſt opus excuſſiõe:dicẽ
do alia bona teſtatoꝛis extant:qꝛ ꝙ̃uis
extent alia bona:tñ eſt in electione cre⸗
ditoꝛis quãdo ſunt plura bona obliga⸗

ta perſequi inſolidũ ↄ̃ vnum poſſeſſoꝛẽ
quẽ vult.d.l.creditoꝛis.ff.de diſtrac.pi.
⁊ ita firmat Ange.de are.inſti.de actio.
§.item ſeruiana.in pen.col.in verſi.⁊ ꝙ
dixi.ſ.de excuſſione.¶ Tñ puto aduer⸗
tendũ ad hanc fallentiã:qꝛ non credo il
lã de iure ꝓcedere:qꝛ aut querimus an
legatarius poſſit agere pro legatis cõſe
quendis cõtra tertiũ poſſidentem bona
teſtatoꝛis:⁊ tunc nõ eſt dicendum ꝙ hoc
poſſit facere niſi prius facta excuſſione
de bonis teſtatoꝛis exiſtentibus penes
heredẽ vel hereditateꝫ iacentẽ:⁊ in hoc
nõ obſtat.d.l.creditoꝛis.qꝛ ſiue creditoꝛ
ſeu legatarius velit agere ↄ̃ vnũ tantũ
poſſeſſoꝛem ſiue cõtra plures vt diſpo⸗
nit in.d.l.creditoꝛis.omnino dꝫ ꝑcede⸗
re diſcuſſio bonoꝛũ debitoꝛis ⁊ ſic teſta
toꝛis.d.autẽ.hoc ſi debitoꝛ.C.de pigno.
¶ Aut querimus an legatarius poſſit
agere hypotecaria contra vnũ ex here⸗
dibus obmiſſo alioꝛ:⁊ etiam in hoc dicẽ
dum eſt ꝙ non:qꝛ licet in hypo.conuen
tionali poſſit creditoꝛ ↄuenire inſolidũ
vnũ ex obligatis ſeu ex poſſeſſoꝛibꝰ bo⸗
noꝛũ hypotecatoꝛuꝫ p.d.l.creditoꝛis.tñ
in tacita hypo.introducta pro legatis
aliud eſt qꝛ illa non dat̃ contra heredes
inſolidũ:ſed datur pro rata tantũ ad ſi⸗
militudinẽ perſonaliuꝫ actionum vt eſt
tex.in.d.l.j.in fi.C.commu.delega.⁊ ibi
not.glo.⁊ bar.¶ Et ideo puto concludẽ
dũ ꝙ tam in expreſſis ꝙ̃ tacitis hypote
cis anteꝙ̃ agat̃ contra tertios poſſeſſo⸗
res:regulariter requirat̃ excuſſio vt no.
per gl.⁊ doc.in.d.aut.hoc ſi debitoꝛ.duꝫ
gl.opponit de aut.hoc ita.co.ti.⁊ datur
vna ſolutio inter alias ꝙ illa loquat̃ in
expreſſa:et aut.hoc ſi debitoꝛ.in tacita
hyp.⁊ tñ illa ſolutio reprobatur ibi per
gl.⁊ cõmuniter doc.⁊ firmatur cõmuni
ter qđ idem ſit in tacita qđ eſt in expreſ
ſa:⁊ ita etiã tenet Bart.in.l.ſi cõſtãte.in
prin.in.ij.q.tertie.q.princ.ff.ſo.ma.per
allegata ibi per eum ⁊ Alex.in apoſtil.
ad Bal.in.l.j.in prin.in.iij.col.C.cõmu.
delega.licet aliqui tenuerint contrariũ
et male vt ibi per eum:⁊ ita ẽt tꝫ Coꝛ.in
22 cõſi.cclxvij.ꝙ̃ꝙ̃ in fi.pri.vol.¶ †Quin⸗
imo foꝛtius vr̃ dicendũ ꝙ in tacita hy⸗
pote.requirat̃ excuſſio ꝙ̃ in expreſſa:qꝛ
de iure.C.in expreſſa non erat inducta
excuſſio:ſed fuit inducta de iure auten⸗
ticoꝛum per dicta autentica hoc ſi debi
toꝛ.⁊ in coꝛpoꝛe vnde ſumitur:ſed in ta⸗
cita hyp.inducta erat excuſſio de iure
C.⁊ digeſtoꝛũ per.l.moſchis.⁊ ibi glo.⁊
Bar.ff.de iure fiſ.⁊ not.gloſ.in.d.auten.
hoc ſi debitoꝛ.⁊ in coꝛpoꝛe vnde ſumitur
et in.l.iij.§.finali.ff.de adminiſtra.tu⸗
to.vnde non puto eſſe tenendã hanc fal
lentiam:ſed veriorem eſſe opi.qđ tã in
tacita ꝙ in expreſſa hypo.requiratur ex
cuſſio anteꝙ̃ agat̃ contra tertios poſſeſ
ſoꝛes arg.l.cum quid.ff.ſi cer.petatur.
23 ¶ †Nono fallit regula ſm̃ aliquos in
dote.vcꝫ qđ pro eius reſtitutione poſſit
agi hypotecaria cõtra tertios poſſeſſo⸗
res bonoꝛũ mariti vel alterius obligati
aliter nõ excuſſis bonis principalis de
bitoꝛis:⁊ iſtam opin.tenet Roma.in.l.ſi
conſtante.in prin.ff.ſo.ma.dicens ſe ita
conſuluiſſe per gloſ.reputatam ſingula
rem in.l.ſi poſt mancipium.§.j.ff.de eui
ctio.ꝗ vult qđ exceptio prepoſteratiõis
vniꝰ actionis ad aliam eſt de apicibꝰ iu
ris ⁊ idẽ vr̃ in exceptione excuſſiõis vt
ſ.cenſeat̃ de apicibus iuris cũ nõ cõcer
nat facti veritatẽ ꝓut etiã tꝫ Bart.in.l.
j.ad fi.ff.de cõdi.inde.⁊ in.l.cũ ꝗs.ad fi.
C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ iđ nõ vr̃ attẽdẽda
vbi igit̃ de bono ⁊ equo ꝓut in cã dotis
in qua agit̃ de publica vtilitate vt.l.j.ff.
ſol.ma.⁊.l.aſſiduis.C.ꝗ po.in pi.hab.qꝛ
ea ꝗ ſunt de apicibꝰ iuris nõ debẽt attẽ
di in cã i qua agit̃ de bono publico.l.ita
vulneratꝰ.ad fi.ff.ad.l.aql.⁊ iſtã opinio
nẽ Romani tꝫ Bal.no.in tract.dotis.in
viij.pte in priuileg.37.¶ Tñ ↄ̃ria opi.
vcꝫ qđ etiã in cã dotis requirat̃ excuſ⸗
ſio vr̃ magis vera ⁊ cõis ⁊ illã tꝫ Barto.
in.d.l.ſi cõſtãte.i.d.ij.q.tertie.q.ꝑncipa
lis ⁊ gl.in.l.vbi adhuc.in ver.ꝗ potioꝛa
iura.C.de iure do.⁊ ibi Cy.i.xj.queſtio.
⁊ etiam Bald.dicens quod licet mulier
in dote habeat plures fauoꝛes et plu⸗
ra priuilegia:tamen quod non reperi⸗
tur habere aliquod priuilegium in ex⸗
cuſſione facienda de bonis mariti iux⸗
ta dicta autentica hoc ſi debitoꝛ.idem
tenet Specula.in titulo de dona.inter
vi.⁊ vxo.§.fina.verſicul.ſed quo iure et

Saly.in.d.l.vbi adhuc.in.xij.q.et plene
Alexã.poſt Bar.in.d.l.ſi conſtante.in.d.
ij.q.tertie partis.Idem tenet Cor.in cõ
ſi.cclxvij.quãq̃.iij.volu.⁊ iſta opi.tanq̃
communis eſt tenenda ſaltem in conſu-
lendo ⁊ iudicando.¶ Quãuis Iaſ.in.d.
l.ſi cõſtãte.car.xj.nu.66.conet.defenſa
re opi.Roma.contra cõmuné vnica ra-
tione:vꝫ ꝙ cum excuſſio ſit introducta
de iure nouiſſimo autenticorum vt in
d.auten.hoc ſi debitor.et in corpore vn-
de ſumitur:q̃uis dicta iura gñaliter et
indiſtincte loquãtur tñ nõ cenſent com
prehẽdere cãm dotis ex quo de ea nõ fa
ciũt ſpecificã mentioné vt ſignanter vo
luit Saly.in.l.fi.in prin.in.iiij.not.p il-
liũ tex.cuꝫ gl.C.de iure do.idé etiã tenet
Iaſ.in.l.j.in.iij.not.in pri.lectura.ff.ſo.
ma.⁊ ſic concludit Iaſ.tam in.d.l.j.q̃ in
d.l.ſi conſtãte.in pn.ꝙ ſtatutũ ſeu lex ge
neraliter loquẽs nõ cõprehẽdit cãm do
tis:⁊ mouet etiam Iaſ.vltra doctrinam
Salyce.in.d.l.fi.per autoritaté Bald.in
conſi.cccxxiij.quemadmodum impera-
tor⁊c.vbi vult quod diſpoſitio.l.omnes.
⁊.l.bene a zenone.C.de quadri.preſcri.
excludens habentes ius vel hypote-
cas in bonis venditis per fiſcũ:non ha-
bet locum in rebus dotalibus venditis
etiã ꝙ dicte.ll.gñaliter ⁊ indiſtincte lo-
quant per rationes per Bal.adductas.
¶ Nã cõtra iſtã deciſioné Iaſ.fundatã:
vt.ſ.tꝫ Decius in conſi.v.⁊ in cõſi.cccj.
vbi latiſſime inſtat:⁊ firmat ꝙ dicta con-
cluſio ita indiſtincte ſumpta vꝫ ꝙ lex
generaliter loquens non comprehẽdat
cauſam dotis non ſit vera ſed ꝙ tunc de
mum procedat quãdo in caſu diſpoſito
per.l.gñalem cauſa dotis inuenitur ſpe
cialiter priuilegiata: prout eſt in caſu
d.l.fi.C.de iure do.in qua diſponitur ꝙ
etiam dos data ab extraneo vltra ſum-
mam taxatam a lege non indigeat inſi-
nuatione:vnde cum dos inueniatur ſpe
cialiter priuilegiata in caſu inſinuatio
nis:congruenter Saly.ibi infert ꝙ ſtan
te ſtatuto gñali quod inſtrumẽta non re
giſtrata in publicis memorialibus non
probent:in tali ſtatuto non comprehen-
dunt inſtrumenta dotalia.ita dicit De-
cius debere intelligi deciſioné Saly.et
ideo ſm eum ſi lex gñaliter loquatur in
caſu in quo dos nõ ſit ſpecialiter priui-
legiata cõprehendet etiam cauſam do-
tis.¶ Tñ licet dicta conſultatio Decij
ſit ſubtilis ⁊ elegans more ſuo:non pu-
to eſſe recedẽdum ab opi.Saly.Bald.et
Iaſ.in locis.ſ.allegatis:vꝫ ꝙ dicta de-
ciſio ꝓcedat indiſtincte abſq; reſtrictio-
ne data p Decium.Nam eandem deci-
ſioné indiſtincte refert ⁊ ſequit Sozin.
in cõſi.46.eleganter.iiij.vol.in.vj.col.
nu.25.verſi.vj.reſponde:eandem etiam
refert inſignis doc.d.Franc.pepus ad-
uocatus florentinus in quodã ſuo cõſi.
inter conſilia Sozi.num̃.76.vias tuas.
in fi.nu.8.eo.volu.lꝫ allegat Saly.in.l.
vbi adhuc.⁊ non in.d.l.fi.per errorem.
¶ Idem etiam tenet Bal.nouel.in tra-
cta.dotis in.vj.parte in ſpeciali.47.in
fi.⁊ in ſeq.in quib⁹ locis doctores gña-
liter intelligunt dictam deciſionem Sa
ly.⁊ ſic non ſolum in caſu in quo dos re
perit ſpecialiter priuilegiata:ſed etiam
in aliis caſibus:⁊ cum iſta ſit communis
opi.vt patet ex quotis.ſ.allegatis :ſal-
tem in cõſulendo ⁊ iudicando non vide
tur ab illa recedẽdum.c.ne innitaris.de
conſti.⁊.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iu-
ris.Preterea etiã in puncto iuris vide-
tur ſuſtentabilis opin.cõmunis:q: lꝫ.d.
l.fi.C.de iure do.ex qua facit ſuam illa-
tioné Saly.loquatur de inſinuatione et
in ea ſpecialiter priuilegiet cãm dotis.
¶ Tñ illatio Saly.eſt remota a termi-
nis inſinuationis:q: Saly.infert ad ſta
tutũ diſponens ꝙ inſtrumenta notario-
rũ non ꝓbent niſi reperiantur regiſtra-
ta in memorialibus publicis ⁊ vult ꝙ
q̃uis tale ſtatutum generaliter loqua-
tur tñ non cõprehendat inſtrumentum
dotis:⁊ tñ in iſto caſu dos nõ inuenitur
priuilegiata in ſpecie de iure:quia lꝫ in
d.l.fi.dicatur ꝙ inſinuatio non ſit neceſ-
ſaria in dote:tñ hoc nõ inuenitur deci-
ſum in deſcriptione facienda in memo-
rialib⁹ publicis.¶ Unde ſm reſtrictio-
né Decij dicta illatio ⁊ deciſio Saly.eſ
ſet falſa.⁊ tñ doc.illam cõiter ſequunt.
¶ Idem etiã probatur per deciſionem
Bal.in.d.ꝯſi.cccxxiij.vbi vult ꝙ diſpo-
ſitio.d.l.oẽs.et.d.l.bene a zenone.q̃uis

gñalis tñ nõ cõprehendat res dotales:
⁊ nihilominus cã dotis in terminis il-
lis non inueniebatur in ſpecie priuile-
giata:⁊ illi conſi.Decius nullum dedit
24 reſponſum. ¶ †Item.l.ꝓmittendo.ff.
de iure do.per quam etiã mouentur do-
ctores firmãtes opi.cõmunem bene vi
det ꝓbare eorũ intentionem:q: ibi eſt
caſus ꝙ omnes cuiuſcũq; ſexus ⁊ cõdi
tionis ſint ꝓmittendo dotem obligant:
⁊ ibi gl.exponit dũ tamen legitime eta-
tis ſint:⁊ ſic per illam.l.nõ remouetur
defectus etatis ⁊ corporis:ſed alij defe
ctus. ¶ Et ideo nõ obſtat reſpõſio.De-
cij ad.d.l.dum dicit ꝙ debet intelligi de
habilibus ad cõtrahendũ:⁊ non de pu-
pillis vel mẽte captis q: fateor hoc eſ-
ſe verũ vt colligit ibi ex glo.Sed nega
ri nõ poteſt ꝙ per illam legé non exclu
datur alia inhabilitas iuris vltra inha-
bilitatem corporis ⁊ intellectus:⁊ ideo
inhabilitas ſexus puta in muliere pro
pter velleianum per qδ prohibẽtur mu
lieres gñaliter pro aliis intercedere vt
in toto titu.ff.⁊.C.ad velle.nõ obſtabit
in ꝓmiſſione dotis:⁊ ſic gñalis diſpoſi-
tio ꝙ mulieres nõ poſſint intercedere:
non cõprehendit interceſſioneꝫ que fit
in cauſa dotis.⁊ hoc modo doctores vo
lunt inducere.d.l.ꝓmittẽdo. nõ aũt eo
modo quo cõſiderauit Decius:vt colli-
gitur etiam ex glo.in.d.l.promittendo.
dum allegat.l.fi.C.ad velle.¶ Nec ob-
ſtat inquantuꝫ Decius fundat ſe in.d.
l.fi.C.ad velle.vꝫ ꝙ ex quo ibi impera
tor decidit ꝙ cã dotis non cõprehẽdat
in velleiano ſequitur qδ ſi iſtud ibi non
fuiſſet deciſum ꝙ illa fuiſſet cõprehen-
ſa:⁊ ſic ſm eum.d.l.fi.retorqueri videt
25 in cõtrariũ. ¶ †Quia põt reſpõderi qδ
lex dꝫ fieri de caſu dubitabili.l.ꝙ labeo
ff.ad carbo.Bal.in.l.volũtas.C.de fidei
cõ.vñ cũ eſſet dubiũ de hoc an.ſ.cã do-
tis cõprehẽderet vel nõ cõprehẽderet
in velleiano:ad tollendũ iſtud dubium
imperator motus fuit ad deciſionem.d.
l.fi.vnde non eſt dicenduꝫ (vt vult De
cius) ꝙ ante.d.l.fi.cã dotis fuiſſet com
prehenſa in velleiano.q: ſi hoc eſſet.d.
l.fi.eſſet correctorie introducta qδ tamẽ
doc.non dicunt:nec eſt dicendum arg.
l.precipimus.C.de appel.ſed potius di
cendum eſt qδ.d.l.fi.introducta fuerit
declaratorie ⁊ deciſorie ſuper caſu du-
bio:⁊ qui prius non erat deciſus in ſpe
cie lꝫ in genere ſic per.d.l.ꝓmittendo.⁊
iſtud probatur per tex.in.l.ſi dotare.C.
ad velle.vbi mater promiſerat dotẽ ge-
nero pro filia:⁊ putabat ſe tutam velle-
iano : ⁊ ibi imperator reſpondet ꝙ iſta
exiſtimatio eſt falſa q: hanc cãm dotis
a dicto beneficio velleiani eſſe remoué
dam prudẽtes viri putauerunt:⁊ ſic eſt
ibi tex.ꝙ iuriſconſulti ẽt ante.ll.editas
ab imperatoribus tenuerũt cãm dotis
non fuiſſe cõprehenſam in velleiano:⁊
hoc põt ꝓbari per.d.l.promittendo ſm
gl.ibi.¶ Concluditur ergo ꝙ ẽt de iure
ff.cã dotis non erat cõprehenſa in vel-
leiano q̃uis generaliter diſponeret de
omni interceſſione facta per mulieres
⁊ hoc fauore dotis.d.l.promitẽdo.⁊.d.l.
fi.C.ad velle.voluit hoc in ſpecie deci-
dere qδ pri⁹ ſub generalitate erat de-
ciſum p.d.l.ꝓmitendo.⁊ hoc ad tollen-
dũ omnẽ dubietatem vt clare probatur
ex.d.l.ſi dotare.iuncta gl.ibi:⁊ ſic patet
etiã in puncto iuris poſſe defendi com
26 muné opi.ꝯ Decium. ¶ †Inſuper ſi eſ
ſemus in terminis in quibus loquitur
Decius in.d.conſiliis:vꝫ ꝙ ſtatutum
diſponeret ꝙ nulla mulier poſſit cõtra-
here ſine certa forma res videretur ma
gis clara:ꝙ talis diſpoſitio non cõpre-
henderet mulierem etiã minorem.xxv.
annis puberem tñ promittenté dotem
pro ſe:q: mulier etiam minor vt dixi po
teſt ſe dotare abſq; curatore:moderate
tñ:⁊ hoc fauore dotis vt.l.j.C.ſi aduer.
dotem.⁊ ibi bona glo.quã doc.ſequunt:
⁊ hoc dũmodo nõ det in dotem illa bo-
na q̃ alr̃s ſine decreto iudicis alienari
non poſſunt vt no.per gl.ibi ⁊ eſt tex.in
l.lex que tutores.C.de admi.tuto.cum
ergo dos in hoc inueniat ſpãliter priui
legiata vt.ſ.etiã p mulieré minoré cõſti
tui poſſit: ergo ſtatutum gñale ꝙ nulla
mulier poſſit ꝯtrahere ſine certa forma
nõ cõprehẽderet cãm dotis:etiã ſm re
ſtrictioné datã per Deciũ ad dictũ Sa-
ly.in.d.l.fi.⁊ ita in iſto caſu.ſ.ſtante di-
cto ſtatuto ꝓhibente mulieré ꝯhere tꝫ

Bal.no.in.d.tracta.dotis.in.d.vj.parte
in ſpāli.48.⁊ expreſſe Sozi.in cōſi.lxxx.
pſens cōſultatio.iiij.vol.vbi ad ꝓban⸗
dū ꝙ mulier prohibita ꝯhere ex forma
ſtatuti ſine mundualdo poſſit ſe dotare
adducit tres rōnes:⁊ inter alias rōnes
fundat ſe ꝙ ſtatuta laicoꝝ ſicut nō poſ
ſunt diſponere circa matrimōia ita nō
pñt diſponere circa dotes:q̄ acceſſorie
⁊ cōſequutiue veniunt ad ipſa matrimo
nia vt ibi late ꝑ eū:vñ redeūdo ad fallē
tiam nr̄am vr̄ ꝙ iura aut.loquentia de
excuſſione ꝓut facit aut.hoc ſi debitor.
non cōprehendat cām dotis pront vult
Jaſon in locis.s̄.allegatis:nō obſtante
27 impugnatione Decij. ¶†Tñ hoc non
obſtāte idē Jaſ.in.d.l.ſi cōſtante.in pn.
in.xj.car.in pri.col.tꝫ opi.cōem ꝙ ēt in
dote requiratur excuſſio ⁊ nō obſtat il⸗
la deciſio fundata in dicto Saly.in.d.l.
fi.C.de iure do.vcꝫ ꝙ lex gñalr̄ loquēs
nō ꝯprehēdat cām dotis:qꝛ añ ius aut.
erat inducta excuſſio in tacita et legali
hyp.ēt de iure ffoꝝ.vt hr̄ ꝑ glo.⁊ Bart.
in.d.l.moſchis.ff.de iure fiſ.⁊ ideo ēt in
dote in hyp.tacita itroducta ꝑ.l.vni.§.
⁊ vt plenius.C.de rei vxo.actio.de iure
ffoꝝ.⁊ codicis reqrebat̄ excuſſio vt pro
bat̄ in.l.vbi adhuc.C.de iure do.dū dꝛ
i tex.ſm diſtinctionē legū:q̄ ꝟba ſm gl.
ibi in ꝟ.q nō potiora debēt intelligi fcā
diſcuſſione bonoꝝ mariti anteq̄ agat̄
ꝯ extraneos poſſeſſores ꝑ dote:⁊ ſic ibi
eſt caſus ꝙ i dote añ.d.aut.hoc ſi debi⸗
tor.reqrebat̄ excuſſio:⁊ ꝑ ꝯñs ceſſat illa
argumētatio.ꝙ.d.aut.etiā ꝙ gñalr̄ lo⸗
quat̄ non ꝯprehēdat cām dotis:ex q̄ de
illa non exprimit ꝑ no.ꝑ Saly.in.d.l.fi.
qꝛ(vt dcm̄ eſt)añ diſpōnē aut.iā in dote
erat iducta excuſſio vt ꝓbat̄ in.d.l.vbi
adhuc.vñ remanet cōclō ꝙ ēt i dote re⸗
quirat̄ excuſſio ⁊ ſic ꝙ iſta.ix.fallē.non
28 ſit vera. ¶† Decimo fallit reg.qñ in cā
ex forma ſtatuti vel reſcripti eēt ꝓcedē⸗
dū ſola facti veritate iſpecta:qꝛ i hmōi
cauſis nō attendunt̄ ea q̄ ſunt de apici⸗
bus iuris vt inqt Bald.in.l.clarū.in.j.
col.C.de aut.pſtan.ꝑ.l.ſi fideiuſſor.§.q̄⸗
dā.⁊ qꝺ ibi no.ff.māda.⁊ excep.excuſſio
nis cū reſpiciat ordinē ⁊ ꝑpoſterationē
dꝛ de apicibꝰ iuris vt colligit̄ ex no.per

gl.notabilē i.l.ſi mācipiū.§.j.i ver.actū
eēt.ff.de eui.⁊ ibi no.bal.in ſuis antiqs
additionibꝰ dicēs ꝙ q̇libet excep.reſpi
ciēs ordinē ꝓcedēdi dꝛ de apicibꝰ iuris
⁊ ita tꝫ Alex.in ꝯſi.cxiiij.viſo ꝓceſſu in
vlt.col.nu.9.vj.vol.vbi.ꝯcludit ꝙ in cā
i qua ſola facti veritate iſpecta ꝓcedit̄
reijcit̄ excep.excuſſionis tāq̄ excep.de
apicibꝰ iuris. ¶Sꝫ Ang.de are.iſti.de
ac.§.itē ſi q̇s i fraudē.in.vj.col.i verſi.q̄
ro ſtat.cauet̄ ⁊c.dicit ꝙ dicta gl.i.d.l.ſi
mācipiū.§.j.hoc nō ꝓbat. ¶Tu aūt dic
ꝙ.d.gl.allegat̄ ꝑ doc.ad hoc vcꝫ ꝙ ex⸗
cep.q̄ reſpicit ordinē dꝛ de apicibus iu
ris:⁊ ex hoc iferūt poſtea doc.ꝙ excep.
excuſſionis dicat̄ de apicibꝰ iuris cū re
ſpiciat ordinē vt.ſ.prius ꝯueniat̄ debi⸗
tor q̄ tertius poſſeſſor per.d.aut.hoc ſi
debitor.⁊ iō ꝙ in cauſis in q̇bus ꝓcedit̄
ſola facti veritate inſpecta nō admittat̄
excep.excuſſionis ⁊ ſic gl.bene probat.
¶Ipſe tñ Ang.de are.ꝑ alia fundamē⸗
ta ſequit̄ opi.doc.ꝙ i hmōi cauſis non
admittat̄ excep.excuſſiōis. ¶Et ex pdi
ctis idē vr̄ poſſe iferri qñ ex forma ſtat.
vel reſcripti i cā deberet ꝓcedi ſumma
rie de plano ⁊ ſine ſtrepitu ⁊ figura iu⸗
dicij vt.ſ.ēt hoc caſu non ſit neceſſaria
excuſſio vt firmat Marianus Sozi.in
cōſi.xxiiij.pri.vol.in vl.col. ¶Silr̄ idē
vr̄ dicendū:ſi ſit talis iudex qui debeat
procedere ſm equitatem vel de bono ⁊
equo vt ꝑ Bal.in.d.l.ſi mācipiū.ad idē
tex.i.l.ſi fideiuſſor.§.quedā.ff.māda.iū
cta gl.ibi in ver.de apicibus.vbi dum
tex.dicit qꝺ qñ agitur de bona fide non
congruit de apicibus iuris diſputare
gloſ.ſupplet qꝺ ſola bona fides ⁊ veri⸗
tas eſt inſpicienda. ¶Et ita in proprijs
terminis tenet Are.in cōſil.cxxvj.in cā
dñe Antonie.in vltima col.in verſi.pre
29 terea etiā†⁊ ex his etiam inferunt doc.
ꝙ exceptio excuſſionis nō cōpetat mer
catoribus:cāpſoribus nūmularijs ⁊ ſi⸗
milibꝰ ꝓpter vtilitatē publicā vt eſt gl.
ſingularis in aut.de fideiuſſo.in.§.argē
tarioꝝ qui eſt.§.penul.⁊ ſequunt̄ Bal.
⁊ Saly.in.l.fruſtra.C.de nō nu.pecu.⁊
Bal.in.l.fi.ad fi.C.de fal.⁊ firmat Ang.
de are.in.d.§.item ſi q̇s in fraudem.in
vj.col.dicēs iſtud nunq̄ excat mentem

tuam:pro quo etiā facit id qꝺ no.Bart.
in.d.l.ſi fideiuſſor.§.quedā.⁊ in.l.qntꝰ
eod.ti.vꝫ ꝙ in curia mercatoꝝ ꝓcedit̄
de bono ⁊ equo:nō attētis apicibus iu
ris q̄ veritate negotij nō tāgunt:vt ſi eſ
ſet intētata actio directa ⁊ competebat
vtilis ⁊ etiā refert Ang.de are.i.d.§.itē
30 ſi quis in fraudē.in.vj.col. ¶†Et ex p̄
miſſis poſſet etiā dubitari an iſta exce⸗
ptio excuſſiōis poſſit opponi ⁊ admit
ti debeat coram arbitrio ⁊ arbitratore?
⁊ Bal.in additionibus Specul.in ti.de
arbitro ver.pen.tenet ꝙ non:qꝛ coram
arbitro nō debet ſeruari ordo iudicij:et
exceptio excuſſiōis ē exceptio ordinis
vt dictū ē.s̄. ¶Et dictā opi.Bal.refert
Areti.i.d.cōſi.cxxvj.col.vlti.⁊ Sozi.in
cōſi.xxiiij.ad fi.j.vol.ꝯtrium antē tenet
Bal.in.l.fi.§.ſed ⁊ ſi quis in.j.col.in ꝟ⸗
ſicu.fuit a me queſitū.C.cōmu.delega.
⁊ ad illud qꝺ dicebatur ꝙ arbiter pōt
ꝓcedere ſine ordine:rñdet ipe ꝙ illud
intelligit̄ ſine ordine arbitratoris ſꝫ ꝙ
ordo excuſſiōis eſt ordo partiū allegat
l.j.C.de appella.⁊ ꝓpterea vult ipſe ꝙ
ſi laudū ſit latum cōtra tertiū poſſeſſorē
in hypotecaria non facta excuſſiōe:ex
hoc ſolo poſſit peti reductio. ¶Et iſtud
dictū pro ſingulari refert Alex.dicens
alibi non legiſſe in.d.l.ſi cōſtāte.in pn.
in.iij.q.tertie partis principalis:⁊ aſſi
gnat rōnem vꝫ ꝙ talis exceptio excuſ⸗
ſionis nō ſolum cōcernit ordinē iuris:
ſꝫ etiam partis ⁊ illud dictū refert etiā
Fely.in.c.canonū ſtatuta.vlti.car.ſup
illa clauſula reiecta iuris ſubtilitate.⁊
Jaſo.in repe.d.l.ſi cōſtante.in.ij.q.ter⸗
tie partis pncipalis refert dictas opi.
⁊ non decidit que ſit verior et tenenda.
31 ¶†Ego putarē in omnibꝰ ſupradictis
caſibus notatis in hac.x.fallētia et etiā
in hoc articulo de arbitro:eſſe aduertē⸗
dum ꝙ iſta exceptio excuſſionis pōt du
pliciter cōſiderari:vno modo reſpectu
ordinis iudiciarij vt.ſ.ꝺ ordine iudicij
ſit ꝙ prius excutiātur bona principa⸗
lis debitoris q̄ poſſit agi hypotecaria
cōtra tertiū poſſeſſorē ⁊ ſi iſte ordo pre⸗
poſteretur pōt excipi de nullitate pro⸗
ceſſus cōtra creditorē agentē per.d.au⸗
ten.hoc ſi debitor.vel ꝙ agens nō ſit au

diendus obmiſſa excuſſiōe pncipalis
debitoris. ¶Secūdo modo pōt cōſide⸗
rari dicta excuſſio non habito reſpectu
ad dictū ordinē ⁊ prepoſterationem iu⸗
dicij ſed cōſiderato ſolo intereſſe tertij
poſſeſſoris:quod cōſiſtit in hoc vt ſi de⸗
bitor pncipalis ſit ſoluēdo ipſe exigat̄
anteq̄ moleſtet̄ tertius poſſeſſor ⁊ ꝙ in
hoc poſſit tertiꝰ poſſeſſor ſe tueri exce⸗
ptione:nō quidem excipiēdo de ordine
iudicij non ſeruato ſꝫ prepoſterato:ſed
ſolum de ſuo intereſſe et in eo fundādo
ſuam exceptionem iuxta.l.perſequutio
ne.C.de pigno.⁊ ibi no.per Barto.⁊ do.
et iſtud eſt qꝺ voluit Bald.in.d.l.fi.§.ſꝫ
⁊ ſi quis.⁊ Alex.in.d.l.ſi cōſtante.in.d.
iij.q.ſecunde partis dum dicūt ꝙ exce⸗
ptio excuſſionis nō ſolum concernit or
dinem iudicij:ſed etiā ordinem ⁊ inter⸗
eſſe partis. ¶Et ideo per pdicta.Cor.
ingenioſe ⁊ ſubtiliter in conſi.lv.in.iij.
volumi.in litera.s.concludit quod in
cauſa in qua dꝫ procedi ſola facti veri⸗
tate inſpecta:non poteſt opponi excep.
excuſſiōis reſpectu ordinis ⁊ prepoſte
rationis iudicij:ſed ea nō obſtāte pote⸗
rit inſimul ⁊ cumulatim agi contra de⸗
bitorem ⁊ tertium poſſeſſorē:⁊ in eodē
iudicio diſcuti de bonis vtriuſq̄ inſi⸗
mul:nec obſtabit exceptio prepoſtera⸗
tionis ⁊ ordinis obmiſſi et ꝙ ita proce
dit id qꝺ not.gl.⁊ Bald.in.d.l.ſi manci⸗
piū.§.j.ff.de euictio.qꝛ loquunt̄ reſpe⸗
ctu exceptionis cōcernētis ordinē que
eſt de apicibus iuris:ſꝫ reſpectu inter⸗
eſſe partis.vꝫ ꝙ donec debitor eſt ſoluē
do non moleſtetur tertius poſſeſſor nō
concernit apices iuris et ordinem:ſed
equitatē:⁊ ideo lꝫ reſpectu ordinis p̄⸗
poſterati tertius poſſeſſor non poſſit ſe
tueri:ſed creditor poſſit in eodem pro⸗
ceſſu inſimul vtrūq̄.ſ.debitorem ⁊ ter⸗
tiū poſſeſſorē cōuenire et diſcutere ſol⸗
uendo ſibi prius de bonis debitoris:tñ
quando creditor obmiſſo penitus debi⸗
tore vellet ſolū agere ꝯtra tertiū poſſeſ
ſorem:poſſit tertiꝰ poſſeſſor ſe tueri ex⸗
ceptione:ꝙ non eſt equū:vt donec debi
tor ſit ſoluēdo ipſe poſſit cōueniri:⁊ ſic
vis eſt in modo excipiēdi. ¶Nam exce
ptio que reſpicit ordinem iudicij non

ꝺebet admitti in caſibus.ſ.notatis:ſed
exce.que reſpicit intereſſe partis ⁊ eq̇ꝫ
tatem q̄ eſt vt donec debitoꝛ eſt ſoluēdo
tertius poſſeſſoꝛ nō moleſtet̃ debeat ad
mitti:⁊ ita puto tenendum:que nota in
32 pꝛactica ⁊ bene ꝯſidera.¶ †Undecimo
fallit.ꝺ.reg.ſm aliquos:qn̄ agit̃ vigoꝛe
inſtrumenti guarētigiati vel alteri⁹ inꝫ
ſtrumenti publici habentis executionē
paratam:q꞉ cū per illud videatur cōſtiꝫ
tutum pignus pꝛetoꝛiū:ſicut per ſentēꝫ
tiam:nō videt̃ ꝙ debitoꝛ potuerit poſtꝫ
ea pꝛeiudicare creditoꝛi alienādo bona
in tertiuꝫ poſſeſſoꝛē per not.in.l.a diuo
pio.§.j.ff.de re iudi.⁊ per Bart.in eadē
l.§.in vēditione.in verſi.iure em̄ guarē
tigie habet̃ pꝛo cōdēnato:iō tunc nō vi
detur neceſſaria excuſſio ſm Soꝫi.in
ꝯſi.xxiiij.in fi.pꝛi.vol.⁊ facit q꞉ i pigno
re pꝛetoꝛio nō req̄rit̃ excuſſio vt ſinguꝫ
lariter per Bal.in.l.j.in.ij.col.C.de his
q̄ in frau.credi.et dixi.ſ.in.iij.parte.ij.
membꝛo.¶ Ego autem puto hanc falꝫ
lentiam ita demum pꝛocedere:quando
in obligatione bonoꝝ facta in hmōi in
ſtrumento interueniſſet traditio rei hy
potecate vera:vel ficta pnta per cōſtiꝫ
tutum vel pꝛecariū al's non puto poſſe
dici fuiſſe conſtitutū pignus pꝛetoꝛiū:
cū illud de iure nō conſtituat̃ niſi facta
immiſſione vt.l.nō eſt mirū.§.j.ff.de pi
gno.acti.Alias ſine traditiōe vera vel
ficta:nō crederem fallentiā poſſe pꝛoce
33 dere.¶ †Duodecima fallētia ad dictā
regulam pōt dari vt.ſ.illa nō pꝛocedat
qn̄ excuſſio eſt impoſſibilis:puta q꞉ ſit
pꝛeſcriptū actioni perſonali:⁊ ſuperſit
ſola hypotecaria iuxta not.per gl.Bal.
⁊ Saly.in.l.ij.C.de initio.pig.⁊ notata.
ſ.in.vj.parte.ij.memb.tunc enim cum
ſit impoſſibilis excuſſio ſuper pſonali
actione cōtra debitoꝛem:ideo ea obmiſ
ſa:poterit agi hypotecaria contra terꝫ
tium poſſeſſoꝛē ⁊ etiam debitoꝛē ſi poſſi
deat bona hypotecata ita colligitur ex
no.per Bar.poſt Dy.in.l.marcell⁹.in
vlt.col.ff.de fideiuſ.dū dicit ꝙ diſpoſiꝫ
tio aut.pꝛeſente.C.de fideiuſ.debet inꝫ
telligi qn̄ diſcuſſio poteſt fieri de iure
vel de facto:ſecus aūt ſi fieri nō poteſt
idem tenet Bart.in.l.cum quis.§.ſi q̇s

pꝛo reo.vlti.col.ff.de ſol.vbi dicit q̄ ꝺ
ꝺ.aut.pꝛeſente.nō habet locum qn̄ pꝛīꝫ
cipalis conueniri non pōt:idem expꝛeſ
ſius vult Bal.in aut.ſed hodie.in vltiꝫ
ma.q.C.de actio.⁊ obli.⁊ ex hoc infert
idem eſſe qn̄ obligatio pignoꝛis eſſet fa
cta pꝛo naturali obligatione tm̄ q꞉ tunc
diſcuſſio perſonalis obligationis pꝛin
cipalis eſt impoſſibilis ꝺ iure et ibi idē
tenet Saly.in fi.¶ Poſſem etiā plures
alias fallentias adducere in quib⁹ nō
eſt neceſſaria excuſſio:ſed q꞉ ille nō ſpe
ctant ad materiam hypotecarie:ſed ad
materiam fideiuſſoꝛū de qua in.ꝺ.aut.
pꝛeſente.que eſt diuerſa a terminis no
ſtri tractatus:iō illas obmitto:ſubdam
tn̄ in materia excuſſionis cōmunicabiꝫ
li etiam hypotecarie aliquas q̄ones.
34 ¶ †Et pꝛimo querit̃ qn̄ ſit opponenda
in iudicio iſta exceptio excuſſionis?et
reſpondet̃ ꝙ debet opponi ante litē cō
teſtatā:al's ea nō oppoſita iudiciū vaꝫ
let ⁊ poſtea opponi non pōt vt not.Cy.
⁊ Bal.in.l.exceptionē.C.de pꝛobatio.⁊
ratio eſt q꞉ exceptio excuſſiōis eſt exce
ptio dilatoꝛia.vt firmat Bar.in.l.iij.in
ver.quero quid de exceptione oꝛdinis.
ff.de excepti.⁊ exceptio dilatoꝛia de iu
re debet opponi ante litem conteſtatā:
vt.l.ita demū.C.de pꝛocur.¶ Et iſtam
opi.tenet Bart.in.l.pꝛolatā.in pꝛin.C.
de ſen.⁊ Bart.i.ꝺ.aut.hoc ſi debitoꝛ.C.
de pig.⁊ in.l.ij.C.cō.diui.⁊ in.ꝺ.l.ſi mā
cipium.§.j.ff.de euic.⁊ Bal.in.l.cōuen
ticulam.in.iij.col.C.de epiſ.⁊ cle.et ita
etiā tenet Alexā.in conſi.lxxiij.in cā ap
pellationis ⁊c.in.vj.vol.in.j.col.nu.1.
35 ¶ †Et adde pꝛedictis ꝙ qn̄ opponitur
iſta exceptio dꝫ opponi ſpecifice et claꝫ
re.Ita no.Alex.in cōſil.xxix.clariſſime
36 doct.⁊c.nu.28.vij.volu.¶ †Et ex pꝛeꝫ
dictis ēt notabiliter infert̃ ꝙ talis exꝫ
ceptio excuſſionis cū ſit dilatoꝛia(vt di
ctum eſt) ſi nō fuit oppoſita i pꝛima inꝫ
ſtantia non poterit amplius opponi in
cā appellationis.ꝑ text.in.l.ita demū.
C.de ꝓcura.qui ſm Bal.⁊ Paul.de ca.
ibi eſt ſingularis ad hoc.vcꝫ ꝙ dilatoꝛia
q̄ nō fuit oppoſita in cā pꝛincipali añ li
tem conteſtatā non poſſit amplius opꝫ
poni in cā appellationis dato etiam q̄ꝺ

in cauſa appellationis nondū eſſet lis
conteſtata ſm Bal.⁊ Pau.ibi Et idem
no.ibi Iaſ.poſt Alexā.i.ij.notabili.Et
ita in ſpecie per dictum fundamentuꝫ
tenēt.Cy.in.l.per hanc.in.ij.q.C.de tēꝫ
po.ap.⁊ expꝛeſſe ibi Bal.in.iiij.colū.in
verſi.vel pone exemplū in exceptiōe ꝑ
poſterationis ⁊c.⁊ clare Alex.in conſi.
xxxiij.conſultus ⁊c.in ver.ij.⁊c.in.iiij.
vol.⁊ in cōſi.lxxiij.vj.vol.in pꝛi.colum.
⁊ Iaſ.in.ꝺ.l.ita demum.in pen.colū.in
ver.iiij.per iſtum tex.⁊c.de materia haꝫ
betur remiſſiue ꝑ Alexā.in.l.fi.in fine
37 pꝛincipij.ff.ſi cer.pe.¶ †Secundo que
ritur in materia excuſſionis:an in caſiꝫ
bus in quibus regulariter requirit̃ exꝫ
cuſſio:ſi de ea excipiat̃:ſit dare remediū
mota iam lite contra tertiū poſſeſſoꝛeꝫ
pꝛo validitate iudicij?Nam ſi de ea nō
exciperetur iudicium valeret vt.ſ.pꝛo
xime dictum fuit?⁊ reſpondet̃ q̄ꝺ dupli
ci remedio pōt ſuccurri creditoꝛi agenꝫ
ti pꝛo validitate iudicij moti.¶ Pꝛimū
eſt ꝙ pendente lite mota contra tertiuꝫ
poſſeſſoꝛem pariter ⁊ inſimul fiat excuſ
ſio contra pꝛincipalem debitoꝛē vt per
Bal.in.l.cū teſtamento.C.de teſtamen.
ma.vbi dicit ꝙ excuſſio facta pendente
hypotecaria fingit actum factum cum
oꝛdine:q꞉ declarat retro ante litē cōteꝫ
ſtatam bona debitoꝛis non fuiſſe ſoluēꝫ
do : idē tenet Bal.in.l.ij.C.cōmu.diui.
⁊ in aut.contra rogat⁹.in fin.C.ad treb.
⁊ in.l.pꝛima.C.ſi in frau.patro.et in.l.j.
C.de reuo.his q̄ in frau.credi.⁊ Ange.
in.l.decem.ff.de ver.obli.⁊ in auten.de
fideiuſ.§.ſꝫ necꝫ.⁊ etiam tenent Bart.⁊
alij.in.ꝺ.aut.hoc ſi debitoꝛ.C.de pign.
¶ Et ratio iſtius deciſiōis eſt:q꞉ ius ſu
perueniens actoꝛi pendente iudicio ex
cauſa de pꝛeterito validat iudicium.l.
ſi rem.§.fi.⁊ ibi Bar.ff.de pig.actio.⁊ il
lum text.ad hoc in ſpecie no.ibi Bald.
¶ Et ita etiam tenet Ang.de are.inſti.
de actio.§.item ſi quis in fraudē in.iij.
colum.in verſi.quero ago reuocatoꝛia
idem etiā tenet Alex.in conſi.cxiiij.viꝫ
ſo pꝛoceſſu in fi.vj.volu.⁊ ſubdit ibi q̄ꝺ
ſi actoꝛ eſſet minoꝛ poſſet reſtitui in inꝫ
tegrum aduerſus non factam excuſſioꝫ
neꝫ per.l.minoꝛ.xxv.annis.ff.de mino.

ſed quod hoc non eſt neceſſarium:idem
etiam tenet Aret.in.ꝺ.cōſi.cxxvj.in cā.
ꝺ.Antonie.in vlt.col.¶ Secūdum reꝫ
medium eſt quando debitoꝛ in veritate
nō eſſet ſoluendo:ꝙ ſi tūc poſſeſſoꝛ ex
cipiat de excuſſione nō facta ante li.cō
te.quod agens replicet tua nō intereſt:
nec es audiendus in hoc.q꞉ alia bona
debitoꝛis non extant ⁊ ita offero me in
cōtinenti pꝛobare.¶ Iſta pꝛactica colꝫ
ligitur ex gloſſ.ſingulari in.l.niſi.ff.de
pac.in ſecunda ſolutione que ſolutio li
cet ad illum tex.repꝛobetur ibi ꝑ Bart.
⁊ alios tamē Bal.ibi ⁊ Ange.⁊ Imo.in
l.exitus.ff.de acqui.poſ.notant illā ad
hoc ꝙ quando re vera non intereſt exci
pientis non pōt opponi exceptio excuſ
ſionis:⁊ ita refert ⁊ ſequitur Iaſ.in.ꝺ.l.
niſi.quā legit in.l.ſi tibi.§.in his.in fi.
eo.tit.ita etiā tenet Ang.de are.in.ꝺ.§.
item ſi quis in fraudē.in.iiij.colum.in
verſi.aduertas tamen ⁊c.dicēs hoc eſſe
38 perpetuo tenendum menti.¶ †Tertio
quero in materia excuſſionis.an ſi ad
inſtantiaꝫ vnius creditoꝛis ⁊ cōtra vnū
poſſeſſoꝛem ſit facta excuſſio de bonis
debitoꝛis et ſuper ea pꝛonūciatum per
iudicem iſtud ꝓſit vel noceat alijs creꝫ
ditoꝛib⁹ vel poſſeſſoꝛib⁹?⁊ in hoc Iac.
de are.⁊ Ange.in.ꝺ.aut.hoc ſi debitoꝛ.
C.de pigno.dicunt ꝙ ſic.q꞉ cum ſemel
facta ſit excuſſio licet ſit vnum factum
⁊ vnum iudicium tamen per dictā ſenꝫ
tentiam inducitur notoꝛium quod deꝫ
bitoꝛ non ſit ſoluendo vt.l.emptoꝛē.ff.
de actio.emp.¶ Cum ergo notoꝛiuꝫ ſit
debitoꝛem non eſſe ſoluendo:nō eſt neꝫ
ceſſaria alia excuſſio iuxta glo.⁊ ibi no.
in.l.decē.ff.de ver.obli.⁊ dixi.ſ.in pꝛi.
fallen.in hac materia excuſſiōis ⁊ hāc
concluſionē refert et ſequitur Ange.de
are.in.ꝺ.§.item ſi quis in fraudeꝫ. in fi
ne.iiij.col.in verſi.quero an excuſſiōe
facta ⁊c.¶ Et quamuis Alexā.in apo.
ad Bal.in.ꝺ.l.j.C.de his q̄ in frau.creꝫ
di.referens dictum Iac.de are.⁊ Ang.
relinquat ſuper hoc cogitandum:ex eo
quod acta facta in vno iudic.nō faciāt
fidem in alio inter alias perſonas vt.l.
cum lite.ff.iud.ſol.tamen indubitanter
tenenda eſt deciſio Iac.de are.et Ang.

¶ Quia quo ad ea que tendunt ad pre‑
parandum viam alteri ad agendū ſen‑
tentia lata inter alios prodeſt etiam al‑
teri ⁊ fidem facit vt.l.j.C.vbi cauſ.fiſ.et
ibi hoc notat Bal.ad fi.⁊ Bal.in.l.ſi q̇s
homicidij.C.de accuſa.⁊ in.l.j.ī fi.C.de
aduo.diuer.indi.⁊ late notat Alex.in.l.
ſepe.in.xj.col.in verſic.vel dic ⁊ notabi
39 lius.ff.de re iudi. ¶ †Quarto queritur
in materia excuſſionis an a ſentētia la‑
ta ſuper excuſſione poſſit appellari? et
Bal.in.l.ij.colū.fi.verſi.quid ergo ſi ve
niant ⁊c.C.quādo fiſ.vel priua.poſt Ni‑
co.de matta.tenet quod a tali ſententia
non poſſit appellari quia cum poſſit in
fringi probando contrarium nō debet
poſſe appellari per.l.ante.C.quo.app.
nō reci.quod dicit eſſe notabile:⁊ illud
dictum refert Alexā.in.l.fi.in apoſt.ad
Bar.ff.de appel.recip. ¶ Subdit tamē
quod Bart.in.l.a diuo pio.§.in vēditio
ne.videtur tenere contrarium ⁊ remit‑
tit ſe ad dicta ibi per eū. ¶ Sed ibi Ale
xan.nihil dicit in proprijs terminis.ſ.
excuſſionis de qua nos loquimur:ſʒ tā
Bar.ꝙ Alexan.ibi diſputant an obmiſ
ſio ordinis de quo in.d.§.in venditiōe.
quia ſcilicet nō fuit incepta executio a
mobilibus vt ibi diſponitur vitiet exe‑
cutionem? ibi Bar.dicit quod executio
nō erit nulla:ſed ſi pars grauet̄ in hoc
poteſt appellare. ¶ Alexā.autē ibi poſt
Jmo.et etiam Jaſ.tenent contra Bart.
videlicet quod executio ſit nulla ex ob‑
miſſione ordinis de quo in.d.§.in vēdi
tione per fundamenta de quibꝰ ibi per
eos. ¶ Tamen prefati doc.nō decidūt
ibi an poſſit appellari vel non:quando
executio non eſſet ipſo iure nulla?
¶ Bal.vero in.l.j.in vl.colū.in verſi.mo
do ego q̄ro ⁊c.C.de appel.determinat
quod ſi fuit oppoſita exceptio prepoſte
rationis ⁊ iudex pronunciauit ſuper ea
aſſumpta cauſa iuris: puta quia dixit
exceptionem ineptam cum tamen eſſet
apta:et ſentētia erit ipſo iure nulla:aut
pronunciauit aſſumpta cauſa facti vt
ꝗa dixit exceptionem nō veram:vel nul
lam aſſignauit cauſaʒ in ſnia:ſed iudex
ſimpliciter exceptioneʒ impugnauit:et
tunc ſnia valebit:ſed poterit appellari
quia nō pronunciauit ſuper ordine iu‑
ris qui eſt immutabilis:ſed ſuper facto
qđ eſt mutabile:⁊ ſic Bal.videtur velle
ꝙ a ſententia lata ſuper exceptione ex‑
cuſſionis que cōcernit ordinē ⁊ prepo‑
ſterationem vt per gl.⁊ doc.in.l.ſi man‑
cipium.§.j.ff.de euict.poſſit appellari:
⁊ pro hoc videt̄ tex.in.l.j.C.de appella.
ſm intellectum Bar.ibi:qui ſumat illū
tex.ꝙ qñ preuertitur ordo vnius cauſe
ad aliam valet ſnia:ſed ab ea poteſt ap‑
pellari cum igit̄ ſentētia lata ſuper ex‑
cuſſione qñ eſt iniuſta preuertat ordinē
cauſe q̄ eſſet inchoanda cōtra debitorē
⁊ non cōtra poſſeſſorē:valere debet:ſed
ab ea dʒ poſſe appellari. ¶ Et iſtaʒ opi.
puto eſſe veriorē:non obſtāte eo qđ vo‑
luit Bald.in.d.l.ij.C.qñ fiſ.vel priua.et
iſta opi.vltra predicta cōprobat̄ ex not.
ꝑ Bart.in.l.ij.in.v.q.ff.de appel.recip.
vbi vult ꝙ a ſnia lata ſuper exceptione
dilatoria in qua pronūciatū fuit nō eſſe
procedendū ad vlteriora ſtāte exceptio
ne:vel ecōuerſo procedēdū eſſe nō ob‑
ſtante exceptiōe pōt appellari:quia in
prima ꝓnūcia nō ſperatur alia ſentētia
ſuper inſtātia a qua per talē pronunciā
cōuentus fuit abſolutus. ¶ Jn ſecūda
aūt pronuncia infertur tale grauamen
qđ reparari nō pōt per appellationē a
diffinitiua:⁊ idē firmat Barto.in omni
exceptione que opponit̄ ad ꝓceſſum:et
cū Bar.tranſeunt alij. Cum ergo exce‑
ptio excuſſionis ſit dilatoria vt.d.l.ita
demuʒ.C.de ꝓcura.⁊ habet̄ per Cor.in
cōſi.lv.iij.vol.in litera c.⁊ dictū fuit.ſ.
qñocūqʒ ſuper ea fuerit ꝓnūciatū iniu
ſte ꝑmitti dʒ appellatio.⁊ vide Alex.in
cōſi.lxxxiij.in cā app.vj.vol.nu.j.et ita
puto tenēdū licet nō inueniā examina‑
40 tum per alios ⁊c. ¶ †Quinto adde in
materia excuſſiōis ꝙ qñ illa eſt faciēda
cōtra hereditatē iacētē dʒ ei dari cura‑
tor:alſ excuſſio nō valeret vt no.Jaco.
de belui.in auť.de fideiuſ.§.ſʒ neqʒ.in
vj.q.dñ allegat.l.j.⁊.ij.ff.đ cura.bo.dā.
⁊ late firmat Alex.i cōſi.c.diſcuſſis ⁊c.
v.vol.⁊ ibi etiam plus ſubdit ꝙ ſi facta
eſſet excuſſio ꝯ hereditatē iacentē:⁊ tē‑
pore quo inceptum eſſet iudicium con‑
tra tertiū poſſeſſorē hereditas eēt adita

oporteret iterū facere excuſſionē cōtra
dictos heredes:nedū de bonis heredi‑
tarijs:ſed etiā de bonis ipſorū heredū
⁊ ita dicit tenere Pe.⁊ Cy.in auť.p̄ſen‑
te.C.de fideiuſſo.in pe.q.⁊ Bal.in.l.per
emptorias.in vl.col.C.ſen.reſ.non poſ.
41 ¶ †Subdit etiā ꝙ ſi facta excuſſione ꝯ
debitorē ⁊ lite poſtea ꝯteſtata cōtra ter‑
tiū poſſeſſorē ſi de nouo ſuꝑuenīāt bōa
ꝑncipali debitori tertiꝰ poſſeſſor etiam
de his bonis ſupuenīētis poterit excipe
re cōtra creditorē poſt litē ꝯteſtatam:⁊
iterū debebit fieri excuſſio ꝑ late allega
ta per dictum Alex.in.d.cōſi.c.vlti.col.
42 ¶ †Sexto adde in materia excuſſionis
ꝙ illa nō eſt faciēda de bonis q̄ ſunt ex‑
tra territoriū iudicis cognoſcētis de cā
vt inq̄t Bal.in.l.ſciēdū.in pn.ff.q̇ ſatiſ.
cog.arg.autē tice p̄ſente.C.de fideiuſ.ꝑ
no.ꝑ glo.⁊ doc.in.l.fi.C.de princip.agē.
in rebus facit.l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſa
ria.ff.qui ſatiſ.cog.⁊ qđ hr̄ in.c.coram.
de electio.vbi ad electioneʒ vocant̄ illi
ſolū qui ſunt in prouincia ad quos ſpe‑
ctat electio:nō aūt illi qui ſunt extra ꝓ‑
uinciā:ſaltē ſi hoc cōmode fieri nō poſ‑
ſit vt ibidē notat̄ ⁊ in.c.cum in eccleſijs.
de preben.lib.vj. ¶ Et ita per predicta
tenet Alex.in cōſi.xcj.repetitꝰ.vij.col.
nu.j.idem tenet Ang.in auť.de fideiuſ.
§.ſed neqʒ.dūmodo ſm eū:talis excuſ‑
ſio de rebus exiſtētibus extra territoriū
nō poſſit fieri abſqʒ difficultate:ſecꝰ ſm
43 eū ſi nulla ſubſit difficultas. ¶ †Jtē ad
de ꝙ in diſcuſſione res inutiles pro ni‑
hilo reputant̄ ſm Bald.in auť.ſed ho‑
die.C.de actio.⁊ obl.in fi.ꝑ.l.ſi inutiles.
ff.vt in poſ.lega.⁊ ſimiliter ſi res debito
ris eſſent in loco forti vt i caſtello vł ar
ce ita ꝙ nō poſſint diſcuti:nā de illis nō
eſt faciēda excuſſio vt no.Ange.in.d.§.
ſed neqʒ.dicēs ita ſentire glo.in.l.ij.cir
44 ca princ.ff.qui ſatiſ.cog. ¶ †Et vltimo
forma faciēde excuſſiōis ponit̄ ꝑ Ang.
in.d.§.ſed neqʒ.in fi.⁊ dicit ꝙ illā bona
ſunt diſcutiēda q̄ ſine aliqua cōtrouer‑
ſia poſſideri pñt:⁊ ſic innuit ꝙ ea q̄ ſunt
in cōtrouerſia ſunt dimittenda: nec per
illa debet retardari proceſſus cōtra ter
tium poſſeſſorem:⁊ pro hoc optime fa‑
cit tex.⁊ ibi no.doc.in.l.a diuo pio.§.ſed
⁊ illud.ff.de re iudi.⁊ de forma excuſſio
nis. Adde Guido.pape.q.432.vbi mul‑
ta ponit ⁊ hec ſufficiant in materia ex‑
cuſſionis quantum cōcernit actionem
45 hypotecariam. ¶ †Quinta concluſio
circa materiā hypotecarie in hac pri‑
ma parte octaue partis principalis eſt
ꝙ ſentētia lata in hypotecaria nō tranſ
fert dominiū in ipſum creditorē ⁊ ideo
ſi lata ſit ſentētia ſuper hypotecaria in
fauorem creditoris contra vnū qui nō
poſſidet:nō poterit creditor agere iudi‑
cati vigore dicte ſententie cōtra alium
qui dictam rem hypotecatā poſſideat
vendicando illam ab eo:ſed contra euʒ
debet iterato agere hypotecaria:⁊ ſi ex
cipiatur per conuentum ꝙ lata ſit ſen‑
tentia ſuper hypotecaria contra alium
⁊ per conſequens quod videatur facta
nouatio poterit replicari duobus mo‑
dis:primo quod iſta nouatio non tollit
veterem obligationem ſed adijcit nouā
ſecundo quod ſententia lata pro ipſo
creditore ei nocere nō debet:iſte eſt tex
no.in.l.ſi fundus.§.creditor.⁊ ibi gloſſ.
Bar.⁊ Sali.optime declarantes predi‑
46 cta.ff.de pigno. ¶ †Sexta cōcluſio eſt
ꝙ etiam ſi creditor elegerit agere hypo
tecaria contra debitorem vel alium ter
tium poſſeſſorem:tamen ſi in totum nō
potuit ſuum creditum conſequi ex ven
ditione pignoris:non tollitur perſona
lis pro reſiduo vt eſt tex.in.l.aduerſus.
⁊ ibi glo.Bar.⁊ Bal.C.de actio.⁊ oblig.
⁊ idem eſt etiam ſi creditor obtinuit il‑
lam rem hypotecatam ad quam egit ſi
bi inſolutum dari pro certa eſtimatio‑
ne:quia pro reſiduo remanet firma a‑
ctio perſonalis vt ibidem declarat Sa
47 lic. ¶ †Septima concluſio eſt quod a‑
ctio hypotecaria non oritur ex obliga‑
tione contracta in diem certam pendē‑
te die: vt firmat Bald.in lege prima.ſe
cunda columna.in verſiculo quero nū‑
quid ante diem.C.commu.delega.text.
et ibi notatur in lege ſoluitur.§.ſi paci
ſcatur.ff.quib.mod.pign.vel hypo.ſol.
hoc tamen limitatur niſi debitor eſſet
ſuſpectus de receſſu vel fuga. Nam ſi
ſuſpitio ſuperuenit poſt obligationem
cōtractam vel ſi aderat tempore contra

de obligationis:tamen illam creditor
ignorauit etiā pendente die poterit cre-
ditor agere hypotecaria:text.eſt et ibi
not.glo.Barto.⁊ Salice.in.l.queſitum.
ff.de pignori.quod nota:qr poteſt de fa-
cili contingere. ¶ Octaua cōcluſio eſt
quod ſtāte ſtatuto quod in caſibus de-
pendentibus ex inſtrumento guarenti
giato vel alijs agatur ſummarie ⁊c.ꝙ
tale ſtatutum habebit etiam locū quā-
do ageretur hypotecaria ex obligatio-
ne bonorū adiecta in hmōi inſtrumen-
tis:et hoc ſi agatur contra debitorem
obligatum in dicto inſtrumento ſecus
autē ſi ageretur contra tertiū poſſeſſo-
rem ita tenet Bal.in.l.j.C.cōmu.de leg.
in.j.colū.in verſi.⁊ facit ad.q.⁊ faciunt
que late ſcripſi.ſ.in iiij.membro ſecun-
48 de partis principalis. ¶ †Nona con-
clu.eſt ꝙ hypotecaria de ſui natura da-
tur inſolidū cōtra vnū ex poſſeſſoribus
bonorū obligatorum:vt.ſ.res quam ille
poſſidet auocetur ab eo in totū niſi ſol-
uat integrum debitum:qrꝰ quelibet res
eſt inſolidum obligata creditori.l.j.C.
ſi vnus ex plu.here.cre.vel debi.et niſi
totum debitum ſoluatur nulla res obli
gata liberatur:ſed etiam ſi pars debiti
ſit ſoluta:remanet quelibet res inſoli- 51
dum obligata pro reſiduo.l.quādiu.C.
de diſtrac.pigno.⁊.l.ſi rem.§.omnis.ff.
de pigno.acti.⁊ ideo eſt in electione cre
ditoris habētis plures res obligatas
vnam ſolam pro vniuerſo debito vende
re.l.creditoris.ff.de diſtrac.pig.Intel-
ligendo tū vt dixi ſupra in primo mem-
bro ſexte partis et predicta procedunt
nō ſolū aduerſus ipſos debitores ⁊ eo
rū heredes:ſed etiam aduerſus tertios
49 poſſeſſores.†vt eſt tex.in.l.moſchis.in 52
prin.ff.de iure fiſ.⁊ ibi not.glo.⁊ Bart.
ponderando tex.dum dicit poſſeſſorem
omnē:nā dictio omnis in ſingulari nu-
mero eſt diſtributiua ⁊ attribuit actum
cuilibet inſolidum vt declarat ibi Bar.
⁊ Barto.⁊ Imol.in.l.hoc articulo.ff.de
here.inſti.⁊ Bar.in.l.fi.C.de debi.ciui.
50 libr.xj. ¶ †Et ratio iſtius deciſionis eſt
qr licet in principali obligatione indefi
nita tam reali quam perſonali inducа-
tur obligatio pro rata.l.reos.§.cum in

tabulis.ff.de duo.reis:tamen ſecus eſt
in obligatione acceſſoria qr.ſ.ſi plures
obligentur acceſſorie indefinite vel col
lectiue:quilibet mero iure obligatur
inſolidum vt in pluribus fideiuſſoribꝰ
vt.l.inter fideiuſſores.⁊.l.ſi cōtendat.⁊
in.l.inter eos.ff.de fideiuſ.⁊ cum hypo
teca bonorum veniat acceſſorie ad obli
gationem principalē vt per Bart.in.l.
ſolutum.§.per liberam.ff.de pign.acti.
ſequitur ꝙ etiā illa cōpetat inſolidū in
quibuſcūqꝫ bonis obligatis.⁊ ratio ra
tionis aſſignari poteſt videlicet ꝙ ſi in
obligatione bonorū in qua veniunt pre
ſentia ⁊ futura vt.l.fin.C.que res obli.
poſ.diceremꝰ ꝙ quelibet res eſſet obli-
gata pro rata:reſultaret incōueniēs:ꝙ
ſi eſſent mille res i qualibet re creditor
haberet perſequi milleſimam partem:
quod eſſet abſurdum:⁊ qr ſi eſſent mille
res de preſenti:poſſent de futuro ſup-
uenire alie mille ⁊ ſic diminueretur hy
poteca primarū rerum ⁊ creditor eſſet in
incerto:merito ergo ad euitandū talia
inconuenientia fuit deciſum ꝙ queli-
bet res hypotecata ſit inſolidum obli-
gata:⁊ ita declarat ⁊ firmat Cor.in con-
ſil.cxxxv.ſupra ſcripti ⁊c.in fi.j.volumi.
51 †Predicta tamen fallunt in hypotecaꝙ
competit pro legatis:quia illa contra
heredes teſtatoris non datur inſolidum
ſed ſolum pro portionibus hereditarijs
ad inſtar perſonalis actionis:vt.l.j.in
fi.⁊ ibi no.Bar.C.cōmu.delega.⁊ Bart.
in.l.legatorum.in prin.ff.de leg.ij.licet
alias contra heredes debitoris hypo-
teca in bonis defuncti competat inſoli
dum:vt.l.j.⁊ ibi Bar.C.de here.actio.et
l.j.⁊ ibi per doct.C.ſi vnus ex plu.here.
52 credi.vel debi. ¶ †Decima cōcluſio eſt
ꝙ hypoteca conſtituta pro grano vino
⁊ oleo ſimpliciter extēditur etiam ad in
crementū ſeu eſtimationē que creuit a
tēpore more iuxta.l.vinū.ff.ſi cer.peta.
Nā illud incremētū ſeu intereſſe venit
per officiū iudicis a tēpore more:vt.l.ſi
ſeruum.§.fi.ff.de ver.obli.⁊ no.Bar.in
d.l.vinum.in vlti.col.in ver.veniamus
ad vltimam partem ⁊c.et ſicut tale in-
tereſſe quod venit officio iudicis ratio
ne rei promiſſe propter moram auget
obligationem

obligationem fideiuſſoris qui ſimplici- 7
ter interceſſit vt no.Bar.in.l.fi.in vlti.
col.in verſi.pro declaratiōe ⁊c.ff.de eo
ꝙ cer.loco in ſua diſtinctione in tertio 8
caſu ita ⁊ dicendū eſt de hypoteca ſim-
pliciter accepta.qr id quod dicitur iſto
caſu in fideiuſſore eſt etiam dicendū in
pignore ⁊ hypoteca vt not.Bar.in.l.ſo-
lutum.§.ſi in ſortem.ff.de pigno.actio.
et de materia eſtimationis que creſcit
propter morā iuxta terminos.d.l.vinū.
vide pulchrū cōſi.Alex.in cōſi.ccxx.pō-
deratis his.vj.vol.⁊c.ſecus aūt eſſet de 1
eo quod creſceret ex cōtumacia debito
ris iuxta.l.j.ff.de in litē iur.vbi vide ⁊c.
¶ Aliud autem eſſet dicendū ſi hypote
ca taxatiue fuiſſet conſtituta pro grano
tantum:qr tunc non teneretur pro au-
gmento:et hoc modo puto procedere
id quod vult Roma.in conſi.xvij.in ca-
ſu propoſite ⁊c.quod prima facie vide-
batur contrariari premiſſis pro qua cō
cordia faciunt etiā notata.ſ.in.v.parte
53 pri.mem.nu.13.vbi vide. ¶ †Undecima
concluſio ſit ꝙ creditor non poteſt pro-
pria autoritate occupare hypotecam
ſed debet procedere decretum vel auto
ritas iudicis niſi forte immineret ſuſpi
tio fuge debitoris vel ſuper hoc eſſet fa
ctum pactū:alias incideret creditor in
penam vt eſt tex.⁊ ibi glo.Bal.⁊ Salic.
in.l.pignoris.C.de pignora.actio.⁊ ibi
eſt glo.pleniſſima de hoc.

¶ Summarium.

1 Hypotecaria quibus perſonis cō-
petāt ⁊ contra quas ⁊ pro quibꝰ rebus.
2 Iuramētū qualiter deferatur in hypo-
tecaria ⁊ creditore in litē iurāte condē-
nabitur debitor ⁊ inquantum.
3 Iuramentū in litē in materia hypote-
carie diuerſimode conſideratur.
4 Agens hypotecaria ex obligatione ge-
nerali cōtra tertiū poſſeſſorē pōt vnā rē
inſolidum eligere.
5 Emēs rē a debitore vt ſatiſfaciat credi-
tori ſi nō ſatiſfaciat tenetᷣ hypotecaria.
6 Hypotecaria cōtra debitorē pōt cumu-
lari cū perſonali ⁊ pōt predictū libellū
in perſonali tantum.
7 Hypotecaria datur cōtra tertium poſſeſ-
ſorē in ſubſidiū ad ꝑtiū re ꝑſcripta vel
perēpta qn̄ ille poſſidet ex cā lucratiua
8 Actio hypotecaria datur ad bona ſita
extra territorium contractus.

¶ Secūdū mēb.viij.partis ꝑncipalis.

Sequitur modo ſecūdū mem-
brū iſtius octaue partisꝰ prin
cipalis.In qua videndū ve
nit quibus perſonis ⁊ cōtra
quas perſonas:⁊ pro quibꝰ
rebus competat actio hypotecaria.
¶ †Et primo clarū eſt ꝙ cōpetit credi-
tori cui bona ſunt hypotecata:vt inſti.
de actio.§.itē ſeruiana.verſiculo quaſi
ſeruiana.itē cōpetit heredibus credito
ris vt.l.j.C.ſi vnus ex pluri.here.cred.
vel debi.⁊ iſtis cōpetit hypotecaria di-
recta.Itē cōpetit ceſſionario vel empto
ri pignoris ⁊ hypotece iuxta totū titu-
lū.ff.⁊.C.de heredi.vel actio.vendi.fa-
ciūt not.per glo.⁊ Bart.in.l.ſi pignori.
ff.fami.herciſ.per Bar.⁊ Pau.de caſt.
in.l.ſi heres pecuniā.ff.ad treb.et.in.l.
ariſto.ff.que res pig.oblig.poſ.Itē cō-
petit alteri creditori cui primus credi-
tor obligauit ſuū nomē debitoris iuxta
l.nomē.C.qui res pigno.obliga.poſ.vel
cui pignus pignori dedit iuxta.l.grege.
§.cū pignori.ff.de pignori.⁊ totum titu-
lū.C.ſi pign.pigno.datū ſit.et iſtis caſi-
bus iſta hypotecaria eſt vtilis que di-
recto cōpetebat principali creditori vt
habetur in dictis locis:cōpetit aūt iſta
actio cōtra principalē debitorē:vt.l.per
ſequutione.⁊ autētica hoc ſi debitor.C.
de pignori.Itē competit cōtra heredes
debitoris vt.l.j.⁊.ij.C.ſi vnus ex pluri.
here.credi.⁊ debi.itē cōtra tertiū poſſeſ
ſorē:qr eſt realis ⁊ ſequitur fundum vt
l.pignoris.ff.de pigno.⁊ ibi Bar.et.l.pi
gnoris.C.eo.ti.⁊ ibi Bar.⁊ Bal.itē con-
tra nomē debitoris obligatū.d.l.nomē.
⁊ ibi Bar.⁊ alij datur aūt ad rem pigno-
ri datā:⁊ ad omnia que cōprehendūtur
in expreſſa:ſeu tacita obligatione vt ap
paret ex his que dicta ſunt.ſ.in ſecun-
da parte principali in.iij.mēbro vbi po
ſui ea que poſſunt in ſpecie obligari:et
in.d.ij.parte in.iiij.mēbro vbi poſui ca-
ſus in quibꝰ a lege inducitᷣ tacita hypo.

⁊ ex his que poſui.s.in.d.ſecũda parte
in ſecũdo mẽbro vbi poſui ea q̃ veniant
in gñali obligatione:in omnibus enim
caſibus notatis in dictis locis ⁊ pro re
bus in illis expreſſis cõpetit hypoteca
ria datur etiã ad recuperandã poſſeſſio
nẽ a qua cecidit creditor tã in pignore
cõuẽtionali ꝙ pretorio vt.l.ij.C.de pre-
to.pigno.Item datur etiã pro legatis iu
xta.l.j.C.cõmu.de leg.Item datur etiaꝫ
ſi pignꝰ vel hypoteca eſſet data ob ali-
quã turpẽ cauſam:q2 hypotecaria non
fundatur in cõtractu:ſed datur ad rem
vt tenet gl.in.l.ij.C.de cõdi.ob tur.cau.
⁊ habet̃ per Bar.⁊ alios in.l.j.ff.eo.tit.
⁊ in.l.iuriſgentiũ.§.ſi ob maleficium.ff.
2 de pac.Alios caſus ponã infra.¶†Se
cundo in materia dubitatur an ſi con-
uentus hypotecaria dolo deſijt poſſe
reſtituere rem an iſto caſu creditor poſ-
ſit iurare in litẽ ⁊ cõuentus debeat con
demnari quãti creditor iurauit?⁊ bre-
uiter reſpondetur ꝙ ſic vt eſt tex.in.l.ſi
fundus.§.in vendicatione.ff.de pigno.
⁊ ibi glo.⁊ Bar.⁊ hoc eſt verum etiam
ſi creditor in libello petijſſet poſſeſſorẽ
condemnari alternatiue vel ad reſtituẽ
dũ rem vel ad ſoluendũ debitum.Nam
licet videretur dicendũ nõ eſſe locũ tũc
iuramento in litẽ ex quo petitũ eſt con-
demnari ad ſoluendũ debitũ cũ tale iu
ramẽtũ preſtetur ſoluꝫ qñ poſſeſſor de-
ſijt poſſe reſtituere rẽ dolo.vt.l.in actio
nibus.ff.de in lit.iur.Tamẽ cũ ſolutio
debiti veniat in actiõe hypotecaria ex
natura obligationis cũ poſſeſſor volẽs
poſſit illud ſoluere.l.mulier.ff.qui pot.
in pig.hab.⁊.l.paulus.§.fi.ff.quib. mo.
pi.vel hy.ſol.Ideo ſi conuentus non re
ſtituat rem neq3 ſoluat debitum ⁊ deſie-
rit poſſe reſtituere ex dolo:poterit cre-
ditor ob reſtitutionẽ nõ factã iurare in
litẽ quãti ſua interſit ob rẽ nõ reſtitutã
ita declarat Bar.in.d.§.in vẽdicatione.
⁊ ſequitur Sal.dicẽs in actione hypo-
tecaria nõ eſſe in obligatiõe ſoluere de
bitũ ſed eſſe in facultate ſoluẽdi q2 poſ-
ſeſſor poteſt ſi vult illud ſoluere:ſed in
obligatione eſſe reſtitutionẽ rei hypote
cate.ex predictis ergo cõcluditur ꝙ qñ
reus cõuẽtus hypotecaria dolo deſijt

poſſe reſtituere rẽ creditor iurat contra
eũ in litẽ quanti ſua interſit ⁊ predicta
militãt qñ agitur cõtra tertiũ poſſeſſo-
3 rẽ.¶†Sed ſi agatur hypotecaria con-
tra debitorẽ ⁊ ipſe dolo deſierit poſſe re
ſtituere creditor nõ poterit iurare in li
tẽ cõtra eũ quãti ſua interſit.ſed ſolum
quantũ eſt creditũ ſuũ cũ vſuris ſibi de
bitis vt eſt tex.⁊ ibi declarat Bar.in.d.
l.ſi fundus.§.ſi pluris.ff.de pign.⁊ opti
mus tex.in.l.ſi iter.§.fi.eo.ti.vbi ponit̃
iſta differentia inter iuramentũ in litẽ
quod defertur creditori ꝯtra tertiũ poſ
ſeſſorẽ dolo deſinentẽ poſſe reſtituere:
⁊ illud qđ defertur cõtra debitorẽ vt ſcꝫ
cõtra tertiũ poſſeſſorẽ iuretur quãti in
tereſt creditoris:cõtra vero debitorem
non iuretur vltra debitum.¶Et ratio
differẽtie eſt:q2 illud qđ creditor conſe-
quitur a tertio poſſeſſore vltra ſuum de
bitũ:tenetur poſtea reſtituere bebitori
per directã pignoratitiam.ſed iſtud in
debitore conuento ceſſat:ideo cõtra eũ
non debet exigi niſi quod eſt debitũ.d.
l.ſi inter.§.fi.⁊ declarat Bar.i.d.l.ſi fun-
dus.§.ſi pluris.⁊ ibi ſequitur Salice.et
Alexã.¶In vno tñ caſu etiã qñ agitur
contra debitorẽ poterit creditor iurare
in litẽ vltra debitum hypotecarium.vcꝫ
qñ creditor eſſet etiã creditor chirogra
pharius:nam ſi creditor cecidit a poſ-
ſeſſione pignoris ⁊ illa reuerſa ſit ad de
bitorem intereſſet dicti creditoris vltra
debitũ hypotecariũ pignus ſibi reſtitui
vt poſſet illud retinere pro credito chi-
rographario iuxta.l.vni.C.ſi ob chiro-
gra.pecu.⁊ ideo iſto caſu contra debito
rẽ qui dolo deſijt poſſe reſtituere:poſſet
creditor iurare in litẽ quãti ſua intereſt
reſpectu debiti chirographarij ⁊ ſic vl-
tra debitum hypotecarium ita declarat
Bar.in.d.l.ſi inter.§.fi.⁊ ibi etiam Sal.
4 ¶†Tertio in materia eſt etiam notan-
dũ ꝙ creditor habẽs gñalẽ hypotecam
in oibus bonis debitoris:poteſt eligere
vnã rẽ ex pluribus agendo hypotecaria
ꝯtra tertiũ poſſeſſorẽ cum oia bona ſint
inſolidũ obligata:vt ſepius dictum eſt
s.⁊ habetur per Barto.in.l.moſchis.ff.
de iure fiſ.cũ cõcordantijs de quibꝰ ibi
5 per Alex.¶†Quarto notandũ eſt ꝙ di-

cta actio hypotecaria competit etiam
cõtra emptorẽ qui rẽ hypotecatã emit
a debitore vt ſatiſfaceret de precio cre-
ditori:nã ſi poſtea non ſatiſfaciat cõue-
niri põt hypotecaria a creditore vt eſt
tex.in.l.diſtractis.iuncta aut.ſequenti.
6 C.de pig.⁊ ibi hoc no.Bal.¶†Quinto
adde in materia ꝙ creditor agens con-
tra debitorem põt cumulare actionem
perſonalem ⁊ hypotecariã quando de-
bitor poſſidet.l.ꝑſequutiõe.⁊ ibi Bart.
⁊ doc.C.de pig.⁊ eodem modo qñ age-
ret cõtra fideiuſſorem poſſidentẽ pignꝰ
vt per gl.in aut.hoc ſi debitor.C.de pi.
⁊ ibi Bar.quã legit cũ.l.perſequutione
precedẽti.in.ij.col.in verſi.vlteriꝰ que
ro.¶Et predicta procedunt etiã ſi libel
lus eſſet ꝓductus in perſonali actione
dũtaxat:nam oppoſita exceptiõe ꝑſcri
ptiõis.xxx.annorũ creditor poterit cu-
mulare hypotecariã:q2 ex iſta cumula
tione nõ leditur reus debitor ⁊ ideo cu
mulari põt vt colligit̃ ex glo.in.l.nemo
ex his.ff.de reg.iur.arg.l.pe.ff.que res
pi.obli.poſ.⁊ q2 vbi duo ꝓpter vnũ ibi
vnum tm̃.l.qui libertatis cãm.§.ſeruꝰ.
ff.de euictio.merito hic fingit̃ vna peti
tio ⁊ nõ plures ſita.no.Bal.i repe.l.edi
ta in materia cumulationis in.v.q.⁊ ad
de Bald.in autẽ.contra rogatus.C.ad
treb.⁊ ꝙ cumulari poſſint perſonalis ⁊
hypotecaria cõtra debitorẽ eſt tex.i au
ten.de fideiuſ.§.ſꝫ neq3.colla.pri.⁊ no.
7 gl.fi.in.d.l.nemo ex his.ad fi.¶†Sex-
to dicta actio hypotecaria dat̃ cõtra vẽ
ditorem rei hypotecate pretendentem
cãm lucratiuã in ſubſidiũ(qñ res hy-
potecata eſſet preſcripta vel perẽpta)
ad preciũ illius vt per gl.Bar.Saly.et
alios in.l.j.ff.de diſtrac.pig.⁊ late dixi.
s.in.v.parte.pri.memb.⁊ in.iiij.memb.
8 ſecunde partis.¶†Septimo dicta a-
ctio hypotecaria dat̃ etiã ad bona ſita
extra locũ contractus vt eſt gl.no.i aut.
vt oẽs obedi.in.ꝓuin.§.hec ꝯſiderãtes
in gl.in ꝟ.hypoteca.colla.vj.⁊ ſic debi-
tor ſortit̃ forum in loco ꝯctus etiaꝫ quo
ad bona exiſtẽtia extra illũ locũ:qñ agi
tur hypotecaria ita dicit ibi gl.⁊ illam
valde notat.⁊ dicit tenendã mẽti Bald.
in.l.ij.in fi.C.manda.¶Plures alij ca-
ſus in hac parte poſſent cumulari cir-
ca perſonas ⁊ res in quibus dat̃ hypo-
tecaria:ſed omnes ſunt relati.s.in ſuis
locis:ne igitur idẽ ſepiꝰ repetatur his
paucis ero contentus.

¶Summarium

1 Actio dotis non oritur cõſtante ma
trimonio niſi in caſu emergẽtis inopie
mariti.
2 Actio hypotecaria in ꝯctu emptionis ꝑ
euictione non orit̃ niſi ſecuta euictiõe.
3 Hypotecaria in legato conditionali vel
in diem nõ oritur niſi purificata condi-
tione.Idem in quacunq3 obligatione.
4 Hypotecaria in fideicommiſſo vl̃i facta
reſtitutione verbali adhuc competit:fa-
cta aũt reſtitutione reali non.
5 Hypotecaria in contractibus puris orit̃
a die obligationis contracte.
6 Probanda quando agitur hypothecca-
ria contra debitorem.
7 Agens hypotecaria contra heredẽ de-
bitoris cuius bona defunctus obliga-
uit quid probare debeat.
8 Agens hypotecaria cõtra tertiũ poſſeſ-
ſorem que probare debeat.
9 Diſpoſitio.l.apud celſuꝫ.§.de auctoris.
ff.de doli exceptiõe q̃ caſu procedat.
10 Emens non dicitur confiteri rem quam
emit eſſe venditoris:nec hoc tenet con
fiteri ſi conueniatur.
11 Creditor agens hypotecaria ꝯtra tertiũ
poſſeſſorem non habẽtem cauſaꝫ a debi
tore quid probare debeat.
12 Actio realis vel perſonalis in rẽ ſcripta
cõpetens ꝯtra auctorem ꝯpetit etiã con
tra eius ſingularem ſucceſſorem.
13 Actio hypothecaria vtilis competit vbi
reconualuit quia debitor ſucceſſit domi
no rei obligate.
14 Hypotecaria directa datur quando de
bitor tꝑe obligatõis emerat ſꝫ nõdũ erat
ſibi res tradita:ſꝫ fuit tradita poſtea.
15 Hypotecaria directa compitit qñ debi-
tor obligauit rem ſub conditione ſi res
ſua fieret:⁊ poſtea fuit acquiſita.
16 Hypotecaria directa competit ex obli-
gatione gñali i bonis poſtea acquiſitis.
17 Hypotecaria non competit ad poſſeſſio-
nem obligatam ſi debitor illam amiſit ⁊
fuit occupeta per alium.

18 hypotecaria an ⁊ quibus caſibus locū
habeat pꝛo poſſeſſione amiſſa per debi-
toꝛem.
19 Interdictum ſaluianum vtile competit
cuiliber creditoꝛi hypotecario.
20 Actio hypotecaria quemadmodum di-
uerſimode intentatur: ita diuerſimode
libellus in ea concipitur.
21 Libell⁹ in hypotecaria directa vel vti
li alternatiue conceptus an nō declara
tus pꝛocedat.
22 Libellus in actione hypotecaria diuer
ſimode venit conſiderandus.
23 Res illa dicitur eſſe in bonis quando
agitur ad illam licet non poſſideatur ⁊
ſi poſſideatur cum exceptione.
24 In libello hypotecario quid ⁊ qualiter
ſit concludendum.
25 Dominium qualiter in actione hypote
caria pꝛobetur.
26 Foꝛma libelli hypotecarij in quo diffe
rat a foꝛma libelli vtilis ſaluiani inter-
dicti.
27 Sētentia in iudicio hypotecario cui⁹
foꝛme eſſe debeat.

¶ Tertiū mēbꝛū. viij. ꝑtis pꝛincipalis.

SEquitur tertiū mēbꝛū iſti⁹
octaue partis ꝑncipalis:
in qua vidēdū eſt ꝑmo qñ
oꝛiat̄ actio hypotecaria.
Scd̄o que ſint ꝓbāda ad
obtinēdū in ea. Tertio de
mō libellādi circa illā ⁊ circa ſaluianū
1 interdictū ⁊c. ¶ † Pꝛimo itaq̄ notandū
eſt ꝙ actio de dote competēs ad eius re
ſtitutionē: non oꝛitur cōſtante matrimo
nio: ſed demū eo ſoluto: niſi in caſu ino
pie mariti vel alterius obligati ad re-
ſtitutionem dotis ita late diſputando
concludit Alexan. dicens hanc eſſe cō-
munem opi. in. l. ſi conſtante. §. j. in dua
bus vltimis co. ff. ſo ma. ⁊ ratio eſt quia
mulier dicitur creditrix pꝛo dote condi
tionaliter. vcʒ ſi matrimoniū ſoluatur
moꝛte mariti vt ibi habet̄: ⁊ ideo pendē
te cōditione nō oꝛit̄ actio. l. cedere diē.
ff. de ꝟ. ſigni. ¶ Ita ēt firmat Alexā. in
cōſi. cvj. viſis ⁊ oppoꝛtune. in pꝛi. col. in
v. vo. Oꝛitur ergo actio de dote ipſi vxo
ri ſtati ſo. matri. moꝛte viri: nō expecta
to lapſu anni: q̄ indulget̄ marito ⁊ eius
heredibus ad reſtitutionē dotis miſera
tionis cauſa iuxta. l. vni. §. exactio. C. de
rei vxo. acti. q2 iſte annus nō ineſt actio
ni vel obligatiōi: ſʒ datur miſerationis
cauſa ideo non impedit natiuitatem a-
ctiōis. ¶ Et pꝛobatur iſtud quia ſoluto
matrimonio ſtatim incipit currere pꝛe-
ſcriptio contra actionem de dote vt. l. in
rebus. §. fi. C. de iure do. qd̄ vtiq̄ non eēt
ſi tunc actio oꝛta non eſſet. l. cum notiſſi
mi. C. de ꝑſcri. xxx. an. q2 non valēti age-
re non currit ꝑſcriptio. l. j. in fi. C. de an-
na. exce. ¶ Et ſicut actio de dote nō oꝛi-
tur niſi demum ſo. matri. (vt dictum eſt)
ita ⁊ dicendum eſt in actione hypoteca
ria que oꝛitur ex expꝛeſſa vel tacita hy-
poteca pꝛo dote: quia actio hypotecaria
a pꝛincipio non naſcitur: niſi pꝛius nata
pꝛincipali obligatione perſonali cui
ipſa accedit vt per Barto. in. l. fideiuſſoꝛ
obligari. in pꝛin. ff. de fideiuſ. ⁊ iſtud fir-
mat Bald. nouel. in tractatu dotis in. x.
parte pꝛincipali. in. xvj. ⁊ vl. limi. ¶ Ubi
tñ declarando dicit ꝙ licet hypotecaria
pꝛo dote nō oꝛiatur cū actione perſona
li niſi demū ſo. matri. Tamen ꝙ ex tunc
retrotrahitur ad tempus contracti ma-
trimonij: q2 dicta obligatio dotis reſti-
tuende contrahitur ſub quadam condi-
tione. vʒ ſi matrimonium ſoluatur: que
ꝯditio cū ſit caſualis retrotrahi dʒ ꝓut
eſt regulare in contractibus ꝙ conditio
purificata retrotrahat̄ ad diem contra-
ctus vt. l. potioꝛ ⁊. l. qui balneum. ff. qui
po. in pi. hab. vt ibi per eum ⁊ ſepiſſime
2 dictū fuit. S. ¶ † Similiter dicēdum eſt
in actione euictionis: q2 etiā illa non na
ſcitur ante ſequutam euictionem. l. ha-
bere licere. ff. de euictio. et. l. qui rem. C.
eo. titu. ⁊ ſimiliter hypotecaria pꝛo eui-
ctione tunc demum naſcitur per ratio-
nem. S. adductam in pꝛoximo pꝛeceden-
ti articulo: ⁊ ita not. Alexan. in. d. conſi.
3 cvj. in pꝛi. col. v. vol. ¶ † Idem etiam di-
cendū eſt in legato cōditiōali vel in diē
q2 añ purificatā cōditionē vel diē nō oꝛi
tur actio in rē nec hypotecaria pꝛo di-
cto legato. ita not. Bald. in. l. j. in. ij. col.
in verſi. q̄ro nunquid ante diē certaʒ ⁊c.
C. cōmu. de leg. ¶ Et idē dīʒ eſt in q̄cun
q̄ alia obligatiōe ꝯditiōali vel in diē vt

ſ. nō oꝛiat̄ hypotecaria niſi demum pu
rificata cōditione vel die vt eſt tex. ⁊ ibi
glo. Bar. ⁊ alij in. l. grege. §. pen. ff. de pi
gno. Si tamē egiſſet creditoꝛ pendente
conditione ⁊ pꝛopterea ſuccubuiſſet: ſi
poſtea purificetur conditio iterū agere
poterit nec ei obſtabit exceptio rei iudi
cate vt ibidem eſt tex. ⁊ vult gloſ. ibi in
4 verb. agere. ¶ † Sed dubitatur an in fi
deicommiſſo vniuerſali purificata con
ditiōe: poſſit fideicōmiſſarius agere hy
potecaria facta reſtitutione verbali:
ante reſtitutionem realē? ⁊ Bal. in. d. l.
j. in pꝛin. C. cōmu. delega. in verſi. quero
nunquid ex fideicōmiſſo vniuerſali ⁊c.
tenet ꝙ ſic mouetur per tex. in autē. cō-
tra rogatus. C. ad treb. vbi eſt tex. expꝛeſ
ſus ꝙ fideicōmiſſario vniuerſali cōpe-
tit hypotecaria pꝛo rebus fideicom-
miſſo ſubiectis: ⁊ glo. ibi in ver. in rē du
bitat quomodo poſſit competere talis
hypotecaria cum videantur res eſſe
ſue ⁊ ideo nō videtur poſſe dici ꝙ dicte
res ſint obligate ipſi fideicommiſſario
l. ſi rem alienam. ff. de pigno. actio. ⁊. l.
neq̄ pignus. ff. de reg. iur. vnde glo. ibi
reputat iſtud mirabile: ⁊ non obſtat. d.
l. neq̄ pign⁹. quia vt declarat Sal. in. d.
auten. contra rogatus. in. iiij. oppo. et
ſentit ibi Bald. in verſi. iteʒ no. ꝙ in ea
dem re. ad hoc reſponderi poteſt ꝙ an-
te reſtitutionem realem factam fideicō
miſſario vniuerſali per ſolam verbalē
reſtitutionem fideicōmiſſarius non ac-
quiſiuit perfectum ⁊ verum dominiū: ⁊
ideo reſpectu iuris quod ſibi defecit in
rebus fideicōmiſſo ſubiectis poſſunt il
le res dici obligate ipſi fideicommiſſo-
rio arg. etiam tex. in. l. ex ſextante. §. lati
nus. ff. de excep. rei iudi. ⁊ ibi eſt gl. no.
in ver. cōſtituto. que ita intelligit vʒ ꝙ
donec quis nō eſt plene dñs rei non ob
ſtat. l. neq̄ pign⁹. ⁊ ita intelligit. l. in re
bus. C. de iure do. ¶ Iſtam etiam intel
ligentiam firmat Paul. de caſt. in. l. j. in
pꝛi. col. in verſi. Sed oppono extra glo.
videtur ⁊c. C. cōmu. delega. vbi dicit ꝙ
illa regula q̄ dicit ꝙ ſemel meū ampli⁹
effici meū nō pōt vt inſti. de leg. §. ſʒ q2
noſtra. ꝓcedit qñ res ē ꝑfecte mea ⁊ mi
hi acquiſita ꝑ regulas iuris: ⁊ ideo nō
habet locum in re legata que acquirit̄
ipſo iure ſine traditione extra regulas
iuris. ¶ Concluditur ergo ꝙ fideicom
miſſarius vniuerſalis poſt factam reſti
tutionem verbalem poſſit agere hypo-
tecaria: ſed non poſt factam reſtitutio-
nem realem quia tunc perfecte eſſet do
min⁹ vt. l. reſtituta. ⁊. l. facta. in ꝑn. ⁊ ibi
not. ff. ad treb. ⁊ ita tenendum puto: q̈-
uis Iaſ. in. d. l. j. in. vij. limi. C. cōmu. de
lega. reliquerit articulū indeciſum di-
cendo nūq̈ de eo fuiſſe bene clarū ⁊ nū
5 q̈ audiuiſſe decidi per aliquem. ¶ † In
alijs aūt obligationibus ⁊ contractib⁹
puris: dicendū eſt ꝙ hypotecaria oꝛia
tur indiſtincte a die oꝛte obligationis ꝑ
ſonalis vt habetur in. l. res hypotece.
ff. de pigno. ⁊. l. grege. §. pen. cum. l. ſeq.
eo. tit. ⁊ faciunt not. per Barto. in. l. fide
iuſſoꝛ obligari. in pꝛinci. ff. de fideiuſſo.
6 ¶ † Secundo loco in iſta tertia parte
octaue partis pꝛincipalis vidēdum eſt
que ſint pꝛobanda in hac actione hypo
tecaria: et in hac parte complectendo
totam materiam ⁊ diſtincte ⁊ clare pꝛo
cedendo ponam ſeptem concluſiones.
¶ Pꝛima igitur concluſio ſit ꝙ quādo
agitur cōtra debitoꝛem pꝛincipalē hy-
potecaria ꝙ ſi hypoteca fuit ſpecialis
de aliqua certa re: debet pꝛobari ꝙ de-
bitoꝛ tempoꝛe obligationis illam poſ-
ſederit: ſi autem hypoteca fuit gene
ralis omnium bonoꝛum: ſufficit pꝛoba
re ꝙ poſt contractam obligationem de
bitoꝛ aliquando poſſederit. ita pꝛobat
tex. no. in. l. ⁊ que nondum. §. j. ff. de pi-
gno. ⁊ iſto caſu non eſt neceſſe pꝛobare
de dominio vel quaſi debitoꝛis: ſʒ vt di
ctū eſt ſufficit ꝓbare illius poſſeſſionē:
dūmodo creditoꝛ agens alleget in ſuo
libello ⁊ in poſitionib⁹ dominium debi
toꝛis: nam abſq̄ alia pꝛobatione reſul-
tat pꝛeſumptiua pꝛobatio dominij. Als
ſi nō poneretur de dominio debitoꝛis:
creditoꝛ agens ſuccūberet non obſtāte
ꝙ pꝛobaſſet poſſeſſionem. ita not. Bart.
in. l. rem alienam in. ij. colū. in verſicu.
quero circa iſtam partem ⁊c. ff. de pi-
gno. actio. ⁊ Ang. de areti. inſtitu. de a-
ctio. §. itē ſeruiana. i. iij. col. ⁊ ratio iſti⁹
deciſionis eſt ꝙ qñ debitoꝛ q̄ obligauit

cōuenitur a creditore hypotecaria non
poteſt refricare queſtionem dominij vł
excipere ⁊ negare ſe nō eſſe dominum:
q⁊ ita excipiendo repelleretur per repli
cationem doli vt eſt text. ⁊ ibi not. per
doc. in. l. ſi inter. §. j. ff. de pign. ⁊ ideo ſuf
ficit ꝓbare poſſeſſionem ⁊ allegare do-
minium debitoris ex quo pro eo preſu
mitur: nam preſumptio non requirit ꝓ
bationem: ſed ſufficit eam allegare vt
per Bart. in. l. ſi adulterium cum ince-
ſtu. §. idem pollioni. ff. de adul. ¶ Dum
tamen dictum eſt ꝙ ſufficit probare poſ
ſeſſionem debitoris intellige tu dum-
modo probetur eum bona fide poſſediſ
ſe. vꝫ ꝙ eam poſſedit vt ſuam ⁊ ſic bona
fide. iux. l. titia. ff. ſo. mā cū poſſiderit bo.
fide ⁊ vt ſuam preſumitur dominus; vel
quaſi vt. l. j. C. de pu. fiſ. ⁊. l. ij. C. ne vxor
pro ma. ⁊ ita in predictis firmat Saly-
ce. i. l. cū res. in. v. col. C. ſi alie. res pig. 7
da ſit. ¶ Illud autem qꝺ dictum eſt ꝙ
debitor conuentus hypotecaria non po
teſt negare ſe dominū. per. d. l. ſi inter.
§. j. ff. de pigno. Intellige tu procedere
quando debitor obligauit in ſpecie ali-
quam certam rem. nam cum obligaue-
rit illam expreſſe vt ſuā: ſi nunc negaret
illam fuiſſe ſuam ⁊ ſe nō fuiſſe dominū
conuinceretur de mendacio ⁊ repellere
tur exceptiōe doli. d. l. ſi inter. §. j. ⁊. d. l.
rem alienam. in fi. ſecus autem eſt quā
do debitor omnia ſuā bona obligaſſet
in genere. Nam tunc conuentus ſuper
vna re in ſpecie nō prohibetur debitor
excipere ꝙ illa res nō fuerit ſua: ſed al
terius. dummodo nominet eū cuius di-
cit illam rem eſſe. ⁊ ꝓbet ſe fructus per
cipere nomine illius. alꝭ ſi hoc non ꝓ-
baret ex quo poſſidet ⁊ res preſumitur
eſſe ſua ſuccumberet ⁊ deberet cōdem-
nari. iuxta not. in. l. ij. C. vbi in rem act.
Et facit ꝙ cum ſit preſumptio pro cre-
ditore agente contra debitorez onus ꝓ
bandi transfertur in debitorem. l. ſiue
poſſidetis. C. de ꝓba. Sꝫ ſi debitor exci
peret ꝙ illa res nō ſit ſua ⁊ nominaret
dominū ⁊ ꝓbaret abſolueret: q⁊ in gene
rali obligatione non cōuincitur de mē
dacio: ꝓut in ſpāli: q⁊ ſtant iſta ſimul ꝙ
veraciter debitor obligauerit oia ſua
bona: ⁊ ꝙ iſta res ad quā in ſpecie agit
nō fuerit: nec ſit debitoris. ⁊ ideo ceſſat
diſpoſitio. d. l. ſi inter. §. j. ⁊. d. l. rem alie
nam. §. fi. Et ita refert ⁊ firmat Saly. in
d. l. cuꝫ res. in. v. colū. C. ſi alie. res pig.
da. ſit. ⁊ in. l. rem alienaꝫ. in pe. col. ff. de
pigno. ac. ⁊ ibi Alex. in apoſt. ad Bar. et
Ange. de are. inſtitu. de ac. §. item ſer-
uiana. in. iij. col. in verſi. ⁊ predicta pro-
cedunt in ſpeciali hypoteca. ¶ Item
creditor agens hypotecaria contra de
bitorem debet etiaꝫ probare ꝙ debitor
cōuentus poſſideat etiam tempore mo
ti iudicij: q⁊ cum iſta ſit actio in rem. vt
l. pignoris. ff. de pigno. ⁊. l. pignoris. C.
eo. tit. requirit ꝙ reus conuentus poſ-
ſideat: vt. l. j. C. vbi in rem ac. ⁊. l. j. C. de
alie. iudi. mutan. cau. fac. ⁊ ita in ſpē tꝫ
Pau. de caſt. in. d. l. rem alienam. in pe.
colū. in verſi. qualiter autez ꝓbetur. qꝺ
nota ne erres. ¶ † Secūda cōcluſio eſt
ꝙ quando debitor obligauit rem illius
qui poſtea fuit heres debitoris obliga
uit tamen illam vt propriam non vt a-
lienam. tūc ſi creditor agat contra illuꝫ
qui eſt dominus rei modo effectū here-
dem debitoris hypotecaria heres non
poterit refricare queſtionem dominij: ſi
cut non poſſet ipſe debitor defunctus
q⁊ iſto modo detegeretur mendaciū de-
functi. ⁊ ideo iſto caſu ſufficit probare
poſſeſſionem defuncti tempore contra
cte obligationis ⁊ de preſenti poſſeſſio
nem heredis deducendo et allegando
etiam eius dominium: vt. ſ. in prece-
denti concluſione dictum eſt in principali debitore. vt de hoc eſt text. in. d. l.
rem alienam. in fin. et ibi per docto. ff.
de pigno. act. ¶ Similiter idem dicen
dum eſſet ſi defunctus feciſſet dictam
obligationem et contractum nomine
heredis ⁊ promiſiſſet de rato pro eo. tūc
enim teneretur heres habere ratum
dictum contractum et ſufficeret eadem
ꝓbatio de qua. ſ. Ita not. Pau. de ca. in
l. ſolutū. §. ſolutā. in prin. ⁊ in. d. l. rē alie
nā. i. ij. co. in verſi. ex ſecūda parte. ff. de
pignor. actio. ¶ Sed ſi extra iſtos duos
caſus defunctus obligaſſet rem que nō
erat ſua: ſed erat illius qui poſtea fuit
ſuus heres an tunc recōualeſcat pignꝰ

et competat hypotecaria. habetur per
glo. in. d. l. rem alienam. ⁊ ibi Saly. po-
nentem plenam diſtinctionē. in. iij. col.
⁊ late poſui. ſ. in. ij. parte principali. in
8 ij. mēbro. nu. 5 j. vbi vide. ¶ † Tertia cō-
cluſio eſt qꝺ quando agitur hypoteca-
ria contra tertium poſſeſſorem ſeu aliū
ſingularem ſucceſſorem habentem cau
ſam in pignore ſeu hypoteca a princi-
pali debitore qꝺ ſm magis veram opi.
tenetur creditor probare de dominio di
recto vtili vł quaſi debitoris. Et hoc ſi-
ue ille ſucceſſor pretēdat cauſam lucra-
tiuam ſiue oneroſam: ſiue nullam cau-
ſam. Iſtam opi. tenet Barto. in. d. l. rem
alienam. in. ij. col. ff. de pig. ac. ¶ Repro
bata opi. Cy. in. l. cuꝫ res. C. ſi alieñ. res
pigno. da. ſit. quam ibi Bart. ſequutus
fuit: ſm quam opi. diſtinguebatur inter
cauſam lucratiuā ⁊ cauſam oneroſam.
Nā in lucratiua dicebant ſufficere pro-
bationem que ſufficit contra debitorez
principalē: vt dictū fuit. ſ. in. j. conclu-
ſione in oneroſa autem dicebant requi
ri probationem dominij vel quaſi. arg.
l. apud celſum. §. de auctoris. ff. de doli
except. vbi habetur qꝺ dolus auctoris
obſtat ſingulari ſucceſſori qū vult vti
9 acceſſione ſui auctoris. ¶ † Ad quod re
ſpondet Bar. in. d. l. rem alienā. ꝙ diſpo
ſitio. d. §. de auctoris. habet locum quā-
do ſucceſſor ſingularis agit: tunc enim
dolus auctoris obſtat ſingulari ſucceſ-
ſori: ⁊ habet locū. d. §. de auctoris. Non
aūt hꝫ locū quando ſucceſſor poſſidet ⁊
cōuenitur in iudicio. q⁊ tunc ei indiſtin
cte non nocet dolus auctoris vt. l. an vi
tiū. ff. de diuer. ⁊ temp. preſcrip. ⁊ not. in
l. ij. §. j. ff. de doli excep. vnde cū in termi
nis noſtris tertius poſſeſſor poſſideat ⁊
conueniatur hypotecaria: non autem
agat: non dꝫ ei nocere dolus auctoris
ita not. Bar. in. d. l. rem alienā. ¶ Saly.
vero in. d. l. cū res. ⁊ in. d. l. rē alienā ap
probat opi. Bar. inquantū Bart. repro-
bauit diſtinctionem Cy. inter cauſam
lucratiuaꝫ ⁊ cauſam oneroſam. ¶ Sed 10
inquantū Bar. concluſit qꝺ indiſtincte
creditor agens hypotecaria contra ter
tium poſſeſſorē habentē vel non haben
tem cauſam a debitore teneatur ꝓbare
dñio debitoris: ipſe Saly. tenet contra-
rium ⁊ in hoc ipſe dicit qꝺ ſufficit pro-
bare cōtra tertium poſſeſſorē habentez
cauſam a debitore: ꝙ debitor bona fide
poſſederit: abſqꜫ eo qꝺ de alio illius ti-
tulo probetur: ⁊ mouetur Salyce. q⁊ ex
quo cōſtat iudici ꝙ tertius poſſeſſor di-
ctam rem accepit a debitore vt propriā
ipſius debitoris: ſicut debitor excipien
do qꝺ res non fuit ſua repellitur repli-
catione doli propter mendaciū. d. l. ſi in
ter. §. j. ita dꝫ repelli tertius poſſeſſor q̇
dictam rem accepit vt propriā debito-
ris: ⁊ iſtud corroborat Salyc. pluribus
alijs rationibus perſuaſiuis concludē-
do qꝺ poſſeſſor habens titulū a debito-
re videtur fateri debitorem eſſe domi-
num. ¶ Sed iſtis non obſtantibus opi-
nionem Bar. in. d. l. rem alienam: tenet
Ang. de are. inſti. de actio. in. §. item ſer
uiana. ⁊ dicit illam in practica obſerua
ri preterqꜫ in caſu quādo appareret de-
bitorem alienaſſe in tertiuꝫ poſſeſſorez
cum participatione fraudis in damnū
creditoris ſm Bal. in rub. C. q̇ in fraud.
credi. Et mouetur Areti. ad hoc tenedū
quia creditor pretendit tantum modo
ius in re. vcꝫ hypotecam que non tri-
buit titulū habilem ad acquiſitionem
dominij vel ad vſucapionem: ſed ex ea
poteſt ſolū cōſequi poſſeſſionē vt. l. ſi cū
venditor. i prin. ff. de euictio. ¶ Tertiꝰ
aūt poſſeſſor qui emit bona fide hꝫ titu
lum ⁊ poſſeſſionē de preſenti ergo tan-
tō habens pinguiora iura dꝫ obtinere
ſicut in ſimili dr in petitione heredita-
tis que nō datur ꝯ titulo poſſidentē. vt
l. j. ⁊. ij. C. de peti. heredi. ⁊ facit illud qꝺ
habetur in. l. ſiue{ aūt. §. ſi duobus. ff. de
publicia. Nec obſtat ſm Are. ꝙ preſens
poſſeſſor q̇ hꝫ cauſam a debitore nō poſ
ſit dicere rem nō fuiſſe debitoris: q⁊ rñ-
det ꝙ poſſeſſor ꝯuentus iſtud nō negat
nec affirmat: ſed ſimpliciter dicit habe-
re titulū a debitore vt i ſimili. no. Bar.
in publiciana in. l. pōponiꝰ. §. ſi iuſſus.
ff. de acq̇. poſ. ¶ † Dictā etiā opi. Bart.
in. d. l. rē alienā. tenet Ange. in. l. j. ff. de
publicia. ſuper glo. in ver. a nō dño. vbi
ex no. ibi per glo. colligit qꝺ emptor nō
cenſeꝛ cōfiteri rē eſſe venditoris: ⁊ ideo

ſubdit ꝙ ſi emptor conueniatur: hypotecaria ſuper re empta a creditore venditoris poterit negare rem fuiſſe illius vēditoris nō obſtante qđ ab eo habeat cauſam ⁊ dicit ſe hoc de facto pluries practicaſſe: ⁊ iſtam opiñ. ex fundamento Ang. tenet etiā Alexā. in conſi. cxv. viſo proceſſu in. vj. vol. in fi. vbi etiā dicit qđ Saly. qui tenuit in. d. l. cum res. qđ habens titulū vel cauſam ab aliquo cenſeatur fateri illū eſſe dñm fuit decept⁹: qꝛ eius fundamentū non probat̃ iure: ſed imo contrariū eſt de iure per. d. glo. in. d. l. j. ⁊ ibi per Ang. ¶ Idem etiā firmat Alex. in conſi. xliij. viſis ⁊ ponderatis in. ij. col. in verſi. preterea ad probandū locationē ⁊c. iiij. vol. ⁊ in cōſi. clxxxv. in cauſa appellationis ⁊c. ij. col. verſic. nec etiā dictus. v. vol. vera ergo videt̃ concluſio qđ licet quis habeat cauſam aliquo: ſi conueniatur actione reali poſſit negare illum a quo cauſam habuit non fuiſſe dñm: ſed in caſu contrario vꝫ an ille a quo ego cauſam habeo poſſit negare contra me fuiſſe dñm: dicenduꝫ eſt qđ nō vt tenent Bar. Bal. ⁊ alij in. d. l. cum res. C. de probat. ⁊ Alex. in. l. commodare. in fi. apoſtille magne. ff. cōmo. ⁊ in. l. ſi alienam. poſt Bar. ibi ⁊ alios. ff. ſol. ma. in pri. col. ¶ Ratio autem differentie inter primum ⁊ ſcðm caſum eſt: qꝛ in primo caſu qñ ille qui habet cauſam ab alio negat eum a quo cauſam habet fuiſſe dñm non allegat ſuam turpitudinem nec de mendacio cōuincitur: in ſecundo autem caſu quando ille a quo ego habeo cauſam negat ſe fuiſſe dñm detegit ſuam turpitudinē ⁊ mendaciū ita dicit Alex. in. d. l. ſi alienā. ¶ Et iſtā puto eſſe veram cōcluſionem in hoc articulo ⁊ tenendā: ⁊ per eam apparet qđ quedam diſtinctio quā ponit Paul. de caſt. in. d. l. cum res. in vlt. col. i ver. no. iſtā glo. C. de probat. inquantū dicit qđ ſi tertius poſſeſſor habens cauſam ab 11
vno: cōueniat̃ ab alio aut ipſe agat contra aliū nō prohibet̃ negare illū a quo cauſam habet fuiſſe dñm ⁊ hoc mō procedāt no. per glo. in. d. l. cū res. ſed ſi ille qui hꝫ cauſam ab vno agat ꝯ illū vel ab eo conueniat̃ tūc ad inuicē non poſſunt referre queſtionē dominij: nō eſt vera: qꝛ vt dictū eſt faciēda eſt differētia an ille a quo q̇s hꝫ cauſam neget ſe eſſe dñm ⁊ non poſſit qꝛ allegaret ſuā turpitudinem: an vero ille qui cām hꝫ ab alio neget illum fuiſſe dñm: ⁊ poſſit: qꝛ ex hoc nullam turpitudinē allegat: et hoc ſiue inuicē agant vel cōueniant̃: ſiue contra alios agant vel cōueniant̃ ab alijs: nam ſemper eadē ratio militat et ita ſi recte aduertat̃ tenet glo. in. d. l. cū res. in glo. in ver. in vacuam. ¶ Similiter per iſta tollitur quedā modificatio quam idem Pau. de caſt. in. d. l. rem alienam. dabat ad deciſionē Bar. ibi vꝫ ꝙ deciſio Bart. procedat qñ tertius poſſeſſor nō allegaret ſe habere cauſam a debitore: qꝛ ex quo ipſe hoc nō allegat: non pōt etiam allegari per creditorē: ſed ſi tertius poſſeſſor allegaret ſe habere titulū a debitore tunc nō procedat opi. Bar. quaſi videatur tūc fateri rem fuiſſe in bonis debitoris: quia iſta modificatio Paul. eſt verbalis potius q̄ꝫ realis: quia eadem ratio eſt. ſiue titulus habitus a debitore probetur per creditoreꝫ ſiue alleget̃ per ipſum poſſeſſorē. ¶ Et propterea tenenda eſt concluſio illa ſupra firmata tanq̄ꝫ verior ⁊ cōior ꝙ poſſeſſor conuentus hypotecaria a creditore: etiam qđ habeat titulum vel cauſam a debitore poſſit negare debitorē fuiſſe dñm: qꝛ negando hoc non allegat ſuā turpitudinē: ⁊ ideo creditor agēs debet docere de dominio vel quaſi ſui debitoris alias obtinere non pōt: ſed ſi cauſa ageret̃ cū debitore qui cauſam ⁊ titulū alteri conceſſit: ſiue debitor agat ſiue conueniatur et ſiue iudiciū ſit inter ip̄m ⁊ illū cui cauſam dedit ſiue ſit inter alios: non poterit ille qui cauſam vel titulū dedit alteri negare ſe fuiſſe dñm illius rei: qꝛ hoc negādo allegaret ſuā turpitudinem iuxta concluſionē Alex. in. d. l. ſi alienā. et alia ſupra allegata. ¶ † Quarta cōcluſio eſt que reddit̃ clara ex dictis in precedenti concluſione: qđ creditor hypotecaria agens contra tertium poſſeſſorem non habentē cauſam a debitore dꝫ p̄bare de dñio directo vtili vel quaſi ſui debitoris in re ad quā agit ⁊ in hoc

cōcordant Cy. Bart. ⁊ Saly. ⁊ cōiter alij in. d. l. cū res. C. ſi alie. res pi. da. ſit. et in d. l. rem alienā. C. de pigñ. actio. et ratio iſtius concluſionis eſt: qꝛ hypotecaria non confert titulū habilem ad dominij 12
acquiſitionē nec ad vſucapionē: ſed ſolum ad obtinendā poſſeſſionē: vt. l. ſi cuꝫ venditor. in prin. ff. de euict. ⁊ ideo agēs hypotecaria debet fundare ſuaꝫ intētionem in titulo ⁊ iure ſui debitoris: ⁊ illud probare qđ ipſe debitor teneret̃ probare ſi vellet obtinere cōtra talē poſſeſſorē vt eſt tex. ⁊ ibi no. per gloſſ. ⁊ doc. in. l. ſi ab eo. ff. de pigno. ⁊ ita etiā firmat Ang. de are. in. d. §. itē ſeruiana. in. iiij. col. in ver. quarto caſu principali ⁊c. ¶ Sꝫ circa duas precedentes concluſiones pōt dubitari: quid ſi ex aliqua lege caueret̃ qđ in hypotecaria ſufficeret probare qđ poſſeſſor haberet titulum ſeu cauſam a debitore (vt eſt Florentie vbi ſtatutum ita diſponit) an in tali ſtatuto comprehēdatur nō ſolū ille qui hꝫ titulū proprie ab ipſo debitore: ſed etiā ille qui improprie ⁊ ficte ab eo tituluꝫ ſeu cauſam hꝫ: vt in eo qui miſſus eſt in tenutā auctore pretore in bonis dicti debitoris vel q̇ ex ſcðo decreto iudicis illa bona in ſolutum habuit iuxta. l. non eſt mirū. ff. de pig. act. vbi habetur de tenutario ex primo decreto ⁊. l. j. C. ſi in cauſam iudi. pi. cap. ſit. et. l. ſi ob cauſam. C. de euict. vbi hr̃ de ſcðo decreto: ⁊ in dictis locis dicit̃ qđ factū iudicis reputat̃ factuꝫ partis? 13
¶ Et breuiter dicendū eſt qđ nō: qꝛ adeptus poſſeſſionē ex primo vel ſcðo decreto iudicis: ficte ⁊ improprie dr habere cauſam a debitore: vt habet̃ in dictis iuribus: ⁊ no. Bar. in. l. eleganter. in p̄n. in ver. ad tertiū oppono ⁊c. ff. de pig. ac. vnde cū ſtatutū loquat̃ de habente cām vel titulū a debitore ⁊ loquat̃ preter ius cōe dꝫ intelligi de eo qui proprie ⁊ vere hꝫ cauſam a debitore: non aūt de eo qui ficte ⁊ improprie per tex. iuncta gloſſ. in l. iij. §. hec verba. ⁊ ibi no. Bar. ⁊ Pau. de ca. ff. de neg. ge. ⁊ tāto magis cuꝫ diuerſa ſit ratio qñ quis acquirit titulū vel cām ab ip̄o debitore q̄ꝫ qñ acq̇rit mediāte iudice ⁊ ei⁹ decreto p̄ no. i. l. iuſte poſſidet. ff. de acqui. poſ. ¶ Unde ſtante diuerſitate rationis ſtatutū loquens in caſu vero non dꝫ trahi ad caſuꝫ fictū iuxta not. in. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantū. ff. de libe. ⁊ poſ. ⁊ ita vidi obſeruari in practica ⁊ puto tenendum. ¶ † Pōt etiam dubitari in dicto ſtatuto an illud habeat locū quando poſſeſſor qui cōuenitur hypotecaria non hꝫ cauſam a debitore immediate: ſed mediate: qꝛ. ſ. emit ab alio qui emit ab ipſo debitore? ⁊ puto dicendū qđ ſic: qꝛ probationes que ſufficiebant contra primū emptorē vident̃ etiā ſufficere cōtra ſecūdū iuxta not. per Bar. in. l. ſi ſuperat⁹. in fi. ff. de pignori. ⁊ in. l. ſepe. in fi. ff. de rei iud. ⁊ in. l. ſi mater. §. fina. ff. de excep. rei iud. ⁊ in omnibus dictis locis per Alex. ⁊ no. quaſi in proprijs terminis Sozi. in conſi. lxxxix. in cauſa agitata pri. volu. in verſic. ſi ergo ſatis eſt ⁊c. ¶ Probat̃ etiā quia qñ ſumus in actione reali vel perſonali in reꝫ ſcripta ius agendi qđ competebat contra auctorem cōpetit etiam cōtra eius ſingularem ſucceſſorem vt tenet Bar. in. l. ſi tertius. §. ſi quis prius. in verſi. ſcðo quero vtrū ius agēdi. ff. de aqua plu. arcen. ¶ Unde illud ius qđ competebat creditori contra primū emptorem cōpetere etiā dꝫ cōtra eum qui emit ab illo et ita puto tenendum ⁊ obſeruari vidi in practica ⁊c. ⁊ ita expreſſe loquit̃ dictū ſtatutum Florentinū. vꝫ de habēte cauſam a debitore vel eius ſucceſſore vniuerſali vel ſingulari vnde ceſſat oīs diſputatio ⁊c. ¶ † Quinta cōcluſio eſt ꝙ qñ debitor a principio obligauit ſimpliciter rem que non erat ſua: ſed erat alterius cuius poſtea ipſe debitor fuit effectus heres illa obligatio ⁊ hypoteca ex hoc quod debitor effectus fuit heres domini illius rei reconualuit: ⁊ hoc caſu dabitur creditori vtilis hypotecaria: non directa: qꝛ directa competit qñ a principio pignus potuit cōſtitui et valuit: vtilis aūt competit qñ a principio hypoteca non valuit qꝛ data in re aliena: ſed ex ſuperuenieñti dñio ipſi debitori: fuit cōfirmata: nam lꝫ tunc verba nam ſeruiant: tñ ex mēte legis datur: ⁊ de his habetur in text. iunctis gl. in. d. l. rem alienam. ff. de pigno. actiōe. ¶ Et predicta procedunt quando ſim

pliciter ſuperuenit dominiū ipſi debito
ri: ſed ſi debitoꝛ poſt ſuperuenientiam
dominij declararet expꝛeſſe ꝙ hypote-
ca ex nunc valeret vel illam expꝛeſſe ra
tificaret tunc competeret directa ꝑpter
expꝛeſſionē verboꝝ.ita declarat Paul.
de ca.in.d.l.rem alienā.in.ij.col.in ver.
14 ſequēdo igitur oꝛdinē glo. ¶ †Item in-
tellige iſtam concluſionem qn̄ tempoꝛe
hypotece conſtitute nullum ius compe
tebat debitoꝛi in.d.re ſpecialiter obliga
ta.Nam ſi a pꝛincipio debitoꝛi in dicta
re vel ad dictam rem competijſſet aliqđ
ius:puta quia emerat illam:ſed nondū
fuerat ſibi tradita:tunc obligando illaʒ
cenſeretur obligaſſe actionem perſona-
lem ſibi contra venditoꝛem competen-
tem:⁊ obligatio dicte actionis valeret a
pꝛincipio:⁊ ſi poſtea virtute dicte actio
nis ſibi tradatur res extinguetur obli-
gatio dicte actiōis perſonalis ſicut ex-
tinguitur ipſa actio per traditionem:et
ipſum dominium ſuperueniens ipſi de
bitoꝛi ex cauſa de pꝛeterito oꝛta etiā an
te pignoꝛationem confirmabit hypote-
cam etiam quo ad directam hypoteca-
riam text.eſt ⁊ ibi not.in.l.j.in pꝛinci.ff.
de pigno.et in.l.iij.§.cuʒ ex cauſa.ff.qui
po.in pig.hab.⁊ optime declarat Paul.
de ca.in.d.l.rem alienā.in.ij.col.in ver.
15 nunc circa iſtum paſſum ⁊c. ¶ †Et idem
dicendum eſt ſi tempoꝛe obligationis
debitoꝛ nullum ius habuiſſet in dicta re
nec ad rem:ſed obligauit eam non pu
re:ſed ſub conditione ſi ſua vel cum ſua
erit.Nā licet a pꝛincipio obligatio non
valuerit ſed fuerit in ſuſpenſo:tamē pu
rificata poſtea conditione q2 res effecta
ſit debitoꝛis : valebit obligatio vſqꝫ a
pꝛincipio etiam quo ad directam hypo-
thecariam:nam debitoꝛ verbis expꝛeſ-
ſis voluit obligare adueniente conditio
ne vt eſt tex.in.l.ſi fundus.§.aliena res.
ff.de pigno.Secus autem ſi obligaſſet
pure rem que erat aliena:nam tunc vo-
luit obligationem valere a pꝛincipio:et
quia tunc valere non potuit etiam quod
poſtea ſuperueniat dominium de rigo-
re ipſa hypoteca reconualeſcere non po
teſt obſtante regula cathoniana.vt.l.ce
tera.§.j.ff.de lega.j.ſed de equitate da-
tur vtilis.d.l.rem alienam.In conditiō
nali autē obligatione.vʒ ſi ſua erit:ceſ-
ſante impedimento/valet ꝙ res efficiat
ſua valet etiam de rigoꝛe vt.l.pe.⁊ fi.ff.
de regu.cathonia. ideo datur directa.
16 ¶ †Similiter idem dicendū eſt in obli-
gatione generali omnium bonoꝛuʒ q2.ſ.
ſi debitoꝛ poſt talem obligationem acq-
rat bona:in illis etiam valet hypoteca
quo ad directam hypotecariam:quia in
illis cenſetur contracta obligatio ſub
eadem conditione vʒ ſi ſua erunt ita in-
telligitur.d.l.j.in pꝛin.ff.de pigno.⁊ ita
optime declarat Paul.de ca.in.d.l.rem
alienam.in.ij.col.in verſic.idem ſi non
habeo ius in re nec ad rem ⁊c. ¶ Habes
ergo ex pꝛemiſſis:qn̄ in terminis.d.l.rē
alienam.creditoꝛi directa hypotheca-
ria competat ⁊ qn̄ vtilis.Cuius autem
effectus ſit iſta diſcuſſio.vcʒ an cōpetat
directa vel vtilis videbis infra duʒ tra
17 ctabitur de libello hypotecarie. ¶ †Se-
pta cōcluſio eſt quod ſi debitoꝛ tempoꝛe
obligationis nullum aliud ius habebat
in re hypotecata:niſi ſolam poſſeſſio-
nem:non poſſet creditoꝛ per hypoteca
riam auocare poſſeſſionē ſibi per debi-
toꝛem obligatam:a tertio poſſeſſoꝛe ad
quē dicta res deuenit poſt obligationeʒ
cōtractam ⁊ ratio eſt quia hypoteca ex-
tinguitur peremptione rei hypoteca-
te:puta ſi ſeruus obligatus moꝛiat:ſed
dicta poſſeſſio que erat penes debitoꝛē
tempoꝛe obligationis: ſtatim cum per
eum fuit amiſſa et per alium occupata
extincta fuit:⁊ nouus poſſeſſoꝛ non dici
tur habere illam poſſeſſionē quā pꝛius
habuit debitoꝛ:ſed nouam et diuerſam
ab illa:licet ſecus ſit in dominio vt late
per Iaſ.in.l.j.§.per pꝛocuratoꝛem.ff.de
acquirend.poſſ.Imo ſi debitoꝛ de nouo
inciperet poſſidere etiā in eo noua poſ
ſeſſio diceretur:vt.l.ſi is qui pꝛo empto
re.§.pe.ff.de vſucap.merito nouus poſ-
ſeſſoꝛ non poteſt conueniri hypoteca-
ria pꝛo poſſeſſione ſeu iure poſſidendi:
quod debitoꝛ obligauit.ita ſolenniter
determinat Bar.in.d.l.rem alienam.in
ij.col.in ver.ſed contra hoc oppono ⁊c.
Et cum eo tranſit ibi Salycet.in.v.q.et
idem Salyc.in.d.l.cū res.in fi.C.ſi alie.

res pigno.da.ſit.⁊ ita etiam ante eos te
nuit Cyn.vt ipſi referunt.⁊ firmat ⁊ cō
pꝛobat Ange.de areti.inſtitu.de act.in
§.item ſeruiana.in penult.colū.in glo.
in ver.appellatione ⁊c. ¶ Pꝛedicta ta-
men intellige:niſi res in qua poſſeſſio
fuit obligata creditoꝛi tranſlata fuiſſet
in tertium per debitoꝛem ex contractu
cōmodati:locati: vel ſimili.quia ex hu-
iuſmodi contractibus tranſſertur in re
cipientes quedam detentatio.⁊ dicun-
tur potius eſſe in poſſeſſione ꝙ poſſide
re vt.l.iij.in.fi.ff.de acqui.poſ.⁊ contra
eos agi poteſt per dominum actione in
rem:vt.l.officiuʒ.ff.de rei ven.⁊.l.ſi ven
tri.§.penulti.ff.de pꝛiui.credi.Sicut er
go poſſunt conueniri actione in reʒ ita
dicenduʒ eſt eos poſſe conueniri hypo
tecaria pꝛo illo iure poſſeſſionis ad ſi-
militudinem actionis in rem.Et tales
detentatoꝛes tranſſerent in creditoꝛem
agentem hypotecaria ꝙtum in eis eſt.
ſ.illam detentationem ſicut dicimus in
rei vendicatione.d.l.officiuʒ.cum eniʒ
tales potuerint per debitoꝛem cōueni
ri actione in rem ad dictam detentatio-
nem.d.l.officium.illa actio de futuro
cōpetitur a debitoꝛi fuit obligata per
ipſum in generali obligatiōe bonoꝛū.
et ideo illa poteſt intentari vtiliter per
creditoꝛem.iuxta.l.nomē.C.q̄ res pig.
obli.poſ.ita declarant Bart.et Saly.in
d.l.rem alienā.in verſiculis.ſ.allega-
tis.⁊ ſequitur etiā Saly.in.d.l.nomen.
Et faciunt notata per eundem Saly.in
d.l.nomen.in vlti.q.Et ita firmat Alex.
in conſi.cxij.viſo quodam ⁊c.vj.vol.nu.
18 j. ¶ †Et licet vt dictum eſt quando fuit
obligata ſola poſſeſſio ⁊ illa fuit amiſſa
per debitoꝛem non poſſit agi hypote-
caria contra tertium poſſeſſoꝛem extra
caſus pꝛime notatos.Tamē bene po-
terit auocari per creditoꝛeʒ vtili inter-
dicto qđ directo cōpetit debitoꝛi.iuxta
d.l.nomen.Nam cum debitoꝛ pꝛiuatus
fuit a tertio ſua poſſeſſiōe incepit ei cō
petere interdictuʒ poſſeſſoꝛiū directū.
⁊ illud tempoꝛe obligationis fuit obli-
gatū in generali obligatiōe bonoꝝ:me
rito creditoꝛ illud vtiliter intētare pote
rit.d.l.nomē.ſed nō hypotecariam.ita
ſubiūgit Bar.in.d.l.rē alienā.in.iij.co
lū.in verſi.itē oppono contra pꝛedicta.
que oia bene nota vt effugias equiuo-
19 cationē:et ſcias bn̄ pꝛacticare. ¶ †Se-
ptima cōcluſio eſt ꝙ dicta.ſ.in pꝛecedē
tibus cōcluſionibus pꝛocedunt quo ad
actionem hypotecariam.ſʒ in vtili ſal-
uiano interdicto qđ eſt poſſeſſoꝛiū ⁊ cō
petit cuilibet creditoꝛi hypotecarioꝛ
vt declarat Bart.in.l.j.ff.⁊.C.de ſal.in-
terdi.⁊ competit etiā contra extraneos
poſſeſſoꝛes : vt.d.l.j.§.j.ibi extraneos
poſſeſſoꝛes.ff.de ſal. inter.vt dixi.ſ.in
iſta.viij.pte nu.5.⁊.6.ſufficit agenti ex
eo ad obtinēdū victoꝛiā ꝓbare poſſeſſio
nem debitoꝛis de pꝛeterito vʒ tempoꝛe
obligatiōis vel poſtea ⁊ poſſeſſionē cō-
ucti de pꝛ̄ſenti.nam ſicut ſi debitoꝛ ami-
ſiſſet ſuā poſſeſſionē potuiſſet eam auo-
care a tertio poſſeſſoꝛe aliq̄ directo in-
terdicto:ſic etiā creditoꝛ illius qui ha-
bet obligata oia bona et iura debitoꝛis
poterit dictā poſſeſſionē vtili iterdicto
ſaluiano auocare a.iij.poſſeſſoꝛe.Et ſi-
cut debitoꝛ in directo interdicto obti-
nuiſſet victoꝛiā ꝓbādo de ſua antiquio
ri poſſeſſione:ita dʒ obtinere ei⁹ credi-
toꝛ i vtili ſaluiano interdicto.ita decla-
rat Bart.in.d.l.rē alienā.l.iij.col.in ꝟ.
itē oppono cōtra pꝛedicta.Et cū Bart.
trāſeunt ibi Pau.de ca.⁊ Saly.⁊ Saly.
in.l.cū res.in vlti.col.in ver.q̄ro nunc
tertio ⁊c.C.ſi alie.res pig.da.ſit.⁊ Ang.
de aret.in.d.§.itē ſeruiana.in ꝟſi.⁊ ad-
uertas ſm̄ Bar.in.d.l.rem alienam ⁊c.
Admonēs ibi aduocatum actoꝛis vt ob
miſſa hypotecaria ſemper intentet ſal-
uianū interdictū in quo ſufficit ꝓbatio
poſſeſſiōis debitoꝛis abſqꝫ pꝛobatione
dominij.⁊ habet p Alex.in cōſi.clxxxv.
in cā ⁊c.nu.iiij.vj.vo. ¶ Et ſi quiſpiā di
ceret fatu⁹ erit q̄libet qui de cetero in
tentabit hypotecariā ſi ſemp poteſt in-
tētare ſaluianū interdictū et ſic ſuper-
flua videtur hypotecaria. ¶ Rn̄deo ꝙ
pōt dari caſus in quo actoꝛ cogetur in-
tētare hypotecariā.puta qn̄ debitoꝛ hy
potecaſſet rē:q̄ erat in bonis ſuis tpe
obligatiōis:ſʒ eā nō poſſidebat.nā po-
tuit d̄bitoꝛ obli.rē ſuā:lʒ ali⁹ poſſideret
illā.⁊ iſto caſu cū fuerit obli.ius ꝓpete

tis ꝛ non. ius poſſeſſionis.qđ nõ habe⸗
bat debitoꝛ nõ poterit intentari ſaluia⸗
num interdictum quod eſt poſſeſſoꝛiuʒ
ſed erit neceſſe intentare hypotecariã.
Et ita declarat Pau.de caſtr.in.d.l.rem
alienã.in vlti.colũ.dicens ex p̄dictis
iſta duo remedia non eſſe ſuperflua.
¶ Intellige tamen quod dictum eſt qñ
tempoꝛe obligationis non competebat
aliquod interdictum poſſeſſoꝛium debi
toꝛi pꝛo ſua poſſeſſione.puta quia cul⸗
pa ſua ceciderat vel alia ex cauſa:nam
ſi competiiſſet aliquod interdictũ:tunc
creditoꝛ habẽs illud obligatum poſſet
vtiliter illud intentare:vt.d.l.nomen.ꝛ
dictum fuit.ſ.vel intellige quando de⸗
bitoꝛ obligaſſet bona mobilia ꝛ immo⸗
bilia.nam tunc cum in tali obligatione
non veniſſent iura ꝛ actiones:vt.l.a di⸗
uo pio.§.in venditiõe.ff.de re iudi.ꝛ.l.
quam tuberonis.§.pe.ff.de pecu.leg.et
dixi late.ſ.in.ij.mẽbꝛo ſecunde partis:
nu.9.nõ poſſet creditoꝛ intentare vtili⸗
ter interdictum quod directo pꝛo auo⸗
catiõe poſſeſſionis competeret debito
ri:ſʒ opus eſſet intentare hypotecariã
et multi alij caſus poſſent cõſiderari in
quibus non ſeruiret ſaluianum interdi
ctum:ſed neceſſe eſſet intẽtare hypote⸗
cariam.quos obmitto tanquam minus
neceſſarios.Ed adde p̄miſſis que ſub
dam.j.in materia libelli.¶ Ultimo lo⸗
co in hac.iij.parte iſti⁹.viij.partis p̄n.
videnda ſunt ea que pertinent ad libel⸗
lum hypotecarie actiõis ꝛ ſaluiani in⸗
terdicti vtilis.Et pꝛimo ponã que ſunt
narranda ꝛ deducenda in libello actio⸗
nis hypotecarie tam directe quam vti⸗
lis:ſecundo ſubdã de libello vtilis ſal⸗
uiani interdicti.
¶ Capiendo itaqꝫ libellum hypoteca⸗
rie actionis.Notandum eſt quod pꝛout
actio hypotecaria aliquando datur di⸗
recta:ꝛ aliqñ vtilis:ꝛ aliquando contra
debitoꝛem pꝛincipalẽ vel eius heredeʒ
ꝛ aliqñ contra tertios poſſeſſoꝛes.et in
dictis caſib⁹ poſite ſunt diuerſe cõclu⸗
ſiones habentes diuerſas cõſideratio
nes:vt.ſ.in ſeptem p̄cedentibus cõ⸗
cluſiõibus eſt demonſtratũ ita diuerſe
foꝛme libelli ſeruande ſunt.ꝛ iõ ne fiat

inculcatio ꝛ incutrat equiuocatio de
20 vnaquaqꝫ videndũ eſt.¶ †Pꝛimo itaqꝫ
circa directã hypotecariam narrandũ
eſt in libello ꝙ res ad quaʒ agit̃ fuit in
bonis debitoꝛis tẽpoꝛe obligatiõis cõ⸗
tracte ꝛ alia ex quibus depꝛehendat̃ ꝙ
directa hypotecaria intentatur .iuxta
ea que dixi.ſ.in hac.viij.parte.in.v.cõ
clu.nume.38.cuʒ ſeq.¶ In vtili autem
hypotecaria narrari debet qđ illa res
ſuperuenit ꝛ effecta fuit de bonis debi
toꝛis poſt obligationem contractam.et
alia ex quibus datur vtilis hypoteca⸗
ria:vt habetur in.d.v.conclu.et ea que
narrantur ſunt etiam pꝛobanda: ita ꝙ
ſi narretur foꝛma directe. videlicet qđ
res fuit in bonis debitoꝛis tẽpoꝛe obli
gationis contracte.et pꝛobetur qđ illa
res ſuperuenit in bonis debitoꝛis poſt
obligationem contractam agens ſuccũ
beret:ꝛ ſimiliter econuerſo.qꝛ hoc mo⸗
do intentaſſet vnam actionem et ꝓbaſ⸗
ſet in alia que non eſſet intentata:et in
qua nõ eſſet lis conteſtata.ꝛ ſic nõ poſ⸗
ſet obtinere.l.non põt videri.ff.de iu⸗
di.ꝛ.l.habebat.ff.de iſtito.ita magiſtra
liter no.Pau.de ca.in.d.l.rem alienaʒ.
in fi.iij.col.in ꝟ.ſʒ iſte text.facit ad vnã
21 q.¶ †Et ſubdit ibi ꝙ ſi agens deduce⸗
ret alternatiue vtrãqꝫ foꝛmam actiõis
directe ꝛ vtilis.Narrando ꝙ dicta res
erat in bonis debitoꝛis tẽpoꝛe obliga⸗
tionis cõtracte:vel quod poſtea effecta
fuit de bonis debitoꝛis:poſſet reus ex⸗
cipere ꝙ actoꝛ declaret ſup̄ qua actio⸗
ne velit inſiſtere.qꝛ actoꝛ hoc modo vi⸗
detur intentaſſe duas actiones incom⸗
paſſibiles.ꝯtra not.in.l.j.C.đ fur.ꝛ hoc
niſi foꝛte talis incertitudo pꝛoueniſſet
ex facto rei.iuxta not.in.l.j.§.qđ ait.ff.
quo.leg.ſed ſi reus nõ exciperet ꝓcede
ret libellus ꝛ in quacũqꝫ dcãꝝ actionũ
actoꝛ pꝛobaret obtineret.iuxta no.in.l.
fi.C.de anna.exce.Ita dicit Paul.in.d.
l.rem alienã.ꝛ hoc mõ ſunt intelligen⸗
da et deducenda ad pꝛacticam notata.
22 ſ.in.d.v.concluſione.¶ †Scđo quãdo
agitur hypotecaria cõtra ip̄m debitoꝛẽ
pꝛincipalem:tunc ſi ſumus in ſpeciali
obligatione alicuius certe rei:dʒ narra
ri in libello ꝛ poſtea pꝛobari quod debi

toꝛ illam poſſedit tempoꝛe obligatiõis
contracte.Si autem ſumus in generali
obligatione omniũ bonoꝝ:ſufficit nar⸗
rare in libello ꝛ pꝛobare ꝙ debitoꝛ poſt
contractam obligationem aliqñ dictaʒ
rem poſſedit vtroqꝫ tñ caſu vltra poſſeſ
ſionem narrandã ꝛ pꝛobandam cuʒ bo⸗
na fide debet allegari ꝛ poni ſeu articu
lari ꝙ dominium directũ vtile vel qua⸗
ſi ſpectat ad debitoꝛem.hoc tñ nõ eſt ꝓ⸗
bandum de neceſſitate:ſed ponendũ tã
tum.vt latius deductũ ꝛ pꝛobatuʒ fuit.
ſ.in pꝛima cõcluſione. Similiter quã⸗
do agitur hypotecaria ad bona here⸗
dis que fuerũt obligata per defunctuʒ
debitoꝛẽ in caſibus in quibus obliga⸗
tio valuit.iuxta notata.ſ.in.ij.conclu⸗
ſione narranda et pꝛobãda eſt poſſeſſio
debitoꝛis cũ bona fide.ꝛ allegandũ do⸗
minium:vt ſupꝛa in.d.j.ꝛ.ij.cõcluſione
deductũ fuit.ꝛ etiam eſt narrãda ꝛ pꝛo⸗
banda poſſeſſio de p̄ſenti illius cõtra
quem agit̃:vt in.d.j.concluſione fuit di
ctum.¶ Tertio qñ agitur contra tertiũ
poſſeſſoꝛem hypotecaria eſt narranduʒ
in libello.ꝛ poſtea pꝛobandũ dominium
directũ debitoꝛis vel vtile vel quaſi:vt
de directo habet̃ in.l.ij.ꝛ.in.l.aliena.et
in.l.tutoꝛ.in pꝛin.ff.de pigno.actio.De
vtili aũt habetur.i.l.tutoꝛ.§.fi.et i.l.lex
vectigalis.ff.de pig.De q̄ſi ꝟo dñio ha
bet̃ in.l.ſi rẽ alienã.la ſecũda.ff. de pig.
actio.declarando vt ibi per Bar.ꝛ Sa⸗
lyc.ꝛ ita firmat Bar.in.d.l.rem alienã.
in.j.col.in verſi.tu dic clarius ꝛc.Et ibi
dem Saly.in.iij.col.in verſi.nũc venio
ad.q.ꝛ no.Bar.in.l.ſi ab eo.ff.de pign.
¶ Et quãuis vnum de tribus p̄dictis
ſufficiat ad obtinendũ in hypotecaria:
ꝛ per ꝯñs ſufficiat vnum narrare in li⸗
bello ꝛ pꝛobare.Tñ omnia tria poſſunt
ſimul in libello cumulari dicendo dictã
rem ſpectaſſe ꝛ pertinuiſſe ꝛ ſpectare ꝛ
ꝑtinere ad debitoꝛẽ iure directi domi⸗
nij vtilis vel quaſi.pꝛout in ſimili dicit̃
in libello rei vendicationis:vt not.gl.ꝛ
Aretinus inſtit.de actionibus.§.alie.ꝛ
habet̃ in capi.abbate ſane.de re iudi⸗
ca.lib.vj.qꝛ non põt aſſignari ratio di⸗
uerſitatis inter rei vendicationẽ ꝛ hy⸗
potecariam. ¶ Et ſicut ſi ipſe debitoꝛ

ageret rei vẽdicatione ad dictã rem nõ
teneret̃ expꝛimere cãm dominij directi
vtilis vel quaſi.vt.l.ꝛ an eadem.§.actio
nes.ꝛ ibi no.ff.de exceptio.rei iudi.Ita
ꝛ creditoꝛ agens hypotecaria cõtra ter
tium poſſeſſoꝛẽ non tenetur cãm domi⸗
nij dicere.vt vult Bart.in.d.l.rẽ alienã.
in penul.colũ.in verſicu.ex p̄dictis li
quet ꝛc.Et ibidem Saly.in.iij.colũ. in
verſi.que ergo ſunt illa ꝛc.ꝛ in verſicu.
quero ſecũdo ꝛc.ꝛ idem Saly.in.l.cum
res.in tertia.q.C.ſi alie.res pign.da.ſit.
¶ Item adde ꝙ etiam ſi nullum dicto⸗
rum trium narret̃ in libello ſed ſimpli⸗
citer dicatur ꝙ tempoꝛe obligatiõis cõ
tracte res fuit i bonis debitoꝛis ꝓcede
ret libellus in hypotecaria per.l.ꝛ que
nondũ.§.qđ dicit̃.ff.de pign.ita ibi vult
Bar.ꝛ tenet Saly.in.d.l.rem alienam.
in.iij.col.in ꝟſi.ſed adde ꝙ licet expꝛeſ
23 ſim ꝛc. ¶ †Et rõ eſt qꝛ res dicitur eſſe
in bonis:qñ nõ poſſidẽs haberet actio⸗
nem ad illã.ꝛ qñ poſſidens hʒ ꝓ illa ex
ceptionẽ:vt.l.rẽ in bonis.ff.de acquirẽ.
re.domi.ꝛ no.Bar.in.d.l.rem alienam.
in.ij.colum.in ver.ꝛ ſic ex p̄dictis pa
tet.Item dicitur eſſe in bonis illa res
quã quis bona fide poſſidet vt ſuam.l.
ſeruos.in pꝛinci.ff.de lega.iij.ꝛ.l.bono
rum.§.in bonis.ff.de verb.ſig.ꝛ ſic iſta
pꝛopoſitio res eſt in bonis poteſt com⸗
pꝛehendere quodcunqꝫ ex p̄dictis:vi
delicet dominiũ directũ vtile vel quaſi
ꝛ etiã ſolã poſſeſſionẽ bona fide.vt etiaʒ
declarat Sal.in.d.l.rem alienã.in.iij.
col.ꝛ habetur per Alex.in cõſi.cxij.vi⸗
ſo.quodam ꝛc.nu.7.vj.volu.vnde libel
lus conceptus dicto modo.videlicet ꝙ
res fuit in bonis debitoꝛis poteſt ada⸗
ptari ad quãlibet foꝛmã ſupꝛadictam.et
ſuper eo poſſunt poſtea adaptari pꝛo⸗
bationes neceſſarie:vcʒ contra debito⸗
rem ꝛ etiã eius heredẽ ꝛ tertios poſſeſ
ſoꝛes:ꝛ libellus ſaluabitur ꝛ procedet.
¶ Quarto requiritur in libello hypote
cario ꝙ narretur debitum.videlicet ꝓ
quo ꝛ quãto debito res ſit obligata.naʒ
cum res poſſit eſſe obligata ex diuerſis
debitis:debet narrari pꝛo quo debito
ſit obligata:licet dominium non poſſit
eſſe niſi vnum.et ideo eius cauſa nõ eſt

erpꝛimēda de neceſſitate.vt.l.et an ea=
dem.§.actiones.⁊ ibi gl.parua.ff.de ex
ceptione rei iudica.Jta not.Bartol.in
dicta.l.rem alienam.in tertia colum.in
verſi.item habet narrare ⁊c.et ſequitur
ibi Saly.in tertia.q.⁊ in dicta.l.cū res.
in quarta queſtio. ¶ Quinto reqritur
ꝙ in libello narretur quod debitoꝛ fuit
in moꝛa ſoluendi et non ſoluit:⁊ ſi agat
contra tertium poſſeſſoꝛem debet etiaʒ
narrari excuſſioneʒ eſſe legitime factā
vel aliqd quod idē impoꝛtet vt in aut.
hoc ſi debitoꝛ.C.de pign.⁊ not.Saly.in
d.l.rem alienaʒ.in.iiij.q.⁊ in.d.l.cū rē.
24 in.v.q. ¶ † Sexto viddēum eſt qūo de=
beat cōcludi in libello hypotecario?et
in hoc Bar.in.d.l.rem alienā.in.iij.co=
lum.in verſi,quero qualiter concludat
dicit quod aliqui doct.voluerunt quod
ſicut in rei vendicatione actoꝛ cōcludē=
do petere debet declarari rē ad ſe per=
tinere iure dominij vel quaſi ita in hy=
potecaria creditoꝛ debeat concluden=
do petere declarari reʒ ſibi obligatam
eſſe et conuentum cogi ad reſtituendū
et hoc dicit ſatis ſibi placere. ¶ Tamē
ſubdit quod communis conſuetudo ſe
habet quod concludatur. Quare peto
dictum reum conuentum cogi ad tra=
dendum poſſeſſionem dicte rei detinē=
dam in cauſam pignoꝛis vel dic tu loco
pignoꝛis ⁊ hypotece pꝛo quantitate de
bita:adde tu ⁊ pꝛo expēſis donec de pꝛe
dictis fuerit ſatiſſactum ⁊ hunc libellū
dicit Bar.ibi optime pꝛocedere per.l.ſi
cum vēditoꝛ.in pꝛinc.ff.de euictio.⁊ ibi
ſequit Salyc.in.v.q.⁊ in.d.l.cū res.in
vj.q.⁊ Ang.de are.in.d.§.itē ſeruiana.
in fine:ponit etiam Bar.in.d.l.rē alie=
nam. in.d.verſi.alios modos concludē
di:quos refert Aret.in.d.§.item ſeruia
na.in fine.ſed vt dicit Bar.optim⁹ mo=
dus eſt ille qui fuit ſupꝛa relatus queʒ
ſeruat cōſuetudo et illum ſeruabis ⁊c.
25 ¶ † Septimo dubitari poſſet quando
eſſet pꝛobandum dominium quomodo
illud pꝛobari poſſit?⁊ Bart.in.d.l.rem
alienam. in.ij.col.in verſ.ad pꝛobandū
autem dominium dat modum pꝛoban=
di per pꝛeſcriptionem vel vſucapionē.
videlicet pꝛobādo poſſeſſionem.xxx.an
noꝛum vel.xl.vel longi tempoꝛis cum
ti.in rebus immobilibus:in rebus au=
tem mobilibus pꝛobando poſſeſſionem
triennalem cū titulo:verum qꝛ talis ꝓ=
batio eſt difficilis.ideo dat alium mo=
dum vcʒ ꝙ ponatur ⁊ pꝛobetur qđ debi
toꝛ poſſedit rem aliquo modo tempoꝛe
obligationis cōtracte ⁊ poſtea ponere
quod illa res eo tpe quo poſſeſſoꝛ.ſ.de=
bitoꝛ incepit eā poſſidere erat in nulli⁹
bonis vt ibi ꝑ Bart. ¶ Sʒ Saly.in hoc
ibi ⁊ in.d.l.cum res. ad fi.tʒ cōtra Bar.
per rōnes quas ibi adducit ⁊ iſtū articu
lū late reaſſumit Alexā.in.l.rē quā no=
bis.in pen.⁊ vlt.col.ff.de acq.poſ. ¶ Et
tandē concludit ꝙ opi.Bart.nō ꝓcedat
niſi mittant nuncij ⁊ exploꝛatoꝛes ꝑ iu=
dicē ꝗ inqrāt ⁊ referāt an añ tēpus quo
talis incepit poſſidere ali⁹ fuerit dñs
illius rei:qꝛ ſi tales nūcij referāt nullū
aliū fuiſſe añ dominū tūc ꝓcedet doctri
na Bar.in.d.l.rē alienā.⁊ non alr:⁊ hoc
per no.⁊ ꝑ eundē Bar.in.l.in illa ſtipu=
latiōe ſi calēdis.ff.de ver.obli.ita reſi=
det ibi Alex.vbi remiſſiue ponit etiam
alios modos ꝓbandi dominiū:⁊ qñ eſ=
ſet neceſſarium in iudicio hypotecario
ꝓbare dñiū ſcđm cōcluſiōes ſupꝛa rela
tas recurre ad eū in.d.l.reʒ quā nobis.
26 ¶ † Reſtat modo aliquid ponere ſuper
libello vtilis ſaluiani interdicti qđ ho
die in pallatijs magis frequentatur ꝙ̄
actio hypotecaria. ¶ Aduertere igitur
debes ad cognoſcendum in quibus dif
ferat foꝛma libelli in hypotecaria a foꝛ
ma libelli in ſaluiano interdicto.Nam
ſi in libello narrat ꝙ res ad quam agit
tempoꝛe obligationis erat in bonis de
bitoꝛis:et non dicitur aliter ꝙ debitoꝛ
eā poſſederit tūc cēſet intētata ſola hy=
potecaria:ſi aūt narret ⁊ dicat.ꝙ debi=
toꝛ tpe ꝯcte obligatiōis poſſidebat:⁊nō
dꝛ ꝙ eēt i bonis illi⁹:tūc cēſet intētatū
ſolū ſaluianū iterdictū:ꝙ eſt adipiſcēde
poſſeſſiōis ⁊ in quo ſufficit ꝓbare ſolaʒ
poſſeſſionē vt dictū fuit.ſ.i.vij.ꝯcluſio
ne.ſi aūt i libello narret vtrūqʒ vʒ ꝙ di
cta res erat i bonis debitoꝛis ⁊ ꝑ eū de
tinebat tpe obligatiōis ꝯcte tanꝙ res
ſua:tūc videbit itētatū vtrūqʒ remediū
ſ.hypotecaria ⁊ ſaluianum interdictū;

et talis libellus pꝛocedet:quia iſta re=
media non ſunt contraria:nam petito
riū poteſt cumulari vna cuʒ poſſeſſoꝛio
adipiſcende vt in.c.paſtoꝛalis.de cau=
ſa poſ.⁊ pꝛopꝛie.⁊.l.cū fundū.§.fin.ff.de
vi ⁊ vi arma.et ex his infertur ꝙ licet
creditoꝛ libellans vt ſupꝛa nō pꝛobaret
rē fuiſſe in bonis debitoꝛis vel directū
vtile vel quaſi dominium ꝓut requiri=
tur ad obtinendū in hypotecaria quan
do agitur contra tertiū poſſeſſoꝛ:tamen
ſi pꝛobet debitoꝛē tēpoꝛe obligationis
cōtracte bona fide ⁊ vt ſuam poſſediſſe
obtinebit in ſaluiano interdicto ita ſo=
lenniter firmat Pau.de caſt.in.d.l.rem
alienā.in vlt.col.Dicens ita ſemel con
ſuluiſſe in ciuitate Piſtoꝛij:licet tunc cō
muniter pꝛocuratoꝛes ⁊ aduocati ſen=
tirent contrariū non bene aduertentes
⁊dicit hoc eſſe tenendū menti qꝛ eſt de
pane lucrando:et ꝙ ex hoc multi pꝛo=
ceſſus poſſunt ſubſtineri.et ꝙ iſta ſunt
veriſſima et ꝙ paſſus eſt quotidianus.
Addens ibi ꝙ verba libelli ſemꝑ ſunt
conſideranda.Nam licet dicatur in eo
rem eſſe obligatā ⁊ rem fuiſſe in bonis
debitoꝛis tēpoꝛe obligationis:nō tamē
per hoc dicendū eſt nō fuiſſe intentatū
ſaluianū interdictū:qꝛ etiā ille qui agit
tali interdicto dicit ⁊ pꝛeſupponit rem
ſibi obligatā vt ibi per eū:et adde eūdē
in conſi.vj.in cauſa que vertit ⁊c. ¶ Et
de materia hypotecarie et ſaluiani in=
terdicti ⁊ quomodo cognoſcatur quod
eoꝛū ſit intentatum vide etiam Pau.de
ca.in conſi.cclxxviij.viſo puncto ſupꝛa
ſcripto et omnibus alijs ⁊c.⁊ Alexā.in
cōſi.cviij.v.volu.⁊ Soci.in conſi.ccxij.
iiij.vol.⁊ Coꝛ.in conſi.lv.iij.volu.⁊ Fir
manū in ver.libelloꝛū foꝛme varie.vſi.
27 j. ¶ † Et ex pꝛedictis etiam colligi po=
teſt qualis debeat eſſe foꝛma ſententie
in iudicio hypotecario qꝛ cū ſententia
debeat eſſe confoꝛmis libello.l.vt fun=
dus.ff.cōmu.diui.et.c.licet hely.de ſi=
mo.debet condēnari cōuentus ad reſti=
tuendum rē creditoꝛi per eum retinen=
dam in cauſam pignoꝛis donec ei fue=
rit ſatiſfactū vt no.Bart.in.l.ſi fundus,
§.in vendicatione.ff. de pigno. poteſt
etiam ſententiari rem petitam eſſe obli
gatam creditoꝛi et ei poſſeſſionem eſſe
reſtituendam vt no.Bart.in.l.creditoꝛ.
in pꝛin.ff.qui po.in pi.hab.⁊ bon⁹ text.
in.l.ſi cū venditoꝛ.in pꝛin.ff.de euictio.
¶ Poſtremo in materia addendum eſt
vnum.vcʒ ꝙ ſi creditoꝛ habeat hypote=
cam ex inſtrumēto publico cuius vigo=
re ex foꝛma ſtatutoꝛū loci pōt agere exe
cutiue tam cōtra bona ꝙ̄ contra perſo=
nā debitoꝛis:ꝙ licet ille eligat;viā rea=
lē ⁊ immiſſus ſit in tenutaʒ vigoꝛe ſue
hypotece nō tñ pꝛohibetur facere etiā
executionē perſonalē cōtra debitoꝛem
⁊ illū capi facere:qꝛ quādo quis habet
plura remedia:electio vnius nō pꝛeclu
dit viam ad aliud.l.j.§.quid ergo.ff.de
ven.inſpi.ita tʒ Bar.in.l.conſentaneū.
in,vl.col.in verſi.quero ſecūdo.C.qūo ⁊
qñ iud.Allegat Archi.in.c.fi.lib.vj.de
eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.Sequi=
tur Pau.de ca,in.l.ſi ſtichum.§.idē cel=
ſus.ff.de noua.⁊ in.l.iiij.§.ait ꝑtoꝛ.ver.
quid ergo ſi elegit vnā viā ⁊c.ff.de re iu
di.⁊ Pau.de caſt.in.l.qui legati.C.vt in
poſ.lega.⁊ multa ad hoc allegantur per
Alex.in.l.heres a debitoꝛe.§.ꝙ ſi ſtipu
loꝛ.ff.de fideiuſ.⁊ plenius per eundem
in.l.iiij.§.ex conuentiōe.in.j.colū.ff.de
re iudi. ¶ Nec habet obſtare illud qđ
vult Bal.⁊ ibi ſequitur Alex.⁊ Jaſo.in
l.creditoꝛ.la ſecunda.ff.ſi cer.pet.dum
concludunt quod creditoꝛ habens pi=
gnus non poteſt iurare debitoꝛem ſu=
ſpectum de fuga:niſi ſecundum Alex.
ibi pꝛobetur quod pignus non ſit ſuffi=
ciens.quia tunc ratio Bal.non conclu
deret:quia termini in quibus doct.lo=
quuntur in.d.l.creditoꝛ.la ſecūda.ſunt
diuerſi a concluſione pꝛecedenti:quia
in illa licet intentare diuerſa remedia
donec ſit ſatiſfactū creditoꝛi. ¶ Sed in
terminis notatis i.d.l.creditoꝛ.la ſecū=
da per dationē pignoꝛis ceſſat ſuſpitio
debitoꝛis ſicut enim ſuſpitio ceſſat per
dationē fideiuſſoꝛis vt.l.quoties.§.ſi ſa
tiſdatum.ff.qui ſatiſ.cog.et.l.iiij.§.ſi de
bitoꝛem.ff.de his que in frau.credi.Jta
⁊ ceſſat per dationē pignoꝛū:quia qui
tenetur ſatiſdare liberatur dando pi=
gnoꝛa glo.⁊ Bar.in.l.pꝛetoꝛie.ff.de pꝛe
to.ſtipu.gloſ.Bar.⁊ cōmuniter doct.in
l.j.ff.qui ſatiſda. cogantur. Jmo ſecu=
rius eſt incūbere pignoꝛi ꝙ̄ perſone.l.

Finis huius tractatus.

plus cautionis.ff.de regu.iur.ꝛ late dixi.§.in.v.parte principali in primo mēbro nu.i.cum pluribus ſequentibus.

¶ Cū ergo ceſſet ſuſpitio debitoris nō poteſt debitor iurari vel capi tanq̄ ſuſpectus:qꝛ ceſſante cauſa ceſſat effectꝰ l.adigere.§.q̄uis.ff.de iure patro.et.c. cum ceſſante.de appella.

¶ Epigramma autoris in detractorem.

Error ineſt operi ſi quis: mea culpa notanda eſt.
Que bona ſunt:per me ꝓtulit illa Deus.
Inuide que mea ſunt carpas impune licebit:
Dūmodo laudet pars bona ꝛ ipſe Deus.

¶ Expeditū redditur opus hoc de pigno.ꝛ hypo. legum zelatoribus quem commodiſſimū. Lugd. per Benedictū Bōnyn Anno ſalutis.M.D.xl.

¶ Regeſtum.

A.B.C.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x,y.Omnes quaterti dempto C.qui eſt duernio.

UNIVERSIDAD Y PROVA
BIBLIOTECA.
DE ZARAGOZA.